

RAPPORT 35

Instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones

BE2217310 Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-
Gruitrode, Neerpelt en Peer

Documentinformatie	S-IHD-rapport BE2217310 - Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer – definitief rapport
Statuut van het rapport	Voorliggend rapport is het definitief rapport dat is opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos en dat de basis vormt voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.
Auteur	AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS
Documentnummer	02 11 15 02 130717
Datum	17/07/2013

Technische fiche

De technische fiche bevat de Europees te beschermen soorten, waarvoor in dit rapport instandhoudingsdoelstellingen worden opgesteld. Dit zijn de soorten die besproken worden in hoofdstuk 8 van dit rapport en die vallen onder minimum één van onderstaande voorwaarden:

- De habitat of soort werd aangemeld bij de voordracht van het gebied als Speciale Beschermingszone
- De habitat of soort komt voor in het gebied, ongeacht of de habitat of soort werd aangemeld
- De habitat of soort werd door de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen aan het gebied gekoppeld

In uitzonderlijke gevallen kan voor een habitat of soort die aan minimum één van deze voorwaarden voldoet toch beslist worden geen instandhoudingsdoelstellingen op te maken. In voorkomend geval wordt dit in het rapport gemotiveerd.

SBZ-H	
SBZ-V	BE2217310 Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer
Provincie	Limburg
Gemeenten	Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt, Overpelt, Peer
Soorten Bijlage I Vogelrichtlijn	Ortolaan – <i>Emberiza hortulana</i> Wespendief – <i>Pernis apivorus</i> Nachtzwaluw – <i>Caprimulgus europaeus</i> Grauwe kiekendief – <i>Circus pygargus</i> IJsvogel – <i>Alcedo atthis</i> Blauwborst – <i>Luscinia svecica</i> Blauwe kiekendief – <i>Circus cyaneus</i> Zwarte specht – <i>Dryocopus martius</i> Woudaap – <i>Ixobrychus minutus</i> Boomleeuwerik – <i>Lullula arborea</i>
Habitattypes Bijlage I	
Soorten Bijlage II	
Soorten Bijlage III	Knoflookpad – <i>Pelobates fuscus</i>
Soorten Bijlage IV	Ortolaan – <i>Emberiza hortulana</i> Wespendief – <i>Pernis apivorus</i> Nachtzwaluw – <i>Caprimulgus europaeus</i> Grauwe kiekendief – <i>Circus pygargus</i> IJsvogel – <i>Alcedo atthis</i> Blauwborst – <i>Luscinia svecica</i> Blauwe kiekendief – <i>Circus cyaneus</i> Zwarte specht – <i>Dryocopus martius</i> Woudaap – <i>Ixobrychus minutus</i> Boomleeuwerik – <i>Lullula arborea</i>
Habitatype(s) en/of soort(en) waarvoor geen doelstellingen worden geformuleerd:	
Soorten Bijlage I Vogelrichtlijn	Zwartkopmeeuw – <i>Larus melanocephalus</i>

Essentie van rapport

Voorliggend rapport is, in tegenstelling tot de reeds opgemaakte S-IHD-rapporten, een IHD-rapport voor een vogelrichtlijngebied. Dit S-IHD-rapport is opgemaakt naar aanleiding van de opmaak van een gewestelijk ruimtelijke uitvoeringsplan voor de afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur in het landbouwgebied van Peer en omgeving.

Om de biodiversiteit in de toekomst de noodzakelijke kansen te geven, is op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn een netwerk van Europees beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook speciale beschermingszones (SBZ's) genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats die overal in Europa bedreigd en/of kwetsbaar of zeldzaam zijn. België heeft de verplichting om voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsmaatregelen te nemen om een gunstige staat van instandhouding te bereiken voor de Europees te beschermen soorten. Er is gekozen om het kader daarvoor, met name instandhoudingsdoelstellingen op te maken in overleg met de belangengroepen. Hierin worden afspraken gedaan over de na te streven oppervlakte en kwaliteit van habitats en (leefgebieden van) populaties van soorten. Bijvoorbeeld welke oppervlakte heidehabitat en hoeveel broedparen Roerdomp worden nagestreefd binnen een bepaald Natura-2000 gebied. Op basis van de instandhoudingsdoelstellingen per SBZ moeten in de toekomst de nodige instandhoudingsmaatregelen genomen worden.

Over welk gebied gaat het hier?

Voorliggend IHD-rapport handelt over het vogelrichtlijngebied BE2217310 - Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer. Dit IHD-rapport is gemaakt naar aanleiding van/in functie van de opmaak van een gewestelijk RUP voor de afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur, zoals bepaald in de beslissing van de Vlaamse Regering van 20 juli 2012. Het vogelrichtlijngebied "Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer" (verder SBZ-V Peer genoemd) ligt in de provincie Limburg, verspreid over de gemeenten Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer. Het SBZ-V beslaat een totale oppervlakte van 9867 ha.

In dit SBZ-V zijn delen van 4 SBZ-H gebieden gelegen, waarvoor volgende IHD-rapporten met doelen zijn gemaakt:

- RAPPORT 24: IHD's voor speciale beschermingszones:
 - SBZ-H BE2200030 Mangelbeek en heide- en vengebieden tussen Houthalen en Gruitrode

SBZ-V BE220313 Houthalen-Helchteren, Meeuwen-Gruitrode en Peer

Dit rapport (35) omvat doelen van het SBZ-H BE2200030. Dit SBZ-H overlapt met 65 ha het SBZ-V van Peer.

- RAPPORT 23: IHD's voor speciale beschermingszones:
 - SBZ-H BE2200032 Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen
 - SBZ-H BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden
 - SBZ-H BE2200034 Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven
 - SBZ-V BE2221314 Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof

Dit rapport (35) omvat doelen van een deel van SBZ-H BE2200032 en een deel van SBZ-H BE2200033, omdat ze in dit SBZ-V liggen. Het SBZ-H Abeek overlap met 294 ha en het SBZ-H Hageven met 33 ha dit SBZ-V.

- RAPPORT 25: IHD's voor speciale beschermingszones
 - SBZ-H BE2200029 Vallei- en brongebieden van de Zwarte Beek, Bolliserbeek en Dommel met heide en vengebieden
 - SBZ-V BE2218311 Militair domein en de vallei van de Zwarte Beek

Dit rapport (35) omvat doelen van SBZ-H BE2200029, waarvan 345 ha overlapt met dit SBZ-V.

Wie is actief

Het grootste deel van de SBZ-V heeft een agrarische bestemming: 6281 ha, 69% van de

in het gebied? totale oppervlakte. In werkelijkheid wordt 5458 ha door 660 landbouwers geregistreerd.

1066 ha (11,7%) heeft bestemming natuur of bos. In het totaal is ongeveer 165,89 ha van het gebied aangeduid als VEN. Het betreft uitsluitend GEN (grote eenheid natuur). De totale oppervlakte bos bedraagt 1169 ha, 401,5 ha hiervan is openbaar bos, 375 ha maakt deel uit van een bosgroep. Het ANB beheert 33,6 ha natuurgebied en heeft 428 ha in technisch beheer. Natuurpunt heeft in dit volledige SBZ-V 185,21 ha in eigendom. Limburgs Landschap heeft 4 ha in eigendom en Werkgroep Isis beheert 19 ha van de Stad Peer.

Verder ligt 1797 ha (18%) in overlap met woon-, recreatie-, overig groen (17 ha), ontginnings- en industriegebied.

Voor welke Europese natuur is dit gebied belangrijk?

Het SBZ-V is van belang voor 10 vogelrichtlijnsoorten (waarvan 1 verdwenen) en 1 habitatrichtlijnsoort. In het rapport wordt specifiek ingegaan op elk van deze soorten. Voor elk van deze soorten worden doelstellingen geformuleerd. Hierbij zijn de volgende algemene principes gehanteerd:

- Instandhoudingsdoelstellingen worden in eerste instantie gerealiseerd door kwaliteitsverbetering. Effectieve uitbreiding en/of omvorming, waarbij leefgebied wordt gerealiseerd op plaatsen die momenteel geen of nauwelijks natuurwaarden kennen, worden toegepast indien de doelen niet bereikt kunnen worden door kwaliteitsverbetering;
- Versterking van natuurwaarden vindt in eerste instantie plaats aansluitend aan bestaande kernen met natuurwaarden en op de geëigende locatie met potenties. Hierdoor wordt op de meest efficiënte manier een bepaald minimumareaal bereikt en het natuurbeheer het meest kostenefficiënt georganiseerd;
- Het realiseren van de doelen voor de Europees te beschermen soorten wordt zoveel als mogelijk ruimtelijk gecombineerd en gerealiseerd op locaties waarbij er het kleinste ruimtebeslag nodig is (= principe van zuinig ruimtegebruik en optimale ruimtelijke allocatie);
- Er wordt actief gezocht naar samenwerking met alle partners voor het realiseren van de doelen.

De soorten binnen de SBZ-V Peer kunnen worden gegroepeerd in volgende natuurclusters: (a) het beekdallandschap, (b) het mozaïeklandschap van bos, heide en graslanden (c) het open landschap van akkers, heiden en graslanden en (d) het bocagelandschap met kleinschalige akkers, weilanden en kleine landschapselementen. Voor elk van deze natuurclusters wordt kort het natuurbelang geschetst. Tevens wordt ingegaan op de aandachtspunten (knelpunten) en de belangrijkste doelen.

Het beekdallandschap

In dit SBZ-V liggen 4 belangrijke beekvalleien: Bolliserbeek, Dommel, Abeek en Warmbeek. Het Schietveld van Houthalen-Helchteren (SBZ-H BE2200030) is onder andere het brongebied (infiltratiegebied) van Bolliserbeek, Dommel en Abeek. Het brongebied van de Warmbeek ligt ten noordoosten van Peer.

Het beekdallandschap vormt het leefgebied voor woudaap, blauwborst en ijsvogel. Dit SBZ-V is op Vlaams niveau 'essentieel' voor woudaap en 'belangrijk' voor de andere soorten. Het beekdallandschap maakt ook onderdeel uit van het leefgebied van wespandief (zie ook het mozaïeklandschap van bos, heide en graslanden).

Het beekdallandschap bestaat uit een mozaïek van elzenbroekbossen (91E0), ruigtes (6430), schaalgrasland (6410), laagveen (7140) en het beekhabitat (3260). Op de open plekken in de elzenbroekbossen komen buiten de Europese habitattypes ook regionaal belangrijke biotopen (RBB's) voor zoals dotterbloemgraslanden (rbbhc), rietstruweel (rbbmr), gagelstruweel (rbbms) en wilgenstruweel (rbbbsf). In bepaalde delen rondom de beekvalleien en in de samenvloeiingsgebieden liggen nog ecologisch interessante graslanden. Specifieke doelen voor habitats en habitatsoorten zijn beschreven in de IHD-rapporten 23 (zie Landschap van Dommel en Bolliserbeek) en rapport 25 (zie bovenloop van de Abeek en de Warmbeek ter hoogte van Kolisbos, deelgebied 2).

Doelstelling voor ijsvogel is minimaal het behoud van de actuele populatie van 7-9 broedparen. Doelstelling voor blauwborst is minimaal het behoud van de populatie van 5-7 broedparen en het herstel van 7,5-14 ha rietland of moerassige vegetatie met open plekken met slik tussen de vegetatie en de aanwezigheid van struweel. Het doel voor woudaap is het behoud van de huidige populatie van 1 broedpaar. Dit betekent de instandhouding van een leefgebied van 5-25 ha met kleine en grote moerassen met een afwisseling van open water, rietkragen, waterplanten en struweel. Bosuitbreiding en verdere verbossing door verdroging moet worden vermeden. Van de verbetering van de kwaliteit van het leefgebied voor woudaap, ijsvogel en blauwborst profiteren ook verschillende vleermuissoorten en habitattypische soorten zoals waterspitsmuis, kleine ijsvogelvinder, beekrombout, gewone bronlibel, bruine korenbout en beekprik.

Een geschikt leefgebied van deze soorten kan enkel gerealiseerd worden door het herstel van de natuurlijke waterhuishouding: een (lokaal) intact grondwatersysteem (voldoende kwel en beperkte ontwatering) en een kwaliteitsvolle beekstructuur met een natuurlijk overstromingsregime. Met het oog op een goede waterkwaliteit dient de inspoeling van nutriëntenrijk water zoveel mogelijk vermeden te worden.

*Het
mozaïeklandschap
van bos,
heide en
graslanden*

Dit SBZ-V grenst aan grote en belangrijke heide- en bosgebieden: het Schietveld van Houthalen-Helchteren, het militair domein Kamp van Beverlo, het gebied Duinengordel, de bossen van Bosland met dichtbij Resterheide en de bossen bij het militair domein van Kleine Brogel. Ingebed in het landschap liggen ook zeer veel kleinere boscomplexen, sommigen met aanpalend heidevegetaties en schrale graslanden. Dit mozaïeklandschap omvat verschillende landschapstypes en strekt zich uit over een grotere oppervlakte en schaalniveau. Vandaar dat soorten, die een zeer groot territorium hebben als wespandief voorkomen.

In het mozaïeklandschap van bos, heide en graslanden leven de volgende Europese soorten: nachtzwaluw, boomleeuwerik, zwarte specht en wespandief. Dit SBZ-V is 'zeer belangrijk' voor al deze soorten volgens de G-IHD. Minimaal het behoud van de actuele populaties (5-7 broedparen) wespandief, (12-15 broedparen) nachtzwaluw, (8-11 broedparen) boomleeuwerik en (4-5 broedparen) zwarte specht wordt nagestreefd.

Om tot een voldoende lokale staat van instandhouding te komen, moet het broedgebied van wespandief bestaan uit 210-700 ha geschikt bos, met een minimum aaneengesloten oppervlakte van 30 ha en met open plekken. Het optimaal broedgebied bestaat uit grote, oude bossen (eik, beuk, gemengd bos of populierenaanplant) met open plekken. Kwaliteitsverbetering van de bossen is nodig. Het foerageergebied omvat een geschikt mozaïeklandschap van minstens 1500 – 2500 ha per broedpaar. Ervan uitgaande dat 5 volledige territoria relevant zijn voor dit SBZ-V en dat bij deze dichtheden de territoria voor 20% overlappen, komt dit overeen met minimaal 6000 tot 10000 ha. Zo'n foerageergebied bestaat uit grote oude bossen, actuele RBB's, historisch permanente graslanden, de overige graslanden met natuurwaarden, de kleine landschapselementen en andere biologisch minder waardevolle tot zeer waardevolle ecotopen (zoals grachten, vijvers, zandwegen met brede bermen). Zwarte specht gebruikt deels hetzelfde leefgebied. Voor een goede lokale staat van instandhouding is 800-1000 ha geschikt naaldboutbos of 1600-2000 ha gemengd- of loofhoutbos nodig met open plekken en dikke bomen.

Kwaliteitsverbetering van de grote bos- en natuurkernen maar ook het minimaal behoud of herstel van de kwaliteitsvolle open ruimte met een basisnatuurkwaliteit zijn essentieel.

Kolisbergen en de omgeving van het vliegveld van Kleine Brogel (Broekerheide, Dorperloop en Kolisbos) worden geoptimaliseerd voor nachtzwaluw en boomleeuwerik. Voor de boomleeuwerik gaat het over een oppervlakte van 80-110 ha, voor de nachtzwaluw over 600-750 ha: bossen met 10-20 % open plekken, bosranden, heide met open zand, landduinen, (schrale) graslanden, brede brandgangen of zandpaden. De hoogste aantallen nachtzwaluwen komen voor op de scheiding tussen het Schietveld Houthalen-Helchteren en het landbouwgebied van Peer. Uit het onderzoek met gezenderde nachtzwaluwen blijkt dat het aansluitende landbouwgebied als foerageergebied wordt gebruikt. Ook boomleeuwerik kan op bouwland broeden zoals kale maïsakkers of velden op voorwaarde dat er voldoende voedselaanbod is. Binnen de bosdoelstellingen worden er 10-20% open plekken voorzien die elk tot 3 ha groot kunnen zijn. Deze kunnen zowel bestaan uit rbb's als habitattypes zoals, 4030, 6230 en 6430. Aansluitend bij genoemde bosgebieden komen natuurrijke

permanente graslanden, waardevolle wegbermen voor met een rijkdom aan insecten.

Bossen worden omgevormd tot structuurrijke (naald)bossen, hoog aandeel staand dood hout, grote open plekken in (naald)bossen, beperkte omvorming van naaldbos naar gemengd inheems loofhout,..). De afwisseling van structuurrijk bos met open plekken en mantelzoomvegetaties en natuurrijke permanente graslanden is van belang voor een aantal Europese soorten zoals de verschillende vleermuissoorten, maar ook voor habitattypische soorten zoals, nachtegaal, zomertortel, hazelworm, grote vos, kleine ijsvogelvlinder, bont dikkopje, groentje, kommavlinder, nachtpauwoog, boswitje, bruine eikenpage en boskrekel.

Voor het behoud van de actuele populaties van wespandief, nachtzwaluw, boomleeuwerik en zwarte specht zijn zowel het behoud van de actuele oppervlakten geschikt leefgebied als de verbetering van de kwaliteit van het leefgebied tot doel gesteld.

*Het open
landschap
van heiden,
akkers en
graslanden*

Dit landschap is van belang voor 3 Europees te beschermen soorten: grauwe en blauwe kiekendief, en knoflookpad. De SBZ-V Peer is "belangrijk" voor blauwe kiekendief en grauwe kiekendief is aangemeld voor deze SBZ-V. Knoflookpad staat in Vlaanderen op de rand van het uitsterven. In de Bomerheide (Peer) komt nog een kleine populatie voor in een gedegradeerde staat van instandhouding.

De grauwe kiekendief is een broedvogel van open landschappen en landbouwgebieden met een bepaald aandeel extensief gebruikte gronden die voldoende prooien bevatten. Deze soort broedde in de grote heideterreinen op het Schietveld van Houthalen-Helchteren en het militair domein Kamp van Beverlo. De soort is aangemeld voor één broedpaar in het SBZ-V van Peer. In de open landbouwgebieden in het zuiden (Siberië-Meeuwerheide) en het westen (brongebied van de Zwarte beek) van het SBZ-V Peer en het brongebied van de Zwarte beek kwamen grauwe kiekendieven foerageren en broeden. Dit open landbouwgebied in dit deel van het SBZ-V wordt nog steeds als de meest kansrijke zone¹ beschouwd. Door het ontbreken van bloem- en kruidenrijk randzones in het landbouwgebied is het voedselaanbod (muizen en kleine vogels) voor grauwe kiekendief momenteel onvoldoende. De populatie van overwinterende blauwe kiekendieven is ook afgenomen.

Doelstelling is **3 broedparen** grauwe kiekendief in het geheel van 3 SBZ-V's: het Schietveld van Houthalen-Helchteren en het militair domein Kamp van Beverlo en het SBZ-V van Peer. Deze doelstelling is identiek en gezamenlijk voor de drie S-IHD rapporten. Dit betekent 1 bp grauwe kiekendief in het landbouwgebied van dit SBZ-V. Om deze doelstelling te kunnen bereiken, is een bepaalde oppervlakte geschikt foerageergebied noodzakelijk. Voor de ontwikkeling van voldoende grote populaties van prooidieren als veldmuizen en zangvogels is een areaal van 5-10 % voedselrijke randzones (bvb. duo- en trioranden), bermen, meerjarige braakpercelen, ruigtes, drogere, grazige of verwaarloosde graslanden in het kansrijk gebied voor grauwe kiekendief nodig. In het kansrijk open landbouwgebied van ongeveer 1500 ha tussen het Schietveld van Houthalen-Helchteren en het militair domein van de Zwarte Beek, komt de minimum grens van 5% overeen met 75 ha geschikt leefgebied met de noodzakelijke kwaliteiten wat betreft vegetatiestructuur en voedselaanbod. Voor blauwe kiekendief zijn het behoud van de gemiddelde overwinterende populatiegrootte en de verbetering van de kwaliteit van het leefgebied (vooral het bevorderen van het voedselaanbod) tot doel gesteld.

De doelstelling voor knoflookpad is de doelstelling de actuele populatie uit te breiden tot minstens 50 roepende mannetjes per voortplantingsplaats en aansluitend ontwikkelen van voldoende geschikt leefgebied met minimaal 5 voortplantingsplaatsen binnen de SBZ's. Deze doelstelling is identiek en gezamenlijk voor het SBZ-V Peer en de SBZ-H van de Zwarte Beekvallei (SBZ-H BE2200029). Het leefgebied van knoflookpad bestaat uit voedselarme terreinen met open, los zand, kleine landschapselementen en bloemrijke graslanden. De plaatsen waar de soort actueel voorkomt op de Bomerhei zijn vermest door instroom van nutriënten door bemesting van de belendende gronden. Hierdoor dreigt zuurstofgebrek en dreigt de actuele populatie uit te sterven. 3-4 ha geschikt leefgebied

¹ Zie kaart bijlage 2 - Analyse van de Europees te beschermen soorten

(waarvan 1 ha 2330) dient bijkomend (naast de reeds geformuleerde doelen voor dit gebied) ontwikkeld te worden op de locatie van het huidig voorkomen op de Bomerhei. Hier kan dan een bronpopulatie ontwikkelen, die vervolgens nieuwe leefgebieden kan koloniseren. Er moeten bijkomende poelen worden aangelegd in de directe omgeving van de huidige voortplantingsplaats en er moet een functionele verbinding binnen SBZ tussen Bomerhei en het brongebied van de Zwarte Beek komen, zodat deze soort overeenkomstig de doelstellingen van de naburige SBZ's kan migreren naar de nabijgelegen heidegebieden. Tot voor kort overwinterden in de open landbouwgebieden ten noorden van het Schietveld van Houthalen-Helchteren, de Europese soorten korhoen, velduilen ten tevens grotere groepen goudplevieren (bijlage I Vogelrichtlijn). De concentraties zijn echter niet van internationaal belang.

*Bocageland-
schap met
kleinschalige
akkers,
weilanden en
kleine
landschaps
elementen*

Dit landschap is belangrijk voor de vogelrichtlijnsoort ortolaan. Ortolaan is uitgestorven in Vlaanderen. Ortolaan is een indicatorsoort voor kleinschalig akkerlandschap met bomenrijen en houtkanten met weinig bemeste (rogge-)akkers op warme zandgrond. Het is de meest kritisch van alle akkervogels. Andere typische soorten van dit kleinschalig agrarisch landschap, die ook sterk bedreigd zijn, zijn: geelgors, kwartel, patrijs, zomertortel, ringmus, enz.

Omdat het SBZ-V van Peer het enige vogelrichtlijngebied is dat afgebakend werd voor deze soort zijn de doelstellingen volledig gelijk aan de G-IHD. Er wordt geen populatie ortolaan tot doel gesteld, maar een verbetering van de kwaliteit leefgebied in de prioritaire gebieden door:

a) behoud en herstel van kleinschalig akkerlandschap (met (zomer)graangewassen, hakvruchten) of onbespoten randen op hogere zandgronden met een hoge dichtheid aan houtkanten en bomenrijen (eik); en

b) het terugdringen van gebruik van bestrijdingsmiddelen in perceelsranden. De verbetering van de kwaliteit van het leefgebied wordt niet nagestreefd voor heel de SBZ-V.

Een leefgebied met geschikte biotopen is gewenst. Er zijn 2 kansrijke gebieden voor ortolaan afgebakend binnen het SBZ-V van Peer. Het betreft het gebied ten noorden van Peer bij de samenvloeiing van Dommel en Bolliserbeek en in de omgeving van de bovenloop van de Abeek en de zijbeken: Gielisbeek, Bullebeek, Hommelbeek. Bedoeld wordt het landbouwgebied van Gestel-Kleine Gestel tot Broekkant.

*Welke
inspanningen
zijn
noodzakelijk
voor het
realiseren van
de doelen?*

Voor de verschillende voorkomende soorten zijn doelen geformuleerd. Voor een aantal doelstellingen zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. De inspanningen kunnen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn realiseerbaar. De realiseerbaarheid hangt onder andere af van de kostprijs van de inspanningen, de maatschappelijke context en de technische kennis. Er wordt onderstreept dat het uitvoeren van de hieronder opgesomde lijst van inspanningen/acties niet alle knelpunten in het gebied zal oplossen en niet alle doelen zal weten te bewerkstelligen. De hieronder opgelijste acties zijn dan ook te beschouwen als de prioritaire inspanningen. De prioritaire inspanningen voor de habitatrichtlijngebieden zijn in de betreffende rapporten opgenomen en worden hier niet herhaald.

1. Behoud en herstel van het leefgebied van knoflookpad

De creatie van een gezonde populatie knoflookpad is enkel mogelijk door de omvorming van bepaalde delen van landbouwpercelen ter hoogte van het voorkomen van de soort naar open terreinen met zandige bodem (landduinen, heiden, zandige akkers), in combinatie met geschikt waterbiotoop. Dit moet de populatie versterken, waardoor herkolonisatie van (potentieel) nieuwe leefgebieden in het SBZ-V van Peer, het SBZ-H van het militair domein Kamp van Beverlo en het Schietveld van Houthalen-Hechteren kan gebeuren. Dit gebied moet verbonden worden met het Kamp van Beverlo en het brongebied van de Zwarte Beek. Hierdoor kan in deze omgeving een genetisch gezonde metapopulatie ontstaan.

2. Behoud en herstel van het leefgebied van wespendif.

Het behoud van de populatie wespendif kan enkel gerealiseerd worden door het behoud en het kwalitatieve herstel van de leefgebieden met zoals droge of vochtige bossen (eiken-berkenbos, elzenbroekbos, wilgenbroekbos of dennenaanplant), heide, schrale graslanden, (matig) voedselrijke permanente graslanden en de kwaliteitsvolle open ruimte met hoge basisnatuurkwaliteit over een voldoende grote oppervlakte (minimaal 6.000-10.000 ha).

3. Behoud en herstel van het leefgebied van ortolaan

Er zijn geen populatiedoelstellingen opgenomen voor ortolaan. Het herstel van het leefgebied van ortolaan is mogelijk door:

- a) behoud en herstel van kleinschalig akkerlandschap (met graangewassen, hakvruchten) op hogere zandgronden met een hoge dichtheid aan houtkanten en bomenrijen (eik) en
- b) het terugdringen van gebruik van bestrijdingsmiddelen in perceelsranden.

Dit is minstens nodig in 2 kansrijke gebieden langs de Dommel- en Abeekvallei. Het gaat om het gebied aan de samenvloeiing tussen Bolliserbeek en Dommel (Mollembroekt) en het gebied nabij de bovenlopen van de Abeek : Gielisbeek, Bullebeek, Hommelbeek. Deze gebieden vormen een samenhangend geheel met de beekvalleien.

4. Herstel en ontwikkeling van voldoende oppervlakte foerageer- en broedgebied voor grauwe kiekendief

Om te komen tot de populatiedoelstelling van 3 broedparen voor grauwe kiekendief ter hoogte van de grote heideterreinen van de militaire domeinen het Schietveld Houthalen-Helchteren en Kamp van Beverlo (3 SBZ-V's) moeten de aansluitende landbouwgronden binnen de prioritaire zone van het SBZ-V, opnieuw kunnen fungeren als foerageer- en broedgebied. Dit houdt een voldoende oppervlakte extensief beheerde akkerranden in het aanpalende agrarisch gebied in. Dit kan bereikt worden door de aanleg van gemengde duo- of triostroken rond de aanwezige akkerpercelen, door aangepaste akkerteelten (oa wisselbraak, (zomer)graanteelt) en het behoud en/of herstel van drogere, grazige of verwaarloosde graslanden

Telegeleide vliegtuigen, ULM- en paramotoren verstoren niet alleen de rust boven het Schietveld van Houthalen-Helchteren, maar ook boven het landbouwgebied ter hoogte van Siberië, Meeuwerheide. Rust is vooral tijdens het broedseizoen van groot belang voor de instandhouding van deze soort en andere soorten die in dit gebied foerageren, maar in de andere perioden van het jaar is rust ook nodig om de populatie niet te verstoren, waardoor ze zou verzwakken.

5. Minimaal behoud van de oppervlakte natuurelementen

Om de kwaliteit van de leefgebieden van verschillende soorten op peil te houden, is het minimaal behoud van de oppervlaktes RBB's, kleine landschapselementen en andere biologisch (minder waardevolle tot) zeer waardevolle vegetaties (waaronder de historisch permanente graslanden) conform de Biologische Waarderingskaart nodig.

*Wat zijn de
mogelijke
maatschappel
ijke gevolgen
van de
natuurdoelen
?*

Voor het bereiken van de doelstellingen zijn actief inspanningen noodzakelijk. Daarnaast kunnen de natuurdoelen ook interacties hebben met:

- het gebruik binnen en buiten het gebied;
- de vergunningsplichtige activiteiten die kunnen plaatsvinden in of aanpalend aan het gebied.

Hieronder wordt getracht een beeld te schetsen van de mogelijke interacties. Dit overzicht

is niet limitatief.

Mogelijke interacties met het gebruik van de SBZ

Habitat- en Vogelrichtlijngebieden zijn geen zuivere natuurgebieden. Vaak worden ze door de mens gebruikt om te wonen, te werken of te recreëren. Afhankelijk van het type en de intensiteit van het menselijk gebruik zijn verschillende combinaties met de ontwikkeling van natuurwaarden mogelijk. Het is logisch dat op terreinen gebruikt door harde sectoren zoals vb. woon- of industriegebied minder mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van natuurwaarden.

Een groot deel van dit richtlijngebied is in landbouwgebruik. Het huidige intensieve landbouwgebruik is niet of moeilijk compatibel met de ecologische vereisten van sommige vogelsoorten waarvoor dit SBZ is aangeduid. Waardoor een differentiatie in het totale landbouwgebied nodig zal zijn. Een mix van extensieve en intensieve productielandbouw is aangewezen.

Voor grauwe kiekendief is het voedselaanbod te laag en is er te weinig geschikte broedgelegenheid in het landbouwgebied. Dit kan verholpen worden mits aanleg van extensiever bewerkte akkers, duo/trioranden en actieve nestbescherming.

Voor wespandief zijn naast bossen ook schrale graslanden, (matig) voedselrijke permanente graslanden met een hoge insectenrijkdom van belang. Een voldoende groot aandeel van dergelijke graslanden is nodig. Voor vogels van kleinschalig akkerlandschap, zoals ortolaan, moeten er veel bomenrijen en houtkanten zijn en insectenrijke (dus niet bespoten) akkers met granen, hakvruchten. Dit kan vleksgewijs dan wel in perceelranden gerealiseerd worden. Om jaarlijks voldoende geschikt leefgebied te garanderen is een planmatige aanpak in bepaalde delen van het landbouwgebied wenselijk, waarbij zoveel mogelijk de landbouwers betrokken worden.

Het verbeteren van het leefgebied van wespandief, boomleeuwerik en nachtzwaluw impliceert ook inspanningen van de boseigenaars: bosomvorming, creatie van open plekken en bosranden--.

Het verbeteren van het leefgebied van ijsvogel en blauwborst impliceert inspanningen van de eigenaars en de waterloopbeheerder. Herstel van de hydrologie in beekvalleien, kan er toe leiden dat bepaalde percelen in bepaalde perioden te nat zijn, waardoor ze minder geschikt worden voor landbouwgebruik.

Mogelijke interacties met het landgebruik buiten het gebied

De ontwatering in het SBZ-V heeft een negatieve invloed op de natte natuur in het aanpalende militair domein Houthalen-Helchteren. Om een goede lokale staat van instandhouding van sommige habitats en soorten op het militair domein te behalen, zijn ook bepaalde maatregelen binnen dit SBZ-V nodig.

Mogelijke interacties met vergunningsplichtige activiteiten

Voor een Speciale Beschermingszone geldt voor elke vergunningsplichtige activiteit de verplichting om na te gaan of een passende beoordeling nodig is. Een passende beoordeling is nodig wanneer de activiteit betekenisvolle gevolgen kan hebben voor de staat van instandhouding van een te beschermen habitat of soort. De instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied creëren het kader voor de vergunningaanvrager en vergunningverlener.

Alleen wat in een definitief goedgekeurd S-IHD-besluit is opgenomen, is bindend. De onderliggende S-IHD-rapporten zijn informatief. De S-IHD-besluiten worden pas bindend nadat alle S-IHD-besluiten zijn goedgekeurd

Inhoudstafel

TECHNISCHE FICHE	2
ESSENTIE VAN RAPPORT	3
INHOUDSTAFEL	10
1. INLEIDING	12
LEESWIJZER	12
2. ALGEMEEN KADER VOOR DE OPMAAK VAN INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN	14
2.1. VOOR WELKE GEBIEDEN, SOORTEN EN HABITATS MOETEN INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN WORDEN OPGEMAAKT?	14
2.2. HOE KOMEN DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN TOT STAND?	14
3. OVER WELK GEBIED GAAT DIT RAPPORT	18
4. OVERZICHT VAN DE SOORTEN EN HUN RELATIEVE BELANG VOOR VLAANDEREN	20
5. BESCHRIJVING VAN DE ACTUELE TOESTAND VAN DE EUROPEES TE BESCHERMEN HABITATS EN SOORTEN IN HET GEBIED	22
5.1. BESCHRIJVING VAN HET FYSISCH SYSTEEM	22
5.2. SAMENVATTING VAN VOORKOMEN, ACTUELE STAAT VAN INSTANDHOUDING, TREND EN POTENTIES VAN DE VOGELSOORTEN VAN BIJLAGE IV	24
5.3. SAMENVATTING VAN VOORKOMEN, ACTUELE STAAT VAN INSTANDHOUDING, TREND EN POTENTIES VAN DE HABITATSOORTEN VAN BIJLAGE IV	30
5.4. REGIONAAL BELANGRIJKE BIOTOPEN (RBB)	30
5.5. REGIONAAL BELANGRIJKE SOORTEN (RBS)	31
6. BESCHRIJVING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT BINNEN HET EUROPEES TE BESCHERMEN GEBIED	33
6.1. BESCHRIJVING VAN DE PLANOLOGISCHE CONTEXT	33
6.1.1. Ruimtelijke bestemmingen	34
6.1.2. Vlaams Ecologisch Netwerk en Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk	40
6.1.3. Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot Natuurlijke Rijkdommen	41
6.1.4. Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot onroerend erfgoed	42
6.1.5. Beheerplannen in het kader van het integraal waterbeheer	44
6.2. SITUERING VAN EEN AANTAL EIGENAARS- EN GEBRUIKERSCATEGORIEËN	45
6.2.1. Eigendomssituatie	45
6.2.2. Bevoegde besturen en beherende verenigingen	46
6.2.3. Inventarisatie van het landbouwgebruik	48
6.2.4. Inventarisatie van het bosbouwgebruik	50
6.2.5. Parken en kasteeldomeinen	53
6.2.6. Jacht en faunabeheer	53
6.2.7. Inventarisatie van waterwinningen	54
6.2.8. Inventarisatie van het recreatief gebruik	55
6.2.1. Inventarisatie van de woongebieden	58
6.2.2. Inventarisatie van de industriële en gerelateerde activiteiten	58
6.2.1. Transportinfrastructuur	59
6.2.2. Infrastructuur nutsbedrijven	59
7. ANALYSE VAN DE KNELPUNTEN VOOR HET BEREIKEN EEN GOEDE STAAT VAN INSTANDHOUDING	61
7.1. ANALYSE VAN DE STERKTES, ZWAKTES, KANSEN EN BEDREIGINGEN	61
7.1.1. Overzicht van de sterktes	62
7.1.2. Overzicht van de zwaktes	63
7.1.3. Overzicht van de bedreigingen	65
7.1.4. Overzicht van de kansen	69
7.1.5. Identificatie van de kwesties	75
7.2. OVERZICHT VAN KNELPUNTEN EN MOGELIJKE OPLOSSINGEN	76
7.3. ERNST VAN DE KNELPUNTEN	78

Wijze van voorstelling knelpunten-----	79
Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor de richtlijnsoorten -----	79
8. DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN EN PRIORITAIRE INSPANNINGEN -----	82
8.1. DOELSTELLINGEN -----	83
8.1.1. Doelen voor soorten met leefgebied in de habitatrichtlijngebieden binnen het vogelrichtlijngebied	83
8.1.2. doelen voor soorten met leefgebied in habitatrichtlijngebied, vogelrichtlijngebied of een combinatie hiervan -----	88
8.1.3. Doelen voor soorten met leefgebied in zuiver vogelrichtlijngebied -----	96
8.2. PRIORITAIRE INSPANNINGEN MET HET OOG OP HET REALISEREN VAN DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN -----	101
8.3. SAMENVATTENDE TABEL -----	102
Wijze van voorstelling in samenvattende tabel -----	102
BIJLAGE 1 – HET BELANG VAN HET EUROPEES TE BESCHERMEN GEBIED IN HET LICHT VAN DE GEWESTELIJKE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN VOOR VLAANDEREN --	105
DE VOGELSOORTEN VAN BIJLAGE IV -----	105
BIJLAGE 2 - ANALYSE VAN DE EUROPEES TE BESCHERMEN SOORTEN -----	111
INLEIDING -----	111
TOELICHTING OVER DE GEBRUIKTE INFORMATIE EN MODELLEN -----	112
De habitatkaart -----	112
Soortgegevens-----	113
PotNat-----	114
De beoordeling van de actuele staat van instandhouding-----	115
De vogelsoorten van bijlage IV-----	118
Blauwborst - <i>Luscinia svecica</i> -----	118
Grauwe kiekendief - <i>Circus pygargus</i> -----	121
IJsvogel - <i>Alcedo atthis</i> -----	125
Nachtswaluw - <i>Caprimulgus europaeus</i> -----	128
Ortolaan - <i>Emberiza hortulana</i> -----	131
Wespendief - <i>Pernis apivorus</i> -----	136
Boomleeuwerik – <i>Lullula arborea</i> -----	138
Zwarte specht - <i>Dryocopus martius</i> -----	141
Woudaap - <i>Ixobrychus minutus</i> -----	144
Blauwe kiekendief - <i>Circus cyaneus</i> -----	146
Knoflookpad - <i>Pelobates fuscus</i> -----	148
REGIONAAL BELANGRIJKE BIOTOPEN -----	150
REGIONAAL BELANGRIJKE SOORTEN (RBS) -----	151
Rode-lijstsoorten-----	154
BIJLAGE 3 – DE AANMELDINGSGEGEVENS -----	156
INTERPRETATIE VAN DE AANMELDINGSGEGEVENS -----	157
BIJLAGE 4 –DE EXPERTGROEP -----	159
SAMENSTELLING -----	159
BIJLAGE 6 – LANDBOUWIMPACTSTUDIE -----	161
BIJLAGE 7 – METHODIEK WAARDERING DRINKWATERWINNINGEN VOOR DE OPENBARE DRINKWATERVOORZIENING-----	162
BIJLAGE 8 - LANDSCHAPSECOLOGIE: THEORIE EN PRINCIPES -----	164
BIJLAGE 9 – AFKORTINGEN- EN BEGRIPPENLIJST -----	170
BIJLAGE 10 – REFERENTIELIJST -----	173

1. Inleiding

Om de soortenrijkdom van planten en dieren en hun leefgebieden in de toekomst de noodzakelijke kansen te geven, is op grond van Europese richtlijnen, de Vogel- en Habitatrichtlijn, een samenhangend Europees netwerk van beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook speciale beschermingszones (SBZ's) genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats van Europees belang. Voor Vlaanderen handelt het om 48 habitattypes, 55 dier- en plantensoorten en 88 vogelsoorten.

Op de lidstaten van de Europese Unie rust de verplichting om de nodige maatregelen te nemen om een 'gunstige staat van instandhouding' te realiseren voor soorten en habitats van Europees belang. Eerst wordt de 'gunstige staat van instandhouding' van de voorkomende soorten en habitats vastgelegd. Dit zijn de zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen, ook instandhoudingsdoelen of kortweg natuurdoelen genoemd. Er moet dus bepaald worden hoeveel individuen van een soort in een bepaald gebied nodig zijn, hoe groot het leefgebied daarvoor moet zijn en hoe de kwaliteit van het leefgebied moet zijn om te kunnen spreken van een leefbare populatie. En hoe groot bijvoorbeeld een heidegebied moet zijn om onderdak te kunnen geven aan alle voor dat habitat typische heidesoorten. De instandhoudingsdoelen maken duidelijk waar men naar toe wil met een bepaald gebied. Deze doelen zullen ook bepalend zijn voor de te nemen instandhoudingsmaatregelen.

Het vastleggen van de instandhoudingsdoelen gebeurt in twee stappen. In beide stappen is uitgebreid overlegd met betrokken doelgroepen. Hoeveel en welke natuur we in heel Vlaanderen nodig hebben, hoeveel bos, hoeveel heide, hoeveel duinen. Deze doelen voor heel Vlaanderen worden de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen genoemd. Ze geven weer wat in het totaal nodig is, in het bijzonder welk areaal, welke oppervlakte en welke kwaliteit nodig zijn om in Vlaanderen de gunstige staat van instandhouding van alle Europese te beschermen soorten en habitats te realiseren. Deze doelstellingen zijn wetenschappelijk onderbouwd en werden in detail besproken en bediscussieerd met de doelgroepen. In een volgende stap worden deze globale instandhoudingsdoelen verfijnd per SBZ of groep van SBZ-H en SBZ-V. Er wordt hierbij bekeken welk deel van de opdracht ieder gebied voor zijn rekening kan nemen: we spreken ook van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Deze doelstellingen worden wetenschappelijk onderbouwd en worden ook besproken met vertegenwoordigers van de belangengroepen op Vlaams en lokaal niveau, de lokale besturen en Vlaamse administraties. Voorliggend rapport is, in tegenstelling tot de meeste andere IHD-rapporten, een IHD-rapport voor een vogelrichtlijngebied. Dit IHD-rapport is gemaakt naar aanleiding van de opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur in het landbouwgebied van Peer en omgeving. Noodzakelijke bestemmingswijzigingen en maatregelen worden opgenomen in een planuitvoeringsnota die basis vormt voor een gewestelijke ruimtelijk uitvoeringsplan.

Op dit moment houdt u een rapport ter onderbouwing van de instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszone *BE2217310* in handen. Op basis van dit rapport stelt de Vlaamse Regering de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor dit gebied vast.

Voorliggend rapport is, in tegenstelling tot de reeds opgemaakte S-IHD-rapporten, een IHD-rapport voor een vogelrichtlijngebied. Dit S-IHD-rapport is opgemaakt naar aanleiding van de opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur in het landbouwgebied van Peer en omgeving.

Leeswijzer

In dit rapport worden op onderbouwde wijze de instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Eerst wordt het algemeen kader voor de opmaak van de natuurdoelen geschetst (hoofdstuk 2) en wordt het betrokken gebied gesitueerd en kort besproken (hoofdstuk 3).

Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 het belang op Vlaams niveau van de hier voorkomende soorten weergegeven, op basis van de gewestelijke instandhoudingsdoelen (G-IHD).

In hoofdstuk 5 wordt een beknopt overzicht gegeven van het huidige voorkomen, de trend, de potenties en de actuele staat van instandhouding van de soorten in dit gebied. Een meer uitgebreide bespreking hiervan is terug te vinden in bijlage 2.

Om de instandhoudingsdoelen op te maken dient ook rekening gehouden te worden met de maatschappelijke context en de natuurlijke en antropogene factoren die een –positieve of negatieve- invloed kunnen hebben op het gebied en de voorkomende of potentieel voorkomende soorten. In hoofdstuk 6 worden de voornaamste eigenaars- en gebruikersgroepen besproken en gebeurt een sterkte-zwakte-analyse met betrekking tot het bereiken van de instandhoudingsdoelen (hoofdstuk 7).

Uiteindelijk worden, aan de hand van de informatie uit de voorgaande hoofdstukken, in hoofdstuk 8 de instandhoudingsdoelen per habitat en soort bepaald. Eveneens in hoofdstuk 8 wordt een aantal prioritaire acties voor het gebied voorgesteld die, naast andere acties, noodzakelijk zijn om de beoogde instandhoudingsdoelen te kunnen behalen.

2. Algemeen kader voor de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen

De opmaak van instandhoudingsdoelstellingen wordt geregeld door het besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen. Dit besluit bepaalt het algemeen kader. Het besluit geeft aan voor welke gebieden, habitats en soorten instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt (zie paragraaf 2.1). Het beschrijft ook op welke manier de instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt (zie paragraaf 2.2).

2.1. Voor welke gebieden, soorten en habitats moeten instandhoudingsdoelstellingen worden opgemaakt?

Instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt voor alle Europees te beschermen gebieden. "Europees te beschermen gebied" is niets anders dan een verzamelnaam voor de speciale beschermingszones in hun verschillende vormen (Vogelrichtlijn² en Habitatrichtlijn³) en stadia in de aanwijzingsprocedure (voorgestelde speciale beschermingszone, gebied van communautair belang of speciale beschermingszone). In Vlaanderen zijn er 62 Europees te beschermen gebieden of Natura 2000-gebieden. **In hoofdstuk 3 wordt het in dit rapport betrokken gebied gesitueerd.**

"Europees te beschermen habitats" zijn de habitattypes vermeld in bijlage I van het Natuurdecreet⁴. Dit zijn de in Vlaanderen voorkomende habitats die volgens de Europese Habitatrichtlijn moeten worden beschermd, omdat ze worden bedreigd in heel Europa. In Vlaanderen komen er 48 van deze habitats voor, waarvan 8 prioritair. Een prioritair habitat is een habitat dat sterk bedreigd is in Europa en waarvoor Europa een grote verantwoordelijkheid draagt omdat het vooral in Europa voorkomt.

"Europees te beschermen soorten" zijn de soorten van bijlage II, III en IV van het Natuurdecreet en de geregeld voorkomende trekvogels⁵. Voor de soorten van bijlage II, de vogelsoorten van bijlage IV en de geregeld voorkomende trekvogels moeten speciale beschermingszones worden aangewezen. Voor de soorten van bijlage III moeten volgens het decreet natuurbehoud ook instandhoudingsmaatregelen worden genomen en moeten volgens de Habitatrichtlijn deze soorten over het hele Vlaamse grondgebied worden beschermd. De soorten van bijlage II en III zijn voor een groot deel echter dezelfde. In Vlaanderen komen op regelmatige basis 22 soorten voor van bijlage II, 33 soorten van bijlage III, 66 vogelsoorten van bijlage IV en 22 soorten geregeld voorkomende trekvogels (zoals bedoeld in artikel 4 van de Vogelrichtlijn).

2.2. Hoe komen de instandhoudingsdoelstellingen tot stand?

De instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied (S-IHD) zijn *"de verbeter- of behoudopgaven voor de Europees te beschermen habitats of populaties van Europees te beschermde soorten en hun leefgebieden, waarvoor het Europees te beschermen gebied is aangemeld of die in het Europees te beschermen gebied voorkomen."* De bestaande regelgeving (⁶) geeft aan dat er eerst doelen op het niveau van Vlaanderen, de zogenaamde gewestelijke

² RICHTLIJN van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand

³ RICHTLIJN 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

⁴ Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en zijn wijzigingen

⁵ ofwel de soorten van bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn respectievelijk annex I van de Vogelrichtlijn, en de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels. Een trekvogel wordt als geregeld voorkomend beschouwd als de trekkende populatie voldoet aan de internationaal aanvaardde 1%-criterium, dit wil zeggen waarvan geregeld 1% van de West-Europese populatie in ons land verblijft.

⁶ Besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen

instandhoudingsdoelstellingen, moeten worden geformuleerd vooraleer er doelen op het niveau van een individuele speciale beschermingszone worden opgesteld.

Die gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn dus de verbeter- of behoudopgaven voor het behouden, herstellen of ontwikkelen van een gunstige staat van instandhouding op Vlaams niveau van de in het Vlaamse Gewest voorkomende Europees te beschermen habitats of soorten. Zij leggen vast wanneer een Europees te beschermen habitat, via doelen op vlak van areaal, oppervlakte en kwaliteit, en een Europees te beschermen soort, via doelen op vlak van areaal, populatie en kwaliteit van het leefgebied, in een gunstige staat van instandhouding zijn. Met andere woorden wanneer ze duurzaam zullen kunnen overleven in Vlaanderen. Het spreekt voor zich dat de instandhoudingsdoelstellingen van een speciale beschermingszone moeten bijdragen tot de realisatie daarvan. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn door de Vlaamse Regering definitief vastgesteld op 23 juli 2010. **In hoofdstuk 4 worden de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen die van belang zijn voor dit gebied voorgesteld.**

Ter informatie: Doelen voor areaal, oppervlakte, populaties en kwaliteit

Areaal = het natuurlijke verspreidingsgebied van een habitat/soort binnen Vlaanderen. Dit komt ruwweg overeen met de ruimtelijke grenzen waarbinnen de habitat of soort binnen Vlaanderen voorkomt. Komt een habitat bijvoorbeeld van Limburg tot West-Vlaanderen voor of enkel in de Kempen?

Oppervlakte = de som van de oppervlaktes van elke plek van een bepaald habitatype dat voorkomt. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen doen onder meer een uitspraak over de noodzakelijke oppervlakte-doelstellingen voor Vlaanderen en dit voor elk habitatype. In de S-IHD wordt het oppervlakte-doel per gebied bepaald.

Populatie = de totale populatie van de betrokken soort, dus in principe alle individuen bij elkaar opgeteld. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen doen een uitspraak over populatie-doelstellingen voor Vlaanderen. In de specifieke instandhoudingsdoelstellingen wordt het populatie-doel per gebied bepaald.

Kwaliteit = de mate waarin de ecologische kenmerken aanwezig zijn die kenmerkend zijn voor een habitat of het leefgebied van een soort. Voor bossen is er bijvoorbeeld sprake over natuurlijke verjonging, gevarieerde ouderdomsstructuur, nutriëntencycli en aanwezigheid van dood hout. Voor waterafhankelijke systemen is het ecohydrologische regime essentieel. De kwaliteit van het leefgebied van een soort wordt bijvoorbeeld bepaald door de grootte van voortplantingsgebieden, de foerageergebieden en de rustgebieden. In de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen worden algemene doelstellingen gegeven voor een aantal typische kenmerken van habitats en leefgebieden van soorten. In de specifieke instandhoudingsdoelstellingen worden kwaliteitsdoelstellingen voor habitats en leefgebieden van soorten op gebiedsniveau omschreven.

De instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied worden opgemaakt op basis van een onderbouwend rapport dat de volgende componenten bevat:

1. Een analyse van het gebied in kwestie op vlak van de Europees te beschermen habitats en soorten.
2. De beoordeling van de actuele staat van instandhouding alsook, voor zover dat mogelijk is, de trends sinds de aanmelding, van de Europees te beschermen habitats en soorten, rekening houdend met de ecologische vereisten van die habitats en soorten.
3. Een inschatting van de potenties voor duurzame instandhouding van de relevante Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied in kwestie.
4. Een beoordeling van het belang van het gebied voor elke relevante Europees te beschermen habitat en soort, in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, en hieruit volgend een beoordeling van het belang van elke habitat en soort binnen het Europees te beschermen gebied in kwestie.
5. Het formuleren, op basis van punt 1 tot en met 4, van instandhoudingsdoelstellingen per relevante Europees te beschermen habitat en soort in het gebied, met het oog op het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen voor het Europees te beschermen gebied, zoals vermeld onder punt 9.

6. Een opgave van maatregelen die kunnen bijdragen aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, vermeld in punt 5.
7. Een beschrijving, in hoofdlijnen, van de planologische status van het gebied en een socio-economische actorenanalyse van de voornaamste eigenaars- en gebruikerscategorieën in of in de nabijheid van het gebied.
8. Een beschrijving van de bedreigingen en kansen met betrekking tot het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen, vermeld in punt 5.
9. Het formuleren van een voorstel van instandhoudingsdoelstellingen voor het Europees te beschermen gebied, op basis van de doelstellingen, vermeld in punt 5, waarbij de prioriteiten werden geïntegreerd, rekening houdend met punt 4 en 8, en na punt 6 en 7 in overweging te hebben genomen.

Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft de opdracht gekregen voor de opmaak van de onderbouwende rapporten. Ze wordt hierbij wetenschappelijk ondersteund door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Om het gehele proces van start tot finish te begeleiden heeft de minister ook een overleggroep in het leven geroepen. Deze Vlaamse overleggroep bestaat uit vertegenwoordigers van organisaties die belangen behartigen die rechtstreeks beïnvloed worden door of invloed hebben op de uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen. In de praktijk zijn dit vertegenwoordigers van de landbouworganisaties, natuurverenigingen, gebruikers van het buitengebied en de economische sector.

De minister stelt een voorontwerp van instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten vast voor een Europees te beschermen gebied, op basis van:

- 1° dit rapport;
- 2° een door het Agentschap voor Natuur en Bos opgemaakt verslag van de consultatie van de betrokken doelgroepen in het betrokken gebied;
- 3° het overleg met de overleggroep over de in de twee vorige punten vermelde documenten.

De minister legt dit voorontwerp voor aan de Vlaamse Regering, die hierover een principiële beslissing neemt en hieromtrent advies vraagt aan de Milieu- en Natuurraad Vlaanderen (Minaraad), de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV). Na dit advies stelt de Vlaamse Regering de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor het desbetreffende gebied definitief vast.

Ter info: statuut van dit rapport

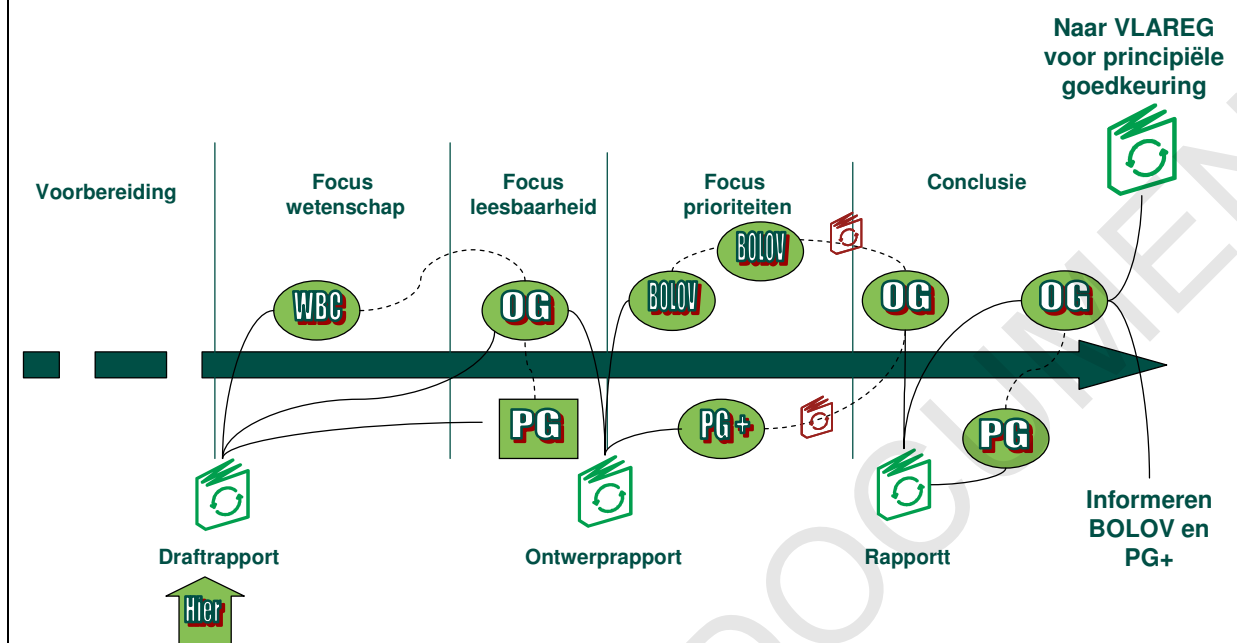
De rapporten voor de onderbouwing van de instandhoudingsdoelstellingen zijn opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Het ANB wordt wetenschappelijk ondersteund door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). In overleg met de Vlaamse Overleggroep is een consultatieproces ontworpen voor elk rapport.

In een eerste stap wordt een **ontwerprapport** wetenschappelijk getoetst door een Wetenschappelijke Begeleidingscommissie (WBC). Tevens wordt het ontwerprapport getoetst op zijn duidelijkheid en leesbaarheid door de Vlaamse Overleggroep (OG) en de betrokken Vlaamse administraties verzameld in de Projectgroep (PG). Op basis van de verzamelde reacties wordt door het ANB het ontwerprapport bijgesteld.

In een tweede stap wordt het **ontwerprapport** voor advies voorgelegd aan de betrokken belangengroepen in het betrokken gebied: het bovenlokaal overleg (BOLOV). Ook wordt advies gevraagd aan lokale besturen (gemeente en provincie) en administraties (de belangrijkste betrokken administraties zetelen in de projectgroep). Door het ANB wordt een voorstel voor reactie (ontwerp van reactienota) uitgewerkt. Deze wordt besproken met de Vlaamse Overleggroep en de Projectgroep. Op basis van dit overleg werkt het ANB de ontwerpreactienota en het ontwerprapport bij.

Het **definitief rapport** vormt de basis voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

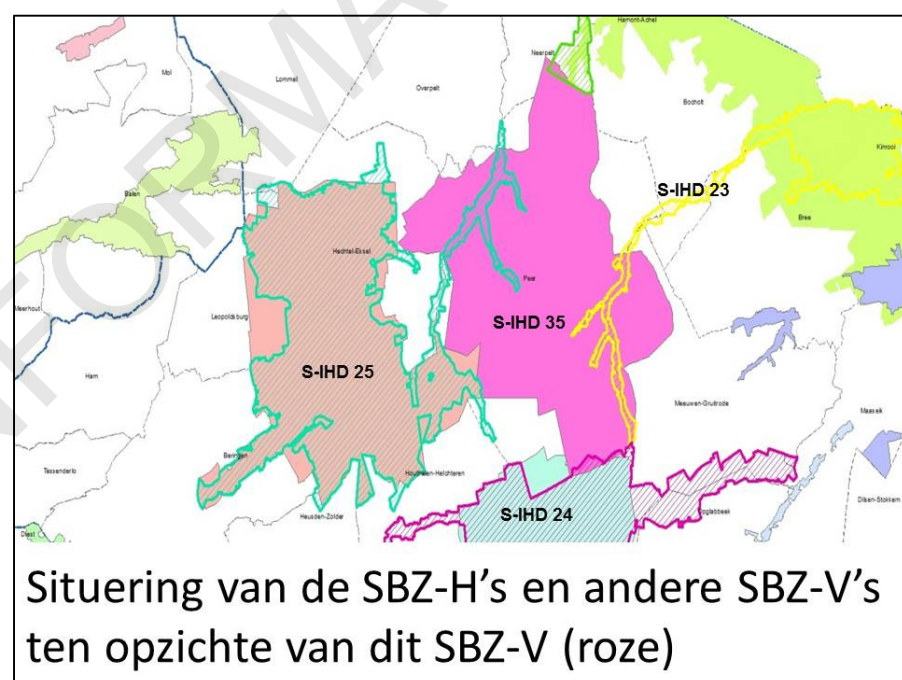
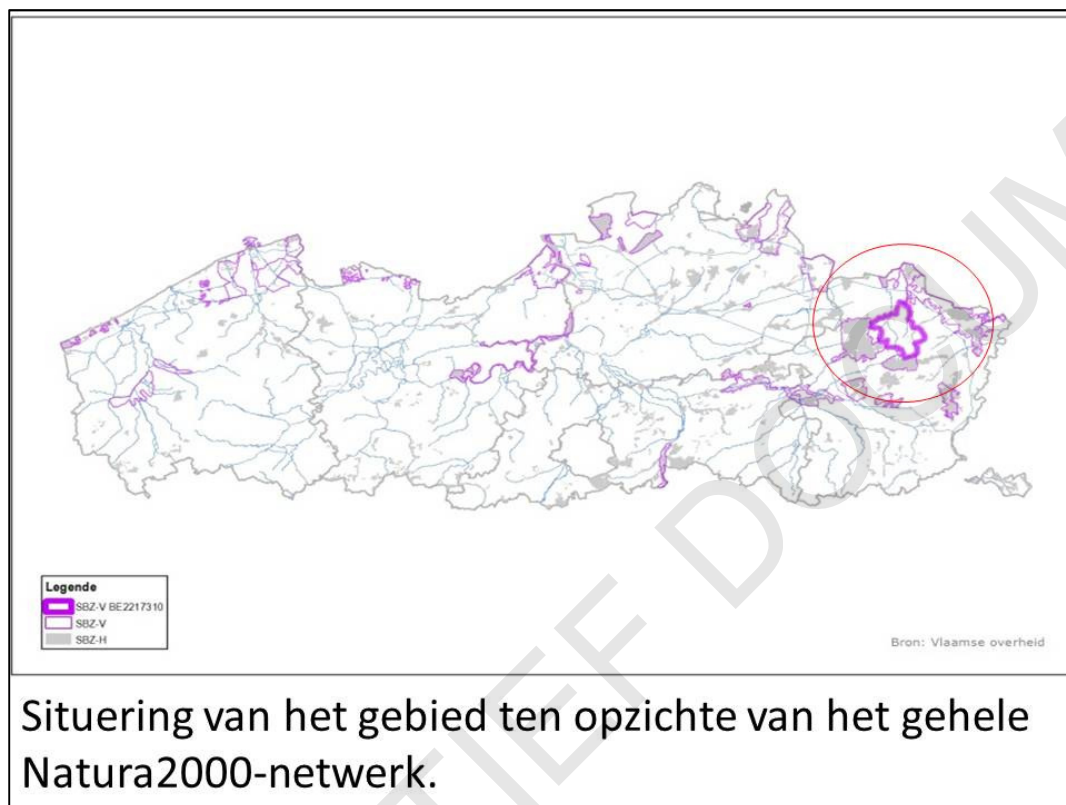
Voorliggend rapport is het definitief rapport dat is opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos en dat de basis vormt voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

Figuur 2-1: Schets van het overlegproces

3. Over welk gebied gaat dit rapport

Dit rapport dient voor de onderbouwing van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de Speciale beschermingszone BE2217310 - Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer.

Tabel 3-3-1. Overzicht van het gebied gebruikt in het rapport

Gebiedcode	Deelgebiednaam	Oppervlakte
BE2217310	Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode en Peer	9867 ha

4. Overzicht van de soorten en hun relatieve belang voor Vlaanderen

Op 8 mei 2009 hebben het Agentschap voor Natuur en Bos en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek een onderbouwend rapport aan de minister bevoegd voor het natuurbehoud overgemaakt. Op basis van dit rapport heeft de Vlaamse Regering de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen definitief goedgekeurd op 23 juli 2010. In dat rapport wordt het belang van een speciale beschermingszone voor het bereiken van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen gesitueerd.

Ter info: Het relatieve belang van de Speciale beschermingszones voor het realiseren van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen

Het rapport ter onderbouwing van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen geeft een indicatie over het relatieve belang van de verschillende speciale beschermingszones voor het realiseren van de globale Vlaamse instandhoudingsdoelstellingen. Volgend onderscheid wordt gemaakt:

In de “essentiële” en “zeer belangrijke” gebieden zijn, afhankelijk van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, prioritaire acties aangewezen voor het halen of behouden van de Vlaamse doelen.

De “belangrijke” gebieden hebben een klein oppervlakte- of populatieaandeel van Europees te beschermen habitats en/of soorten.

In de onderbouwende rapportage worden ook “kennislacunes” aangegeven die verder onderzocht moeten worden tijdens de opmaak van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gebieden was het, tijdens de opmaak van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, onduidelijk of ze een bijdrage kunnen leveren aan de Vlaamse doelstellingen.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de habitats en soorten waarvoor dit gebied belangrijk is volgens de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen. Voor de betrokken habitats en soorten wordt het belang van het gebied voor het duurzaam voortbestaan van habitat of soort (essentieel, zeer belangrijk of belangrijk) weergegeven. Daarnaast wordt een samenvatting van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen weergegeven. In Bijlage I zijn per habitat en soort de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen in het geheel weergegeven.

*Tabel 4-1: Samengevatte weergave van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen van toepassing in dit gebied ('=' behoud van de huidige situatie of '↑' verbetering) en het belang van het gebied voor de realisatie ervan ('***' essentieel, '**' zeer belangrijk of '*' belangrijk).*

BE2217310 - Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer				
Soort	Relatief belang van dit SBZ-V	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
Wespendief - <i>Pernis apivorus</i>	* *	=	=	↑
Nachtswaluw - <i>Caprimulgus europaeus</i>	* *	=	=	↑
Grauwe kiekendief - <i>Circus pygargus</i>	Kennis lacune	↑	↑	↑
IJsvogel - <i>Alcedo atthis</i>	*	=	=	=
Blauwborst - <i>Luscinia svecica</i>	*	=	=	↑

BE2217310 - Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer				
Soort	Relatief belang van dit SBZ-V	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
Ortolaan - <i>Emberiza hortulana</i>	Geen	Geen	Geen	Geen
Knoflookpad - <i>Pelobates fuscus</i>	Niet bepaald	Niet bepaald	Niet bepaald	Niet bepaald
Woudaap - <i>Ixobrychus minutus</i>	***	↑	↑	↑
Zwarte specht - <i>Dryocopus martius</i>	**	=	=	↑
Blauwe kiekendief - <i>Circus cyaneus</i>	*	=	=	=
Boomleeuwerik - <i>Lullula arborea</i>	**	=	=	↑

5. Beschrijving van de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied

In dit rapport wordt de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de Europees te beschermen soorten en habitats in hoofdstuk 8 onderbouwd. Dit gebeurt op basis van ecologische analyses, aangevuld met socio-economische analyses. In dit hoofdstuk wordt de ecologische analyse over de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten besproken. In paragraaf 5.1 wordt eerst het functioneren van het fysische systeem van het gebied besproken. Welke bodemtypes komen voor? Zijn er belangrijke grondwaterstromen? Wat is de invloed van het reliëf? Enzoverder. Het fysische systeem vormt immers de basis voor de ontwikkeling van natuurwaarden. In paragrafen **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** en **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** wordt een samenvatting gegeven van de ecologische analyse van het actueel voorkomen van de Europees te beschermen habitats en soorten voor dit gebied. De ecologische analyse zelf vind je in Bijlage 2. Op basis van deze analyse, en de socio-economische context (hoofdstuk 6) in overweging nemend, worden in hoofdstuk 7 knelpunten geïdentificeerd en in hoofdstuk 8 doelen en prioriteiten bepaald.

Ter info: Toelichting van belangrijke termen gebruikt in dit hoofdstuk

Het *actuele voorkomen* is een beschrijving van waar een soort of habitat voorkomt en hoeveel.

De *actuele staat van instandhouding*: dit is een beschrijving van de huidige oppervlakte en kwaliteit van het Europees te beschermen habitat of van het leefgebied van een Europees te beschermen soort in dit gebied en de omschrijving van de achterliggende redenen.

De *trend* geeft de evolutie doorheen de tijd weer van de kwaliteit of kwantiteit van een habitat of soort.

De *potenties* geven aan hoeveel en eventueel waar er mogelijkheden zijn voor de uitbreiding of het herstel van een habitat of van een populatie van een soort.

5.1. Beschrijving van het fysische systeem

Het vogelrichtlijngebied ligt in Noord-Limburg op de hogere zandgronden van het Kempens Plateau. Het vogelrichtlijngebied omvat de stad Peer en een reeks gehuchten en dorpen (Eksel, Kleine Brogel, Wijchmaal, delen van Grote Brogel, Ellikom, Erpekom, Linde, Wouberg, Broekkant, Gestel, Meeuwen en Heihuiskens). Vanuit deze woonkernen waaiert lintbebouwing uit langs de toegangswegen, waardoor het achterliggend open landschap niet altijd zichtbaar is. Het SBZ-V omvat het militair domein : Vliegveld vliegveld van Kleine Brogel. Het Vogelrichtlijngebied overlapt met 4 SBZ-H' s:

- BE2200029 Vallei en brongebieden van de Zwartebeek, Dommel en Bolliserbeek met heide van vengebieden overlappen in grote mate. Het gaat om de beekvalleien die grotendeels uit natuurgebied bestaan.
- BE2200030: Mangelbeek en heide- en vengebieden tussen Houthalen en Gruitrode;
- BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden,
- BE2200032 Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen. Dit SBZ overlapt slechts voor een zeer klein deel met het SBZ-V Peer. In de overlappende delen komen vooral naadhoutaanplanten voor.

Het landgebruik is hoofdzakelijk agrarisch met hierin ingebed bosjes, bovenlopen en bronhoofden van de Kempense beken : Dommel (Houtstraatloop), Warmbeek (Maarlose Beek, Kievitsbeek, Vrennenbeek, Broekbeek), Abeek en zijbeken Gielisbeek, Hommelbeek en Bullenbeek, Warmbeek en de Peerderloop. De beken stromen noordoostwaarts en waar de beekvalleien van de Dommel en Abeek breder worden, bevatten ze broekbossen, moerasbiotopen, soortenrijke cultuurgraslanden en kleine landschapselementen. Plaatselijk zijn nog elementen van het

kleinschalige cultuurlandschappen bewaard gebleven. Typerende kleine landschapselementen zijn : bomenrijen, poelen, houtkanten en hagen.

Geologie

Het SBZ-V van Peer is gelegen op het Kempens Plateau. Dat ontstond doordat tijdens het Midden-Pleistoceen de Rijn was afgebogen naar noorden van Limburg en hier zette puin afzette, bestaande uit grinden en zanden. Door reliëfinversie ten gevolge van een hogere erosieresistentie van deze sedimenten, is dit gebied hoger komen te liggen dan de omgeving en is zo het Kempisch Plateau ontstaan. Het Kempisch Plateau bestaat in het zuiden dus uit Maaspuin en in het noorden uit Rijnzand. Later in het pleistoceen verminderde de massale aanvoer van puin en heeft de Maas zich in verschillende fasen in zijn eigen puinkegel ingesneden. Door herhaalde cycli van puinafzetting in koudere periodes en insnijding in warmere periodes ontstonden verschillende terrassen. Hierdoor ontstond de huidige Maasvallei en werd het Kempisch Plateau als morfologische eenheid gevormd.

Topografie

Het Kempens Plateau is een vlak gebied dat zwak afhelt naar noordoostelijke richting van ongeveer 75 naar 55 meter boven zeeniveau. In het noorden gaat het plateau over in de Vlake van Bocholt.

Bodem

In het Laat-Pleistoceen werden in deze streken niveo-eolische zandpakketten afgezet onder invloed van ijzige, polaire winden. Het gehele gebied wordt dan ook gekenmerkt door zand- en zandleemgronden. Tijdens de geleidelijke opwarming na de laatste ijstijd veranderde de windrichting van noord naar west en werd het dekzand plaatselijk tot duinmassieven opgewaaid met vorming van landduinen en duinpannen met vennen. Doordat het klimaat terug opwarmde, kon de vegetatie zich herstellen en werd veen gevormd in de permanent natte beekvalleien.

De zandgronden buiten de beekvalleien zijn droog tot matig droog. De bodems die voorkomen in valleidepressies en in de venige gronden zijn over het algemeen matig nat tot zeer nat. Het Kempisch Plateau is een belangrijk infiltratiegebied; van hieruit treedt kwelwerking op naar de Vlake van Bocholt en het Middenteras van de Maas.

Hydrologie en hydrografie

De zand- en grindlagen, waarin een kleiige deklaag of een andere ondoorlatende laag in de diepere ondergrond onderbreken, zijn zeer goed waterdoorlatend. Vanuit het Kempisch Plateau treedt er kwelwerking op naar de Vlake van Bocholt. De grondwatertafel in het grootste deel van Noord-Limburg is 'zeer kwetsbaar' omwille van een zandige watervoerende laag met een zandige deklaag of een deklaag van minder dan 5 meter dik. Ettelijke kwelgevoede laaglandbeken ontspringen aan de noordrand van het Kempisch Plateau en stromen in noordelijke en noordoostelijke richting. Ze zijn vaak onderling verbonden met een grachtenstelsel. De belangrijkste beken van west naar oost zijn: de Dommel, de Warmbeek en de Abeek. Ze behoren tot het Maasbekken.

De bovenlopen hebben zich smal en ondiep ingesneden in het plateau. De beken worden gevoed met grondwater afkomstig van topografisch hoger gelegen infiltratiegebieden. Bijna overal zijn de lopen van de toevoerbeken sterk gewijzigd om te draineren. Hierdoor is het grondwaterpeil sterk gedaald. De Dommel ontspringt in een actueel intensief landbouwgebied en is vanaf zijn bronzone in stroomopwaartse richting rechtgetrokken. Het brongebied van de Bolliserbeek situeert zich in de nabijheid van het brongebied van de Zwarte beek en werd ook in stroomopwaartse richting rechtgetrokken. Door rechtekkingen en het plaatsen van stuwen is de Dommel haar ecologische structuurkenmerken verloren. Vanaf de Begijnenvijvers (middenloop) kent de Bolliserbeek een natuurlijke structuur.

Ecologie van de deelgebieden

Interfluvium van Dommel en Bolliserbeek

Ter hoogte van het interfluvium van Dommel en Bolliserbeek wisselen soortenrijke en onbemeste graslanden (blauwgraslanden met o.a. gevlekte orchis, blauwe knoop, trilgras, kranskarwij), naast verruigde graslanden met moerasspirea en moerassen met riet en verschillende zeggensoorten

elkaar af. De Dommelvallei heeft zowat de mooiste elzenbroekbossen. Vroeger kwamen hier ook zure laagvenen voor. Op plekken met stagnerend grondwater ontwikkelen zich wilgenstruwelen en mesotrofe elzenbossen met zeggenvegetaties. Er worden vaak oude elzenbomen en hakhoutstoven aangetroffen. Op de hoger gelegen gronden (plaggenbodems) werd indertijd vooral rogge, haver en boekweit geteeld, als hakvruchten aardappelen en bieten. Eiken wallen rond de akkers en de elzenbosjes dienden als brandhout en geriefhout. Het kleinschalige en variabele landschap is de rijkdom van het reservaat "Dommelvallei" en waarborgt een rijke fauna en flora. Niet verwonderlijk dat de laatste ortolanen hier broedden. Door de rechtekking van de beken is veel van de natuurwaarden verloren gegaan. Bijzondere soorten die nog worden waargenomen zijn: draadrus, bevertjes, blauwe knoop, klein glidkruid, kleine parelmoervlinder, boskrekkel, bosbeekjuffer, gewone bronlibel, moerasprinkhaan. De Abeek ontspringt in het militair domein 'Schietveld van Houthalen-Helchteren' op het Kempisch plateau. Het plateau bestond uit een aaneengesloten, droog gebied met uitgestrekte bossen en heide. Het voorkomen van ondoordringbare ijzerlagen in de ondergrond geeft lokaal aanleiding tot hydrologisch, geïsoleerde hangwatersystemen met natte heide of vennen. Naar het noorden toe gaat het plateau over in droge naaldbossen met open heideplekken en relictten van autochtone wintereikenbossen.

De Abeekvallei is deels opgevuld met veen. Binnen de sterk ingesneden boven- en middenloop zijn de kwelintensiteiten groot. Op talrijke plaatsen snijdt de grondwatertafel het maaiveld, waardoor ijzerrijk kwelwater aan de oppervlakte komt. Op de hogere gronden komen stuifduinrelictten voor. Verder noordwaarts, ter hoogte van Reppel, gaat de Abeek met een bruuske daling van meer dan 10 meter over in de Vlake van Bocholt. In de moerasgebieden komen oligotrofe wilgenbossen (rbbso), zure eikenbossen (habitatype 9190), mesotrofe plassen (habitatype 3130), voedselrijke, structuur- en vegetatierijke meren (habitatype 3150, grote zeggenvegetaties (rbbmc) en zuur laagveen (habitatype 7140) voor. Ook mesotrofe elzenbossen (habitatype 91E0_vm) komen veelvuldig voor. Ooit kwam in de Abeek zilveren maan voor. De soort is verdwenen. In de Abeek is 7 jaar onderzoek gedaan naar ongewervelden. Uiteindelijk zijn in totaal 2050 soorten ongewervelden gevonden. Twee nieuwe soorten voor België werden hier gevonden: de zeggesteekmier en het vals witje: een dagactieve nachtvlinder. Bijzondere soorten uit de vallei van de Abeek in dit SBZ zijn: bontdikkopje, kommavolier, heideblauwtje, kleine parelmoervlinder, tangpantserjuffer, tengere pantserjuffer, klokjesgentiaan, liggende vleugeltjesbloem, moerasprinkhaan, boskrekkel, enzovoort.

Behalve de beekdalfauna, zijn soorten aangemeld of aanwezig die gebonden zijn aan het heide- en cultuurlandschap. Ortolaan herinnert aan het kleinschalige cultuurlandschap met veel hagen en houtkanten en een fijnmazige perceelsstructuur. Ter hoogte van Bomerheide was een moerassige depressie aanwezig en de Meeuwerheide was een open landbouwgebied met hoge grondwatertafels en dus nat in de winter. Door het hoge aandeel historisch permanente graslanden herbergden deze gebieden de grootste populaties weidevogels in Limburg. Deze aan dit landbouwgebied gebonden fauna verdween grotendeels door intensifiëring van landbouwteelten, hetgeen gepaard ging met drainage, scheuren van historisch permanente graslanden, verwijderen van KLE's en omschakeling naar monotone akkerbouw. Behalve de Wulp vertonen alle geïnventariseerde soorten een neerwaartse trend in dit grootschalig agrarisch landschap van de bovenlopen van Abeek, Bullen- en Gielisbeek en Dommel. De resterende populatie langs de bovenlopen van Dommel en Gielisbeek daalde van 13 paar naar 8 op één jaar. en ongeschikt geworden. Dit grote weidevogellandschap van weleer is voor de meeste weidevogels onaantrekkelijk geworden door de evolutie van het gebied naar een economisch belangrijk landbouwgebied."

5.2. *Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding, trend en potenties van de vogelsoorten van bijlage IV*

In deze paragraaf worden de verschillende voorkomende Europees te beschermen vogelsoorten opgelijst waarvoor de SBZ-V volgens het G-IHD-rapport minstens belangrijk is. Voor elk Europees te beschermen soort uit hoofdstuk 4 wordt het voorkomen, de analyse van de actuele staat van instandhouding, de trends ten opzichte van de aanmelding en de potenties voor uitbreiding samenvattend beschreven. Voor de volledige analyse wordt verwezen naar bijlage II –

Grauwe kiekendief - *Circus pygargus*

<ul style="list-style-type: none">• Het actuele voorkomen	De grauwe kiekendief broedt onregelmatig op de grote heideterreinen, Schietveld van Houthalen-Helchteren en Kamp Beverlo. Het laatste zekere broedgeval op het Schietveld was in 2008. In het Kamp van Beverlo broedde grauwe kiekendief voor het laatst midden jaren '90. In 2005 was er een overzomerend mannetje op het Schietveld. Ook op het Kamp van Beverlo worden regelmatig in het broedseizoen grauwe kiekendieven gezien. Nesten werden ook teruggevonden in verruigde weilanden en akkers met voldoende hoge en dichte teelten in de landbouwgebieden aangrenzend aan de grote heideterreinen (Gabriëls, 1985; Vermeersch et al, 2004; Beckers Geert, mondelinge mededeling).
<ul style="list-style-type: none">• Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, broedsucces, biotoop, vegetatiestructuur, voedselaanbod, verstoring, beheer en oppervlakte geschikt leefgebied.
<ul style="list-style-type: none">• Trend	Actueel komt de soort niet meer regelmatig tot broeden. De trend is dus sterk negatief.
<ul style="list-style-type: none">• Potenties	<p>Het is een kiekendief van eerder droge open habitats, en grote open heideterreinen en weilanden. Zoals de andere kiekendieven wordt laagvliegend gejaagd boven de vegetatie, behendig manoeuvrerend met lange staart en vleugels. Het nest wordt meestal gemaakt in uitgestrekte monotone vegetaties, in Vlaanderen meestal graanakkers. Extensief beheerde elementen in het landbouwgebied als onbemeste perceelsranden, bermen, natte plaatsen met ruigere vegetatie, braakliggende terreinen en onbewerkte beekranden worden gebruikt om in te foerageren op zoek naar prooidieren als muizen en zangvogels.</p> <p>De potentie voor broedgevallen is zeer hoog in dit gebied. Door de aanwezigheid van grote open heidegebieden op het militaire domein en de aansluitende open landbouwgebieden is geschikt territorium aanwezig: vermoedelijk zijn het voedsel- en dekingsaanbod echter ondermaats.</p>

Blauwborst - *Luscinia svecica*

<ul style="list-style-type: none">• Het actuele voorkomen	De soort broedt actueel in de bovenloop van de Abeek in lage aantallen. De exacte aantallen zijn niet gekend. Door verbossing en het verdwijnen van verlandingsvegetaties is de soort achteruitgegaan met actueel maximum 5-7 broedparen.
<ul style="list-style-type: none">• Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, biotoop, vegetatiestructuur, -hoogte, waterniveau, beheer en oppervlakte geschikt leefgebied
<ul style="list-style-type: none">• Trend	<p>Door de verbossing van de beekvalleien zijn de aantallen sterk afgenomen ten opzichte van de jaren '90. Toen broedden er zo'n 7-10 koppels in de bovenloop van de Abeekvallei.</p> <p>Binnen dit SBZ-V is er een negatieve trend.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	De Blauwborst heeft een voorkeur voor iets verruigde rietvelden, rietsloten en gevarieerde moerassen. Enkele natte stukjes in een ruige vlakte zijn ook al voldoende. Doordat het voedsel vooral op de grond wordt gezocht, moeten in zijn leefgebied open plekken tussen de vegetatie aanwezig zijn (bv. modderstroken). Hier worden insecten en andere kleine diertjes van de bodem opgepikt. Daarnaast zijn ook verspreide struiken essentieel, omdat die gebruikt worden als zangpost. Recentelijk wordt de soort ook aangetroffen in brede wegbermen en in cultuurgewassen zoals koolzaadvelden. Potenties zijn aanwezig in het SBZ-V.
---	---

IJsvogel - Alcedo atthis

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	De ijsvogel is een jaarlijkse broedvogel in het SBZ-V. De soort broedt jaarlijks in de vallei van de Dommel met 3-4 broedparen. In de vallei van de Abeek broedt de soort eveneens jaarlijks met 4-5 broedparen. De aantallen schommelen afhankelijk van de strengheid van de winter.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium: populatiegrootte.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	De trend is wellicht stabiel binnen dit SBZ-V. Jaarlijks kunnen de aantallen fluctueren.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	In de SBZ-V komen tal van valleien en waterpartijen voor die een goede potentie hebben als leefgebied voor de soort. De Abeek en het interfluvium van Dommel en Bolliserbeek ten noorden van Peer hebben goede potenties. De waterkwaliteit en de visfauna van vooral de Dommel kan nog verbeteren.

Nachtzwaluw - Caprimulgus europaeus

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	De soort komt voor in de omgeving van het militair domein : Vliegveld van Kleine Brogel – broekerheide met 6-7 broedparen, in het Kolisbos met 3-4 broedparen en op de rand van het Schietveld met 3-4 broedparen. Het SBZ-V is broedgebied en foerageergebied voor in totaal 12-15 koppels Nachtzwaluw.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte en verstoring.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	Er bestaan monitoringsgegevens voor een beperkt aantal plaatsen: het Schietveld en het Vliegveld van Kleine Brogel. Niet op alle plaatsen worden gegevens verzameld. Er is dus geen goed overzicht van de trend in het volledige SBZ-V.

<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>De Nachtzwaluw is een vogel van structuurrijke (oude) heidegebieden met een geleidelijke overgang naar open tot halfopen bossen op zandgrond met brede zandvlakten of -paden. Er wordt ook genesteld in kapvlaktes. Het nest bevindt zich steeds op de grond. In de schemering en 's nachts wordt er gejaagd op insecten zoals nachtvinders, muggen en kevers, die met wijd opengesperde bek gevangen worden.</p> <p>In de SBZ-V zijn potenties voor de soort aanwezig in de omgeving van het militair domein : Vliegveld van Kleine Brogel (Broekerheide) en Kolisbos, maar ook op de rand met het Schietveld van Houthalen-Helchteren (ter hoogte van Brandven tot en met Kolisbergen).</p>
---	--

Ortolaan - *Emberiza hortulana*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	Ortolaan is uitgestorven in Vlaanderen. De soort werd enkel aangemeld voor het SBZ-V van Peer met 40 broedparen in 1986.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria biotoop en pesticiden.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	De trend is negatief aangezien de soort momenteel is uitgestorven.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>De ortolaan is een soort van open, kleinschalig, cultuurlandschap met aanwezigheid van heggen, goed ontwikkelde bomenrijen, houtwallen, bosjes, boomgaarden en bosranden op zandige bodems. Deze gors maakt een grondnest, veelal tussen graangewassen. Een belangrijke factor voor het voorkomen van de ortolaan bij ons was de toepassing van extensieve landbouw van vooral minder commerciële graangewassen (vooral rogge en haver) of hakvruchten met onbewerkte akkerranden. De soort foerageert immers op de grond langs deze kruidenrijke akkerranden of bermen, op zoek naar zaden van grassen en graangewassen en allerlei ongewervelden als rupsen, kevers, sprinkhanen en slakken. Dit soort akkers met deze voedselrijkdom voor deze vogel komt niet meer voor.</p> <p>De potenties zijn zeer laag, gezien de toestand overal elders in West-Europa er ook niet op verbetert.</p>

Wespendief - *Pernis apivorus*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	De Wespendief is een jaarlijkse broedvogel met jaarlijks ongeveer 2-3 broedparen in de bossen van de Abeekvallei (niet op figuur 0-7) en 2-3 broedparen in de bossen van de Dommelvallei. Jaarlijks broedt ook een koppel aan het Vliegveld van Kleine Brogel. Ook in verspreide bosjes in het SBZ-V broedt de soort.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, biotoop, vegetatiestructuur en oppervlakte geschikt leefgebied.

• Trend	De soort lijkt een positieve trend te vertonen in het SBZ-V van Peer.
• Potenties	<p>Wespendief is een kenmerkende soort voor grote boscomplexen. De soort vertoont een voorkeur voor vochtige, open loof- en gemengde bossen die een gevarieerde structuur hebben en meer dan 40 jaar oud zijn (Gabriëls, 2004). In het SBZ-V zijn grotere boscomplexen afgewisseld met open landbouwgebied aanwezig, waar de soort voldoende voedsel vindt. De voedselvoorziening in het landbouwgebied staat evenwel onder druk door toenemende intensifiëring.</p> <p>In de SBZ-V zijn er goede potenties voor de soort aanwezig.</p>

Boomleeuwerik – *Lullula arborea*

• Het actuele voorkomen	Boomleeuwerik werd de afgelopen jaren niet op regelmatige basis geteld. De soort is vrij algemeen in het SBZ-V van Peer. In totaal hebben 8-11 paren hun leefgebied in het vogelrichtlijngebied.
• Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte en beheer.
• Trend	Vermoedelijk is de trend negatief.
• Potenties	<p>De Boomleeuwerik is een vogel van zandige gebieden met verspreide bomen of struiken. Bij ons zijn dat heiden, kapvlaktes, aanplantingen en open naald- of gemengd parkachtig bos op zandige bodem, afgewisseld met open, korte vegetatie.</p> <p>Het voedsel bestaat vooral uit allerlei ongewervelden; in het voorjaar ook mals groen en zaden van grove den. De meeste tijd wordt doorgebracht op de grond waar op de vrij kale bodem naar voedsel wordt gezocht. In het vogelrichtlijngebied komt geschikt foerageergebied voor maar de voedselvoorziening in het landbouwgebied staat evenwel onder druk door toenemende intensifiëring.</p> <p>In de SBZ-V zijn er goede potenties voor de soort aanwezig.</p>

Zwarte specht - *Dryocopus martius*

• Het actuele voorkomen	De zwarte specht is sterk toegenomen in heel Vlaanderen. De soort is niet talrijk, maar komt vrij verspreid voor in de Kempense bossen. Binnen het vogelrichtlijngebied komen minimum 4-5 broedparen voor. Wellicht broedt de soort verspreid in het vogelrichtlijngebied in verschillende grotere bossen. Het effectieve actuele aantal is niet gekend.
• Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium: populatiegrootte

• Trend	De trend is positief in het SBZ-V door het ouder en structuurrijker worden van bossen.
• Potenties	<p>De zwarte specht leeft in oude, grote, zowel naald-, loof- als gemengde bossen met veel beuken, afgewisseld met open ruimten. Het voedsel bestaat in de zomer hoofdzakelijk uit mieren en hun broed. Daarbuiten ook uit andere insecten, rupsen, spinnen, kleine slakken en in geringe mate ook plantaardig voedsel. Buiten het broedseizoen wordt deze specht ook aangetroffen in schaars beboste tot open landschappen met alleen bomenrijen. Met de krachtige snavel worden in grote, zelfs levende, bomen als eiken en beuken een nestholte uitgehakt. Belangrijk is dat er een vrije aanvlucht is naar het hol. Daarom gaat de voorkeur naar open plekken in niet te dichte bossen en naar bomenrijen langs brand- en veldwegen of langs verkeerswegen.</p> <p>De grotere boscomplexen binnen het vogelrichtlijngebied hebben een goede potentie voor de soort. De aanwezigheid van bomenrijen in het landschap draagt eveneens bij aan de geschiktheid van het leefgebied.</p>

Woudaap - *Ixobrychus minutus*

• Het actuele voorkomen	Ten tijde van de aanmelding was er één broedgeval bekend van in Reppel. Het afgelopen decennium broedde de soort twee maal in de bovenloop van de Abeek.
• Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, vegetatiestructuur en beheer.
• Trend	Volgens de drie Limburgse broedvogelatlassen is in het SBZ-V het aantal broedparen van de woudaap onveranderd.
• Potenties	De woudaap is een zomergast van zoetwatermeren, rietvelden en met riet, wilgen of lisdodde begroeide oeverzones van vijvers en sloten met proper, stilstaand of traag stromend water, rijk aan allerlei waterleven. Hier vist hij van op de kant, van op rietstengels of overhangende takken. Zijn voedsel bestaat uit vis, amfibieën en allerlei ongewervelden. Als nestplaats wordt meestal puur riet of struikgewas in ondiep water verkozen.

Doortrekkende en overwinterde vogels

Blauwe kiekendief - *Circus cyaneus*

• Het actuele voorkomen	Blauwe kiekendief is vooral in de wintermaanden jaarlijks waar te nemen in het SBZ.
• Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding omwille van de criteria voedselaanbod en verstoring.

• Trend	De aantallen overwinterende blauwe kiekendieven zijn waarschijnlijk achteruitgegaan door de afname van geschikt foerageergebied in de omliggende agrarische gebieden. De aantallen tijdens de doortrek kunnen sterk variëren naargelang het voedselaanbod en/of weersomstandigheden.
• Potenties	De blauwe kiekendief is een roofvogel van open landschappen: wei- en akkerland, kapvlaktes, aanplantingen, moerasgebieden, heidevelden en venen. Slaapplaatsen in de winter zijn vaak gelegen in rietvelden of schorren, maar ook in open ruigtes en akkergewassen zoals groenbedekkers. Het voedsel bestaat uit kleine prooien (vogels en zoogdieren) die, laag en traag boven de vegetatie vliegend, met een snelle duik bejaagd worden.

5.3. **Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding, trend en potenties van de habitatsoorten van bijlage IV**

Knoflookpad – *Pelobates fuscus*

• Het actuele voorkomen	Knoflookpad komt actueel voor in poelen in intensief landbouwgebied op de Bomerheide. Het is de enige locatie waar jaarlijks legsels worden waargenomen. Dit sluit aan bij het Landschap van Dommel en Bollisserbeek. Er werden maatregelen door de landbouwer, waardoor er in 2012 27 larven knoflookpad werden waargenomen, maar men vermoedt dat er meer zijn. In de bovenloop van de Dommel kwam de soort voor in Mullemerbenden en Molhem. Tot 1990 kwam de soort ook voor in het brongebied van de Zwarte beek. Op het Schietveld werd knoflookpad in 2008 en 2009 opnieuw waargenomen (resp 1 en 2 mannetjes).
• Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, nabije populatie, aantal en grootte waterpartijen.
• Trend	De trend is negatief van deze soort.
• Potenties	De Knoflookpad bewoont gebieden waarin (matig) voedselrijke plassen in de onmiddellijke nabijheid liggen van terreinen met een mulle, korrelige zandbodem. Als paaipplaatsen komen in aanmerking: weidepoelen, oude meanders, kleine vijvers en vennen met (matig) voedselrijk, niet te zuur (pH > 6) water. Deze wateren zijn bij voorkeur permanent waterhoudend, visvrij en met een rijke water- en oevervegetatie. In voedselarme of te zure wateren sterven de eieren af ten gevolge van schimmelinfecties. De combinatie van losse, zandige bodems met matig voedselrijke waters komt op Vlaams niveau weinig frequent voor. In het SBZ-V van Peer en de nabijgelegen SBZ's van de militaire domeinen komen beide situaties voor of zijn er goede herstelpotenties

5.4. **Regionaal belangrijke biotopen (RBB)**

Regionaal belangrijk biotopen zijn vegetaties of habitats die weliswaar niet Europees te beschermen zijn, maar die van belang zijn voor het Vlaamse natuurbehoud of onderdeel zijn van

een leefgebied van een Europees te beschermen soort. Deze vegetaties zijn in een aantal situaties beschermd door de Vlaamse natuurbewetgeving in brede zin.

Voor deze habitats zullen op zich geen doelen worden geformuleerd, maar het is van belang voor het Vlaamse natuurbeleid om te weten waar deze liggen en er bij het formuleren van doelen rekening mee te kunnen houden. Bovendien zijn deze regionaal belangrijke biotopen vaak een leefgebied van een Europees te beschermen soort.

Een aantal van deze regionaal belangrijke biotopen is belangrijk tot cruciaal voor de lokale goede staat van instandhouding van een aantal Europees te beschermen soorten.

In de beekvalleien van Bolliserbeek, Dommel en Abeek is het behoud van regionaal belangrijke biotopen, zoals dotterbloemgraslanden (rbb_hc), rietmoeras (rbb_mr), ruigten met moerasspirea (rbb_hf) en kamgrasweilanden (rbb_kam) van groot belang voor soorten als watersnip, blauwborst, porseleinhoen, grauwe klauwier, geelgors, roodborsttapuit, veldleeuwerik wulp, grauwe kiekendief en wespandief. In beekvalleien liggen habitats en rbb's in complex, waardoor ze één geheel vormen. De totale oppervlakte rbb's in SBZ-H bedraagt: 221.37 ha.

In het zuivere SBZ-V komt 293 ha RBB voor. Het betreft: doornstruweel (sp), rietland (mr), dotterbloemgraslanden (hc), wilgenstruweel (sf, so), bremstruweel (sg), soortenrijk permanent cultuurgasland met relicten van halfnatuurlijke graslanden (hp*, hpr*, hj, hr, ku+, kt+, kt).

Deze soortenrijk permanente cultuurgaslanden met relicten van halfnatuurlijke graslanden zijn van belang voor , wespandief, grauwe kiekendief, blauwe kiekendief en verschillende vleermuissoorten.

5.5. Regionaal belangrijke soorten (RBS)

Regionaal belangrijk soorten zijn soorten die weliswaar niet Europees te beschermen zijn, maar die van belang zijn voor het Vlaamse natuurbeleid. Deze worden beschermd door de Vlaamse natuurbewetgeving in brede zin.

Voor deze soorten zullen verderop op zich geen doelen worden geformuleerd, maar het is van belang voor het Vlaamse natuurbeleid om te weten waar deze voorkomen en er bij het formuleren van doelen rekening mee te kunnen houden.

In onderstaande tabel wordt het voorkomen van enkele relevante regionaal belangrijke soorten samengevat.

Het Schietveld van Houthalen-Helchteren is een belangrijk broedgebied, maar het aansluitende landbouwgebied van Siberië/Maastrichterheide/Meeuwerheide is altijd een belangrijk foerageergebied geweest voor soorten die op de heide broeden zoals: korhoenders, velduilen en groepen goudplevieren. Ook bosruiter, kemphaan en duinpieper werden er ooit gesignaleerd. Voor de grootschalige landbouwtgunning was de hydrologie hier immers gelijkaardig als deze op het Schietveld.

Dit landbouwgebied herbergde één van de grootste Limburgse populaties grutto's. De grutto is geen vogelrichtlijnsoort. Deze weidevogel is de laatste decennia sterk achteruit gegaan waardoor ze als 'gevoelig' is aangeduid op de IUCN-lijst. Ook in dit voormalig bijzonder waardevolle weidevogelgebied gaat het aantal weidevogels achteruit.

Voor een meer volledige analyse wordt verwezen naar bijlage II.

Tabel 5-1: Samenvattende tabel met het voorkomen van de regionaal belangrijke soorten, hun leefgebied en bijkomende eisen die deze soorten aan hun leefgebied stellen.

SOORT	VOORKOMEN	LEEFGEBIED	BIJKOMENDE EIS AAN LEEFGEBIED
Grutto	In het landbouwgebied	Vochtige open	Open landschap met vochtige heide, vennen en bloemrijke

	ten noorden van het Schietveld van Houthalen-Helchteren: Siberië en Meeuwerheide	graslanden	onbemeste en pesticidenvrije, natte tot vochtige graslanden. De grutto voedt zich vooral met regenwormen, larven van langpootmuggen (emelten) en muggenlarven. Er is bij voorkeur voldoende dekking na het uitvliegen van de jongen (ongemaaide percelen).
Wulp	In het landbouwgebied ten noorden van het Schietveld van Houthalen-Helchteren: Siberië en Meeuwerheide	Vochtige open graslanden	Open landschap van vochtige tot natte heide met heischrale graslanden en duinen. Foerageergebieden grenzend aan open heideterreinen met graslanden en in de beekvalleien met laagveengraslanden en moerasachtige vegetaties. Bloemrijke onbemeste en pesticidenvrije, natte tot vochtige graslanden en moerasachtige vegetaties De vogel leeft van regenwormen, larven van langpootmuggen en andere ongewervelden zoals kevers en pissebedden. Voldoende dekking na het uitvliegen van de jongen (ongemaaide percelen). Actieve nestbescherming is wenselijk in landbouwgebied.

6. Beschrijving van de maatschappelijke context binnen het Europees te beschermen gebied

De Habitatrichtlijngebieden en Vogelrichtlijngebieden hebben niet enkel en alleen een ecologische betekenis. Een gebied wordt ook, actief en passief, gebruikt door verschillende gebruikers. De opmaak en realisatie van instandhoudingsdoelstellingen situeert zich lokaal dan ook binnen een bepaalde planologische, beleidsmatige en socio-economische context. De actuele natuurwaarden zijn tot op zekere hoogte een gevolg van de actuele en historische socio-economische activiteiten. Daarnaast bepaalt onder andere deze context ook de perspectieven voor de natuur en de verschillende betrokken sectoren in een bepaald gebied. Het is dan ook evident dat deze context mee in overweging wordt genomen bij het uitvoeren van de instandhoudingsdoelstellingen en de prioriteiten voor een bepaald gebied.

Dit hoofdstuk beschrijft allereerst de planologische situatie, waarbij ook wordt ingegaan op de verschillende bestuurlijke structuren die een bevoegdheid hebben die aansluit bij het beheer van de natuurwaarden (paragraaf 6.1). Daarnaast gebeurt een eerste situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën die in het gebied actief zijn (paragraaf 6.2). De socio-economische context wordt mee in overweging genomen bij de uitwerking van de sterktezwakteanalyse (hoofdstuk 7) en van de doelstellingen (zie hoofdstuk 8). De verzamelde informatie zal bovendien als input gebruikt worden voor het opstellen van actieprogramma's.

Noot bij de kaarten m.b.t. dit hoofdstuk

Hoofdstuk 6 van het rapport beschrijft de socio-economische situatie van het betrokken SBZ. In bijlage (bijlage 6) worden kaarten gevoegd die deze socio-economische situatie visualiseren. Indien uit het overlegproces bijkomende informatie voortvloeit, is deze enkel opgenomen in het tekstgedeelte en zijn de kaarten uit het oorspronkelijke rapport hieraan niet aangepast. De kaarten werden immers o.m. gegenereerd door verschillende instanties die de relevante socio-economische gegevens beheren. Het aanpassen van de kaarten zou een nieuwe rondvraag bij deze instanties impliceren, wat om redenen van efficiëntie (kosten-baten) niet is voorzien. De tekst is bijgevolg accurater dan de kaarten.

Noot bij de interpretatie van de cijfergegevens

Een groot deel van de analyses in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op GIS gegevens. De praktijk leert dat niet alle gegevens geografisch even accuraat zijn. Bij de verschillende berekeningen en manipulaties kunnen bovendien kleine fouten optreden. Een concreet gevolg is dat de opgenomen cijfers enkel relatief geïnterpreteerd mogen worden. Voor de opmaak van percentages is als algemeen principe gebruik gemaakt van de afbakening van de Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebieden. Binnen voorliggend Vogelrichtlijngebied ligt 9867 ha waarvan 9129 ha zuiver Vogelrichtlijngebied is en 738 ha overlapt met Habitatrichtlijngebieden (BE2200029, BE2200030, BE2200032 en BE2200033). **Enkel het zuiver Vogelrichtlijngebied wordt behandeld in dit hoofdstuk. De met Habitatrichtlijngebieden overlappende delen zijn immers behandeld in de overige, betreffende rapporten van bovenvermelde Habitatrichtlijngebieden.**

Ten slotte zijn de gegevens niet steeds up-to-date met de actuele situatie op het terrein. Daarom is steeds een bronvermelding met de gebruikte gegevens opgenomen.

6.1. Beschrijving van de planologische context

In de context van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen zijn een hele reeks van planologische statuten mogelijk, die al dan niet onder de zuivere noemer "ruimtelijke ordening" (met name plannen van aanleg of ruimtelijk uitvoeringsplannen) vallen. In het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen beperken we ons tot de ruimtelijke bestemmingen, de oppervlakedelfstoffenplannen, ruimtelijke beschermingsstatuten vanuit het onroerend erfgoed en de planning in het kader van het integraal waterbeheer.

6.1.1. Ruimtelijke bestemmingen

De ruimtelijke bestemming van een gebied is vastgelegd in het gewestplan en verschillende ruimtelijke uitvoeringsplannen. De verschillende bestemmingen kunnen geclusterd worden tot een aantal hoofdcategorieën. In Tabel 6-1. wordt een overzicht gegeven van de voorkomende bestemmingen binnen het gebied. Tevens wordt het relatieve aandeel per elke hoofdcategorie aangegeven. In bijlage 5 wordt de bestemmingsverdeling binnen het gebied gesitueerd op kaart (kaart 6.1).

De belangrijkste bestemming in dit SBZ is landbouw (68,8% van de totale oppervlakte). Daarnaast komen binnen dit Vogelrichtlijngebied vooral woongebied (11,6%) en groene bestemmingen (11,9%) voor. Verder is er nog een beperkte overlap met recreatie-, industriegebied en andere. Binnen deze laatste bestemming is het grootste aandeel bestemd als 'militaire gebieden'

Tabel 6-1 Overzicht van de ruimtelijke bestemmingen en hun percentuele aandeel in de totale oppervlakte van het gebied⁷.

	Ruimtelijke bestemmingscategorie ⁷							
	Wonen	Recreatie	Natuur en reservaat	Overig groen	Bos	Landbouw	Industrie	Ander e
Totale oppervlakte (ha)	1059	98	265	17	801	6281	131	477
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)	11,6	1,1	2,9	0,2	8,8	68,8	1,4	5,2

In de periode 2004-2008 werkte de Vlaamse overheid in overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen in 13 buitengebiedregio's een ruimtelijke visie uit voor landbouw, natuur en bos. Deze visie geeft op hoofdlijnen aan welke gebieden behouden blijven voor landbouw en waar er ruimte kan zijn voor natuurontwikkeling of bosuitbreiding. De visie vormt de basis voor de opmaak van concrete gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen die de bestemmingen op perceelsniveau vastleggen. De prioriteiten en fasering voor de opmaak van deze ruimtelijke uitvoeringsplannen worden aangegeven in operationele uitvoeringsprogramma's.

In het operationeel uitvoeringsprogramma is aangegeven welke gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen de Vlaamse overheid de komende jaren zal opmaken voor de afbakening van de resterende landbouw-, natuur- en bosgebieden. De acties uit het uitvoeringsprogramma bij het eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur worden onderverdeeld in drie categorieën:

1. Gebieden waarvoor onmiddellijk gestart kan worden met de voorbereiding van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP).
2. Gebieden waarvoor verder overleg en/of onderzoek nodig is
3. Gebieden waarvoor de opmaak van een gewestelijke RUP op korte termijn niet mogelijk is.

Voorliggend gebied overlapt met de buitengebiedregio Limburgse Kempen en Maasland. Op 12 december 2008 nam de Vlaamse Regering kennis van deze visie en keurde ze de beleidsmatige herbevestiging van de bestaande gewestplannen voor ca. 16.600 ha agrarisch gebied én een operationeel uitvoeringsprogramma goed.

Binnen het gebied liggen één herbevestigd agrarische gebied ten westen van de nieuwe omleidingsweg: gebied 63 brongebied van de Grote Nete. Hiervan ligt ca 315 ha in SBZ-V.

⁷ De ruimtelijke bestemmingscategorieën zijn gebaseerd op een clustering van de categorieën opgenomen in het Gewestplan aangevuld met de geldende G-RUP's in de verschillende Habitatrichtlijngebieden.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende acties die opgenomen zijn in het operationeel uitvoeringsprogramma.

Tabel 6-2: Overzicht van de verschillende acties opgenomen in het operationeel uitvoeringsprogramma met betrekking tot het voorliggend gebied.⁸

Prioriteit	Naam	Omschrijving
Uitvoeringsacties op korte termijn op te starten	/	
Op te starten specifiek onderzoek voorafgaand aan uitvoeringsactie	<p>Vallei van de Abeek met zijrivieren Gielisbeek en Hommelbeek van natuurcomplex Militair domein Houthalen-Helchteren tot Zuid-Willemsvaart.</p> <p>Valleien van de Itterbeek en de Wijshagerbeek en van de Zuurbek en noord-zuid bosclusters zuidelijk</p>	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de uitgesproken natuurwaarden in de vallei van de Abeek (34.7⁹), met ruimte voor natuurlijke waterberging en in haar landschappelijke en cultuurhistorische context voor het gedeelte tussen N73 en de Zuid-Willemsvaart (44.6) en ter hoogte van Plokkrooi (44.9) en in relatie met de naastliggende landbouwgebieden en bosclusters. - Het behouden en versterken van gevarieerd valleilandschap van de Abeek met ruimte voor natuurlijke waterberging (35.10) en in afstemming met het aangrenzende land- en tuinbouwgebied tussen Beek en Bocholt (33.16). - Het nader uitwerken van de verweving tussen landbouw, natuur en bos voor de beekvalleien Gielisbeek, Hommelbeek en Bullenbeek (35.3; 35.4; 35.5). - Het behouden en versterken van de boscluster tussen Ellikom en Kaulille (37.27) en de boscluster tussen Wijshagen en Ellikom (37.28) in ruimtelijke verweving met andere functies zoals landbouw in de landbouwgebieden tussen Bocholt, Kaulille en Grote Brogel (33.13), tussen Bree, Ellikom en Wijshagen (33.14) en het landbouwgebied Waartheide en omgeving (33.17). - Het behouden en versterken van de bosfragmenten Erperheide (37.33) in relatie met de natuurfunctie op het nabijgelegen recreatieterrein Erperheide (42.4). - Het hernemen van de agrarische bestemming voor het gebied in SBZ-V ten zuiden van de kern van Meeuwen, tussen de N76 en de Abeekvallei (32.3). Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszettingen, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemming met het gewestelijk RUP voor differentiatie als natuurverweving voor het gedeelte in beleidsrange binnen HAG voor de valleien van de Gielisbeek (35.3), de Hommelbeek (35.4) en de Bullenbeek (35.5).</i></p> <p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de uitgesproken natuurwaarden in de valleien van de Wijshagerbeek (34.8) en de Itterbeek (34.9) met ruimte voor natuurlijke waterberging en in hun landschappelijke en

⁸ Operationeel uitvoeringsprogramma regio Antwerpse Gordel en Klein-Brabant, 27 maart 2009

Operationeel uitvoeringsprogramma regio Neteland, 21 december 2007

⁹ Nummering komt overeen met de nummering in het 'operationeel uitvoeringsprogramma' ten behoeve van de uitvoering van de 'ruimtelijke visie op de natuurlijke en agrarische structuur'.

Prioriteit	Naam	Omschrijving
	van de N73	<p>cultuurhistorische context voor het gedeelte tussen Gruitrode en Opitte (44.7).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de gevarieerde valleilandschappen voor de bovenlopen van de Zuurbek (35.7) en de Wijshagerbeek (35.8) met ruimte voor natuurlijke waterberging en in afstemming met het aangrenzende land- en tuinbouwgebieden en de bosclusters. Deze gebieden worden gedifferentieerd als natuurverwevingsgebieden. - Het vrijwaren van de markante steilrand van het Kempisch Plateau tussen Bree en Opitte (43.1). - Het behouden en versterken van de bosclusters tussen Ellikom en Kaulille (37.28), tussen Ophovenerbos en Wijshagen (37.29) en tussen Gruitrode en Wijshagen (37.30) in relatie met de omliggende land- en tuinbouwgebieden en beekvalleien. <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszettingen, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p>
	Samenvloeiing Dommel, Bolliserbeek en Peerderloop met omliggend landbouwgebieden	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de uitgesproken natuurwaarden in de valleien van de Dommel (34.3) en Bolliserbeek (34.4) met ruimte voor natuurlijke waterberging, in hun landschappelijke en cultuurhistorische context (44.5) en in samenhang met de ecologische en landschappelijke waarden verweven met landbouw (39.1). - Vrijwaren van de gebieden voor de land- en tuinbouw in afwisseling van bos- en valleigebieden (33.9). - Het hernemen van de agrarische bestemming voor de gebieden in SBZ-V ter hoogte van Kleine Brogel (33.11). Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszettingen, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemmen met de acties opgenomen in het goedgekeurd bekenbeheerplan Maas in het kader van integraal waterbeheer.</i></p> <p><i>Afstemming met het gewestelijk RUP voor differentiatie als natuurverweving voor het gedeelte in beleidsrange binnen HAG voor het interfluvium tussen Dommel en Peerderloop (39.1) rekening houden met de waardevolle landschappen en erfgoedwaarden (44.5).</i></p>
	Vallei van de Bolliserbeek met omliggende natuurcomplexen Resterheide, Brongebied Zwarte Beek en Molenheide en de bosfragmenten van Linde-Peer	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de uitgesproken natuurwaarden in de valleien van de Bolliserbeek (34.4), Zwarte Beek (34.5) en de Sonnisbeek (34.10) met ruimte voor waterberging en voor het brongebied van de Zwarte Beek in haar landschappelijke en cultuurhistorische context (44.8). - Het behouden en versterken van het samenhangend boscomplex van Resterheide (37.15) en de bosfragmenten van Linde-Peer (37.18) in relatie met de vallei van de Bolliserbeek (34.4) en in relatie met de omliggende landbouwgebieden van Linde-Peer en rondom Bollissen (32.1 en 33.9). - Het behouden en versterken van de bossen rondom Molenheide in relatie met de natuurfunctie op het

Prioriteit	Naam	Omschrijving
		<p>nabijgelegen recreatiedomein Molenheide (42.2).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de bos- en parkstructuur in haar cultuurhistorische context (44.8) rondom kasteel Dool (37.17) in samenhang met de vallei van de Sonnisbeek (34.10) en in relatie met het aangrenzende landbouwgebied van Linde-Peer (32.1). - Het hernemen van de agrarische bestemming voor de gebieden in SBZ-V ten oosten van Molenheide (32.1). Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Opstarten specifieke onderzoeksopdracht zonevreemde landbouw in het brongebied van de Zwarte Beek (concept 34.5) i.f.v. een objectieve evaluatie van de socio-economische betekenis van het gebied voor de agrarische macrostructuur, de potenties voor natuurontwikkeling en de instandhoudingsdoelstellingen van de speciale beschermingszone als basis voor verder besluitvorming omtrent opmaak gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.</i></p> <p><i>Afstemmen met de acties opgenomen in het goedgekeurd bekkenbeheerplan Demer in het kader van integraal waterbeheer.</i></p> <p><i>Afstemmen op de te realiseren natuurcompensaties in het kader van de aanleg van de noord-zuidverbinding.</i></p> <p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de boscluster tussen Ellikom en Kaulille (37.27) in ruimtelijke verweving met het land- en tuinbouwgebied tussen Bocholt, Kaulille en Grote Brogel (33.13) en het land- en tuinbouwgebied Waartheide en omgeving (33.17). - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw, natuur, bos en waterberging in de vallei van de Warmbeek (35.6) <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemming met het gewestelijk RUP voor differentiatie als natuurverweving voor het gedeelte in beleidsrange binnen HAG voor de vallei van de Warmbeek (35.6) in relatie met de bosfragmenten Maarlo en omgeving (37.32) en uitlopers van de boscluster tussen Ellikom en Kaulille (37.27).</i></p> <p><i>Aandacht voor het nog op te maken PRUP voor het door de VR op 23/12/05 aangeduide motorcrossterrein van Ophet Broek te Kaulille als permanent oefenterrein voor lawaaierige sporten.</i></p>
	Boscluster tussen Ellikom en Kaulille zuidelijk van Kolisbos	
	Valleien van Dommel en Molenloop met aansluitende bosfragmenten in de omgeving van Lindel en Hoeven	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de uitgesproken natuurwaarden in de vallei van de Dommel met ruimte voor de natuurlijke waterberging (34.3) en in hun landschappelijke en historische context (44.5). - Het behouden en versterken van patronen van verspreide bosfragmenten en streven naar ecologisch samenhangende eenheden door te streven naar bosuitbreiding en – inbreiding (door bossen omsloten landbouwpercelen) (37.14). In de bosfragmenten in de omgeving van Lindel-Hoeven (6.14) wordt in de mogelijkheid voorzien voor

Prioriteit	Naam	Omschrijving
	Landbouwgebied Nieuwe Kempen verweven met bosfragmenten rond kasteel Luciebos als oostelijke grenzen met het militair domein van Helchteren	<p>bosuitbreiding (richtcijfer 10 ha).</p> <ul style="list-style-type: none"> Vrijwaren van de gebieden voor de land- en tuinbouw van Lindel en Hoeven (33.8) in afwisseling van bos- en valleigebieden. Behoud en versterking van het gevarieerd valleilandschap van de Molenloop (35.9) in relatie met het omliggende landbouwgebied. Het gebied wordt gedifferentieerd als natuurverwevingsgebied. <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemmen met de acties opgenomen in het goedgekeurd bekkenbeheerplan Maas in het kader van integraal waterbeheer.</i></p> <p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rondom het gebied Luciebos behoud en versterking van de bos- en landschapsstructuur, mede in functie van het realiseren van een natuurverbinding via kleine landschapselementen en bos- en heidestapstenen in de vorm van bosfragmenten (20.17) en de ecologische waarde van de mijnterril van Zwartberg (29.2) tussen de heide- en vencomplexen van het militair domein (19.1) en het Nationaal Park Hoge Kempen. Ruimtelijke verweving met landbouw (24.1) blijft het uitgangspunt. Maximaal behoud van de landschappelijke en ecologische waardevolle gradiënten en relaties tussen het bron- en valleigebied van de Abeek (21.4 en 30.1) en de omliggende natuur- en boscomplexen (19.1). De grondgebonden landbouw, gericht op permanent graslandgebruik, kan in deze gebieden lokaal een natuurondersteunende en landschapsverzorgende taak opnemen. Het hernemen van de agrarische bestemming van de agrarische gebieden in SBZ-V ten westen van de N76. Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Opmaak RUP op korte termijn niet mogelijk wegens opname van grote oppervlakten voor ontginning binnen het in opmaak zijnde bijzonder oppervlakteelfstoffenplan 'Zand in Limburg'.</i></p> <p><i>Afstemmen met het strategisch project De Wijers (2008-2011).</i></p> <p>Afstemmen met het afbakeningsproces regionaal stedelijk gebied Hasselt-Genk.</p>
Gebieden waarvoor geen acties op korte termijn opgestart worden	Landbouwgebied Peer-Maarlo en Peer-Linde + Siberië + bovenlopen Dommel en Bolliserbeek	<p>De opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het hernemen van de agrarische bestemming van de gebieden in SBZ-V ten noorden en zuiden van de kern van Peer (32.2; 32.1), tussen Grote Brogel en Erpekom; ten oosten van de Abeek tussen Ellikom en Meeuwen. Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. Differentiatie als natuurverweving in functie van de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van het SBZ-V gebied voor de vallei van de Warmbeek (35.6) in relatie met de bosfragmenten Maarlo en omgeving (37.32) en uitlopers van de boscluster tussen Ellikom en Kaulille

Prioriteit	Naam	Omschrijving
	Vallei van de Warmbeek met omliggende boscomplexen van Kolis, Achter de Hostie en op en rondom het Vliegveld van Kleine Brogel	<p>(37.27).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Differentiatie als natuurverweving in functie van de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van het SBZ-V gebied voor het interfluvium tussen Dommel en Peerderloop (39.1) rekening houden met de waardevolle landschappen en erfgoedwaarden (44.5). - Differentiatie als natuurverweving in functie van de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van het SBZ-V gebied voor de valleien van de Gielisbeek (35.3), de Hommelbeek (35.4) en de Bullenbeek (35.5). - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw, natuur, bos en waterberging in de vallei van de Warmbeek (35.6). - Het vrijwaren van het ruimtelijk-functioneel samenhangend landbouwgebied van Peer-Linde voor de land- en tuinbouw (32.1) in afstemming met de natuurwaarden en het open karakter van het weidevogelgebied brongebied Dommel en Bolliserbeek (Siberië) (40.2) rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen voor het SBZ-V gebied, de hydrologische en ecologische samenhang binnen het gebied (bovenlopen en brongebieden van Dommel en Bolliserbeek) en de socio-economische betekenis van het gebied voor de landbouw in de overgangszone naar het natuurcomplex Militair Domein Houthalen-Hechteren (19.1 deelruimte Hoge Kempen). Het brongebied van Dommel en Bolliserbeek (40.2) wordt gedifferentieerd als natuurverwevingsgebied. <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de uitgesproken natuurwaarden in de vallei van de Warmbeek met ruimte voor natuurlijke waterberging (34.6) in relatie tot het omliggende landbouwgebieden rondom Sint-Huibrechts-Lille (33.10) en Broekheide en omgeving (33.12) en het aansluitende Kolisbos (37.22). - Behoud en versterken van samenhangende boscomplexen als structuurbepalende natuur- en/of landschapselementen voor de bossen Berghei – Zonheide (37.23) en Dorperheide (37.24 en 37.25) alsook voor de boscomplexen rondom het militair domein van Kleine Brogel (37.26) en dit in samenhang met het behoud van de open waters met ecologische waarde (41.2). - Het hernemen van de agrarische bestemming van de gebieden in SBZ-V ten oosten van de N748 ter hoogte van Kolisbos (33.11). Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Opmaak RUP op korte termijn niet mogelijk wegens opname van grote oppervlakten voor ontginning binnen het in opmaak zijnde bijzonder oppervlakedelfstoffenplan 'Zand in Limburg'.</i></p>

6.1.2. Vlaams Ecologisch Netwerk en Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk

Het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON) vormen twee belangrijke gebiedsgerichte instrumenten van het Vlaams natuur- en bosbeleid. Deze instrumenten worden gedeeld met het ruimtelijke ordeningsbeleid. De totale oppervlakte VEN en Natuurverwevingsgebied in Vlaanderen bedroeg op 1 januari 2009, 87.073 ha. De oppervlakte IVON bedroeg toen 1.529 ha.

Het VEN vormt met haar grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de toekomstige natuurlijke structuur (netwerken) in Vlaanderen. Het bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO). Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurkernen wordt voorzien in de afbakening van Natuurverwevingsgebieden (NVWG). Zij vormen als het ware een beschermende jas voor de natuurkernen. Voor de verbinding van de verschillende natuurkernen worden Natuurverbingsgebieden (NVBG) afgebakend. Samen vormen deze gebieden het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In deze gebieden worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen, ... mogen hierdoor niet in het gedrang komen.

In het gebied komt 166 ha GEN voor.¹⁰ In bijlage 5 kaart 6.2 wordt het VEN en IVON in en rond het gebied geïllustreerd op kaart.

- GEN 451: De Bolliserbeek-Dommel, omvat de volledige loop van de Bolliserbeek vanaf het brongebied van de Zwarte beek en de Dommel vanaf Wijchmaal, Peer tot en met Heesakker in Overpelt
- GEN 452: De Abeek, omvat de volledige loop van de Abeek, vanaf bossen, Kolisbergen, aansluitend bij het militair domein Schietveld Houthalen-Helchteren tot en met Grote Brogel
- GEN 406: Warmbeekvallei, waarvan een klein deel van het Kolisbos in het SBZ-V ligt.

Natuurverbingsgebieden worden aangeduid door de provincies binnen de provinciale ruimtelijke structuurplannen. In en rond het gebied zijn verschillende verbingsgebieden aangeduid¹⁰, maar niet afgebakend:

- Natuurverbinding 6: Peer, tussen Dorperloop en vallei van Warmbeek, ten noorden van bossen van het militair domein Kleine Brogel
- Natuurverbinding 8: Peer, tussen Dommel, Warm- en Abeek, van Linde naar Erpekom
- Natuurverbinding 73: Peer, Dommelvallei ten zuiden van de woonkern van Peer tot tegen de Donderslagse Heide

Er zijn enkele natuurverbindingen die starten vlakbij het SBZ-V en die de bedoeling hebben dit SBZ-V te verbinden met een ander SBZ-V of SBZ-H:

- Natuurverbinding 7: Peer, Bocholt, Bree, tussen Abeekvallei en Soerbeekvallei, Gerkenberg: verbindt de Zuurbeekvallei en de Abeekvallei (SBZ-H)
- Natuurverbinding 9: Hechtel-Eksel, Peer, tussen brongebied van Grote Nete en de vallei van Bolissenbeek langs Tichelhovensheike: verbindt SBZ-V Peer met het SBZ-V en H van het Militair domein van het Kamp van Beverlo.
- Natuurverbinding 11: Houthalen-Helchteren, tussen 'Achter de Witte Bergen' en Sonnisheide, ten noordoosten van Helchteren: verbindt het SBZ-H/V Schietveld met het SBZ-H/V Kamp van Beverlo

¹⁰ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gebieden van VEN en IVON, vector, toestand 10/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

- Natuurverbinding 46: Overpelt, Neerpelt, doortocht van Dommel doorheen verstedelijkt gebied: verbindt het SBZ-H Valleï van de Zwarte beek met het SBZ-H Hageven.

In het Ruimtelijk Structuurplan van de provincie Limburg is in het zuiden van het SBZ-V een gebied opgenomen met een ecologische infrastructuur van bovenlokaal belang.

- EIB 2: Siberië (Peer en Meeuwen-Gruitrode), weidevogelgebied in groot aaneengesloten landbouwgebied (indien niet in VEN of IVON)

Daarnaast is het landbouwgebied van Peer in dit RSPL ook geïdentificeerd als een belangrijk aaneengesloten landbouwgebied.

Het is noodzakelijk dat voor de ecologische infrastructuur een basiskwaliteit tot stand wordt gebracht. Deze basiskwaliteit heeft, voor wat het ruimtelijk aspect betreft, betrekking op het voorkomen van natuurlijke elementen in het landschap en op de structuurkenmerken ervan. Maatregelen voor het behoud en de ontwikkeling van de ecologische infrastructuur mogen de land- en bosbouwexploitatie niet regelen, tenzij via het instrument van de vrijwillige beheersovereenkomsten waaraan subsidies kunnen worden gekoppeld.

De provincie maakt ruimtelijke uitvoeringsplannen op ter bevordering van de ecologische kwaliteit van de ecologische infrastructuur van bovenlokaal niveau.

Die betreffen:

- ruimtelijke ondersteuning van het behoud en van het herstel van de ecologische infrastructuur;
- ruimtelijke buffering van de infrastructuur en natuurvriendelijk randbeheer;
- integratie van de infrastructuur in een ecologisch netwerk;
- natuurgericht beheer, rekening houdend met de hoofdfuncties van het gebied en afhankelijk van planten en dieren voor wie de ecologische infrastructuur belangrijk is, in het bijzonder van soorten die op bijlagen van de habitatrichtlijn of op Vlaamse of Limburgse Rode Lijsten voorkomen.

Bij de opmaak van die plannen streeft de provincie naar overleg en samenwerking met gemeenten, sectoren, eigenaars en gebruikers en indien relevant ook met de Vlaamse overheid. Ook regionale landschappen kunnen worden ingeschakeld. In ruilverkavelingen en landinrichtingsprojecten stimuleert de provincie dit ruimtelijk natuurbeleid.

6.1.3. Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot Natuurlijke Rijkdommen

De plannen van aanleg (gewestplan, bijzonder plan van aanleg, ...) die voornamelijk in de jaren zeventig tot stand zijn gekomen, voorzien in ontginningsgebieden en uitbreidingsgebieden van ontginningsgebieden. De plannen van aanleg hebben bindende kracht.

Het beleid inzake het beheer van de oppervlakedelfstoffen werd ondertussen in het Oppervlakedelfstoffendecreet van 2003 vastgelegd en heeft als basisdoelstelling om, ten behoeve van de huidige en toekomstige generaties, op een duurzame wijze te voorzien in de behoefte aan oppervlakedelfstoffen. Het Oppervlakedelfstoffendecreet voorziet in een oppervlakedelfstoffenplanning. Die oppervlakedelfstoffenplanning is nodig voor het verzekeren van een duurzame voorraadbeheer van oppervlakedelfstoffen zoals zand, leem, klei en grind. De oppervlakedelfstoffenplanning omvat het opmaken van een set van bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen, een per samenhangend oppervlakedelfstoffengebied, waar in hoofdzaak één welbepaalde oppervlakedelfstof besproken wordt. Die plannen bevatten ontwikkelingsperspectieven voor een termijn van minimaal 25 jaar en acties voor de volgende vijf jaar. Zij worden vijfjaarlijks geëvalueerd en vormen de basis voor de ruimtelijke beleidsvisie met betrekking tot ontginningen. Zij bevatten met andere woorden ook een evaluatie van de ontginningsgebieden die in de plannen van aanleg zijn vastgelegd en geven aan welke (delen van) deze gebieden een andere bestemming mogen krijgen en welke (delen van) deze gebieden nog steeds moeten behouden blijven. De bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen zijn beleidsdocumenten zonder bindende kracht. Zij worden immers omgezet in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan dat wel bindend is.

Het voorliggende Europees te beschermen gebied bevindt zich wel binnen het oppervlakedelfstoffengebied 'Bouwzand in Limburg'. Hiervoor is nog geen Bijzonder Oppervlakedelfstoffenplan (BOD) opgemaakt.

NV Mijnen heeft plannen om verkennende boringen te doen in Midden-Limburg om te onderzoeken of methaangas gewonnen kan worden in de steenkoollagen van het Kempens Bekken. Reservezone B, sluit aan bij het landbouwgebied van Peer (Siberië) en omvat het Schietveld van Houthalen-Helchteren.

6.1.4. Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot onroerend erfgoed

Het onroerend erfgoed wordt in Vlaanderen beschermd via een aantal ruimtelijke sporen: er is het spoor van de beschermde landschappen, dorpsgezichten, archeologische monumenten, archeologische zones, monumenten en het spoor van de tandem ankerplaatsen en erfgoedlandschappen. Via het nieuwe Decreet Ruimtelijke Ordening is het verplicht advies te vragen aan het Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed bij elke stedenbouwkundige vergunning binnen beschermde landschappen, stads- en dorpsgezichten, monumenten, archeologische monumenten, archeologische zones en erfgoedlandschappen, alsook binnen ankerplaatsen voor wat betreft de vergunningen, onderworpen aan de zorgplicht.

De bescherming van landschappen dorpsgezichten, monumenten, archeologische monumenten en archeologische zones heeft gevolgen voor eigenaars, beheerders en gebruikers. Allereerst is er een zogenaamde onderhouds- en instandhoudingsplicht om het beschermde goed in goede staat te houden. Het uitvoeren van werkzaamheden is bovendien onderworpen aan een vergunning en/of toestemming. Ankerplaatsen en erfgoedlandschappen vormen een onderdeel van een vernieuwd landschapsbeleid. Erfgoedlandschappen worden aangeduid in de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Erfgoedlandschappen zijn gebaseerd op de ankerplaatsen, de meest waardevolle landschappen van Vlaanderen, waarin een geheel van verschillende erfgoedelementen (naast landschappelijke ook monumentale of archeologische) voorkomt. Erfgoedlandschappen zijn momenteel niet van toepassing in het kader van het opstellen van instandhoudingsdoelstellingen. Er zijn momenteel twee erfgoedlandschappen die gelegen zijn buiten de Europees beschermde gebieden (mededeling Mira Van Olmen d.d. 22/07/2009). De aanduiding van ankerplaatsen op zich heeft geen rechtsgevolgen voor de burger. Na de aanduiding geldt voor de administratieve overheden wel een zorgplicht. De aanduiding van de ankerplaatsen heeft tot doel de landschappelijke waarden en landschappelijke kenmerken van deze landschappen mee te laten spelen in het afwegingskader bij het opstellen van die ruimtelijke uitvoeringsplannen die geheel of gedeeltelijk in ankerplaatsen gelegen zijn. Bij de opmaak van een dergelijk RUP, worden de landschapswaarden en -kenmerken vertaald in stedenbouwkundige voorschriften. Vanaf de opname in de ruimtelijke uitvoeringsplannen worden de ankerplaatsen erfgoedlandschappen genoemd. De stedenbouwkundige voorschriften uit het RUP gelden voor alle burgers uit de betrokken gebieden. Drie categorieën van ankerplaatsen worden onderscheiden, met name definitief aangeduid, voorlopig aangeduid en voorstellen uit de landschapsatlas.

Het SBZ-V overlapt met 2 ankerplaatsen (1 voorlopig aangeduid, 1 uit de landschapsatlas) en 3 beschermde landschappen, waarvan 1 in dit verband belangrijk en gelegen in de voornoemde voorlopig aangeduide ankerplaats.

Het ministerieel besluit tot voorlopige aanduiding van de ankerplaats 'Valleien van Dommel en Bollisserbeek tussen Peer, Hechtel-Eksel, Overpelt en Neerpelt' is vastgesteld op 17/12/2012. In deze voorlopig aangeduide ankerplaats ligt het belangrijke beschermde landschap (B.S. 30/01/88) 'Dommel en Bollisserbeek (Hechtel-Eksel-Peer)'. De geomorfologie van de beekvallei, de laagvenen zijn te beschermen onderdelen van dit landschap. De voorlopige aanduiding als ankerplaats en later als erfgoedlandschap zijn een opportuniteit in het licht van de opmaak van het gewestelijk RUP van Peer, want op die manier kan het meteen als erfgoedlandschap worden erkend.

De 2de ankerplaats uit de landschapsatlas is de 'Vallei van de Abeek (bovenloop) en straatdorp Plokkrooi'. In deze beekvallei zijn vooral de reliëf- en gradiëntelementen en de lokale laagvenen van belang.

De instandhoudingsdoelstellingen beogen in hoofdzaak een kwaliteitsverbetering en versterking voor de bovengenoemde kenmerken.

In tabel 6-3 "Overzicht van de specifieke statuten uit het beleidsveld onroerend erfgoed binnen het Europees te beschermen gebied" wordt een overzicht gegeven van de verschillende plannen uit het

onroerend erfgoed, die betrekking hebben op gebied. In bijlage 5 kaart 6.3 worden de planlichamen met betrekking tot onroerend erfgoed in en rond het gebied geïllustreerd op kaart.

Tabel 6-3: Overzicht van de specifieke statuten uit het beleidsveld onroerend erfgoed binnen het Europees te beschermen gebied.

Categorie	Naam	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
Beschermd landschap	De Dommel- en Bollisserbeek	414,1	141
	kapel van O.L.V. van Rust+ omgeving	2	2
	O.L.Vrouwkapel+ omgeving - Hoksent	< 0,5	< 0,5
Beschermd dorpsgezicht	Afspanning "De Scherpe Steen"	< 0,5	< 0,5
	Kerk, pastorie en omgeving	1	1
	Omgeving van de hoeve	5	5
	Omgeving van de Hoogmolen (watermolen)	2	< 0,5
	Omgeving van de kapel	1	1
	Omgeving van kapel Musschenest	< 0,5	< 0,5
	Omgeving vml. sigarenfabriek Hoefnagels	5	5
Beschermd monument	Berkenlaan 4: woonhuis met dienstgebouwen	< 0,5	< 0,5
	'Het Bergsken' Bergskenstraat 2-4	< 0,5	< 0,5
	Hoeve - .Mgr. Broekxstraat 5-6	1	1
	Hoeve - Heihuiskens 8	1	1
	hoeve - Kleine Dijk 4	< 0,5	< 0,5
	Hoeve - Monseigneur Morisstraat	2	2
	Hoeve - Ondermeel 40	< 0,5	< 0,5
	Hoeve - Oude Weyertsraat	< 0,5	< 0,5
	Hoeve - Voortstraat 9	1	1
	Hoeve Tichelhoven	< 0,5	< 0,5
	Hoeve+ dienstgebouw - Bovenstestraat 3	< 0,5	< 0,5
	Kapel Musschenest	< 0,5	< 0,5
	Kapel O.-L.-V.-Onbevlekt-Ontvangen	< 0,5	< 0,5
	Langgestrekte hoeve	< 0,5	< 0,5
	Molhemstraat 73	1	1
	O.-L.-V.-kapel (Hoksent)	< 0,5	< 0,5
	O.-L.-V.-van Rustkapel	< 0,5	< 0,5
	Onze-Lieve-Vrouw-van-Bijstandkapel	< 0,5	< 0,5
	Orgel in de Sint-Trudokerk	< 0,5	< 0,5
	Oud stadhuis	< 0,5	< 0,5
	Sigarenfabriek	< 0,5	< 0,5
	Sint-Trudokerk	< 0,5	< 0,5
	Sint-Trudokerk (toren)	< 0,5	< 0,5
	Sint-Trudokerk, uitbreiding tot de hele kerk, kerkhofmuur en grafkapel	< 0,5	< 0,5
	Stadshoevetje - Kloosterstraat 4	< 0,5	< 0,5

Categorie	Naam	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
	Stermolen (houten windmolen)	< 0,5	< 0,5
	Voortstraat 1: hoeve	< 0,5	< 0,5
Ankerplaats			
Definitief vastgesteld			
Voorlopig vastgesteld	'Valleien van Dommel en Bolliserbeek tussen Peer, Hechtel-Eksel, Overpelt en Neerpelt' te Peer, Hechtel-Eksel, Overpelt en Neerpelt.	1242	545
Voorstellen landschapsatlas	Vallei van de Abeek (bovenloop) en straatdorp Plokrooi	564	< 0,5
Archeologische sites	/		

6.1.5. Beheerplannen in het kader van het integraal waterbeheer

De contouren van het Vlaamse waterbeleid liggen vast in het Decreet Integraal Waterbeleid van 18 juli 2003. Het decreet is ook een vertaling van de Europese Kaderrichtlijn Water naar de Vlaamse wetgeving.

Het waterbeleid krijgt vorm in waterbeheerplannen. Er worden in Vlaanderen plannen opgemaakt voor de stroomgebiedsdistricten van de Schelde en de Maas, voor de elf bekkens en voor de 103 deelbekkens. Tussen al deze plannen is er een intense samenhang. De waterbeheerplannen hebben als doel een integraal waterbeheer in de praktijk te brengen, elk op het juiste niveau. Op 8 oktober 2010 keurde de Vlaamse Regering de stroomgebiedbeheerplannen voor de Schelde en de Maas en het maatregelenpakket voor Vlaanderen definitief goed. Op 30 januari 2009 keurde de Vlaamse Regering het besluit voor de vaststelling van de bekkenbeheerplannen en de bijhorende deelbekkenbeheerplannen definitief goed. Zowel in het bekkenbeheerplan als de deelbekkenplannen is een visie op het watersysteem en bijbehorende acties opgenomen. ■

Het gebied ligt grotendeels in het Maasbekken (deelbekkens Dommel en Noordoost-Limburg) en voor een klein deel in het Netebekken. Volgende acties zijn opgenomen in het bekkenbeheerplan van de Dommel en worden op het moment uitgevoerd:

- Actie 5: Onderzoek naar de hydraulische effecten en mogelijkheden van een overstromingsgebied langs de Dommel opwaarts de Wedelse Molen
- Actie 6: Meanderingsproject langs de Dommel ter hoogte van Neerhoksant (als onderdeel van actie 5: Onderzoek naar de hydraulische effecten en mogelijkheden van een overstromingsgebied langs de Dommel opwaarts de Wedelse Molen)
- Actie 7: Structuurherstel langs de Dommel stroomafwaarts van Neerhoksant (als onderdeel van actie 5: Onderzoek naar de hydraulische effecten en mogelijkheden van een overstromingsgebied langs de Dommel opwaarts de Wedelse Molen)
- Actie 92: Vismigratieknelpunt op de Dommel ter hoogte van de vaste stuw te Hoksant (als onderdeel van actie 7: structuurherstel langs de Dommel stroomafwaarts Neerhoksant)
- Actie 93: Vismigratieknelpunt op de Dommel ter hoogte van de Kleine molen te Peer: Kleine-Brogel (als onderdeel van actie 7)
- Actie 94: Vismigratieknelpunt op de Dommel ter hoogte van de Wedelse molen te Peer: Kleine-Brogel (als onderdeel van actie 7)
- Actie 2.2.2: Waterberging en bijbehorende maatregelen in de vallei van de Dommel en de Bolliserbeek

In het deelbekkenbeheerplan van de Abeek zijn er voorlopig volgende acties gepland stroomopwaarts van de Zuid-Willemsvaart:

- Actie 2.2.1a: Integraal project "De Abeek" - Buffering Laarderheide industriegebied
- Actie 2.2.1b: Integraal project "De Abeek" - Opheffen vismigratieknelpunt Abeek (Hoogmolen)
- Actie 2.3.2: Onderzoek en herstel waterhuishouding Aabemden en Waterbemden.
- Actie 2.3.4: Vismigratie bevorderen aan de Slagmolen op de Abeek te Meeuwen-Gruitrode.

- Actie 2.3.5: Vismigratie bevorderen aan de Hoogmolen op de Abeek te Meeuwen-Gruitrode.

In het deelbekkenbeheerplan van de Warmbeek zijn er voorlopig volgende acties gepland:

- Actie 2.2.1: Herwaardering Warmbeek watering De Vreenebeek, gemeenten Peer, Bocholt, Neerpelt, provincie Hageven

Maatregelen uit het stroomgebiedbeheerplan voor de speerpuntgebieden Abeek en Warmbeek:

In de vallei van de Abeek (VL05 133):

- 7B-046: aanleg van bufferstroken van 6m breedte op akkers langsheen de waterlopen;
- 8A_021: herstel van de structuurkwaliteit in Natura-2000 gebied

In de vallei van de Warmbeek (VL05 147):

- 7B-046: aanleg van bufferstroken van 6m breedte op akkers langsheen de waterlopen;

6.2. Situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën

Een divers aantal eigenaars en gebruikerscategorieën zal betrokken zijn bij de realisatie op het terrein van de instandhoudingdoelstellingen of zal daar gevolgen van ondervinden. Bepaalde groepen kunnen actief bepaalde beheertaken leveren of hun activiteiten bijsturen. Andere groepen moeten ermee rekening houden in vergunningsprocedures. In dit hoofdstuk wordt een aantal algemene eigenaars en gebruikerscategorieën gesitueerd die een belangrijke rol zouden kunnen spelen in de uitvoering. Dit overzicht is zeker en vast niet volledig. In het kader van de realisatie van de natuurdoelen dient dit overzicht verder aangevuld en gedetailleerd te worden.

6.2.1. Eigendomssituatie

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden zijn er verschillende soorten eigenaars. Naast de vele kleinere en grote privé-eigenaars zijn er percelen eigendom van uiteenlopende, openbare besturen en organisaties. Denk hierbij bijvoorbeeld maar aan de gemeenten, de OCMW's, de kerkfabrieken en natuurverenigingen. Het is op dit moment nog niet de bedoeling om elke individuele eigenaar te identificeren. Dergelijke oefening gebeurt op het moment dat afspraken worden gemaakt over de concrete implementatie van de natuurdoelen. Het is op dit moment wel al interessant om op globaal niveau een zicht te hebben op de gronden die in eigendom (en beheer) zijn van de "natuursector" (ANB, natuurverenigingen, ...) en op de gronden die in eigendom zijn van andere eigenaars. Een belangrijk uitgangspunt bij de opmaak van de IHD is namelijk dat de sterkste schouders (de natuursector) de zwaarste lasten zullen moeten dragen.

In Tabel 6-4 wordt een overzicht gegeven van de eigendomssituatie. In bijlage 5 kaart 6.4 wordt de eigendomssituatie binnen het gebied gesitueerd.

Het grootste deel van de gronden gelegen in het gebied is private eigendom (94,5%). Op 2% van deze gronden geldt een recht van voorkoop. Het Agentschap voor Natuur en Bos, Natuurpunt en Limburgs Landschap beheren ongeveer 5% van de gronden gelegen in het gebied. Een beperkt deel is in eigendom. Het grootste deel van deze gronden is in technisch beheer bij het Agentschap voor Natuur en Bos.

In het kader van Life+-project 'Dommeldal', dat liep van 2004 tot en met 2011, werden in het SBZ-V/H van de Bolliserbeek, Dommel verschillende percelen aangekocht, weekendhuisjes afgebroken, exoten verwijderd en blauwgraslanden, broekbossen hersteld.

Het Life+project 'Life Abeek' dat van 2010 tot 2014 zal lopen maakt de aankoop van bijkomende percelen in de Abeekvallei mogelijk. Hierdoor kan natuurherstel beter gegarandeerd worden.

In het SBZ-V én de overlappende SBZ-H **samen** is: 185,21 ha in beheer bij Natuurpunt, 4 ha bij Limburgs Landschap en 19 ha bij de Werkgroep Isis.

Tabel 6-4 Situering van de eigendomssituatie binnen het gebied.¹¹

	Categorie						
	Eigendom ANB	Niet eigendom, beheer ANB	Technisch beheer conform bos-decreet	Eigendom Natuurvereniging	Beheer natuurvereniging	Gronden recht van voorkoop natuur ¹²	Ander
Totale oppervlakte (ha)	33,6	0,0	428,5	33,3	8,9	193,7	8431,4
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)	0,4	0,0	4,7	0,4	0,1	2,1	92,4

6.2.2. Bevoegde besturen en beherende verenigingen

Achtergrondinformatie bij de analyse

De opmaak en de realisatie van de Vlaamse instandhoudingsdoelstellingen worden op Vlaams niveau gecoördineerd. Er zijn echter een groot aantal beheerniveaus en -organisaties die van belang zullen zijn bij de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daarnaast kunnen ook met privé-beheerders (vb. landbouwers, bosbeheerders, ...) afspraken gemaakt worden. De realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen zal gebeuren via samenwerking met deze verschillende groepen van betrokkenen. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste bevoegde besturen en verenigingen die een ruimtelijk beheer voeren of privé beheer ondersteunen in de voorliggende context. In het vervolg van dit hoofdstuk wordt ingegaan op een aantal groepen van privé-beheerders (vb. landbouwers, watermaatschappijen, bosbouwers, jagers...). Dit overzicht is zeker en vast niet volledig. Bij de voorbereiding van de implementatie dient dit overzicht verder aangevuld en gedetailleerd te worden.

¹¹ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Patrimoniumdatabank, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Erkende natuurreservaten v.z.w. Limburgs Landschap, vector, toestand 03/04/2009 (v.z.w. Limburgs Landschap).

Erkende natuurreservaten v.z.w. Natuurpunt, vector, toestand 08/04/2009 (v.z.w. Natuurpunt).

Gebieden met recht van voorkoop in de visiegebieden van de Vlaamse en erkende natuurreservaten, vector, toestand 25/07/2008 (Agentschap voor Natuur en Bos).

¹² Het betreft hier enkel en alleen de gebieden met recht van voorkoop in relatie tot de Vlaamse en erkende natuurreservaten. In sommige gebieden kunnen nog andere rechten van voorkoop in relatie tot de ruimtelijke uitvoeringsplannen, ruilverkaveling, natuurinrichting etc. van kracht zijn. Daarnaast is er in het ganse VEN een voorkooprecht van kracht.

Tabel 6-5 Situering van de bevoegde besturen en beherende verenigingen binnen het gebied .¹³

	Naam	Oppervlakte binnen gebied (ha)	Aandeel van gebied (%)
Betrokken provincies	Limburg	9129	100
Betrokken gemeenten Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt, Overpelt, Peer	Hechtel-Eksel	808	8,8
	Neerpelt	137	1,5
	Meeuwen-Gruitrode	2076	22,7
	Peer	5915	64,8
	Bocholt	194	2,1
	Bocholt	<0,5	<0,1
Betrokken bekkenbesturen	Netebekken	153	1,7
	Maasbekken	8976	98,3
Betrokken waterschappen	Noordoost-Limburg	2737	30,0
	Grote Nete, Molse Nete en Grote Laak	153	1,7
	Dommel en Warmbeek	6239	68,3
Betrokken regionale landschappen	Lage Kempen	1139	12,5
	Kempen en Maasland	79901	87,5
Erkende terreinbeherende natuurverenigingen	Vzw Natuurpunt	39	0,4
	Limburgs Landschap	4	<0,1
Betrokken bosgroepen	Noordoost Limburg	8322	91,2
	Limburgse Duinen	808	8,8
Betrokken WBE's	De Hei	2093	22,9
	De Korhaan	4794	52,5
	De Zandhaas	806	8,8
	De Prinsenloop		

Waterberging

Het wachtbekken van Overpelt ligt naast de Dommel buiten het SBZ-V Peer. Er wordt momenteel onderzocht of ook voor Neerpelt centrum een wachtbekken kan worden aangelegd, omdat ondanks het wachtbekken in Overpelt Neerpelt centrum te kampen heeft met wateroverlast. Ook dit wachtbekken ligt buiten SBZ.

¹³Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Voorlopig referentiebestand provinciegrenzen, toestand 22/05/2003 (Vlaamse Landmaatschappij, AGIV-product).

Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, vector, toestand 22/05/2003 (Vlaamse Landmaatschappij, AGIV-product).

Vlaamse Hydrografische Atlas - Zones, vector, toestand 27/05/2009 (Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer, AGIV-product).

Geografische indeling van watersystemen, vector, toestand 21/03/2008 (Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer, AGIV-product).

Regionale Landschappen, vector, toestand 31/07/2009 (Vlaams Overleg Regionale Landschappen)

Bosgroepen, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Wildbeheerseenheden, vector, toestand 30/07/2009 (Hubertus Vereniging Vlaanderen).

In het kader van integraal waterbeheer zou eerst nagegaan moeten worden in welke mate bovenstrooms vasthouden (herstel van sponsfunctie en verbetering van de structuurkwaliteit) kan bijdragen tot het verminderen van de wateroverlast stroomafwaarts.

6.2.3. Inventarisatie van het landbouwgebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

De inventarisatie van het landbouwgebruik binnen het gebied gebeurt via de methodiek van de landbouwgevoeligheidsanalyse. Deze maakt een vergelijking tussen de landbouwgronden in de verschillende Speciale Beschermingszones (en hun deelgebieden). De meest "gevoelige" gronden zijn deze die voor de landbouw op dit moment het meest van belang zijn. Hierbij wordt zowel rekening gehouden met intrinsieke landbouwwaarde van de gronden alsook met het belang van de percelen in de bedrijfsstructuur van de huidige gebruiker. De methodiek is gebaseerd op een desktopanalyse van bestaande datasets. De gegevens van de Mestbank vormen hiervoor een belangrijke bron, samen met heel wat geografisch kaartmateriaal over bodemtypes, juridische randvoorwaarden en dergelijke. Het is niet de bedoeling om op basis van deze ruwe data uitspraken te doen of conclusies te trekken voor individuele bedrijven. Maar het instrument biedt wel de mogelijkheid om de impact op de landbouw te vergelijken tussen de verschillende (deelgebieden van) Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Daarnaast moet ook aangegeven worden dat geen analyse kon gemaakt worden van van de eigendoms- en pachtsituatie van de betrokken bedrijven. Deze zal bij het maken van afspraken over maatregelen moeten bekeken worden om de respectievelijke rol van pachter en verpachter te bepalen.

De toegepaste methodiek is voor dit proces op maat ontwikkeld door de Vlaamse Landmaatschappij in overleg met het Agentschap voor Natuur en Bos, het departement Landbouw en Visserij, de landbouworganisaties Boerenbond en ABS en het ILVO. De toepassing van de methodiek werd uitgevoerd door de VLM. Een toelichting over de gebruikte methodiek en een uitvoerige beschrijving van de uitkomsten is opgenomen in bijlage 6. Onderstaand wordt een korte synthese gegeven van de belangrijkste resultaten voor dit gebied op basis van LGA van 2006).

In dit SBZ-V 'Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en' is 55 % of 5458 hectare landbouw¹⁴ geregistreerd door 660 landbouwers op basis van de landbouwregistratie van 2009.

Het gros van de gronden in dit vogelrichtlijngebied scoort 'meest gevoelig' op juridisch en beleidsmatig vlak (Bijlage 6 kaart 7-2). Deze gronden liggen allen in de agrarische bestemming, zonder bemestingsbeperkingen, buiten het VEN en de daarmee samenhangende perimeter van Recht van Voorkoop (RVV) 'Natuur'. De gronden die matig of laag scoren liggen allemaal in tegenovergestelde zones (groene gewestplanbestemmingen, VEN, RVV 'Natuur'-gebied én strengere bemestingsnormen). De 'minst gevoelige' gronden liggen daarenboven ook in groene gewestplanbestemming en in het VEN.

Op fysisch vlak (bijlage 6 kaart 7-3) scoren de gronden 'meer' tot 'meest gevoelig'. Een aantal gronden scoort matig. Deze laatste liggen vooral langs waterlopen en een deel hiervan ligt in SBZ-H. De lagere gevoeligheid wordt vooral veroorzaakt doordat deze gronden vooral in mogelijk overstromingsgevoelig gebied liggen en soms ook in effectief overstromingsgevoelig gebied. Daarnaast zijn deze gronden ook nat tot uiterst nat. Algemeen scoort de bodemtextuur in het gebied hoog en in het zuiden en noordwesten zelfs nog iets hoger. De kaveloppervlakte is vrij variabel, maar het merendeel van de oppervlakte wordt ingenomen door grote kavel. De gronden in dit gebied zijn weinig of niet erosiegevoelig. Qua bedrijfsgebonden parameters (bijlage 6 kaart 7-4) scoren de gronden matig tot laag. Hierdoor komen er een aantal gronden hoger, maar er komen weinig of geen 'meest gevoelige'gronden voor. Deze matige tot lage gevoeligheid kan

¹⁴ Aangegeven percelen van gekend terreinbeheerders werden niet als landbouwpercelen mee opgenomen en zijn niet meegerekend in het aantal bedrijven, het aantal percelen en de oppervlakttes. Percelenstukken die aan de rand van het SBZ voor 5 meter of minder in het gebied liggen worden niet mee opgenomen om fouten bij het op elkaar leggen van kaartlagen te minimaliseren

vooral verklaard worden doordat de meeste gronden in het gebied vrij laag scoren voor de parameter 'oppervlakte in Natura 2000-gebied'. Dit komt omdat bijna alle gronden enkel in Vogelrichtlijngebied zijn gelegen. Gronden in en nabij HRLgebieden scoren vaak gevoeliger voor deze parameter. Ook voor de parameter 'grondgebruiksintensiteit van de teelten' scoren de meeste gronden vrij laag terwijl een beperkt aantal gronden hoog tot zeer hoog scoren voor deze parameter. Uit paragraaf 2.2.3 blijkt immers ook dat er naast maïs en grasland een behoorlijke oppervlakte groenten, sierteelt, enz. verbouwd wordt in het gebied. Meer dan tweederde van de gronden in het gebied behoort tot bedrijven met een gemiddelde, grote of zeer grote productieomvang en 64% van de gronden tot bedrijven met ruimte voor bijkomende mestafzet. De andere bedrijfsgebonden parameters variëren sterk in het gebied.

De totale gevoeligheid (Bijlage 6 kaart 7-1 en Tabel 6-6) van de landbouwpercelen in het gebied is hoog tot matig. Dit valt ook op te maken uit Tabel 6-6: in gevoeligheidsklasse 1 tot 9 ligt samen 4% van het totale landbouwareaal. In klasse 14 tot 17 ligt telkens tussen de 11 en 18% van de landbouwoppervlakte. In de hoogste 6 gevoeligheidsklassen samen ligt 70,6% van alle landbouwgronden. De gronden die langs de Dommel gelegen zijn scoren matig en soms laag.

Ten opzichte van de andere SBZ's in de Kempen scoren de gronden hier gemiddeld genomen vrij hoog. Er komen vooral weinig 'matig en minder gevoelige' gronden voor.

Tabel 6-6 Opdeling van de aanwezige landbouwgronden per gevoeligheidsklasse (zonder terreinbeherende verenigingen)

Gevoeligheidsklasse	Totaal (opp)	Totaal (%)
Tot. opp. (in ha)	9866	
Minst gevoelig (klasse 1)	1,2	0,0
Klasse 2	1,1	0,0
Klasse 3	2,5	0,0
Klasse 4	6,2	0,1
Klasse 5	9,1	0,2
Klasse 6	16,7	,03
Klasse 7	51,2	0,9
Klasse 8	68,6	1,3
Klasse 9	62,2	1,1
Matig gevoelig (klasse 10)	154,7	2,8
Klasse 11	295,7	5,4
Klasse 12	420,0	7,7
Klasse 13	512,3	9,4
Klasse 14	900,7	16,5
Klasse 15	957,2	17,6
Klasse 16	877,0	16,1
Klasse 17	619,2	11,4
Klasse 18	383,1	7,0
Meest gevoelig (klasse 19)	109,7	2,0
Tot. Opp. in ldbgebruik (in ha)	,5449	100

Gevoeligheidsklasse	Totaal (opp)	Totaal (%)
Opp.in ldbgebruik/tot.opp DG (%)	55,2	

6.2.4. Inventarisatie van het bosbouwgebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

Zowel het type bos (fysisch) als het bosbeheer (eigendomsituatie, beheerplan, ...) zijn belangrijk voor het bepalen van de relatie van het actuele bosbouwgebruik met de instandhoudingsdoelstellingen. Beiden elementen worden zowel kwantitatief als kwalitatief besproken. Voor het bepalen van het type bos wordt gebruik gemaakt van de informatie aanwezig binnen de boskartering Vlaanderen. Een analyse gebeurt van de boomsamenstelling en de ouderdomssituatie van de verschillende bossen die voorkomen binnen het gebied. Deze twee elementen bepalen onder andere de economische return de mogelijkheden voor aansluiting bij Europese habitats en soorten, ... Om het beheer te typeren wordt eerst de eigendomsituatie in kaart gebracht. Een onderscheid wordt gemaakt tussen de openbare en private bossen. Zoals hoger reeds gesteld is het de bedoeling dat de sterkste schouders de zwaarste lasten zullen dragen voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Voor openbare bossen is het bovendien sowieso verplicht om een uitgebreid beheerplan met oog voor de multifunctionele doelstellingen van een bos op te maken. Daarnaast wordt ook een inschatting gemaakt van de stand van zaken met betrekking tot het beheer. Zo wordt kwalitatief besproken voor welke bossen een beheerplan bestaat. Daarnaast wordt een beeld gegeven van de huidige stand van zaken van de werking van de bosgroep in het gebied.

In het voorliggend gebied heeft planologisch gezien 801 ha een bosbestemming (zie Tabel 1-1). 1169 ha in het gebied is opgenomen als bos in de bosinventarisatie. Iets meer dan 75% van de beboste oppervlakte is bebost met naaldhout. Het is vooral middeloud en oud naaldhout. Daarnaast is ook nog ongeveer 12% van de beboste oppervlakte loofhout. Gemengd loofhout en gemengd naaldhout nemen elk ongeveer 5% van de beboste oppervlakte in. De resterende 2,5% van de beboste oppervlakte bestaat uit populier. Een volledig overzicht van de aanwezige bostypen binnen het gebied wordt weergegeven in Bijlage 5 (Kaart 6.5) en in Tabel 6-8.

Een overzicht van de eigendomsituatie van het gekarteerde bosareaal binnen het gebied is opgenomen in

Tabel 6-7 en in Bijlage 5 (Kaart 6.6). Het grootste deel van het bosareaal is in private eigendom (64,5%). De resterende oppervlakte van het bosareaal is bijna volledig eigendom van lokale overheden en besturen. De gemeenten zoals Peer, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Bocholt bezitten de grootste oppervlakten bos. Kleinere bosnippers zijn eigendom van kerkfabrieken en OCMW's (Interc. Rustoord Peer, Kerk Ellikom, Kerk Kleine Broge, Kerk Meeuwen, Kerk Peer Linde, Kerk Peer St. Trudo, OCMW Hechtel-Eksel, OCMW Meeuwen-Gruitrode en OCMW Peer). Het Agentschap voor Natuur en Bos is verantwoordelijk voor het technisch beheer van deze bossen. Twee bosgroepen (Noord-Oost Limburg en Limburgse Duinen) overlappen met het voorliggende gebied. Enkel de bosgroep Noord-Oost Limburg is actief binnen de perimeter van het gebied. In de gemeente Peer is de bosgroep op iets meer dan 250 ha actief. Ongeveer 50 ha hiervan is niet opgenomen in een van de verschillende beheerplannen. Een groot deel van de oppervlakte (186 ha) is opgenomen in het uitgebreid beheerplan UBHP Peer 'Resterheide'. In de gemeente Neerpelt is de bosgroep actief op iets meer dan 65 ha. Het grootste deel van dit bosareaal is niet opgenomen in een beheerplan. Er is een uitgebreid bosbeheerplan voor het Kolisbos in Neerpelt. De bosgroep is tenslotte ook actief in de gemeente Meeuwen-Gruitrode (circa 56 ha). De helft hiervan is opgenomen in een van de twee beheerplannen.

Tabel 6-7: Overzicht van de eigendomssituatie van het geïnventariseerde bos binnen het Europees te beschermen gebied¹⁵

	Categorie				
	Totale bosoppervlakte volgens boskartering	Eigendom ANB	Eigendom andere overheden	Eigendom Natuurvereniging	Private eigendom
Totale oppervlakte (ha)	1168,8	14,9	386,6	13,5	753,77
Aandeel (% totale bosoppervlakte SBZ)		1,3	33,1	1,2	64,5

¹⁵ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Bosreferentielaaq van Vlaanderen, vector, toestand 2001 (LNE, Agentschap voor Natuur en Bos, AGIV-product).

Tabel 6-8: . Overzicht van de geïnventariseerde bostypen binnen het gebied

	Categorie																				
	Loofhout				Loofhout gemengd met naaldhout				Naaldhout				Naaldhout gemengd met loofhout				Populier				Niet bebost
	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	
Totale oppervlakte (ha)	52,6	26,2	4,9	53,1	4,1	21,5	3,4	22,6	61,9	676,2	79,9	3,7	6,4	34,5		7,5	1,5	20,8	4,8	0,3	8043,0
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)	0,6	0,3	0,1	0,6	0,0	0,2	0,0	0,2	0,7	7,4	0,9	0,0	0,1	0,4	0,0	0,1	0,0	0,2	0,1	0,0	88,1

6.2.5. Parken en kasteeldomeinen

Achtergrondinformatie bij de analyse

Parken en kasteeldomeinen vormen een bijzondere eenheid binnen bepaalde Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Zij hebben vaak een typisch cultuurhistorisch karakter en uitzicht. Bepaalde parken en kasteeldomeinen hebben een bijzondere natuurkwaliteit doordat ze bescherm zijn gebleven van verstoring of/ en versnippering. In het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen zal in bepaalde gevallen een afweging gemaakt moeten worden tussen het cultuurhistorische en ecologische elementen. Langs de andere kant bieden parken en kasteeldomeinen ook kansen voor de ontwikkeling van natuurdoelen. Ze worden immers vaak gekenmerkt door een unieke eenheid in eigendomsstructuur of/ en beheer.

In het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen worden de gekende parken en kasteeldomeinen geïnventariseerd. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de inventaris van parken en kasteeldomeinen van het Agentschap voor Natuur en Bos. Voor elk van de parken en kasteeldomeinen wordt de eigendomssituatie meegegeven.

Binnen het voorliggende gebied zijn twee kleinere parken¹⁶ aanwezig. In totaal nemen ze samen 1 ha in.

6.2.6. Jacht en faunabeheer

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen verschillende Habitat- of Vogelrichtlijngebieden wordt gejaagd. De jacht wordt georganiseerd via jachtrechten en wildbeheereenheden. Jaarlijks wordt de jacht en het faunabeheer gepland via wildbeheerplannen. In deze plannen staan de doelstellingen en de maatregelen met betrekking tot de jacht voor een bepaald gebied opgenomen.

De jacht is natuurlijk maar mogelijk indien een bepaalde natuurkwaliteit aanwezig is zodat bejaagbare soorten zich kunnen ontwikkelen. Het beheer door jagers van bepaalde gebieden (vb. aanplant kleine landschapselementen, bosbeheer, ...) schept bijkomende kansen voor de ontwikkeling van (Europese) natuurwaarden. Daarnaast kunnen bepaalde jachtactiviteiten (vb. bijvoeren, aanplanten van bepaalde soorten, ...) in bepaalde gevallen ook een aandachtspunt vormen. Faunabeheer kan ten slotte ook in bepaalde gebieden noodzakelijk zijn om de doelstellingen te behalen. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen worden daarom de aanwezige jachtactiviteiten binnen een bepaald gebied in kaart gebracht. Naast een analyse van de bejaagbare oppervlakte binnen het gebied wordt ook de jachtrechtsituatie in kaart gebracht.

Binnen het voorliggende gebied zijn drie WBE's actief. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de betrokken WBE en een aantal van haar kenmerken.

Tabel 6-9: Kenmerken van de betrokken WBE's ¹⁷

	Aantal jachtrechthouders binnen WBE	Totale oppervlakte WBE	Oppervlakte WBE binnen Natura 2000 gebied	Bejaagbare oppervlakte binnen Natura 2000 gebied
De Hei	34	6914	2093	
De Korhaan	22	6065	4794	
De Zandhaas	27	6152	806	

¹⁶ Gebruikte dataaang voor de analyse is:

Inventarisatie van de parkgebieden in Vlaanderen, vector, toestand 01/02/07 (Agentschap voor Natuur en Bos).

¹⁷ Gebruikte dataaang voor de analyse is:

WBE'S, tabel, toestand 01/01/2010 (Hubertus Vereniging Vlaanderen)

	Aantal jachtrechthouders binnen WBE	Totale oppervlakte WBE	Oppervlakte WBE binnen Natura 2000 gebied	Bejaagbare oppervlakte binnen Natura 2000 gebied
De Prinsenloop				

Voor elke wildbeheereenheid is er een wildbeheerplan. In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de doelstellingen van de hierboven beschreven WBE.

Tabel 6-10. Doelstellingen uit de wildbeheerplannen van de betrokken WBE's ¹⁸

Naam WBE	Doelstellingen wildbeheerplan	Wildsoort voor doelstelling
De Korhaan	Constante voorjaarsstand Constante jaarlijkse oogst Beperking negatieve gevolgen Ander	ree, haas, konijn, fazant, eend vos, kat, houtduif, kraai, gaai, ekster, patrijs
De Zandhaas	Constante voorjaarsstand Toename voorjaarstand Beperking negatieve gevolgen	ree, haas patrijs konijn, eend, vos, houtduif,
De Hei	Constante voorjaarsstand Constante jaarlijkse oogst Beperking negatieve gevolgen Ander	ree, haas, konijn, fazant eend, Grauwe gans, Canadese gans, vos, kat, houtduif, kraai, ekster patrijs
De Prinsenloop		

6.2.7. Inventarisatie van waterwinningen ¹⁹

Achtergrondinformatie bij de analyse

Zowel voor de natuur als de mens is zuiver en voldoende kwaliteitsvol water van zeer groot belang. Het is dan ook duidelijk dat er in sommige gebieden een sterke interactie kan zijn tussen de winning van water voor menselijk gebruik en de aanwezige natuurwaarden. Enerzijds zijn de aanwezige natuurwaarden in bepaalde gebieden beschermd gebleven van externe kwaliteitverstorende invloeden omwille van de aanwezigheid van winningen. Bepaalde natuurgebieden en het beheer in deze gebieden kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de drietrapsstrategie – vasthouden, bergen en infiltreren van water. Op die manier zijn natuurgebieden van belang als 'reservoir' of 'insijpelingsgebied' voor winningen. Langs de andere kant kunnen winningen de ontwikkeling van bepaalde natte natuurstypen hypothekeren. Gezien het belang van de relatie tussen de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen en de winning van water wordt bijzondere aandacht besteed aan de beschrijving van de waarde van de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden voor de winning van water.

Bij waterwinningen wordt automatisch de link gelegd met drinkwater. Naast de winningen voor drinkwater zijn er echter nog een groot aantal grondwaterwinningen voor koeling,

¹⁸ Wildbeheerplannen van de verschillende WBE's)

¹⁹ Gebruikte datalagen voor berekende analyse zijn:

Waterwingebieden PidpaSVW, vector, toestand 02/0724/09/2009 (Pidpa, Dienst Waterwinning en Milieu). Samenwerkingsverband Vlaams Water)

Vergunde grondwaterwinningen, vector, toestand 03/09/2009 (VMM)

bedrijfsprocessen, irrigatie, ... Alle voorkomende winningen binnen het gebied worden daarom geïdentificeerd.

Gezien hun algemeen belang is voor de winningen voor drinkwater de relatie met de verschillende gebieden verder in detail onderzocht. Hierbij wordt zowel aandacht gegeven aan oppervlaktewaterwinningen en grondwaterwinningen. Door het Samenwerkingsverband Vlaams Water (SVW) is een methodiek voor een 'waardebepaling' van percelen uitgewerkt. Via deze methode wordt een 'waarde' gegeven aan de percelen in functie van de bijdrage van de percelen aan de kwaliteit en de kwantiteit van het opgepompte water. De uitkomst is een relatieve waardering van verschillende percelen in het kader van de drinkwatervoorziening. De relatieve waardering van de percelen voor drinkwatervoorziening wordt uitgedrukt in een vijfdelige schaal. Naast de aanwezige infrastructuur binnen een gebied (bijvoorbeeld waterbekkens, infiltratievoorzieningen, ...) moet voor grondwaterwinningen natuurlijk ook rekening gehouden worden met het belang van de ruimere omgeving. Voor grondwaterwinningen speelt immers ook de mate waarbij het perceel bijdraagt aan de winning. Om die waarde te bepalen voor grondwaterwinningen is de afpompingskegel van de winning bij de vergunde capaciteit berekend. Percelen met een grote afpompingskegel dragen veel bij aan de winning en krijgen een hogere relatieve waarde. Percelen met een lage afpompingskegel krijgen een lagere relatieve waarde. Het kan op deze manier dan gebeuren dat een waterwinning niet gelegen is in een gebied, maar dat een aantal percelen binnen het gebied bijdraagt tot de kwantiteit en kwaliteit van de winning en dus gewaardeerd wordt. Vooral voor freatische grondwaterwinningen kan de bijdrage van de omliggende percelen aanzienlijk zijn. Een uitgebreide omschrijving van de methodiek is toegevoegd in bijlage 7.

Uit de uitgevoerde analyses blijkt dat er geen ruimtelijke interferentie is tussen de verschillende gebieden en percelen die van belang zijn voor drinkwaterwinningen.

In het gebied komen momenteel 202 winningen voor. Deze winningen zijn bijna allemaal gekoppeld aan landbouwkundige activiteiten. Eerder dan het aantal winningen is hier het totaal vergunde debiet van belang.

Voor het transport van het drinkwater is een uitgebreid leidingennetwerk aanwezig. Deze leidingen moeten op geregelde tijdstippen gecontroleerd kunnen worden. Bovendien moeten ze, bij lekken, bereikbaar zijn voor onderhoud. In Bijlage 5 (Kaart 6.8) is een kaart opgenomen met een situering van de leidingen voor drinkwater.

6.2.8. Inventarisatie van het recreatief gebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

Een groot aantal Habitat- en Vogelrichtlijngebieden heeft een bepaalde recreatieve waarde. Langs de andere kant legt recreatie in sommige gevallen een druk op bepaalde natuurwaarden. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende recreatie die ruimtelijk vastligt. De analyse gebeurt op basis van een analyse van de voorkomende, recreatieve bestemming volgens het gewestplan en/of geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze informatie wordt aangevuld met recreatieve gebruiken binnen deze gebieden die geïnventariseerd werden in het kader van de opmaak van een ruimte-inventaris binnen de studie 'Onderzoek voor Toerisme en Recreatie in Vlaanderen'²⁰ die opgemaakt werd door WES in opdracht van Toerisme Vlaanderen. Binnen deze studie werden volgende ruimtelijke entiteiten weerhouden in de ruimte-inventaris:

- Niet-geplande aantrekkingselementen (wandelbossen, natuurgebieden met bezoekerscentra);
- Geplande aantrekkingselementen (attractie- en themaparken, zoo's en dierenparken, openluchtrecreatieve en waterrecreatieve aantrekkingspolen,...);
- Logiesaccommodatie (openluchtrecreatieve verblijven);

²⁰ WES 2007.

- Overige recreatieve infrastructuur (jachthavens).

Deze gegevens zijn aangevuld met ruimtelijke informatie van BLOSO ontvangen met betrekking tot de ruimtelijke ligging van sportinfrastructuur. Het is ook mogelijk dat andere vormen en infrastructuur met betrekking tot recreatie aanwezig zijn (bijvoorbeeld routes voor wandelen, fietsen, ruitersport, puntsgewijze recreatieve infrastructuur, ...). Deze gebruiken worden verder in detail geïnventariseerd op het moment dat afspraken worden gemaakt over de implementatie van de natuurdoelen.

Binnen het gebied liggen een aantal recreatiegebieden. Het grootste en bekendste is waarschijnlijk het recreatiepark van Center Parcs, Erperheide. Daarnaast komt verspreid in het gebied een groot aantal sportinfrastructuren voor.

In bijlage 5 wordt de ruimtelijke interferentie gesitueerd op kaart 6.9.

Tabel 6-11. Overzicht van de geïnventariseerde recreatieve infrastructuur²¹ en sportinfrastructuur²² binnen het gebied.

Categorie recreatieve infrastructuur	Naam	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
Niet-geplande aantrekkingselementen	Speelbos Heikant Speelbos Kolis (Torenstraat, Neerpelt)	4	< 0,5
Geplande aantrekkingselementen	Attractie- en themapark Snow Valley	2	2
Logiesaccomodatie	Center Parcs Erperheide	44	44
	De Stermolen (niet vergunde camping)	4	4
Overige recreatieve infrastructuur (jachthavens)			
Sportinfrastructuur	Manege Lansink		
	Sportlokaal Vrije Gesubsidieerde Kleuterschool Peer		
	Hondensportveld Onze Beste Vriend		
	Voetbalveld Stad Peer		
	Kegelclub De Broekkant		
	Recreatievoetbalclub Geerkens + ITM 2002		
	Sportlokaal Gesubsidieerde Vrije Basisschool Peer		
	Fanfarezaal Meeuwen		
	Sportlokaal Klim Op		
	Sportlokaal 't Heem		
	Fit-O-Meter Peer		
	Visvijvers Elisabeth Bronnen		
	Manege Coppelmans		

²¹ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Ruimte voor Toerisme in Vlaanderen, vector, toestand 19/06/2006 (Toerisme Vlaanderen).

²² Sportinfrastructuur in Vlaanderen, vector, toestand 15/10/2009 (Bloso)

Categorie recreatieve infrastructuur	Naam	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
	Sportlokaal Erpekom		
	Ruiterijweide LRV Sint-Trudo		
	Fit-O-Meter En Finse Piste Peer		
	Voetbalvelden KSV Peer		
	Sportcentrum De Deuster (sporthal, skatepark, atletiekpiste, wielerbaan...)		
	Handbooglokaal Peer		
	Tennisvelden Peer		
	Polyvalent Sportveld Peer		
	Hondensportveld Het Peerke		
	Sporthal Centerparcs Peer		
	Buurthuis Ellikom		
	Skateterrein Buurthuis Ellikom		
	Sportlokaal Lagere School Ellikom		
	Basketbalveld Buurthuis Ellikom 1		
	Polyvalent Sportveld Agnetendal		
	Polyvalent sportveld Lagere school Ellikom		
	Petanqueterrein Buurthuis Ellikom 2		
	Polyvalent sportveld Buurthuis Ellikom		
	Sportlokaal Agnetendal		
	Fitnesslokaal Enjoy		
	Sportlokaal Lagere Jongensschool Peer		
	Sportveld Schuttersgilde Ellikom		
	Overdekt zwembad MPI Sint- Elisabeth		
	Overdekt zwembad Mivo		
	Voetbalveld Rijksbasisschool Peer		
	Bowling Dabina		
	Sporthal A.S.O. Agnetendal		
	Polyvalent Sportveld Sint Lambertuscollege Peer		
	Polyvalent Sportveld Sporting Wijchmaal		
	Voetbalveld Sporting Wijchmaal		
	Sportlokaal Lagere School Peer (Wijchmaal)		
	Sporthal Monsheide		
	Voetbalveld Kwb Eksel		
	Fit-O-Meter Peer (Grote-Brogel)		
	Ruiterijweide LRV De Breugelruiters		
	Visvijvers De Vrenen		

Categorie recreatieve infrastructuur	Naam	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
	Manege Panhof		
	Sporthal Vliegbasis Kleine Brogel		
	Sportlokaal Gemeenteschool Hechtel-Eksel		
	Voetbalveld Vliegbasis Kleine Brogel		
	Sportlokaal Viejool		
	Voetbalveld Pundershoek		
	Sportlokaal Kruisboogvereniging Willem Tell		
	Motorsportveld Op het Broek		

6.2.1. Inventarisatie van de woongebieden

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kan natuurlijk ook worden gewoond. De bestaande bewoning wordt geregeld via de vergunning in het kader van de ruimtelijke ordening. De opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen verandert hier niets. Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kunnen uitzonderlijk (deels) overlappen met woongebieden of woonuitbreidingsgebieden. In die uitzonderlijke situaties kan het verder ontwikkelen van het woongebied of woonuitbreidingsgebied mogelijks interfereren met de instandhoudingsdoelstellingen voor de diersoorten en/of hun leefgebieden in de speciale beschermingszone. Ook voor woongebieden of woonuitbreidingsgebieden die grenzen aan een speciale beschermingszone kan er interferentie zijn. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt daarom in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende bestemmingscategorieën volgens het gewestplan en/of de geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Binnen dit vogelrichtlijngebied liggen heel wat woongebieden. In bijlage 6 kaart 6.10 wordt een overzicht gegeven van de aanwezige woongebieden in en rond het gebied. In totaal heeft ongeveer 1060 ha de bestemming woongebied. Het Vogelrichtlijngebied omvat het centrum van Peer en een aantal omliggende dorpen zoals Wijchmaal, Kleine en Grote Brogel, ...Daarnaast omvat het ook delen van Ellikom en Meeuwen-Gruitrode.

6.2.2. Inventarisatie van de industriële en gerelateerde activiteiten

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- of Vogelrichtlijngebieden komen verschillende vormen van industriële en gerelateerde activiteiten zoals ontginningen, storten, watervoorzieningen, etc. voor. De relatie met de instandhoudingsdoelstellingen van een Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kan sterk verschillen van activiteit tot activiteit. In bepaalde situaties zullen bepaalde instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden op terreinen van industriële en gerelateerde activiteiten. Langs de andere kant is het duidelijk dat bepaalde activiteiten een druk leggen op bepaalde natuurwaarden.

Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende industriële en gerelateerde activiteiten die ruimtelijk vastliggen. De analyse gebeurt op basis van een analyse van de voorkomende bestemmingscategorieën volgens het gewestplan en/of de geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze informatie wordt aangevuld met informatie van het Agentschap Ondernemen over de voorkomende bedrijvenszones en ligging van de bedrijfspercelen.

Volgens het gewestplan is 131 ha industriegebied aanwezig in voor liggend gebied (zie I Tabel 1-1). Binnen dit industriegebied heeft 1,4% van de oppervlakte een industriële invulling. Het

betreft onder andere volgende industriezones in Peer: Kleine Heide, Bokt, Laerderheide, Borgveld, Panhoven, Schutterslaan, Wijchmaal, Steenweg Linde en Ellikom.

Een overzicht van de aanwezige industriële bestemmingen, ingevulde bedrijfspcelen en bedrijfszones binnen het gebied wordt weergegeven in Tabel 6-12 en in Bijlage 5 (Kaart 6.11).

Tabel 6-12. Overzicht van de geïnventariseerde, industriële bestemmingen en het industrieel gebruik binnen het Europees te beschermen gebied.

	Categorieën industrie en KMO		
	Industrie bestemming	Ingevulde bedrijfspcelen	Bedrijfszones
Totale oppervlakte (ha)	130,7	133,6	124,9
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)	1,4	1,5	1,4

6.2.1. Transportinfrastructuur

Achtergrondinformatie bij de analyse

In en rond de Europese gebieden komen verschillende soorten transportinfrastructuur (autowegen, spoorwegen, waterwegen) voor. De restructimte rond deze infrastructuur biedt kansen voor de ontwikkeling van bepaalde natuurwaarden. Langs de andere kant kan de aanwezigheid en het gebruik van deze infrastructuur aanleiding geven tot een bepaalde druk.

In bijlage 5 wordt een overzicht gegeven van de aanwezige infrastructuur²³ (Kaart 6.12).

6.2.2. Infrastructuur nutsbedrijven

Elia

Elia is de beheerder van het Belgische hoogspanningsnet en staat in voor de transmissie van elektriciteit. Over het hoogspanningsnet wordt stroom vervoerd van de producenten naar de distributienetbeheerders en de industriële grootverbruikers. Elia bezit alle Belgische netinfrastructuur van 150 tot 380 kV en nagenoeg 94% van de netinfrastructuur van 30 tot 70 kV.

De infrastructuur van Elia kan op verschillende manieren interfereren met de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied. Zowel ondergrondse als bovengrondse leidingen moeten bijvoorbeeld bereikbaar zijn voor periodiek onderhoud of voor herstellingswerken. Verandering van de fysische bodemkarakteristieken (vb. vernatting, afgraving, ...) kan leiden tot structurele problemen voor infrastructuur zoals pylonen of hoogspanningsstations. Tenslotte dient men voor de bovengrondse leidingen ook rekening te houden met de bestaande veiligheidsvoorschriften. Het is omwille van de veiligheid verboden om bebouwing, maar ook opgaand groen (bijvoorbeeld bomen) neer te zetten binnen een bepaalde veiligheidsafstand. Bomen binnen deze afstand moeten periodiek gesnoeid worden indien ze te dicht bij de geleiders komen. De veiligheidsafstand is groter naarmate de spanning toeneemt. Op te merken valt dat binnen deze veiligheidszone ook opportuniteiten zijn om hoogwaardige natuur

²³ Gebruikte dataaag:

Transportnetwerk (NAVTEQ - GIS-Vlaanderen), vector, toestand 29/04/2009 (NAVTEQ, Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen en Agentschap Wegen en Verkeer).

na te streven. Indien gekozen wordt voor bepaalde 'lage vegetatie' is zelfs een win-win situatie mogelijk.

In bijlage 5 kaart 6.13 staan de verschillende installaties van Elia die gelegen zijn in de buurt van of in de betrokken Natura 2000 gebieden²⁴.

Fluxys

Er werd geen informatie aangeleverd door Fluxys. Toetsing bij Fluxys over mogelijke interacties moet gebeuren in het kader van de implementatie van de maatregelen.

²⁴ Gebruikte dataaag:

Hoogspanningsverbindingen beheerd door Elia in Vlaanderen, vector, toestand 26/01/2009 (Elia).

7. Analyse van de knelpunten voor het bereiken een goede staat van instandhouding

Op Vlaams niveau zijn doelen voor de Europese habitats en soorten afgesproken. Afspraken zijn ook gemaakt over het belang van elk van de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden (zie hoofdstuk 4). Een aantal habitats en soorten is momenteel niet in een goede staat van instandhouding (zie hoofdstuk 5). Voor het bereiken van een duurzame oplossing moeten bestaande knelpunten opgelost en bedreigingen gekeerd worden. Hierbij moet optimaal gebruik gemaakt worden van actuele sterkten en toekomstige kansen. De socio-economische context (zie hoofdstuk 6) geeft input voor het identificeren van de kansen en bedreigingen.

In dit hoofdstuk wordt een analyse van de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen gepresenteerd (zie paragraaf 7.1). Op basis hiervan worden de belangrijkste knelpunten geïdentificeerd. Voor elke van de knelpunten worden de mogelijke oplossingsrichtingen geschetst. (zie paragraaf 7.2). In paragraaf 7.3 wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste knelpunten. Op basis van de analyses in dit hoofdstuk worden in hoofdstuk 8 de conclusies getrokken worden over de doelstellingen en prioritaire inspanningen per gebied.

7.1. Analyse van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen

In deze paragraaf worden de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen geanalyseerd. Eerst wordt een overzicht gegeven van de verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. Vervolgens worden de belangrijkste kwesties geïdentificeerd.

Ter info: Methodologisch kader voor de analyse van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen

De methodiek van de SWOT-analyse, die gangbaar wordt toegepast bij het opstellen van bedrijfsplannen voor ondernemingen, wordt gevolgd. In dat kader wordt aan de hand van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen gekeken naar de toekomst van de organisatie. Volgende stappen worden hierbij gezet:

1. **Bepalen sterke en zwakke punten (Strengths & Weaknesses):**
 - a) Sterktes. De sterktes zijn in dit kader die biotische en abiotische elementen en processen in de natuur die helpen de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Voorbeelden van sterktes zijn onder andere de aanwezigheid van kwel, grote aaneengesloten natuurskeden, voorkomen van voor het habitat typische soorten, ...
 - b) Zwaktes. De zwaktes zijn die biotische en abiotische elementen en processen in de natuur die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegenwerken. Voorbeelden van zwaktes zijn onder meer vergrassing van heidevegetatie, overstromingen van kwetsbare vegetatie, ontbreken van structuurdiversiteit in bos, ...
2. **Kansen en bedreigingen (Opportunities & Threats)**
 - a) Kansen. De kansen zijn "krachten" die niet eigen aan de natuur zijn, maar acties of menselijke activiteiten die wel helpen de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Welke bestaande of potentiële socio-economische activiteiten kunnen de natuur helpen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken? Zijn er al plannen die knelpunten zullen oplossen?
Voorbeelden van kansen zijn onder meer de aanwezigheid van een goed werkende bosgroep, lopende of geplande beheerinspanningen van het ANB, bestaande afspraken met landbouwers over natuurgericht beheer, ...
 - b) Bedreigingen. Bedreigingen zijn "krachten" die niet eigen aan de natuur zijn en die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegenwerken. Welke bestaande of potentiële socio-economische activiteiten zullen het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen juist moeilijk maken voor de natuur? Zijn er al plannen die knelpunten zullen veroorzaken?
Voorbeelden van bedreigingen zijn onder andere de geplande aanleg van infrastructuurwerken, de instroom van nutriënten in een gebied, versnipperde eigendomsstructuur van bossen.
3. **Identificatie van de kwesties**

In een volgende stap wordt de relatie tussen de verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen geanalyseerd. Voor elke sterkte en zwakte wordt onderzocht of/en op welke manier ze een relatie heeft met de kansen en bedreigingen. Zo wordt onderzocht welke kansen sterktes versterken of zwaktes oplossen. En wordt onderzocht welke bedreigingen zwaktes versterkt en sterktes beperkt. Deze analyse wordt gepresenteerd via een matrix, de zogenaamde confrontatiematrix, met in de rijen de sterktes en zwaktes en in de kolommen de kansen en bedreigingen. Op basis van deze analyse worden de belangrijkste kwesties geïdentificeerd. De kwesties zijn die relaties tussen sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen die het belangrijkste zijn voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen.

7.1.1. Overzicht van de sterktes

1. Potenties voor de ontwikkeling van een (avi)faunistisch belangrijk gebied zijn nog steeds aanwezig

Dit SBZ-V is een agrarisch gebied **tussen grote natuurkernen**. Dat betekent dat rond het SBZ-V **veel vogelsoorten aanwezig zijn**, die ook gebruik maken van dit aansluitende landbouwgebied. De grauwe kiekendief is zo'n voorbeeld. Samen met de militaire domeinen is het gebied groot genoeg om 3 broedparen grauwe kiekendief te kunnen herbergen.

Het open, relatief rustige landbouwgebied kan een hotspot zijn voor meerdere vogelsoorten van een open landbouwgebied: veldleeuwerik, velduil, gele kwikstaart, graspieper, kievit, In de nabijheid van de beekvalleien is het landschap kleinschaliger; deze gebieden blijven interessant voor soorten van kleinschalig landschap: geelgors, patrijs, ringmus, kneu, zomertortel,

Het gebied Siberië in Peer is en vooral was omwille van de specifieke hydrologische omstandigheden één van de belangrijkste weidevogelgebieden in Limburg. In principe zijn de mogelijkheden voor de herstel van deze situatie nog mogelijk.

Er is **nog een populatie knoflookpad aanwezig**: het betreft één van de laatste bekende populaties.

Potenties voor herstel zijn aanwezig: voorwaarde is natuurlijk dat de kwaliteit als foerageer- en broed/voortplantingsgebied worden verbeterd. Maatregelen hebben betrekking op de herstel van de abiotiek ((grond)waterkwaliteit en -kwantiteit, voldoende en uitgebreide voedselbeschikbaarheid, rust in het voortplantingsseizoen, ...

Deze potenties worden ondersteund door de Europese regelgeving. Zo zijn weidevogels (zoals grutto, wulp) vogelsoorten die onder de toepassing van de Vogelrichtlijn vallen en waarvoor de Lid-Staat verplicht is om "alle nodige maatregelen te nemen voor alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten (= alle natuurlijk in het wild levende soorten op het Europese grondgebied) om een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen, in stand te houden of te herstellen" (artikel 3, lid 1 van de Vogelrichtlijn). Voor de bescherming, instandhouding en het herstel van biotopen en leefgebieden worden in de eerste plaats de volgende maatregelen genomen:

- onderhoud **en ruimtelijke ordening overeenkomstig de ecologische eisen van leefgebieden binnen en buiten de beschermingszones;**
- herstel of weer aanleggen van vernietigde biotopen;
- aanleg van biotopen.

2. Potentieel waardevolle beekvalleien

De Bolliserbeek/Dommel en de Abeek zijn beken van regionaal tot gewestelijk belang. Bepaalde delen van deze waterlopen hebben een goede water- en structuurkwaliteit. Veel van de natuurwaarden zijn achteruitgegaan, maar (door huur en aankoop) worden waardevolle percelen weer in beheer genomen met goede resultaten als gevolg.

7.1.2. Overzicht van de zwaktes

1. Afhankelijkheid van arme of/en kwalitatief goede milieumomstandigheden van een structuur- en soorten(voedsel)rijk landschap.

De beoogde doelsoorten zijn soorten die specifieke (hoge) eisen stellen aan hun leefgebied, waardoor ze natuurlijk ook erg kwetsbaar zijn. Door de intensivering van de landbouw is het landbouwgebied in grote delen kwalitatief betekenisvol minder geschikt geworden. Om de beoogde soorten te behouden en in een gunstige staat van instandhouding te brengen moet het landbouwgebruik waar relevant, rekening houden met de specifieke standplaatsvereisten van die soorten. Dergelijk aangepast landgebruik is wenselijk en wordt ondersteund met beheerovereenkomsten. Een goede ecologische infrastructuur (basisnatuurkwaliteit) is noodzakelijk. Dat er voor dit richtlijngebied geen duidelijk beleid is in functie van het behoud en de realisatie van kwalitatief geschikt leefgebieden van Europees te beschermen soorten is een zwakte.

Beoogde soorten zijn afhankelijk van soorten- en dus insectenrijke graslanden en akkers. Het landbouwgebied wordt vanuit landbouwoogpunt regulier beheerd, maar gezien de gevoeligheid van de beoogde soorten te intensief gebruikt: drainage, bemesting, pesticidgebruik, omzetten van historisch permanente graslanden, enzovoort maken dat het gebied sterk verarmd is aan natuur.

Kleinschalige percelering werd/wordt omgezet in grootschalige. Kleine landschapselementen verdwijnen hierdoor vaak. Er blijven weinig waardevolle (onbemest, ongeploegd, ongespoten) percelen/randen over. Er is hierdoor onvoldoende voedselbeschikbaarheid, nestgelegenheid, rustgebied, waardoor het gebied ongeschikt wordt/kan worden als leefgebied voor vogels.

Vogels uit de 'ortolaan'-groep zijn **afhankelijk van een kleinschalig landschap** omgeven door bomenrijen, met een **extensief landbouwgebruik** (weinig bemest, geen pesticidgebruik, met oogstresten) zodat er voldoende insecten en zaden aanwezig zijn, op arme en snel opwarmende zandgrond.

Grauwe kiekendief is een soort van het open agrarisch landschap. Deze soort maakt zijn nest in akkers. Nesten zouden niet mogen worden verstoord. In de akkers moeten voldoende prooien (kleine vogels en zoogdieren) aanwezig zijn.

Wespendief is afhankelijk van een groot en gevarieerd leefgebied: bossen en omringende, voedselrijke graslanden. Wespendieven zijn voedselspecialisten ze jagen op grote insecten zoals bijen, hommels, wespen en hun larven. Wespendieven vangen echter ook amfibieën, reptielen, en kleine tot middelgrote vogels en zoogdieren.

In Bomerheide komt nog de enige bekende populatie Knoflookpad voor. Zowel het water (voortplantings)habitat als het landhabitat moet goed zijn: dwz voldoende en kwalitatief goed water in het voortplantingsseizoen. Evenals geschikt en ongestoord landhabitat (niet ploegen op het moment de kikkers zich ingraven). Het water mag voedselrijker zijn, dan voor andere amfibieën, maar vermist water is ook niet goed, omdat zuurstoftekort dodelijk is voor de larven.

2. Nood aan structuurvariatie en goede waterkwaliteit in de waterlopen

IJsvogel is afhankelijk van waterlopen met een goede beekstructuur met steile beekoevers, zodat er voldoende mogelijkheid voor het bouwen van nesten.. Het water moet helder en visrijk zijn en dus bijgevolg een goede waterkwaliteit hebben. Vijvers of voormalige turfputten, of waterhoudende grachten met riet in de beekvalleien zijn geschikt leefgebied voor de woudaap.

De Waterkwaliteit en structuurkwaliteit in de beken zijn nog onvoldoende goed.

3. Afhankelijkheid van structuurrijke boscomplexen, een gevarieerd landschap met voldoende voedselbeschikbaarheid

In het landbouwgebied komen her en der verspreid bossen voor. Het betreft meestal naaldhoutbossen, die redelijk structuurarm zijn. De bossen zijn ook relatief klein en versnipperd, waardoor het ecologisch belang kleiner is.

Wespendief is overwegend een bosbewoner, met een voorkeur voor minstens 100 ha grote en minstens 40 jaar oude bossen op zandgrond (omwille van de wespennesten in de grond). Wespendief vermijdt jonge en versnipperde bossen. Deze roofvogel gebruikt echter een gevarieerd leefgebied van minstens 1500 ha per broedpaar. Dat kunnen vennen zijn, stukken heide, beekdalen, natte bosdelen of extensief onderhouden graslanden. Er moeten voldoende bijen, wespen en hommels aanwezig zijn.

4. Gevoeligheid voor versnippering, genetische isolatie

Door bebouwing en de daarbij behorende vertuining, aanleg van wegen, het verwijderen van lijn- en puntvormige structuren (KLE's) en soortenrijke akkers/graslanden in het landschap kunnen soorten moeilijker in het landschap migreren en raken populaties geïsoleerd. Hierdoor is genetische uitwisseling niet meer mogelijk. Populaties zijn te klein en zijn per definitie met uitsterven bedreigd.

De populatie knoflookpad in de Mullemer bemden is verdwenen sinds 2006. De populatie in het brongebied van de Zwarte beek is verdwenen in de jaren '90. Er is enkel nog de populatie op Bomerheide, waardoor de soort in principe met uitsterven bedreigd is. Er werden in 2008, 2009 nog knoflookpadden waargenomen op de rand van het Schietveld Houthalen-Helchteren. Of en hoe groot die populatie is, is niet bekend. Verbinding in functie van de realisatie van een meta-populatie is nodig voor de goede lokale staat van instandhouding van deze soort, maar wellicht ook voor de regionaal gunstige staat van instandhouding.

5. Verdwenen en sterk bedreigde soorten

In deze SBZ broeden volgende aangemelde soorten niet meer: ortolaan en grauwe kiekendief. Vroeger was het landbouwgebied van Siberië/Maastrichterheide een belangrijk foerageergebied voor soorten waarvoor het Schietveld van Houthalen-Helchteren is aangemeld: korhoen (30 bp, laatste broedgeval 1999), grauwe kiekendief (1bp, laatste broedgeval 2000-2001) en velduil (laatste broedgeval in 2005).

Duinpieper is aangemeld voor het Schietveld (3bp) maar broedde vroeger ook in dit SBZ, namelijk in de duinen van Kolisbergen. De tapuit een habitattypische soort voor landduinen broedde hier ook in de jaren '80.

Het verdwijnen van de soorten m.u.v. tapuit, is mede gekoppeld aan het verdwijnen van de relaties tussen het heidelandschap en de omliggende cultuurlandschappen met kleinschalig en extensief beheer. De omvorming van soortenrijke weilanden naar maïsakkers in percelen grenzend aan de heideterreinen wordt gezien als een mede oorzaak van het verdwijnen van bijvoorbeeld korhoen (Stuckens J., 2004). Naast bovenstaand gewijzigd landgebruik heeft de drainage van het gebied geleid tot de achteruitgang van de weidevogels, waardoor ze sterk bedreigd zijn.

De vogelrichtlijnsoorten grauwe kiekendief, duinpieper en goudplevier worden wel nog jaarlijks waargenomen tijdens de trekperiode.

Zoals in voorgaande paragraaf beschreven, staat de knoflookpad op het punt uit te sterven. (Roosen R., 2008). Herstel is moeilijk omdat naburige populaties ver weg liggen en de oppervlakte leefgebied klein en van een matige kwaliteit is.

6. Aanwezigheid van invasieve, geïntroduceerde soorten

Invasieve exoten zorgen ervoor dat het natuurlijk evenwicht verstoord wordt en de inheemse soorten kunnen verdwijnen. Hieronder zijn enkele exoten die een probleem vormen in het SBZ-V.

In de beekvalleien is reuzenbalsemien een probleem. Reuzenbalsemien behoort tot de springzaadfamilie en verspreidt zich bijzonder snel door de verspringende zaden, die zich dan ook nog eens via de waterloop snel verspreiden. Reuzenbalsemien vormt een bedreiging voor habitattypes 91E0, 6430, 3260. Bestrijding is dan ook nog eens vrij moeilijk.

De struiklaag van sommige droge bossen wordt gedomineerd door Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*). Amerikaanse vogelkers is een bedreiging voor de bosbiodiversiteit (van bijvoorbeeld habitatype 9190). De soortenrijkdom neemt af met toenemende dichtheid in voorkomen van deze exoot. De bodemvegetatie krijgt geen kans zich te ontwikkelen in de schaduw van de Amerikaanse vogelkers. Natuurlijke bosverjonging wordt belemmerd, waardoor er een langdurig effect op de bosontwikkeling kan optreden. Ook Amerikaans eik (bedreiging habitatype 9190), die door hun snelle groei de inheemse vegetatie verdringt, kan bij natuurlijke bosverjonging of omvorming problematisch zijn.

Het aantal uitheemse vissen in onze beekvalleien blijft de laatste jaren status quo. Zij zijn voedselconcurrenten voor onze inheemse vissen, waardoor ze een negatieve invloed hebben.

7.1.3. Overzicht van de bedreigingen

1. Verdwijnen van het karakteristieke kleinschalig cultuurlandschap (met KLE 's) en open weidegebieden ten voordele van halfopen landschap

De structuurvariatie in het landbouwgebied is achteruitgegaan. Open gebieden evolueerden naar meer halfopen landschap door de ver/bebossing van percelen, de ontwikkeling van houtkanten naar bomenrijen in het open landschap. Kleinschalige gebieden werden dan weer grootschaliger door het verwijderen van lijnvormige elementen. Zowel soorten van het open agrarisch landschap als het kleinschalig landschap worden hierdoor benadeeld.

2. Uitblijven van voldoende bijkomende agrobeheermaatregelen en lokale natuurinrichtingen in samenwerking met landbouwers

Dit vogelrichtlijngebied is afgebakend in de jaren '80. Tot dan was het een 'vogelrijk' gebied: met talrijke vogels gebonden aan het agrarische gebruik. Ondertussen is het gebied, zoals in de meeste Europese landen, geëvolueerd tot een economisch belangrijk landbouwgebied, waar meer dan 660 landbouwers hun levensonderhoud verdienen.

De huidige landbouw is gericht op optimalisatie van de productie. De voortschrijdende intensivering is een bedreiging voor de aanwezige natuurwaarden in het agrarisch gebied. Meer bepaald het verlies van de soortenrijkdom en dus het voedselaanbod in graslanden en van de kleine landschapselementen is zorgwekkend.

Naast de afgesloten beheerovereenkomsten met de VLM, hebben de landbouwers van Peer ook maatregelen genomen rond het behoud van de knoflookpad en de aanleg van beekranden. Deze maatregelen hebben zeker een positieve bijdrage geleverd aan het behoud van de doelsoorten. Gezien de beoogde doelen voorlopig nog niet zijn behaald, zullen bijkomende inspanningen wenselijk.

Volgende beheerovereenkomsten werden afgesloten binnen het SBZ-V.

Pakket	lopende meter	
Akkervogelbeheer		0,96 ha
Botanisch beheer		2,19 ha
aanleg poel		240m ²
onderhoud poel		101m ²
aanplant houtkant	942	35,36are

onderhoud houtkant	4653	214,94are
aanleg heg/haag	682	
onderhoud heg/haag	588	
weidevogelbeheer		16,01ha
perceelsrandenbeheer	12276	9,68ha

De noodzakelijke extensivering, diversifiëring in teelten en schaalverkleining in functie van de beoogde doelen in relevante delen, betekenen in principe een verlies (van inkomsten en vrijheid in teeltkeuzen) en een extra inspanning voor de landbouwer. Dat kan (deels) gecompenseerd worden door beheerovereenkomsten. Sommige landbouwers vinden de tegemoetkoming niet voldoende voor de inspanning die ze moeten leveren. . Inrichting van gronden voor natuurdoelen wordt bijgevolg moeilijk haalbaar. Tenslotte leeft bij de landbouwers de vrees dat door in te gaan op de realisatie van natuurwaarden strengere voorwaarden worden opgelegd aan de landbouwpraktijk. Deze houding is begrijpelijk, doch is op zich een bedreiging voor het behalen van de doelstellingen.

3. Verruiging, verbossing van habitats door eutrofiëring of ontbreken van natuurbeheer. Eutrofiëring van waterlopen

Eutrofiëring is de overmaat aan plantbeschikbare voedingsstoffen in het milieu. Hierdoor treedt een sterke groei en dominantie op van bepaalde soorten waardoor de groei van andere, vaak meer kwetsbare en waardevolle soorten, afneemt. Inwaaï, instroom en inspoeling van voedingsstoffen naar voedselarme habitats moet verhinderd worden om deze habitats en soorten in stand te kunnen houden. De landbouw levert inspanningen om de opgelegde bemestingsnormen te halen.. De door de regelgeving opgelegde normen zijn echter nog altijd te hoog voor het handhaven van bepaalde voedselarme habitats waarvoor de nitraat- en fosfaatgehalten in de bodem bijzonder laag moeten zijn.

Kwelzones in de vallei worden gevoed door dieper grondwater dat infiltreert in gebieden die vrij ver buiten de SBZ kunnen liggen. Door de soms lange verblijftijden in de bodem tussen infiltratie en het uittreden van het water aan de bronnen, zijn de gevolgen van de huidige bemesting nog niet zichtbaar. Dit kan in de toekomst een knelpunt vormen voor het behoud van voedselarme, grondwatergevoede valleihabitats zoals overgangs- en trilveen (7140) en oligo- en mesotroof elzenbroekbossen (91E0), en de daarmee samenhangende habitattypische soorten in deze SBZ-V en de overlappende SBZ-H's. Kleinere boscomplexen, hooi- en graslanden (6410 en 6510) en ruigten (6430) omgeven door of gelegen net naast landbouwgebied, worden beïnvloed door het inwaaien of de depositie van nutriënten en pesticiden met verruiging tot gevolg.

Nog een andere oorzaak van verruiging is het ontbreken van beheer. Hooi- en graslandbeheer wordt weinig of niet meer toegepast: toch niet in de beekvalleien. Hierdoor zijn veel waardevolle graslanden de laatste decennia verloren gegaan. Voormalige hooilanden zijn verruigd tot moerasspirearuigten en/of broekbossen. Terreinbeherende natuurverenigingen proberen op dergelijke percelen om het hooilandbeheer te herstellen daar waar de potenties het hoogst zijn. Deze verenigingen werken echter deels met vrijwilligers, waardoor de beheercapaciteit beperkt is. Door middel van het recent afgewerkte Life-project 'Dommeldal' en het lopende Life+-project 'Abeekvallei' is en wordt een deel van het achterstallig beheer weggewerkt. Dit heeft al tot zeer mooie resultaten geleid.

IJsvogel, blauwborst en wespandief komen vooral voor in de omgeving van de Bolliserbeek, Dommel en Abeek. De woudaap voorlopig alleen in de Abeekvallei.

Niet enkel puntlozingen van afvalwater, maar ook diffuse verontreiniging als gevolg van inwaaï, uitspoeling en depositie van meststoffen en pesticiden uit aangrenzende landbouwgebieden hebben

een belangrijke invloed hebben op de waterkwaliteit. Gezien het geringe bufferende vermogen van de zandbodems, kunnen deze stoffen immers snel uitspoelen naar de waterlopen. Eutrofiëring van waterlopen kan ook veroorzaakt worden door ongezuiverde rioolozingen en overstorten. De zoneringsplannen tonen aan dat in de SBZ vooral ter hoogte van de Bolliserbeek/Dommel tussen Wijchmaal en Kleine Brogel, maar ook in de bovenloop van de Abeek stroomopwaarts Meeuwen nog verschillende zones voorkomen waar het afvalwater individueel gezuiverd zou moet worden door middel van individuele behandelingsinstallaties. Dit uit zich in een verruiging van een aantal broekbossen (91E0) langs de waterlopen. In de vallei van de Abeek en de Bolliserbeek/Dommel komen hier en daar (restanten van) weekendhuisjes voor, maar die worden vrij regelmatig opgekocht en opgeruimd. Hier en daar zijn er nog overstorten aanwezig op de beken, waardoor bij hevige regenval vervuild water de beek in stroomt.

Zowel de Bolliserbeek/Dommel, als de Abeek zijn zeer kwetsbaar, voor overstorten⁴⁹. Het verontreinigde overstortwater kan leiden tot vissterfte, overmatige algengroei en het verdwijnen van watergebonden fauna en flora. Op de Dommel zijn nog overstorten met een hoge overstortduur aanwezig.

Voor zowel de Dommel, Bolliserbeek als de Abeek gelden op bepaalde meetpunten overschrijdingen van totaal P, orthofosfaat, nitraat, opgeloste zuurstof ten opzichte van de richtwaarden voor het type Kleine Beek Kempen. Het betreft vooral de bovenlopen in het landbouwgebied. Stroomafwaarts verbetert de kwaliteit vaak door het zelfzuiverend vermogen van de waterloop. De actuele waterkwaliteit van de waterlopen kan opgevolgd worden via de website <http://www.vmm.be/geoview> (zie ook ecologische inventarisaties Aeolus 2004, 2005 en 2006).

4. Ingrepen op waterlopen en drainage van het omgevend landschap

In het verleden werden de Bolliserbeek/Dommel en de Abeek en zijn zijlopen plaatselijk rechtgetrokken, ingebuisd en uitgediept met het oog op een snellere afvoer, verbeterde watertoevoer ten behoeve van de watermolens en een betere ontwatering van de valleigronen. In de Bolliserbeek is een zwakke structuurkwaliteit te wijten aan volgehouden inspanningen om obstructies stelselmatig te verwijderen (Indeherberg M., 2004). Door deze ingrepen verminderde de structuurkwaliteit van deze waterlopen. De aangetaste structuurkwaliteit heeft nadelige gevolgen voor vissen, maar ook voor het zelfzuiverend vermogen van een waterloop. Het vormt dus ook een bedreiging voor de waterkwaliteit, de visfauna en de visetende vogels, zoals de ijsvogel en woudaap. Deze ingrepen hebben ook geleid tot het versneld draineren van kwelwater. Beekvalleien verdroogden, waardoor verbossing en verruiging versnelde. Door deze verdroging zijn veel beekhabitats en de ermee samenhangende, habitattypische (vogel)soorten achteruitgegaan of verdwenen.

Het gebied Siberië/Maastrichterheide/Meeuwerheide was vroeger een natter gebied met vooral weilanden die in het voorjaar plas-dras stonden, en waar verspreid in het landschap weidewoelen aanwezig waren waardoor er veel weidevogels broedden en foerageerden. De met water gevulde slootjes waren geschikte voortplantingsplaatsen voor amfibieën. Ondertussen (vooral jaren 80 en 90) is het landbouwgebied gedraineerd en veel weides zijn omgezet in akkers. Dit is zeer nadelig voor weidevogels (grutto, wulp) en heeft mede aanleiding gegeven tot het verdwijnen van soorten als korhoen, velduil, ...

Te veel drainage kan ook nadelig voor de landbouw zelf zijn. De te diepe grachten en drainagebuizen zorgen voor een watertekort in het zomerseizoen.

5. Structuurarme bossen en een gebrek aan natuurgericht bosbeheer

Verspreid in het landschap komen op verschillende plaatsen grote, maar ook veel kleinere bossen voor. Op de droge zandgronden zijn het vooral naaldboutbossen, in de beekvalleien ofwel populierenaanplantingen of broekbossen. De meeste bossen zijn er ten gevolge van aanplantingen door de eigenaars, waardoor ze gelijkjarig, gelijkvormig en dus structuurarm. De biodiversiteit in deze bossen is anders en lager dan in oudere, gevarieerde bossen.

Door de dichte bebossing van vroegere schrale graslanden is trouwens een deel van het leefgebiedareaal van nachtzwaluw, boomleeuwerik en knoflookpad verloren gegaan.

Verschillende van deze bossen liggen in het landbouwlandschap waardoor de kans is op uitbreiding van de bossen door bebossing van de landbouwpercelen tussen de bossen zeer klein is, terwijl voor een gezonde populatie wespandieven, zwarte specht, nachtzwaluw en boomleeuwerik grote, open en structuurrijke bossen belangrijk zijn.

6. Beperkte connectiviteit voor habitattypes en soorten zowel binnen als buiten de Speciale Beschermingszone

De connectiviteit tussen leefgebieden is een belangrijke en sturende factor voor gezonde populaties. Verschillende migratieknelpunten kunnen er voor zorgen dat de soorten niet tot hun geschikt leefgebied kunnen geraken of dat er geen uitwisseling kan gebeuren tussen nabije populaties (zie bijlage 9).

Net buiten dit SBZ-V zijn verbindingen tussen het Kamp van Beverlo en het Schietveld van Houthalen-Helchteren essentieel te realiseren verbindingen. Dit moet gebeuren in eerste instantie voor de overleving van de populatie knoflookpad, maar ook voor andere heidegerelateerde habitat- en habitattypische soorten zoals gladde slang, heikikker, gentiaanblauwtje, heideblauwtje en kommavolinder enzovoort (Stuckens J., 2004; Sterckx G., 2008). Deze verbindingen liggen grotendeels in SBZ, om een deel van de Bolliserbeek na, dat over een afstand van ongeveer 1 km niet in SBZ ligt ter hoogte van Sonnis.

Belangrijke barrière voor vissoorten zijn de, als vismigratieknelpunt aangeduide, stuwen op de verschillende beken (Bolliserbeek, Dommel, Abeek).

De belangrijkste barrière is echter het intensief landgebruik in het brongebied van Zwarte beek en Bolliserbeek. Verbindingen tussen de grote heidekernen van Vlaanderen (Kamp van Beverlo, Schietveld van Houthalen-Helchteren) en de kleinere heidecomplexen in het noorden van Limburg zoals het Hageven, bestaande uit gelijkaardige habitats die als corridor kunnen fungeren, ontbreken er. De isolatie van de heideterreinen is te merken aan het scherpe contrast op de grenszones tussen de landbouwgebieden en de heidegebieden. Nagenoeg alle droge stapstenen tussen de heideterreinen (Kamp van Beverlo en Schietveld van Houthalen-Helchteren) zijn verdwenen en de natte stapstenen (Bolliserbeek) herbergen te rijke standplaatsen om een goede corridor te vormen. Het weideareaal daalde eveneens in het grootschalige landbouwgebied tussen de beide militaire terreinen. (Stuckens J., 2004)

7. Verstoring van de rust

Vogels zijn niet allemaal even gevoelig voor verstoring. Grauwe kiekendief, wespandief, grutto, nachtzwaluw en wouddaap zijn meer gevoelig dan de andere richtlijnsoorten voor verstoring. Verstoring in het broedseizoen kan leiden tot vermindering van het broedsucces of verlies van broedsels. Sommige vogelsoorten zijn sterk gebonden aan hun standplaats (trouw), waardoor ze zeer gevoelig zijn voor verstoring. Een verstoring wordt belangrijk als een broedplaats meerdere malen achter elkaar verstoord wordt.

De aard van de verstoring is belangrijk: een plotse onverwachte verstoring heeft grotere gevolgen dan een beperkte maar regelmatige verstoring, waaraan de meeste broedvogels zich aanpassen. Het blijkt dat vogels wennen aan het geluid van vrachtwagens, vliegtuigen en andere voertuigen: getuige hiervan is het broedgeval van grauwe kiekendief in de doelenzone van het schietveld. Het is ook opvallend dat vogelkijkers in een voertuig of in een kijkhut niet storen, terwijl menselijke beweging onmiddellijk een vluchtreactie veroorzaken.

Nestvliedende jonge vogels zijn eveneens zeer gevoelig voor verstoringen. De kuikens zijn voor het in stand houden van hun lichaamstemperatuur de eerste dagen na de uitkomst uit het ei aangewezen op de ouders en zijn hierdoor bijzonder gevoelig, zeker bij slechte weersomstandigheden.

7.1.4. Overzicht van de kansen

1. Planologische bescherming en natuurgericht beheer in de beekvalleien

In 2008 werd een ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos opgemaakt voor de regio Limburgse Kempen en Maasland. De Vlake van Peer is een belangrijk agrarisch en open gebied. Landbouw blijft er de belangrijkste functie, maar het laat voldoende ruimte voor het behoud en herstel van unieke brongebieden en habitats voor weide- en struweelvogels. De landschapsecologische samenhang van de cluster van bosfragmenten en bossen tussen Meeuwen-Gruitrode en Sint-Huibrechts-Lille wordt versterkt.

De waardevolle beeksystemen van Bollisserbeek, Dommel, Warmbeek, Abeek en Itterbeek worden behouden en opgewaardeerd en vormen als groen-blauwe linten een verbindend element doorheen de Vlake van Peer. Bijkomende afbakening van GEN/natuurgebied, natuurverwevingsgebied zou meer garanties voor herstel van natuurwaarden kunnen geven. Ruimtelijk-functioneel samenhangende gebieden worden herbevestigd als agrarisch gebied. In kleinschaligere gebieden wordt ruimte gelaten voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van een raamwerk van kleine landschapselementen zoals bomenrijen, houtkanten, waardevolle bermen, waterlopen, poelen en bosjes, zodat een landschapsecologische basiskwaliteit gegarandeerd wordt, en habitats van vogels van kleinschalige cultuurlandschappen gevrijwaard blijven. In belangrijke delen van deze beekvalleien staat behoud en ontwikkeling van de natuur- en waterbergingsfunctie voorop. Het gaat om de ecologisch meest waardevolle valleigebieden. Deze samenhangende natuurcomplexen worden opgenomen in het Vlaams Ecologisch Netwerk. Binnen deze natuurcomplexen wordt gestreefd naar beekherstel, het behoud en herstel van kleinschalige valleilandschappen met moerasvegetaties, halfnatuurlijke graslanden, houtkanten, bomenrijen, waardevolle alluviale bostypen en ongestoorde overgangen naar drogere valleiflanken. Landschappelijk waardevolle, kleinschalige valleilandschappen (delen van Dommel, Warmbeek, Abeek) dienen in hun landschappelijke en historische context behouden te blijven. De grondgebonden landbouw, gericht op een permanent graslandgebruik, kan lokaal een natuurondersteunende en landschapsverzorgende taak opnemen. Bossen buiten de ruimtelijk kwetsbare gebieden kunnen de juiste bestemming krijgen, eventueel kunnen gebieden voor bosuitbreiding worden aangeduid. Voor dit landbouwgebied zal er een breder proces worden opgezet om de beoogde doelen te behalen, dan alleen ruimtelijke bestemmingswijzigingen.

Het ANB en Natuurpunt vzw beheren samen 80 ha in de beekvalleien. Het ANB beheert verder nog 485 ha bossen. In de periode 2004-2011 heeft Natuurpunt, door de middelen van het Life-project 'Dommelvallei', percelen kunnen aankopen en in beheer kunnen nemen. In de vallei van de Abeek wordt op dit moment gekocht naar aanleiding van het lopende Life+-project Abeek, dat loopt van 2010-2014. Er zijn ook grootschalige natuurherstelacties rondom deze beek gepland. IJsvogel, blauwborst, woudaap en wespendief zijn doelsoorten in deze beekvalleien.

2. Draagvlak voor natuur en samenwerking met landbouwers, andere (bos)eigenaars en jagers

De landbouwers van Peer (en NOlimburg) hebben zich altijd sterk geprofileerd als landschapsbeheerders. In bepaalde projecten hebben een aantal landbouwers zich verenigd en aangetoond dat ze graag een steentje willen bijdragen in het behoud van natuurwaarden in het landbouwgebied. Het Limburgs Steunpunt Rurale Ontwikkeling (LISRO, www.ruraalsteunpunt.be) is een Publiek-Privaat Samenwerkingsverband tussen de Provincie Limburg, Landelijke Gilden, Agro-diensten en Agro-aanneming en wordt ondersteund met Vlaamse en Europese middelen via PDPO-project. Centrale doelstelling is uiteraard het versterken van de economische structuur van het platteland, maar er is ook aandacht voor de natuurlijke structuur van het landschap. Via agroaanneming worden volgende werken door landbouwers uitgevoerd: onderhoud van houtkanten, klepelen van bermen, scheren van hagen, ontslibben van poelen, aanplanten van bomen, aanleg van wandelpaden, bewegwijzering en aanleg van picknickbanken. Renovatie van veldkapellen, herstel van kopmuurtjes bij duikers, maaien en afvoeren van struweel, vogelkersverwijdering en bestrijden van processierupsen. Het LISRO organiseert in samenwerking met het Regionaal Landschap Lage Kempen een cursus agrarisch natuurbeheer voor landbouwers.

Watering De Dommelvallei is sinds 2006 actief rond perceelsrandenbeheer langs waterlopen. In de eerste fase van het project werd een kleinschalig pilootproject uitgewerkt langs de Bollisserbeek te Peer. In samenwerking met 9 landbouwers werd 5000 meter beekrand gerealiseerd. Het was de bedoeling om een aaneengesloten gebied te realiseren en op die manier fragmentatie te vermijden.

De unieke samenwerking tussen de landbouwers, de watering De Dommelvallei, de stad Peer en de provincie Limburg vormde de basis voor de uitbreiding van het beekrandenbeheer naar de volledige vallei van de Dommel en de Warmbeek. Door Europese subsidiëring via het Interreg IVA project: 'Interactief waterbeheer in de grensregio Vlaanderen-Nederland' (www.interactiefwaterbeheer.eu) werd het mogelijk om het project uit te breiden naar 7 Noord-Limburgse gemeenten. In totaal zijn er 23 projectpartners actief die meer dan 50 deelprojecten uitvoeren, gericht op waterkwantiteit, waterkwaliteit en op gebiedsgericht herstel van grond- en watergebruik. Het deelproject 'Beekrandenbeheer' is een gezamenlijk initiatief van de watering De Dommelvallei, de provincie Limburg en de gemeenten Bocholt, Hamont-Achel, Hechtel-Eksel, Lommel, Neerpelt, Overpelt en Peer en beslaat de volledige vallei van de Dommel en de Warmbeek. Beekranden zijn 6 meter brede grasstroken langs waterlopen in landbouwgebied. Landbouwers kunnen voor het beheer van beekranden een beheerovereenkomst afsluiten bij de VLM (Vlaamse Landmaatschappij). Deze overeenkomsten zijn vrijwillig en duren 5 jaar. In ruil voor het naleven van bepaalde voorwaarden krijgen landbouwers een jaarlijkse vergoeding. Zo mogen deze grasstroken niet worden bemest of met gewasbeschermingsmiddelen behandeld. Bovendien worden ze later gemaaid. De bedragen zijn gebaseerd op het productieverlies en de beheerkosten.

Nog een (ouder) project van Watering de Dommelvallei is het project 'Waterberging Siberië'. Er werden in het landbouwgebied Siberië regelbare stuwtjes geplaatst die het water tijdelijk ophouden. Er wordt getracht om het neerslagoverschot, dat vooral in de winter en vóór het groeiseizoen valt, langer vast te houden in het buitengebied. Het water vult de plaatselijke watervoorraad aan, waardoor de daling van het grondwater in het groeiseizoen vertraagd wordt en er minder snel beregening nodig is voor de gewassen. Er wordt een optimum gezocht tussen enerzijds het zoveel mogelijk beperken van wateroverlast in het voor- en najaar en anderzijds het tegengaan van droogteschade. De stuwtjes worden bediend door de betrokken landbouwers.

Recent is een nieuw project opgestart rond peilgestuurde drainage. Onder begeleiding van het agrobiocentrum en met ondersteuning van de universiteit Wageningen worden de mogelijkheden voor een peilgestuurde drainage onderzocht.

Het project Onze Dommel (initiatiefnemer: Watering De Dommelvallei) is een vervolgproject op het beekrandenproject. Het project 'Onze Dommel' is gericht op hoe we samen de biodiversiteit in en rond de Dommel kunnen bevorderen. Landbouwers, natuurliefhebbers en bewoners onderzochten waar er verbeteringswerken mogelijk zijn en stelden samen een concreet actieplan op. Het projectgebied situeert zich in Peer vanaf de bron van de Dommel (Siberië) tot aan de samenvloeiing met de Kleinbeek (Molhem).

Volgende acties zijn gepland:

- Drie vismigratieknelpunten oplossen: vanaf Ruitersbaan tot Creemerdijsk
- Aangepast maaibeheer
- Verwijderen oude betuining tussen Goudberg en Steenweg Wijchmaal
- Creatie van natuur: perceelshoek Siberië + perceel aan Croxdijk
- Opvolging zwerfvuil + overstorten
- Oplossen resterende vismigratieknelpunten
- Agrarisch stuwpeilbeheer stroomopwaarts de Ruitersbaan
- Hermeandering Gerismolen met oplossing vismigratieknelpunten
- Opvolging zwerfvuil + overstorten"

In het buitenland zijn goede ervaringen met het correct agrarisch natuurbeheer in functie van grauwe kiekendief, die mogelijk transfereerbaar is naar dit landbouwgebied, gezien er toch een bepaald draagvlak voor de ontwikkeling/behoud van natuurwaarden aanwezig is.

Dit SBZ-V gebied ligt voornamelijk in het werkingsgebied van de bosgroep Noordoost Limburg. De vallei van de Bolliserbeek/Dommel ligt in de bosgroep Limburgse duinen. Voor alle openbare bossen op het grondgebied van de stad Peer evenals voor 11 private boscijndommen in het gebied Resterheide werd een uitgebreid en gezamenlijk bosbeheerplan (in totaal 297 ha) opgesteld. De bosbeheerplannen zouden voldoende garanties moeten bieden voor de doelsoorten gebonden aan bossen en de overgangen van bos naar open plekken met heideachtige vegetaties: zwarte specht, wespandief, nachtzwaluw en boomleeuwrik. Openbare en privé-boscijndomnaars moeten mee ingeschakeld worden in het behalen van de ecologische doelen.

Jagers kunnen een bijdrage leveren aan het behoud van akkergebonden soorten door de aanleg van wildakkers met granen, zadenrijke grassen en kruiden en het creëren van percelen en

houtkanten met voldoende dekking voor deze soorten. Hiervoor kunnen WBE's met een uitgebreid wildbeheerplan reeds een subsidie aanvragen.

3. Soortbeschermingsplan Knoflookpad

In 2007 startte het Limburgse project 'Gemeenten adopteren Limburgse soorten' (GALS). De stad Peer adopteerde de Knoflookpad als soort, omwille van het voorkomen van deze soort in de Bomerhei, Wijchmaal.

In 2008 dienden Natuurpunt Studie, Hyla, Natuurpunt Beheer, het Agentschap voor Natuur & Bos (ANB), Stichting Limburgs Landschap en het Regionaal Landschap Kempen en Maasland een project in bij de provincie Limburg. Doel van het project was de efficiëntie van een uitgebreide set aan beheermaatregelen evalueren door een permanente monitoring. In opdracht van het ANB maakte Limburgs Landschap een soortenbeschermingsplan voor knoflookpad. In dit actieplan worden maatregelen voorgesteld, die enerzijds bestaan uit concrete maatregelen op terrein ter versterking van de huidige populatie en maatregelen in functie van verbinden van leefgebieden (R. Roosen et al. 2010).

In principe is een goede basis aanwezig voor het behoud van de knoflookpad in Peer.

4. Integraal Waterbeleid

De EU-kaderrichtlijn Water stelt dat een goede ecologische toestand van onze oppervlaktewateren bereikt moet worden in 2015. Dit betekent dat de waarden van de biologische kwaliteitselementen voor elk type van oppervlaktewaterlichaam slechts een geringe verstoring ten gevolge van menselijke activiteiten mogen vertonen. De biologische kwaliteitselementen zijn sterk afhankelijk van de hydromorfologische kwaliteitselementen (structuurkwaliteit van de waterloop, (vrije) meandering, stroomkuilenpatron, connectiviteit, ...) en van de fysico-chemische kwaliteitselementen. Concreet betekent dit dat er naast een verdere verbetering van de waterkwaliteit ook een herstel van de structuurkwaliteit van de watersystemen gewenst en gevraagd wordt door Europa.

In het kader van de uitvoering van decreet Integraal Waterbeleid worden acties gepland op zowel bekken- als deelbekkenbeheerplannen die via verbetering van waterkwaliteit met bijgaande saneringen van rioleringsystemen tot een goede milieukwaliteitsnorm voor de waterlopen moet leiden tegen de periode 2015 (2021/2027). Dit biedt kansen op vlak van waterberging, vertraagde afvoer, hogere infiltratie en het voorkomen van overstromingen. Voor het SBZ-V is het deelbekkenbeheerplan van de Dommel en Noordoost Limburg en Abeek (2009) van toepassing. De hierin vooropgestelde acties en maatregelen kunnen een kans betekenen voor het realiseren van bepaalde doelen in de SBZ. Een aantal (integrale) projecten (zie paragraaf 6.1.5) hebben het verbeteren van de structuur- en waterkwaliteit tot doel. Hierdoor en door de onrechtstreekse gevolgen op de omgevende natuur zullen ook de ijsvogel, blauwborst, woudaap en wespandief kunnen profiteren.

5. Uitvoering van gebiedsgerichte projecten

In voorgaande paragrafen is reeds een aantal lopende projecten aangehaald, waarvan verwacht kan worden dat ze positief inspelen op de milieu- en natuurwaarden in het algemeen en de Europese natuurwaarden in het bijzonder:

- Life+-project 'Abeek' (2010-2014);
- Beekrandenbeheer in samenwerking met de watering van de Dommelvallei en landbouwers;
- Hermeanderingsproject van de Dommel door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM);
- Uitgebreide gezamenlijke bosbeheerplan Kolisbos;
- In het kader van de overeenkomst tussen Defensie en ANB wordt via een lokale Natuur- en Bosbeheercommissie afspraken gemaakt over het natuurbeheer op het militair domein.

Het is belangrijk om resultaatgericht verder te bouwen op deze projecten, zodat er systematisch goede resultaten kunnen worden behaald in functie van de beoogde doelen.

6. Meer aandacht en beleid voor natuurgericht bosbeheer.

Boseigenaars kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van een goede lokale staat van instandhouding van wespandief, zwarte specht, nachtzwaluw en boomleeuwerik. De creatie van meer open plekken (>10%), brede gevarieerde stroken langs wegen, plaatselijk hanteren van kaalkap bij de exploitatie zorgt voor meer kansen voor boomleeuwerik, nachtzwaluw, zwarte specht en vermoedelijk ook voor meer voedsel voor wespandief.

Maatregelen voor het verbeteren van de ecologische bosfunctie worden gesubsidieerd wanneer ze zijn opgenomen in een goedgekeurd beheerplan. Privé-boseigenaars kunnen aansluiten bij een bosgroep die hen daarbij kan helpen.

7. Draagvlakverbreding

Recreatie kan het draagvlak voor natuur bevorderen. In deze SBZ zijn verschillende wandel- en fietsroutes uitgewerkt, sommigen zijn gericht op natuurbeleving, andere hebben meer een cultuurhistorische insteek en andere routes gaan door het landbouwgebied en langs boerderijen (met hoevewinkels). Het is goed om meer informatie over de beoogde fauna en flora doelen te verwerken in/op de informatiedragers die bij deze routestructuren horen. Op die manier worden mensen geïnformeerd over het natuurbelang van dit SBZ-V.

		Sterkten		Zwakten					
		Potenties voor (avi) faunistisch belangrijk gebied nog steeds aanwezig	Potentieel waardevolle beekvalleien	Afhankelijkheid van goede milieustandigheden structuur- en soortenrijk landschap.	Nood aan structuurvariatie en goede waterkwaliteit in de waterlopen	Afhankelijkheid van structuurrijke boscomplex, een gevarieerd landschap met voldoende voedselbeschikbaarheid	Gevoeligheid voor versnippering, genetische isolatie	Verdwenen en sterk bedreigde soorten	Aanwezigheid van invasieve, geïntroduceerde soorten
kansen	Planologische bescherming en natuurgericht beheer in de beekvalleien	Kwestie 1	Kwestie 1	Kwestie 1			Kwestie 1	Kwestie 1	Kwestie 1
	Draagvlak voor natuur en samenwerking met landbouwers en andere (bos)eigenaars	Kwestie 2		Kwestie 2		Kwestie 2			
	Soort-beschermingsplan Knoflookpad	Kwestie 4					Kwestie 4	Kwestie 4	
	Integraal Waterbeleid		Kwestie 3		Kwestie 3				
	Uitvoering gebiedsgerichte projecten	Kwestie 1	Kwestie 1						
	Meer aandacht en beleid voor natuurgericht bosbeheer.					Kwestie 2			
	Draagvlakver-	Kwestie 2	Kwestie 2						

	breiding								
Bedreigingen	_Uitblijven van agrobeheermaa tregelen en lokale natuurinrichting en in samenwerking met landbouwers Verruiging, verbossing van habitats door eutrofiëring of ontbreken van natuurbeheer. Eutrofiëring van waterlopen			Kwestie 5	Kwestie 6		Kwestie 5	Kwestie 5	Kwestie 5

Tabel 7-1: Confrontatiematrix, waarbij de interne factoren (sterktes en zwaktes) met de externe (kansen en bedreigingen) worden geconfronteerd ter identificatie van de kwesties

7.1.5. Identificatie van de kwesties

In de bovenstaande paragraaf zijn verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen besproken. Het is duidelijk dat er een relatie bestaat tussen een aantal sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. Sommige kansen versterken sterktes of lossen zwaktes op. Sommige bedreigingen versterken zwaktes of beperken sterktes. In bovenstaande tabel (de zogenaamde confrontatiematrix) worden de belangrijkste kwesties geïdentificeerd. De kwesties zijn die relaties tussen sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen die het belangrijkste zijn voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Vervolgens worden de belangrijkste kwesties uit de tabel besproken. De kwesties vormen de basis voor het identificeren van de verschillende knelpunten (zie paragraaf 7.2).

1. Het ANB en de terreinbeherende natuurverenigingen verwerven gronden en beheren momenteel vooral ter hoogte van de beekvalleien. Natuurgericht beheer in bepaalde delen van het gebied maakt het mogelijk om het beoogde successiestadium te bereiken, vast te houden of ongewenste successie (bv. verbossing) tegen te gaan. Natuurbeheer in natuurverbindingsgebieden maakt het mogelijk om gebieden terug met elkaar te verbinden tot een grote oppervlakte waardoor populaties duurzaam in stand kunnen worden gehouden. De planologische bestemmingen kunnen bijdragen tot de realisatie van meer robuuste en beter beschermde beekvalleien. Dit kan ook bijdragen tot betere milieuomstandigheden in de beekvallei. Al deze factoren zullen bijdragen tot een verbetering van de habitats van soorten gebonden aan deze beekvalleien als ijsvogel, blauwborst, woudaap en wespendif. In natuurverwevingsgebieden is het mogelijk om bijvoorbeeld via een projectmatige aanpak gebieden in te richten in functie van kritische en sterk bedreigde soorten zoals akkervogels, maar ook andere. → **belangrijke positieve kwestie**
2. De actuele onderlinge samenwerking van de lokale landbouwers in agrarisch natuurbeheerprojecten, zoals de LISRO-projecten, het beekrandenbeheer, het stuwbeheer, het project 'onze dommel' en de peilgestuurde drainage zijn een goede basis (draagvlak) om nieuwe bijkomende projecten op te starten. Indien er voldoende compensatie (financieel en/of landbouwgrond) is en voldoende ondersteuning moet het mogelijk zijn om in het landbouwgebied samen met de landbouwers een project voor akkervogels van het open (grauwe kiekendief) en het kleinschalig landbouwlandschap (ortolaan-groep) uit te werken, of inrichtingen te realiseren en beheren in functie van knoflookpad. De bosbeheerplannen vormen een gezamenlijk draagvlak voor boscijneers om maatregelen te nemen voor soorten gebonden aan gebonden aan bossen en de overgangen van bos naar open plekken met heideachtige vegetaties: zwarte specht, wespendif, nachtzwaluw en boomleeuwerik. → **belangrijke positieve kwestie**
3. In het kader van de EU-kaderrichtlijn Water en het decreet Integraal Waterbeleid zijn verschillende acties en maatregelen genomen of gepland die het verbeteren van de structuur- en waterkwaliteit tot doel hebben. Dit verzekert het behoud van de reeds goede kwaliteit in een aantal waterlopen of waterlooptrajecten en biedt mogelijkheden om de slechte kwaliteit in de overige waterlopen op te lossen. Een goede visfauna en een hydrologisch intacte beekvallei, met bijvoorbeeld geleidelijke overgang van rietmoerassen naar moerasbos, bieden kansen voor ijsvogel, blauwborst en woudaap → **belangrijke positieve kwestie**
4. Het soortenbeschermingsplan Knoflookpad en de reeds uitgevoerde acties in het kader van het biodiversiteitproject Knoflookpad vormen een goede basis voor de stad Peer, de provincie, de Vlaamse overheid en andere partners om samen met de betrokken eigenaar(s) te bekijken en te onderzoeken of en hoe deze inspanningen verder gemaximaliseerd kunnen worden. Dit gebeurt in samenspraak met de betrokken partners en op een vrijwillige basis met respect voor alle partijen, zoals voorzien in de implementatienota (MP 1.2, MP 1.3). → **positieve kwestie**
5. Er is een negatieve trend in de habitats en de populaties van soorten in dit SBZ-V. Er zijn positieve inspanningen geleverd, maar voorlopig komen ze nog te kort om deze negatieve

trend om te buigen. Er moeten meer inspanningen worden gedaan. → **belangrijke negatieve kwestie**

6. Eutrofiëring als gevolg van het inspoelen van verontreiniging en meststoffen via grondwater, grachten en waterlopen vlakken de abiotische variatie af. Hoge bemestingsdruk en inspoeling van nutriënten in infiltratiegebieden vormen bijgevolg een belangrijk knelpunt voor het behoud van voedselarmere, grondwatergevoede valleibiotopen en kwetsbare vegetaties in kwelzones. Ingrepen zoals rechte trekkingen, inbuizingen, uitdiepingen en herleggingen verminderen de fysische structuurkwaliteit van waterlopen en vormen een bedreiging voor het zelfzuiverend vermogen ervan. Daarnaast zorgen ze voor een snellere afvoer en ontwatering wat een gewijzigde waterhuishouding tot gevolg heeft. Dit hypothekeert het behoud en herstel van diverse verdrogingsgevoelige habitattypes en leidt tot de degradatie van natuurlijke abiotische kenmerken → **negatieve kwestie**

7.2. Overzicht van knelpunten en mogelijke oplossingen

Op basis van de bovenstaande analyse van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen kan een aantal knelpunten worden geïdentificeerd. Voor deze knelpunten moeten oplossingen gezocht worden om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. In onderstaande paragraaf worden de belangrijkste knelpunten besproken en mogelijke oplossingen voorgesteld. Deze vermelde mogelijke oplossingen zijn noch limitatief noch bindend. Het is een aanreiken van mogelijke oplossingen, zonder dat dit andere mogelijke oplossingen uitsluit. In paragraaf 7.3 worden conclusies met betrekking tot de ernst van de knelpunten gepresenteerd.

1. Knelpunt: Intensief landbouwgebruik (cfr. zwakte 1 en 5, bedreiging 1, kwestie 5)

Duiding: Het landbouwgebied wordt, zoals vrijwel de meeste landbouwgebieden vrij intensief²⁵ gebruikt: drainage, bemesting, pesticidengebruik, historisch permanente graslanden worden omgevormd tot blijvend grasland, enzovoort maken dat het gebied (sterk) verarmd is aan natuur. Kleine landschapselementen verdwijnen, er blijven weinig waardevolle (onbemest, ongeploegd, ongespoten) percelen over. Er zijn hierdoor onvoldoende voedselbeschikbaarheid, nestgelegenheid, rustgebied, waardoor het gebied ongeschikt tot minder geschikt wordt als leefgebied voor bepaalde doelvogels. Vogels met een groot territorium komen niet of minder tot broeden (grouwe kiekendief, wespandief), andere soorten verdwijnen (ortolaan, soorten die al eerder zijn verdwenen zoals korhoen, velduil enz...), anderen gaan sterk achteruit en zijn bijgevolg bedreigd (veldleeuwerik, patrijs, kwartel, geelgors, grouwe gors,). Populaties kunnen helemaal geïsoleerd raken zoals de knoflookpad.

Mogelijke oplossingen:

- Opmaak van een 'agrobeheerplan' met aanduiding van prioritaire zones, voor het optimaal en gericht inzetten van agrobeheermaatregelen (perceelsrandenbeheer, vlakvormige beheermaatregelen): zones voor grouwe kiekendief, vogels van kleinschalig landschap, zone als leefgebied voor knoflookpad. Alle belanghebbende landbouwers moeten hierbij betrokken en maximaal ondersteund worden. Een agrobeheergroep, die deze landbouwers verenigt, kan een belangrijk platform voor de onderlinge uitwisseling van ervaringen, voor het maken van afspraken, enzovoort. zijn. De oprichting van zo'n agrobeheergroep of een projectmatige aanpak met de betrokken doelgroepen is essentieel voor het behalen van de doelen in deze aandachtsgebieden/prioritaire zones.

²⁵ "Intensief": is hier een relatief begrip. Vanuit actueel landbouwoogpunt zijn de genomen maatregelen regulier en conform de huidige regelgeving. Beoogde natuurwaarden zijn echter gebonden aan ongerepte (niet door mensen beïnvloede) natuur of een landbouwcultuur die zeer extensief was (zoals na de 2de wereldoorlog) vergeleken met het huidige landbouwgebruik. Vanuit natuurstandpunt is het huidige landbouwgebruik bijzonder intensief.

- In het overige landbouwgebied streven naar een goede basisnatuurkwaliteit: historisch permanente (en vooral vrij schrale) graslanden moeten zoveel mogelijk behouden blijven. Deze graslanden moeten geïdentificeerd worden, zodat landbouwers op te hoogte zijn van het belang van deze graslanden en hiermee rekening kunnen houden in hun bedrijfsvoering. Zij worden systematisch door de bedrijfsplanners op de hoogte gehouden van mogelijke ondersteuning voor hun aangepast beheer.
 - Een deel van de gronden met een agrarische bestemming zijn niet in geregistreerd landbouwgebruik, wellicht in gebruik door hobbyboeren. Dit is een landbouwgebied dat regionaal zeer belangrijk is. Gronden die vrijkomen zouden, afhankelijk van hun ligging, een economisch landbouwgebruik of natuurfunctie moeten krijgen, zodat de beschikbare ruimte op een optimale manier gebruikt wordt. De oprichting van een grondenbank voor het uitwisselen van gronden is een mogelijk en belangrijk instrument in dit gebied.
 - De controleurs van de administratie van land- en tuinbouw, die controleren in het kader van de crosscompliance, moeten erop toezien dat de regelgeving en de gemaakte afspraken in het kader van de instandhouding van soorten worden nageleefd.
2. Knelpunt: gewijzigde waterhuishouding, structuur en eutrofiëring in de beekvalleien en het uitblijven van beheer (cfr. zwakte 1,2 en 6, bedreiging 2, kwestie 3, 6)

Duiding: Beoogde soorten zijn afhankelijk van een goede kwalitatieve en kwantitatieve waterhuishouding in de beekvalleien en een goede water- en structuurkwaliteit en dus visfauna in de beken. Door de ingrepen op de waterlopen en de intensivering van het landbouwgebruik²⁶ zijn enerzijds veel valleigronden gedraineerd en zijn de normalerwijze voorkomende habitats in beekvalleien deels verloren gegaan, op andere locaties zijn de gronden verlaten en zijn ze door gebruik aan beheer verruigd en uiteindelijk verboost, waardoor bepaalde vegetatietypes verloren zijn gegaan.

Mogelijke oplossingen:

- Uitvoering van de structuurherstelmaatregelen en oplossen van vismigratieknelpunten op de verschillende waterlopen zoals in de (deel)bekkenbeheerplannen is voorzien. Indien deze nog onvoldoende blijken te zijn moeten bijkomende maatregelen worden gepland en uitgevoerd. Overstorten en inspoeling van eutroof water moet worden vermeden. Het (ruimings)beheer van de waterlopen moet aangepast en afgestemd worden in functie van de ecologische vereisten van de habitats en soorten. Water moet zoveel mogelijk worden vastgehouden in bovenstroomse gebieden (sponsfunctie). Opheffen van draineringen en/of het toepassingen van peilgestuurde drainage.
 - Het ANB en de terreinbeherende natuurverenigingen verwerven de belangrijkste percelen in de beekvalleien en beheren ze duurzaam onder andere in functie van de beoogde doelen.
3. Knelpunt: versnippering, genetische isolatie, gebrek aan functionele verbindingen (cfr. zwakte 4, kans 3, kwestie1, 4)

Duiding: Buiten de verspreide waarnemingen van een enkele knoflookpad is er in Limburg maar 1 grotere populatie knoflookpad en die komt voor in dit SBZ-V, namelijk op Bomerhei in Peer. In eerste instantie moeten de nodige maatregelen worden genomen, zodat deze populatie kan groeien tot minstens 50 roepende mannetjes per voortplantingsplaats met in het totaal minstens 5 voortplantingsplaatsen. Probleem is echter dat deze populatie genetisch geïsoleerd is, wat op lange

²⁶ Zie ook vorige voetnoot ivm intensivering van landbouw. De mens heeft de laatste 50 jaar danig ingegrepen in de waterhuishouding van beekvalleien. Laagvenen zijn ontwaterd. Waterzieke gronden zijn geschikt gemaakt voor de landbouw. Hierdoor is veel van de oorspronkelijke natuur verloren gegaan. Op andere plaatsen zijn valleigebieden verlaten, waardoor het voormalige hooilandbeheer (dat wat na de 2de wereldoorlog nog gewoon was) achterwege bleef en de graslanden evolueerden naar bos.

termijn ongunstig is. De instandhouding blijft in dat geval onzeker. Er zijn nog waarnemingen van knoflookpad op het Schietveld van Houthalen-Helchteren. Er zou uitwisseling moeten kunnen zijn.

Mogelijke oplossingen:

- Creatie van een leefgebied met een oppervlakte van 3-4 ha tussen de huidige locatie(s)
- Creatie van 1 functionele verbinding in de richting van het Kamp van Beverlo door het brongebied van de Zwarte beek. De ecologisch meest belangrijke verbinding is de verbinding tussen het Schietveld van Houthalen-Helchteren en het Kamp van Beverlo, maar deze verbinding is geen onderdeel van dit rapport. Deze beek ligt grotendeels in SBZ-H, behalve een deel van ongeveer 1 km lengte ter hoogte van Sonnishei. Dit deel zou geen migratieknelpunt mogen zijn.
- 4. Knelpunt: weinig structuurrijke naaldhoutbossen, te weinig open plekken en overgangen naar heischrale vergetaties (cfr. zwakte 3, kans 2, kwestie 2)

Duiding: In het landbouwgebied komen her en der verspreid bossen voor. Het betreft meestal naaldhoutbossen. Deze zijn redelijk structuurarm. De bossen zijn ook relatief klein en versnipperd. Dit zijn thans de potentiële leefgebieden van volgende richtlijnsoorten: wespendif, zwarte specht, nachtzwaluw en boomleeuwerik.

Mogelijke oplossingen:

- ter hoogte van de Kleine Brogel (Broekerhei), Kolisbos en Kolisbergen moeten bossen beheerd worden in functie van nachtzwaluw en boomleeuwerik. Dit kan door de creatie van bosranden en open plekken met heide of schrale graslanden met open zandplekken
- Bossen worden omgevormd tot gemengde loofhoutbossen met voldoende dood hout.
- Bossen worden in lijn met de bosuitbreidingsdoelstellingen buiten SBZ-H, waar mogelijk en relevant vergroot tot complexen met een oppervlakte van 30-100 ha, ze zijn omgeven door een mozaïeklandschap met soortenrijke graslanden, waar wespendif gaat foerageren.
- 5. Knelpunt: aanwezigheid van invasieve, uitheemse soorten (zwakte 6)

Duiding. Invasieve exoten zorgen voor een verstoring van de kwaliteit en de ontwikkeling van de habitattypes (9190, 4030, 2310, 2330, 3260, 91E0) die de leefgebieden vormen van de doelsoorten.

Mogelijke oplossingen:

- Doorgedreven bestrijding van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Japanse duizendknoop om overheersing van de soort te verminderen
- Inspanningen langs de beken ter verwijdering van reuzenbalsemien

7.3. Ernst van de knelpunten

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de analyse van de knelpunten. In de samenvattende tabel wordt eerst aangegeven hoe belangrijk het SBZ-V is voor het betreffende soort rekening houdend met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen. Voor elk van de tot doel gestelde soorten wordt daarnaast aangegeven **hoe ernstig de beschouwde knelpunten** zijn. De ernst van een knelpunt is ofwel groot ofwel klein voor een Europees te beschermen habitat of soort (voorstellingsvorm zie inzet). Daarnaast wordt ook aangegeven **hoe zeker het beschouwde knelpunt** voorkomt binnen het gebied. Afhankelijk van bepaalde kansen of bedreigen zullen immers bepaalde knelpunten al dan niet optreden (voorstellingsvorm zie inzet).

Wijze van voorstelling knelpunten

Tabel 7-2: Legende voor het weergeven van de ernst van een knelpunt voor een specifiek habitat of soort in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Ernst	Omschrijving
	Groot	<ul style="list-style-type: none">Habitat / soort is verdwenen, verdwijnt of zal verdwijnen, ofOppervlakte / kwaliteit van habitat neemt sterk af of zal sterk afnemen, ofPopulatie / leefgebied (kwaliteit of oppervlakte) neemt sterk af of zal sterk afnemen, of
	Klein	<ul style="list-style-type: none">Mogelijkheden voor uitbreiding of verbetering sterk beperktHabitat van goede kwaliteit is beperkt aanwezig of kwaliteit gaat langzaam achteruit, ofDuurzame populaties zijn beperkt aanwezig of nemen beperkt af, ofOppervlakte / kwaliteit van habitat / leefgebied neemt beperkt af, ofMogelijkheden voor uitbreiding of verbetering beperkt

Tabel 7-3: Legende voor het weergeven van de mate van zekerheid van het optreden van een knelpunt voor een specifiek habitat of soort in de prioriteitentabel.

Code	Zekerheid	Omschrijving
!!	Zeker	Zeker aanwezig: abiotische en vegetatiekundige of andere gegevens duiden op hetzelfde knelpunt.
!	Waarschijnlijk	Waarschijnlijk aanwezig: abiotische, vegetatiekundige of andere gegevens duiden op het knelpunt.
?	Onduidelijk	Het is onduidelijk of het knelpunt optreedt of hoe groot het is.

Tabel 7-4: Legende voor het weergeven van de bijdrage aan de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Omschrijving
★★★	Essentiële Speciale Beschermingszone
★★	Zeer belangrijke Speciale Beschermingszone
★	Belangrijk Speciale Beschermingszone

Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor de richtlijnsoorten

De belangrijkste conclusies zijn:

- Intensief landbouwgebruik²⁷: drainage, bemesting, pesticidengebruik, omvormen van historisch permanente graslanden, enzovoort maken dat het gebied (sterk) verarmd is aan natuur. Kleine landschapselementen verdwijnen, er blijven weinig waardevolle (onbemest, ongeploegd, ongespoten) percelen over. Er zijn hierdoor onvoldoende voedselbeschikbaarheid, nestgelegenheid, rustgebied, waardoor het gebied ongeschikt of minder geschikt wordt als leefgebied voor vogels als grauwe kiekendief, blauwe

²⁷ 'Intensief landbouwgebruik' is bedoeld vanuit natuuroogpunt. Vanuit landbouwoogpunt zijn deze maatregelen normaal en conform de wetgeving. Voor het behoud van natuurdoelen zijn ze te intensief.

kiekendief. Verschillende soorten zijn al eerder verdwenen: ortolaan, korhoen, duinpieper, goudplevier, velduil.

- Een oppervlakte agrarisch landschap als geschikt foerageergebied is nodig, terwijl de natuurwaarden momenteel eerder beperkt zijn voor grauwe en blauwe kiekendief, wespandief.
- gewijzigde structuur, waterhuishouding en eutrofiëring in de beekvalleien en het uitblijven van beheer waardoor habitats zijn verruimd en geëvolueerd tot broekbos. De variatie in habitats in de beekvallei is te laag. Soorten behorend tot de moerassfeer (blauwborst, ijsvogel en woudaap) vinden er onvoldoende geschikt leefgebied.
- versnippering, genetische isolatie, gebrek aan functionele verbindingen. Knoflookpad is hierdoor met uitsterven bedreigd.
- monotone naaldhoutbossen, te weinig geschikt leefgebied voor nachtzwaluw en boomleeuwerik.

Een overzicht van de knelpunten wordt gegeven in onderstaande tabel.

SOORTEN	Grauwe kiekendief	Blauwe kiekendief	Wespendief	Ortolaan	IJsvogel	Blauwborst	Woudaap	Zwarte specht	Nachtzwaluw	Boomleeuwerik	Knoflookpad
Belang voor G-IHD	Kennis-lacune	★	★★	geen	★	★	★★★ ★	★★★	★★	★★	niet bepaald
knelpunten	Ernst van het knelpunt										
– Intensief landbouwgebruik, te weinig natuurwaarden	!!	!!	!	!!							!!
– grote oppervlakte geschikt agrarisch landschap zijn nodig, terwijl de natuurwaarden momenteel eerder beperkt zijn.	!!	!!	!!								
– gewijzigde structuur, waterhuishouding en eutrofiëring in de beekvalleien en het uitblijven van beheer					!!	!!	!!				
– versnippering, genetische isolatie, gebrek aan functionele verbindingen.											!!
– monotone naaldboutbossen, te weinig geschikt habitat voor nachtzwaluw en boomleeuwerik.			!!					!!	!!	!!	

8. De instandhoudingsdoelstellingen en prioritaire inspanningen

In dit hoofdstuk worden de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor vogelrichtlijngebied 'BE2217310 Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer' geformuleerd. Bij het formuleren van doelstellingen voor een gebied worden heel wat elementen in overweging gebracht. De meeste daarvan werden eerder in het rapport al uitvoerig belicht zijnde:

1. De **gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD)** die de krijtlijnen uitzetten voor doelen op niveau van afzonderlijke gebieden (habitat- of vogelrichtlijngebieden). Wanneer de G-IHD voorschrijven dat zich voor een bepaald habitat of soort een belangrijke verbeteropgave stelt, dan zal deze in de eerste plaats gezocht worden in gebieden die voor dat habitat of die soort als 'zeer belangrijk' of 'essentieel' vermeld staan in de G-IHD.
2. In hoofdstuk 4 werd het belang van het voorliggend gebied voor de verschillende habitats en soorten opgegeven.
3. De **actuele staat van instandhouding van een habitat of soort** in een gebied
4. Deze werd in beknopte versie weergegeven in hoofdstuk 5 en een uitgebreide analyse vindt u in bijlage II;

5. De trend en de potenties voor een habitat of soort

6. Hier werd eveneens op ingegaan in hoofdstuk 5.
7. **Socio-economische factoren** worden bij het bepalen van doelen eveneens in overweging genomen.

Een feitelijke analyse daarvan werd weergegeven in hoofdstuk 6. Een belangrijke doorvertaling daarvan werd gegeven in hoofdstuk 7 met de beschrijving van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen en het formuleren van de belangrijkste knelpunten.

Er is nog een 5de factor die stuurt bij het formuleren van doelen. Het betreft **landschapsecologische overwegingen**. Deze wegen in de eerste plaats op de ruimtelijke allocatie van de doelen. De theoretische principes hiervan worden weergegeven in Bijlage 8.

In hoeverre is de ruimtelijke allocatie – of m.a.w. waar welk doel dient te worden gerealiseerd – van belang in dit S-IHD-rapport?

De feitelijke instandhoudingsdoelstellingen, zijnde de doelstellingen per habitat en soort, worden uitgedrukt in termen van oppervlakte habitat of leefgebied (kwantiteit dus) en de kwaliteit van de habitats en leefgebieden.

Instandhoudingsdoelstellingen kunnen echter niet zonder meer worden geformuleerd door: (a) abstractie te maken van de huidige ruimtelijke spreiding van habitatplekken en leefgebieden van soorten en (b) van de ruimtelijke situering van de ontwikkelingskansen voor de verbetering of uitbreiding van habitats en leefgebieden. Doelen moeten daarom worden geformuleerd met een doorkijk naar de ruimtelijke vertaalslag. Door doelen op die manier te formuleren, wordt ook met zin voor realiteit gewerkt.

In eerste instantie zullen we de doelstellingen voor dit gebied in grote lijnen weergeven. Deze doelen komen tot stand door rekening te houden met elk van de hoger genoemde factoren.

Daarna worden de specifieke doelen per habitat en soort opgelijst.

Dit hoofdstuk wordt afgesloten met het opsommen van de prioritaire inspanningen.

8.1. Doelstellingen

Legende	
Symbool	Omschrijving
↑	Het doel is een stijging van oppervlakte of populatiegrootte of een verbetering van de kwaliteit
=	Het minimale doel is het behoud van de oppervlakte of populatiegrootte of het behoud van de kwaliteit

Afzonderlijke instandhoudingsdoelstellingen worden geformuleerd voor soorten waarvan het leefgebied overwegend voorkomt in het gedeelte dat habitatrichtlijngebied is OF overwegend voorkomt in het gedeelte dat zuiver vogelrichtlijngebied (lees enkel vogelrichtlijngebied maar geen habitatrichtlijngebied). Belangrijk is dat de doelen voor overlappende delen van de habitatrichtlijngebieden niet herhaald worden, maar dat er wel een belangrijke interactie is.

Dit onderscheid kan gemaakt worden omdat aan drie criteria tegelijkertijd voldaan is :

1. het zuiver vogelrichtlijngebied handelt over een relevante oppervlakte;
2. het betreft in dit gebied relevante doelstellingen;
3. de doelstellingen die in het gedeelte dat zuiver vogelrichtlijngebied is, gerealiseerd dienen te worden, zijn (reeds in dit stadium) bekend.

Soorten die leefgebied hebben in het mozaïeklandschap van bos, heide en graslanden kunnen voorkomen in de overlappende delen tussen vogel- en habitatrichtlijngebied, in zuiver vogelrichtlijngebied of een combinatie hiervan (broeden en foerageren). Hier is onderscheid maken tussen doelen voor vogel- of habitatrichtlijngebied moeilijk. De populatie- en kwaliteitsdoelstellingen zijn relevant voor habitat- en vogelrichtlijngebied. Aan het tweede criterium wordt dus niet voldaan.

8.1.1. Doelen voor soorten met leefgebied in de habitatrichtlijngebieden binnen het vogelrichtlijngebied

De leefgebieden kunnen getypeerd worden als :

- Het beekdallandschap

Het omvat volgende habitatrichtlijngebieden:

- BE2200029 Vallei- en brongebieden van de Zwarte Beek, Bolisserbeek en Dommel met heide- en vengebieden (SBZ-H)
- BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden (SBZ-H)
- BE2217310 Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer (SBZ-V)

Het beekdallandschap	<p>Het beekdallandschap vormt het leefgebied voor de volgende Europese soorten: woudaap, blauwborst en ijsvogel en maakt deel uit van het leefgebied van wespandief. (doelstellingen voor wespandief, zie mozaïeklandschap).</p> <p>Dit landschap bestaat uit een mozaïek van elzenbroekbossen (91E0), schraalgrasland (6410), ruigtes (6430), mesotroof laagveen (7140_meso) en het beekhabitat (3260). Op de open plekken in de elzenbroekbossen komen naast deze Europees beschermde habitattypes ook regionaal belangrijke biotopen (RBB's) voor, zoals dotterbloemgraslanden (rbbhc), rietstruweel (rbbmr), gagelstruweel (rbbm), wilgenstruweel (rbbf). Daarnaast komen ook andere biologisch waardevolle biotopen voor zoals open water en historisch permanente graslanden die bijdragen aan de kwaliteit van het beekdallandschap. Deze moeten behouden blijven gezien de sterke verwevenheid met Europese habitats en RBB's en de ecologische vereisten van een aantal Europees te beschermen vogelsoorten.</p> <p>Van de doelstellingen – in het bijzonder de verbetering van de kwaliteit van de leefgebieden – voor woudaap, ijsvogel en blauwborst profiteren ook verschillende vleermuissoorten en habitattypische soorten zoals waterspitsmuis, kleine ijsvogelvinder, beekrombout, gewone bronlibel, bruine korenbout, ... Een goede lokale staat van instandhouding van de Europese soorten kan enkel gerealiseerd worden door het herstel van de natuurlijke waterhuishouding en waterkwaliteit: een (lokaal) intact grondwatersysteem (voldoende kwel en beperkte ontwatering) en een kwaliteitsvolle beekstructuur met een natuurlijk overstromingsregime. Met het oog op een goede water- en habitatkwaliteit moet de inspoeling van nutriënten en bestrijdingsmiddelen zoveel mogelijk vermeden worden.</p>			
	Populatie en oppervlakte doelstelling		kwaliteitsdoelstelling	
Soort	doel	Toelichting	doel	Toelichting
Blauwborst	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minimaal behoud van de actuele populatie van 5-7 broedparen. Hiervoor is 7.5-14 ha rietland of moerassige vegetatie met open plekken met slik tussen de vegetatie en de aanwezigheid van bomen/struiken met een maximale hoogte van 2 m.</p> <p>Het leefgebied van blauwborst kan samenvallen met de drogere delen van het leefgebied van woudaap.</p>	=/↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Behoud en/of herstel van de kwaliteit van het bestaande leefgebied, met name</p> <ul style="list-style-type: none"> - instandhouding van moerassige vegetaties, rietlanden, laagveenvegetaties met beperkte boomopslag of struweel (max. 2 m hoogte) en met open plekken met slik. boorden van waterlopen met ruige vegetatie ofwel verlandingszones van vijvers en vennen, telkens rijk aan insecten en andere kleine diertjes.

		<p>Dit oppervlakte doel is grotendeels additioneel aan de doelen voor uitbreiding van habitats van bijlage I. Enkel de habitats van nature eutrofe meren (3150), evenwel met een verlandingsvegetaties, blauwgrasland in beperkte mate (6410), voedselrijke zoomvormende ruigten (6430) en overgangs- en trilveen (7140) kunnen bijdragen aan een geschikt leefgebied voor Blauwborst.</p> <p>Op basis van de BWK zijn volgende oppervlakten aanwezig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>20 ha habitats</u> (3150, 6410, 6430 en 7140) • <u>97 ha eutroof water</u> (Ae) • <u>71 ha rietmoeras</u>, <p><u>Motivering:</u></p> <p>Het SBZ-V is belangrijk voor de soort volgens de G-IHD.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - geen menselijke verstoring tijdens de broedperiode. - het behoud of herstel van de natuurlijke waterhuishouding - bosuitbreiding en verdroging in de vallei moet worden vermeden. <p><u>Motivering:</u></p> <p>De kwaliteitsdoelstellingen zijn nodig voor het behalen van een goede LSVI₂</p>
IJsvogel	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minimaal behoud van de actuele populatie van 7-9 broedparen. (Een tijdelijke natuurlijke afname van de aantallen na strenge winters is aanvaardbaar). Voor een lokaal voldoende staat van instandhouding van 7-9 broedparen IJsvogel is een lengte van 1,4 – 36 km optimale oever nodig.</p> <p>Dit doel spoort samen met de doelen in</p>	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - optimale oever houdt in: natuurlijke oevers met plaatselijk steile, bij voorkeur zandige wanden of wortelgestellen van omgevallen bomen - voldoende helder water en goede waterkwaliteit; - groot aanbod aan kleine vissen

		<p>de habitatrichtlijngebieden.</p> <p>De realisatie van de tot doel gestelde populatie heeft geen extra oppervlakte leefgebied boven op de bestaande doelen voor het SBZ-H van de Abeek (BE2200034) en het SBZ-H vallei- en brongebieden van de Zwarte Beek (BE22000029)</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De ijsvogel is een indicator van structuurrijke waterlopen met een ecologisch goede waterkwaliteit. Het SBZ-V is belangrijk voor de soort volgens de G-IHD.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - geschikte foerageergebieden met visrijke waterhabitats - minimalisatie van verstoring. <p><u>Motivering:</u></p> <p>De ijsvogel is strikt gebonden aan zuiver, visrijk, traag stromend water. De bovenvermelde kwaliteitseisen zijn nodig voor het bereiken van een goede LSVI.</p>
Woudaap	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Behoud van actuele populatie van 1 broedpaar in de Abeekvallei, hiervoor is een geschikt leefgebied van 5-25 ha²⁸ nodig, bestaande uit vijvers met open water met waterplanten, rietkragen, oevervegetaties, eventueel met beperkte oppervlakte wilgenstruweel.</p> <p>Dit oppervlakte doel is een extra doel boven op de doelen in SBZ-H van de Abeek (BE2200034). Deze oppervlakte mag niet achteruit gaan door de tot doel gestelde oppervlakteuitbreiding van habitats van bijlage I. De habitats van</p>	=	<p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbetering kwaliteit leefgebied bestaande uit rietland, moerasvegetaties (>50%) en open water (> 30%); - helder water met goede waterkwaliteit en een hoog voedselaanbod (jonge vis, ongewervelden, amfibieën); - voldoende rust en waar mogelijk het creëren van predatievrije broedgelegenheden tijdens de broedperiode; - voldoende open vijvers met randbegroeiing; - gevarieerde leeftijdsstructuur van de rietvegetaties; - aanwezigheid verlandingsvegetaties;

²⁸ Zoals in de LSVI-tabel voor woudaap: is dit de oppervlakte voor een voldoende staat van instandhouding.

		<p>nature eutrofe meren (3150), blauwgrasland (6410) (in beperkte mate), voedselrijke zoomvormende ruigten (6430) en overgangs- en trilveen (7140) (in beperkte oppervlakte) kunnen bijdragen tot een geschikt leefgebied en zijn dus additioneel.</p> <p>In het SBZ-H van de Abeek (BE2200034) zijn 3-4 bp tot doel gesteld voor het complex Luysen-Stamprooierbroek-Zig.</p> <p>Op basis van de BWK zijn volgende oppervlakten aanwezig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>20 ha habitats</u> (3150, 6410, 6430 en 7140) • <u>97 ha eutroof water</u> (Ae) • <u>71 ha rietmoeras</u>. <p><u>Motivering:</u> Het SBZ-V is essentieel voor de soort volgens de G-IHD.</p>		<p>- hoog waterpeil tijdens het broedseizoen. bosuitbreiding en verdroging in de vallei moet worden vermeden.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De bovenvermelde kwaliteitseisen zijn nodig voor het bereiken van een goede LSVI.</p>
--	--	---	--	--

8.1.2. doelen voor soorten met leefgebied in habitatrictlijngebied, vogelrichtlijngebied of een combinatie hiervan

De leefgebieden kunnen getypeerd worden als:

- Mozaïeklandschap van bos, heide, grasland en kleine landschapselementen

De leefgebieden waar de soorten gebruik van maken, kunnen voorkomen in de overlappende delen tussen vogel- en habitatrictlijngebied, in zuiver vogelrichtlijngebied of een combinatie hiervan (broeden en foerageren). De doelstellingen voor het mozaïeklandschap van bos, heide en grasland zijn gericht op kwaliteitsverbetering van de leefgebieden van de soorten die hier voorkomen ongeacht of dit in zuiver vogelrichtlijngebied, of overlappende met habitatrictlijngebied is.

- BE2200029 Vallei- en brongebieden van de Zwarte Beek, Bolisserbeek en Dommel met heide- en vengebieden (SBZ-H)
- BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden (SBZ-H)
- BE2217310 Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer (SBZ-V)

Mozaïeklandschap van bos, heide en graslanden	<p>Het mozaïeklandschap van bos, heide en graslanden is leefgebied voor volgende Europese soorten: nachtzwaluw, boomleeuwerik, zwarte specht en wespendif.</p> <p>Het leefgebied voor deze soorten bestaat uit een mix van droge bossen (eiken-berkenbos, dennenaanplant, ...) en voor Wespendif ook vochtige bossen (elzenbroekbos, wilgenbroekbos), heide, schrale graslanden en (matig) voedselrijke permanente graslanden. Op de hogere zandgronden zijn hoofzakelijk dennenbossen aanwezig. Deze hebben op dit ogenblik nog een onvoldoende gevarieerde structuur. Door het toepassen van een bosbeheer gericht op de ecologische vereisten van deze soorten zal het aandeel aan dikke bomen, dood hout, structuurrijke bosranden en open plekken toenemen. Er worden 10-15% open plekken voorzien die tot 3 ha groot kunnen zijn. Deze kunnen bestaan uit rbb's (droge voedselrijke ruigtes) of habitattypes zoals, 4030, 6230 en 6430. Aansluitend bij bepaalde bosgebieden komen schrale graslanden en matig voedselrijke permanente graslanden voor met een rijkdom aan kruiden, bloemen en insecten. De afwisseling van bossen met open plekken, mantelzoomvegetaties en natuurrijke permanente graslanden is van belang voor een aantal Europese soorten zoals de verschillende vleermuissoorten, knoflookpad, maar ook voor habitattypische soorten zoals, nachtegaal, zomertortel, hazelworm, kleine ijsvogelvinder, bont dikkopje, groentje en kommavinder.</p>
--	---

<p>Voor het behoud van de actuele populaties van wespandief, nachtzwaluw, boomleeuwerik en zwarte specht zijn zowel het behoud van de actuele oppervlakte geschikt leefgebied als de verbetering van de kwaliteit van het leefgebied tot doel gesteld. Het kwaliteitsdoel is structuurrijke (naald)bossen, hoog aandeel staand dood hout, grote open plekken in naaldbossen, beperkte omvorming van naaldbos naar gemengd inheems loofhout, deels ook zeer ijle bossen en zelfs boomheide...maar ook ecologisch waardevolle (nectarrijke en dus ook insectenrijke) graslanden en kleine landschapselementen.</p> <p>De habitatdoelen opgenomen voor de overlappende SBZ-H's dragen bij aan de verbetering van de leefgebiedkwaliteit voor de soorten : zwarte specht, boomleeuwerik, nachtzwaluw en wespandief.</p> <p>BE2200030: Mangelbeek en heide- en vengebieden tussen Houthalen en Gruitrode en BE2200032 Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen overlappen slechts voor een zeer klein deel met het SBZ-V Peer. In de overlappende delen komen vooral naadhoutaanplanten voor. Vooral voor boomleeuwerik en nachtzwaluw, maar ook wespandief en zwarte specht kunnen deze bossen van belang zijn als leefgebied.</p> <p>BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden en BE Vallei en brongebieden van de Zwartebeek, Dommel en Bolliserbeek met heide -en vengebieden overlappen in grotere mate met de SBZ-V van Peer. De beekvalleien van Dommel en Bolliserbeek zijn habitatrichtlijngebied. Ze bevatten moerasbiotopen, rietland, mesotroof laagveen, elzenbroekbossen, soortenrijke halfnatuurlijke graslanden en menselijk beïnvloede natuurelementen als historisch permanente graslanden en KLE's.</p>				
Soorten		<u>Oppervlakte en populatiedoelen</u>		<u>Kwaliteitsdoelen</u>
	Doel	<u>Toelichting</u>	Doel	<u>Toelichting</u>
Wespandief	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minstens behoud van de actuele populatie van 5-7 broedparen. Voor een voldoende lokale staat van instandhouding, komt dit neer op het behoud en de verbetering van de bestaande leefgebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een broedgebied van minstens 210 – 700 ha geschikt bos, met een minimale aaneengesloten oppervlakte van 30 ha 	=/↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Kwaliteitsverbetering van de grote bossen natuurkernen maar vooral het minimaal behoud van de kwaliteitsvolle open ruimte met hoge basisnatuurkwaliteit (ook in het agrarisch gebied)</p> <ul style="list-style-type: none"> • broedgebied: uit grote, oude structuurrijke (naald)bossen, hoog aandeel staand dood hout, grote open plekken in naaldbossen, beperkte

	<ul style="list-style-type: none"> • een foerageergebied van minimaal 6000 tot 10 000 ha onder de vorm van geschikt mozaïeklandschap. <p>het broedgebied maakt deel uit van het foerageergebied. Het optimaal foerageergebied bestaat uit een mozaïek van grote bossen met landbouwgrond en enkele grachten of vijvers.</p> <p>Volgens de BWK zijn minimaal volgende oppervlakten leefgebied aanwezig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 36 ha met heide-elementen vaak onder bos (2310, 2330, 4010, 4030, ha) • 13 ha (6510) • 150 ha regionaal belangrijk biotoop (zie tabel 0- 23) • 959 ha bossen die potentieel leefgebied vormen, • 277 ha soortenrijk permanent cultuurgrasland (met relictten van halfnatuurlijke graslanden²⁹), <p>In totaal heeft minimaal 2133 ha biotopen een te behouden natuurwaarde²⁹¹.</p> <p>Minimum 126 km KLE' s onder de vorm van bomenrijen, houtkanten en -wallen is aanwezig.^{30 31}</p>	<p>omvorming van naaldbos naar gemengd inheems loofhout,...</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10-15% open plekken tot 3 ha, bestaande uit rbb's (droge voedselrijke ruigtes) of habitattypes zoals, 4030, 6230 en 6430. <p>foerageergebied: bestaat uit mozaïeklandschap: met naast de bossen schrale graslanden en permanente graslanden met een rijkdom aan kruiden, bloemen en insecten.(ook in het agrarisch gebied)</p> <p>Dit houdt onder meer een , verbetering en het behoud van de actuele RBB's, historisch permanente graslanden, de overige graslanden met natuurwaarden, de kleine landschapselementen en andere biologisch minder waardevolle tot zéér waardevolle ecotopen (zie karteringseenheden BWK) in.</p> <p><u>Motivering</u></p> <p>Het behoud van de kwaliteitsvolle bos- en natuurkernen maar vooral het minimaal behoud van de kwaliteitsvolle open ruimte met hoge</p>
--	---	---

²⁹ (BWK-categorieën die biologisch zeer waardevol (z) en biologisch waardevol (w), complex van biologisch waardevolle en zeer waardevolle elementen (wz), complex van biologisch minder waardevolle, waardevolle en zeer waardevolle elementen (mwz) en complex van minder waardevolle en zeer waardevolle elementen (mz))

³⁰ hp*, hpr*,hj, hr, ku, ku+, kj, kj+ in eenheid 1, 2 of 3)

³¹ Dit is een flinke onderschatting, omdat de lengte KLE wanneer op de BWK beschreven als incomplex met weiden en akkers kan niet ingeschat worden. Volgens de studie 'Linear woody habitats in agricultural landscapes: spatiotemporal dynamics, plant community assembly and invasive species spread'

		<p>Het behoud en verbetering van de bestaande leefgebieden behoeft geen extra oppervlakte leefgebied ten opzichte van wat al nodig is om andere doelen te bereiken.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-V is 'zeer belangrijk' voor de soort binnen de G-IHD en het SBZ-complex herbergt een belangrijk deel van de Vlaamse populatie.</p>		<p>basisnatuurkwaliteit zijn essentieel voor het behoud van de voldoende LSVI van de populatie wespandief.</p>
Nachtzwaluw	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minstens behoud van de actuele populatie van 12-15 broedparen en minimaal behoud van de actuele oppervlakte van de leefgebieden en kwaliteitsverbetering van de leefgebieden bestaande uit 600 – 750 ha mozaïek van heide en naaldbossen of 600 – 750 ha halfopen (dennen)bossen op zandgrond, telkens met open plekken van een diameter van 80 tot 100 m (= minimum 3 ha) en 10 – 20 % kale plekken met telkens een diameter van 2 m.</p> <p>Dit leefgebied overlapt met het foerageergebied van Wespandief en deels met de leefgebieden van</p>	=/↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Zie boomleeuwerik.</p> <p>Opmerking: uit onderzoek met gezenderde nachtzwaluwen blijkt dat nachtzwaluwen ook gebruik maken van het agrarische gebied om te foerageren. Kwaliteitsverbetering door het bevorderen van het voedselaanbod in agrarische gebieden (bv. onbewerkte randstroken langs akkers, verruigd grasland, duo en trioranden op de landbouwgronden, geschikte bermen, braakpercelen, overhoekjes...) zijn ook een meerwaarde.</p> <p><u>Motivering:</u></p>

Bart Deckers 2005, doctoraatsthesis Landbouwinstituut Leuven komen er 183 km lineaire houtige kleine landschapselementen voor in SBZ op het grondgebied van de stad Peer.

		<p>Boomleeuwerik en Zwarte specht.</p> <p>Volgens de BWK zijn volgende oppervlakten leefgebied aanwezig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 36 ha met heide-elementen vaak onder bos (2310, 2330, 4010, 4030, ha) • 959 ha bossen die potentieel leefgebied vormen, • 277 ha soortenrijk permanent cultuurgrasland (met relicten van halfnatuurlijke graslanden),^{32 33} <p>Het minimaal behoud van de oppervlakte en verbetering van de bestaande leefgebieden behoeft geen extra oppervlakte leefgebied ten opzichte van wat al nodig is om andere doelen te bereiken.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-V is 'zeer belangrijk' voor de Nachtzwaluw volgens de G-IHD.</p>		Zie boomleeuwerik
Boomleeuwerik	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minstens behoud van de actuele populaties van 8-11 broedparen en minimaal behoud van de actuele oppervlakte van de leefgebieden en</p>	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - creëren van meer open tot halfopen bossen, met open plekken in het

³² (hp*, hpr*,hj, hr, ku, ku+, kj, kj+ in eenheid 1, 2 of 3)

³³ Deze kwantificering is onvolledig omdat waardevolle ecologische structuren van het belang voor het leefgebied van de soorten niet steeds gekarteerd zijn.

		<p>qualiteitsverbetering van de actueel leefgebieden bestaande uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 80 – 110 ha relatief open, droog en zonnig terrein dat schaars begroeid is met lage kruiden, heidegebieden, kapvlaktes, jonge bosaanplanten, onbeboste landduinen met verspreide boomgroei op droge zandige bodems of behoud • kwaliteitsverbetering van 80 – 110 ha open bos met veel open, zandige plekken of een combinatie van deze 2 met een totale oppervlakte van 80 – 110 ha. Open bos houdt hier een oppervlakte open plekken in van 10 % met een minimale oppervlakte van 0,5 – 1 ha. <p>Dit leefgebied overlapt met het broedgebied of foerageergebied van Wespandief en de leefgebieden van Nachtzwaluw, en deels met Zwarte specht.</p> <p>Volgens de BWK zijn volgende oppervlakten leefgebied aanwezig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 36 ha met heide-elementen vaak onder bos (2310, 2330, 4010, 4030 ha) • 959 ha bossen, waarvan de open plekken, jonge aanplantingen potentieel leefgebied vormen,³⁴ 	<p>bos, voldoende plekken open zand en een beperkt aandeel verspreide bomen;</p> <ul style="list-style-type: none"> - creëren van bosranden als overgang; - herstel landduinen en schrale graslanden - beperken van recreatieve verstoring tijdens broedseizoen <ul style="list-style-type: none"> • verbetering van de kwaliteit van de heide, landduin- en boshabitats. spoort samen met de kwaliteitsdoelstellingen voor de habitats 2310, 2330, 4010, 4030, 9120 en 9190 in SBZ-H BE2200030, BE2200032 en BE2200029 voor zover ze in de overlappende delen met dit SBZ-V voorkomen; <p><u>Motivering:</u> Voor het bereiken van een goede LSVI dient de kwaliteit van het leefgebied te verbeteren.</p>
--	--	--	---

³⁴ Deze kwantificering is onvolledig omdat waardevolle ecologische structuren van het belang voor het leefgebied van de soorten niet steeds gekarteerd zijn.

		<p>De realisatie van de tot doel gestelde populatie heeft geen extra oppervlakte leefgebied <u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-V is 'zeer belangrijk' voor de boomleeuwerik (G-IHD).</p>		
Zwarte specht		<p><u>Doel:</u> Behoud van de actuele populatie van 4-5 broedparen. Voor een goede lokale staat van instandhouding zijn de volgende elementen nodig: Of a) 1600 – 2000 ha loofbos en gemengd bos; Of b) 800 – 1000 ha naaldbos telkens met open plekken, dikke bomen van 40 -150 cm die ook in bomenrijen mogen voorkomen. Een deel bos mag bestaan uit kleinere percelen bos tot op ca. 4 km van een groot aaneengesloten bos.</p> <p>Dit leefgebied overlapt met het broedgebied of foerageergebied van wespandief en de leefgebieden van nachtzwaluw en boomleeuwerik.</p> <p>De realisatie van de tot doel gestelde populatie heeft geen extra oppervlakte leefgebied. Volgens de BWK zijn volgende oppervlakten leefgebied aanwezig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 959 ha bossen, die potentieel leefgebied vormen, • <p><u>Motivering:</u></p>		<p><u>Doel:</u> Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied in het gehele SBZ-V (dus ook in het agrarisch gebied) door:</p> <p>- creëren van voldoende grote bossen met voldoende variatie aan (loof)boomsoorten, voldoende oude bomen (hoog aandeel staand dood hout) en (grote) open plekken.</p> <p><u>Motivering:</u> Voor het bereiken van een goede LSVI dient de kwaliteit van het leefgebied te verbeteren.</p>

		SBZ-V is 'zeer belangrijk ' voor zwarte specht (G-IHD).		
--	--	--	--	--

8.1.3. Doelen voor soorten met leefgebied in zuiver vogelrichtlijngebied

De leefgebieden kunnen getypeerd worden als:

- Bocagelandschap van kleinschalige akkers, weilanden en kleine landschapselementen
- Open landschap van akker en graslanden

Het gaat om voorliggend SBZ-V:

- BE2217310 Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer (SBZ-V)

Open landschap van akker en graslanden	<p>Dit landschap is van belang voor 2 vogelsoorten: grauwe en blauwe kiekendief en voor de habitatrichtlijnsoort knoflookpad. De SBZ-V Peer is een belangrijke SBZ-V voor blauwe kiekendief en grauwe kiekendief is aangemeld voor deze SBZ-V.</p> <p>De grauwe kiekendief broedt onregelmatig in de grote heideterreinen op de militaire domeinen van Houthalen-Helchteren en Leopoldsborg en foerageert op omliggende graslanden en (graan-)akkers met voldoende voedselaanbod. Extra leefgebied onder de vorm van geschikt foerageergebied is enkel nodig in een deel van deze SBZ-V aansluitend op de grote heidegebieden.</p> <p>Knoflookpad staat in Vlaanderen op de rand van het uitsterven. In de Bomerheide (Peer) komt nog een kleine populatie voor in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding. Knoflookpad bewoont gebieden waarin (matig) voedselrijke plassen in de onmiddellijke nabijheid liggen van terreinen met mulle zandbodem. Deze combinatie is zeldzaam, maar wordt nog aangetroffen waar zandgronden grenzen aan lager gelegen beek- en rivierdalen of in heideterreinen met matig voedselrijke plassen, vijvers of vennen. De eerste situatie komt voor binnen het SBZ-V Peer en de tweede situatie in de aangrenzende SBZ's van de militaire domeinen.</p> <p>Knoflookpad kan eveneens voorkomen in andere landschappen zolang de combinatie van geschikte voortplantingswateren en mul zand aanwezig is. Het kleinschalige akkerlandschap dat voor ortolaan geschikt leefgebied was, vormt eveneens geschikt landbiotoop voor knoflookpad. Aangevuld met zandige akkerstroken en bloemrijke perceelsranden wordt zo voldoende dekking en foerageergebied voorzien. Houtwallen en heggen zijn van belang als overwinteringshabitat.</p>
---	---

	De actuele relictpopulatie op de Bomerheide binnen het SBZ-V van Peer heeft vooral te lijden onder de inspoeling van nutriënten en pesticiden vanuit de aangrenzende landbouwpercelen. Hierdoor ontstaat een zuurstoftekort. De twee poelen waar de soort nog voorkomt liggen in het open landschap van akker en grasland.			
	Oppervlakte- en populatiedoelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
Soort	Doel	Toelichting	Doel	Toelichting
Grauwe Kiekendief	=	<p><u>Doel:</u> Cluster van 3 broedparen voor dit SBZ-V, in combinatie met de SBZ-V's van de militaire domeinen. Dit betekent dat er 1 bp in het zuivere SBZ-V wordt beoogd.</p> <p>Er is minstens 5-10 % voedselrijk (muizen en kleine vogels) foerageergebied nodig, bestaande uit voedselrijke randzones, bermen, braakpercelen en/of akkers, in het meest kansrijke gebied³⁵ aansluitend bij de grote heideterreinen. In een zone van ca 1500 ha is 75ha geschikt leefgebied het minimum doel³⁶.</p> <p>Daarnaast (dus additioneel) is ook nodig:</p> <ul style="list-style-type: none">realisatie van 3-4 ha extra leefgebied (naast de reeds geformuleerde doelen voor dit gebied), zowel landbiotoop als voortplantingsbiotoop (waarvan 1 ha 2330) voor Knoflookpad (zie bepaling GIHD voor Grauwe kiekendief). <p><u>Motivering:</u> De G-IHD geeft aan dat de soort voor deze</p>	=/↑	<p><u>Doel:</u> Goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit:</p> <ul style="list-style-type: none">open landschap bestaande uit heide (4030, 4010), heischrale graslanden (6230_hn en 6230_hmo) omgeven door matrix van soortenrijke graslanden en akkerranden. Opgaande lijnvormige elementen (bomenrijen en houtkanten, moeten hier vermeden worden);Het bevorderen van het voedselaanbod in agrarische gebieden (bv. onbewerkte randstroken langs akkers, verruigd grasland, duo en trioranden op de landbouwgronden, geschikte bermen, braakpercelen, ...met een geschikte structuur- en vegetatiekwaliteit) in het kansrijke gebied aansluitend bij de grote heideterreinen.beperken van verstoring tijdens het broedseizoen, actieve nestbescherming <p><u>Motivering:</u> Herstel van voedselaanbod, grenzend aan grootschalig open heidegebied is noodzakelijk om opnieuw een</p>

³⁵ Zie kaart bijlage 2 - Analyse van de Europees te beschermen soorten

³⁶ Het is niet geweten in welke mate dit actueel effectief geschikt fourageergebied is voor grauwe kiekendief.

		<p>SBZ is aangemeld, maar geeft geen prioritering naar instandhouding weer.</p> <p>Het is een onregelmatige broedvogel die nu nog vrijwel jaarlijks aanwezig is in het complex van de drie aansluitende vogelrichtlijngebieden.</p>	<p>geschikt foerageergebied voor de soort te realiseren.</p>
Blauwe kiekendief	=	<p><u>Doel:</u> Behoud van de gemiddelde aantallen van overwinteraars. De aantallen kunnen jaarlijks schommelen.</p> <p><u>Motivering:</u> De SBZ-V is belangrijk als overwinteringsgebied voor de soort (G-IHD). Volgens de BWK zijn volgende oppervlakten leefgebied aanwezig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>34 ha met heide-elementen (daarvan zit een deel onder bos, waardoor het geen geschikt leefgebied is)</u> • <u>11 ha glanshavergrasland</u> • <u>193 ha soortenrijk permanent cultuurgrasland (met relictten van halfnatuurlijke graslanden)</u> 	<p><u>Doel:</u> Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het garanderen van de nodige rust op de slaapplekken. - Het bevorderen van het voedselaanbod in agrarische gebieden (bv. onbewerkte randstroken langs akkers, braakliggende akkers, verruigd grasland, ...) - Het behoud van de openheid van het landschap in belangrijke overwinteringsgebieden. <p><u>Motivering:</u> De blauwe kiekendief is een soort van open landschappen (van weides en akkerlanden tot moerassen en heiden). De bovengenoemde kwaliteitsdoelstellingen zijn nodig voor het behoud van de gemiddelde aantallen overwinteraars.</p>
Knoflookpad	↑	<p><u>Doel:</u> Versterking van de populatie, wat betekent een toename van de actuele populatiegrootte tot een bronpopulatie in Bomerheide, (Resterheide), van minimaal 5 roepende mannetjes op telkens minimaal 5 voortplantingsplaatsen. Dit vereist 3-4 ha extra leefgebied (naast de reeds geformuleerde doelen voor dit gebied),</p>	<p><u>Doel:</u> Goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • landbiotoop: open terreinen met zandige bodem (landduinen, heiden, zandige akkers) in de directe omgeving van het waterbiotoop. • waterbiotoop: herstel van de kwaliteit van de huidige voortplantingswateren en aanleg van poelen met een meso- tot eutrofe waterkwaliteit, visloos en een rijke drijvende en ondergedoken

		<p>zowel landbiotoop als voortplantingsbiotoop (waarvan 1 ha 2330).</p> <p><i>Motivering:</i> Deze soort is momenteel met uitsterven bedreigd in Vlaanderen en komt voor in dit gebied. De soort is sterk achteruitgegaan en staat actueel op de rand van uitsterven in deze SBZ.</p>		<p>waterplantenvegetatie in de directe omgeving (< 400 m) van het huidige voorkomen.</p> <p><i>Motivering:</i> De soort is actueel in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding en geïsoleerd ten opzichte van andere populaties. De versterking van de actuele populatie en vervolgens de herkolonisatie van nieuw leefgebied is nodig voor het herstel van een duurzame metapopulatie in de regio.</p>
--	--	---	--	---

Bocagelandschap van kleinschalige akkers en weilanden en kleine landschapselementen	<p>Het biotoop van ortolaan in de Kempen bestond uit akkerbouwgebieden op droge zandgronden met een kleinschalige afwisseling van winterrogge, wintergerst, haver, zomergerst, aardappelen en hakvruchten, binnen een rijk gestructureerd landschap met houtkanten, bomenrijen (vooral zomereik) en bosjes (Maes et al, 1985; Gabriëls et al, 1994).</p> <p>In kleinschalige landbouwgebieden verdwenen akkeronkruiden door een toenemend gebruik van herbiciden en de omvorming van graanakkers naar maïsakkers. Extensief beheerde elementen zijn verdwenen waardoor er geen foerageermogelijkheden meer overbleven. Door het verdwijnen van houtkanten en verspreide bosjes verdwijnen vele broedgelegenheden ook voor geelgors en zomertortel (Vermeersch et al, 2004; Stuckens et al, 2004).</p> <p>Binnen de Vlakte van Peer is de concentratie kleine landschapselementen overal betrekkelijk hoog (2-8 km/km²) gebleven in vergelijking met andere landbouwgebieden. De centrale zone tussen Peer, Helchteren en Meeuwen-Gruitrode heeft duidelijk een hogere dichtheid aan kleine landschapselementen en middelgrote percelen (tot 2 ha). Ook het gebied Mollembroekt heeft een hoge dichtheid aan kleine landschapselementen en verspreide bosjes en de landbouw is er nog kleinschaliger.</p>			
		Oppervlakte- populatiedoelstelling	en	Kwaliteitsdoelstelling
Soort	doel	Toelichting	doel	Toelichting

Ortolaan	=	<p><u>Doel:</u> Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied in de kansrijke gebieden (delen van dit SBZ-V) voor ortolaan. Dit betekent het behoud van de actuele oppervlakte en kwaliteitsverbetering van de totale lengte en oppervlakte KLE's.. De kansrijke gebieden zijn: het interfluvium van de Bolliserbeek en Dommel ten noorden van Peer en de landbouwgebieden met veel KLE's t.h.v. de bovenloop van de Abeek en de zijbeken: Gielisbeek, Bullebeek, Hommelbeek. t³⁷.</p> <p>Een leefgebied met geschikte biotopen is gewenst.</p> <p>Minimum 120 km KLE's onder de vorm van bomenrijen, houtkanten en -wallen is aanwezig. ³⁸</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Deze soort is aangemeld voor dit vogelrichtlijngebied. Gezien de soort actueel niet meer voorkomt in Vlaanderen werd geen populatiedoel opgenomen in de G-IHD.</p>	↑	<p><u>Doel:</u> Enkel indien de huidige, lokale inspanningen op grote schaal in de geschikte Kempense terreinen worden toegepast, is succes op langere termijn mogelijk.</p> <p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied in de kansrijke gebieden door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terugdringen van gebruik van bestrijdingsmiddelen in perceelsranden • Behoud/herstel van kleinschalig akkerlandschap (graangewassen en hakvruchten) op hogere zandgronden met een hoge dichtheid van houtkanten en bomenrijen (eik) <p><u>Motivering:</u></p> <p>Kansrijk gebied conform GIHD. Deze gebieden voor herstel leefgebied van ortolaan sluiten aan bij de beekvalleien en herbergen nog een groot aandeel KLE's en een kleinschalige perceelsstructuur. De landbouwgebieden ten zuiden van Peer zijn opgenomen als kerngebied voor akkervogels omwille van de hoge dichtheden KLE's.</p>
----------	---	---	---	---

³⁷ Zie kaart bijlage 2 – Analyse van de Europees te beschermen soorten

³⁸ Dit is een flinke onderschatting, omdat de lengte KLE in complex met weiden en akkers (op de BWK) niet kan ingeschat worden. Deze kwantificering is onvolledig omdat waardevolle ecologische structuren van het leefgebied van de soorten niet steeds gekarteerd zijn.

8.2. Prioritaire inspanningen met het oog op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen

Voor de verschillende voorkomende habitats en soorten zijn doelen geformuleerd. Voor een aantal doelstellingen zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. De inspanningen kunnen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn realiseerbaar. De realiseerbaarheid hangt onder andere af van de kostprijs van de inspanningen, de maatschappelijke context en de technische kennis. In paragraaf 8.3 wordt een overzicht gegeven van de prioriteit, dekkingsgraad en de nodige inspanning hiervoor. Er wordt onderstreept dat het uitvoeren van de hieronder opgesomde lijst van inspanningen/acties niet alle knelpunten in het gebied zullen oplossen en niet alle doelen zal weten te bewerkstelligen. De hieronder opgelijste acties zijn dan ook te beschouwen als de prioritaire inspanningen.

1. . Behoud en herstel van het leefgebied van knoflookpad

De creatie van een gezonde populatie knoflookpad is louter mogelijk door de omvorming van delen van landbouwpercelen ter hoogte van het voorkomen van de soort naar open terreinen met zandige bodem (landduinen, heiden, zandige akkers), in combinatie met geschikt waterbiotoop. Dit moet de populatie versterken, waardoor herkolonisatie van (potentieel) nieuwe leefgebieden in het SBZ-V van Peer, het SBZ-H van het militair domein Kamp van Beverlo en het Schietveld van Houthalen-Hechteren kan gebeuren; Dit gebied moet verbonden worden met de militaire domeinen Kamp van Beverlo en het brongebied van de Zwarte beek. Hierdoor kan in deze zone een genetisch gezonde metapopulatie ontstaan.

2. Behoud en herstel van het leefgebied van wespandief.

Het behoud van de populatie wespandief kan enkel gerealiseerd worden door het behoud en het kwalitatieve herstel van de leefgebieden met zoals droge of vochtige bossen (eiken-berkenbos, elzenbroekbos, wilgenbroekbos of dennenaanplant), heide, schrale graslanden, (matig) voedselrijke permanente graslanden en de kwaliteitsvolle open ruimte met hoge basinsnatuurkwaliteit over een voldoende grote oppervlakte (min. 1500 ha/broedpaar).

3. Behoud en herstel van het leefgebied van ortolaan

Er zijn geen populatiedoelstellingen opgenomen voor Ortolaan. Het herstel van het leefgebied van ortolaan is mogelijk door

a) behoud en herstel van kleinschalig akkerlandschap (met graangewassen, hakvruchten) op hogere zandgronden met een hoge dichtheid aan houtkanten en bomenrijen (eik) en

b) het terugdringen van gebruik van bestrijdingsmiddelen in perceelsranden.

Dit is minstens nodig in 2 prioritaire gebieden langsheen de Dommel- en Abeekvallei. Het gaat om het gebied aan de samenvloeiing tussen Bolliserbeek en Dommel (Mollembroekt) en het gebied nabij de bovenlopen van de Abeek : Gielisbeek, Bullebeek, Hommelbeek. Deze gebieden vormen een samenhangend geheel met de beekvalleien³⁹.

4. Herstel en ontwikkeling van voldoende foerageer- en broedgebied voor grauwe kiekendief

Om te komen tot de populatiedoelstelling van 3 broedparen voor grauwe kiekendief ter hoogte van de grote heideterreinen van de militaire domeinen het Schietveld Houthalen-Hechteren en Kamp van Beverlo (3 SBZ-V's) moeten de aansluitende landbouwgronden binnen de prioritaire zone van het SBZ-V, opnieuw kunnen fungeren als foerageergebied. Dit houdt een voldoende oppervlakte extensief beheerde akkerranden in het aanpalende agrarisch gebied in. Dit kan bereikt worden

³⁹ Zie kaart bijlage 2 – Analyse van de Europees te beschermen soorten

door de aanleg van gemengde duo- of triostroken rond de aanwezige akkerpercelen, door aangepaste akkerteelten (oa wisselbraak) en het behoud en herstel van voedselrijke graslanden.

Telegeleide vliegtuigen, ULM- en paramotoren verstoren niet alleen de rust boven het Schietveld van Houthalen-Helchteren, maar ook boven het landbouwgebied ter hoogte van Siberië, Meeuwerheide. Rust is vooral tijdens het broedseizoen van groot belang voor de instandhouding van deze soort en andere soorten die in dit gebied foerageren, maar in de andere perioden van het jaar is rust ook nodig om de populatie niet te verstoren, waardoor ze zou verzwakken.

6. Minimaal behoud van de oppervlakte natuurelementen

Om de kwaliteit van de leefgebieden van verschillende soorten op peil te houden, is het minimaal behoud van de oppervlaktes RBB's, kleine landschapselementen en andere biologisch (minder waardevolle tot) waardevolle vegetaties (waaronder de historisch permanente graslanden) conform de Biologische Waarderingskaart nodig.

8.3. **Samenvattende tabel**

Wijze van voorstelling in samenvattende tabel

De verschillende prioriteiten hebben een verschillende urgentie. In de prioriteitentabel wordt een voorrangsorte aangegeven voor het aanpakken van de prioriteit. De omschrijving en betekenis van de vier categorieën van prioriteit (groot, matig, laag of onbekend) wordt weergegeven in onderstaande tabellen.

Tabel 8-1: Legende voor het weergeven van de prioriteit voor het oplossen van een knelpunt in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Grootte van de prioriteit	Omschrijving
	Groot	<i>Als actie niet wordt opgestart treedt onherroepelijk verlies op van Europees te beschermen habitats of van populaties Europees te beschermen soorten of ernstig verlies van de eventuele herstelpotenties van die soorten en habitats.</i>
	Matig	<i>Als actie niet wordt opgestart zullen Europees te beschermen habitats en het leefgebied of de populatie van Europees te beschermen soorten slechts matig ontwikkelen of treedt er een matig verlies op van de herstelpotenties voor die soorten en habitats.</i>
	Laag	<i>Ook zonder deze actie is de instandhoudingsdoelstelling binnen bereik.</i>
	Onbekend	<i>Verder onderzoek is nodig om het belang van de actie uit te klaren.</i>

Tevens wordt in de samenvattende tabel een indicatie gegeven van de inspanning die het de betrokken actoren (eigenaar, gebruiker, overheid,...) zal kosten om de actie uit te voeren. De omschrijving en betekenis van de drie categorieën van inspanning (groot, matig en laag) wordt weergegeven in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..**

Tabel 8-2: Legende voor het weergeven in de prioriteitentabel van de inschatting van de grootte van de inspanning die het oplossen een knelpunt zal kosten.

Kleurcode	Grootte van de inspanning	Omschrijving
	Groot	De distance to target is groot of de inspanning nodig om die te overbruggen is groot voor de betrokken actoren
	Matig	De distance to target is matig of de inspanning nodig om die te overbruggen is matig voor de betrokken actoren
	Klein	De distance to target is klein of de inspanning nodig om die te overbruggen is laag voor de betrokken actoren

Tot slot wordt inde samenvattende tabel aangegeven in welke mate de actie wordt gedekt door bestaand of gepland beleid, zoals natuurinrichtingsprojecten, bekkenbeheerplannen, bosbeheerplannen en dies meer. De omschrijving en betekenis van de categorieën van de dekkingsgraad (groot, matig en laag) wordt weergegeven in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..**

Tabel 8-3: Legende voor het weergeven van de inschatting van de mate waarin het oplossen van een knelpunt gedekt wordt door gepland beleid in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Mate van de dekking
	Niet gedekt
	Niet of nauwelijks gedekt
	Gedeeltelijk gedekt
	Volledig gedekt
?	De dekking is onduidelijk

Tabel 8-4: Evaluatie en samenvatting van de prioritaire inspanningen

Prioritaire acties	Globale prioriteit	Dekkingsgraad	Inspanning
1. Behoud en herstel van het leefgebied van knoflookpad	▲	●	◆
2. Behoud en herstel van het leefgebied van wespandief.	▲	●	◆
3. Behoud en herstel van het leefgebied van ortolaan	▲	●	◆
4. Herstel van het foerageergebied van grauwe kiekendief	▲	●	◆
5. Minimaal behoud van de oppervlakte natuurelementen	▲	●	◆

Bijlage 1 – Het belang van het Europees te beschermen gebied in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen voor Vlaanderen

De vogelsoorten van bijlage IV

BE2217310 - Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer		
71 - Wespandief - <i>Pernis apivorus</i>		
Zeer Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal van 6.000 km ²
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van gemiddeld 200 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

52 - Nachtzwaluw - <i>Caprimulgus europaeus</i>
Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	=	behoud van het gemiddelde aantal broedparen van de huidige populatie (550 broedparen)
Kwaliteit	↑	<p>Oplossen van niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied</p> <p>Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.</p>

57 - Grauwe kiekendief - Circus pygargus

Kennis lacune

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding van de huidige populatie tot 15 broedparen
Kwaliteit	↑	<p>Oplossen van niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied</p> <p>Uitbreiding van de huidige en potentiële leefgebieden met 350 – 450 ha aan kleine landschapselementen onder de vorm van voedselrijke randzones (duo- en trioranden, bermen, braakpercelen, ...), naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.</p>

49 - Ijsvogel - Alcedo atthis		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal van 10.000 km ²
Oppervlakte	=	Minimaal behoud van het gemiddelde aantal broedparen van de huidige populatie (750 paren). Een tijdelijke afname t.g.v. natuurlijke schommelingen na strenge winters is aanvaardbaar.
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

96 - Blauwe kiekendief - Circus cyaneus		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van minimaal 150 exemplaren
Kwaliteit	↑	Oplossen van niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied

		Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
--	--	---

60 - Zwarte specht - *Dryocopus martius*

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal van 7.000 km ²
Oppervlakte	=	minimaal behoud van de huidige populatie van gemiddeld 850 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

65 - Woudaap - *Ixobrychus minutus*

Essentieel

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal tot 600 km ²
Oppervlakte	↑	uitbreiding van de huidige populatie tot 75 broedparen verdeeld over 2 kernpopulaties van telkens minimaal 20 paren

		en satellietpopulaties in de overige vijvergebieden
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

67 - Zwartkopmeeuw - *Larus melanocephalus*

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal van 450 km ²
Oppervlakte	=(↓)	Behoud van een gemiddelde populatie van 1.100 broedparen. Een tijdelijke, zelfs forse afname als gevolg van verplaatsingen binnen de Nederlands-Belgische metapopulatie is aanvaardbaar.
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

68 - Boomleeuwerik - *Lullula arborea*

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal van 3.000 km ²
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van gemiddeld 650 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

69 - Blauwborst - *Luscinia svecica*

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal van 7.500 km ²
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van gemiddeld 3.350 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Bijlage 2 - Analyse van de Europees te beschermen soorten

Inleiding

Bij het formuleren van doelstellingen voor de Europees te beschermen habitats en soorten worden verschillende aspecten in beschouwing genomen, waaronder (a) de beoordeling van de huidige kwaliteit van het habitat of soort in het gebied (de zogenaamde actuele staat van instandhouding), (b) de trend voor het habitat of het leefgebied van de soort in het gebied en (c) de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, die een doorwerking hebben op gebiedsniveau.

Vaststellingen hierbij kunnen leiden tot het besluit dat uitbreiding vereist is voor het habitat of het leefgebied van de soort. In dat geval is het belangrijk om in te kunnen schatten of uitbreiding binnen het betreffende gebied effectief tot de mogelijkheden behoort. Met andere woorden, de potenties voor de habitats of de leefgebieden van de soort moet gekend zijn.

In deze bijlage 2 wordt per tot doel gestelde habitat en soort informatie gegeven over:

- a. de beoordeling van het habitat of soort in het gebied in de huidige situatie (actuele staat van instandhouding);
- b. de trend voor het habitat of het leefgebied van de soort in het gebied;
- c. potenties voor de habitats of de leefgebieden van de soort.

Deze informatie ondersteunt het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen op niveau van het gebied.

Om aan te geven waarop de kwaliteitsbeoordelingen, de inschatting van potenties en dergelijke berusten, wordt in een eerst volgende paragraaf aangegeven welke modellen en basisinformatie worden gebruikt voor het bepalen daarvan.

In de daarop volgende paragrafen wordt voor elke Europees te beschermen habitat of soort de concrete situatie geanalyseerd. Nadat beknopt ingegaan wordt op de actuele aanwezigheid van het habitat of de soort in het gebied ('het actuele voorkomen'), zullen de drie hoger genoemde aspecten worden toegelicht (actuele staat van instandhouding, trend en potenties).

Afsluitend wordt kort aangegeven hoe het staat met de in het gebied voorkomende regionaal belangrijk biotopen. Een regionaal belangrijk biotoop is een vegetatie die op Vlaams niveau zeldzaam en bedreigd is. Om het voortbestaan daarvan in Vlaanderen niet in het gedrang te brengen en omdat deze biotopen vaak een leefgebied zijn van Europees te beschermen soorten is het belangrijk om ook daar een zicht op te hebben.

Toelichting over de gebruikte informatie en modellen

De habitatkaart

De habitatkaart (v.5.2) geeft de best beschikbare informatie weer over de verspreiding van de Natura 2000 habitats en regionaal belangrijke biotopen in Vlaanderen (Paelinckx et al. 2009). De verspreiding op het niveau van individuele Natura 2000 gebieden kan met de habitatkaart dus nagegaan worden.

Voor de vallei van de Dijle (sensu strictu) werd deze geactualiseerd door het INBO.

Op basis van terreininventarisaties die plaatsvonden in het kader van de opmaak van voorliggend S-IHD rapport, zijn nog enkele specifieke correcties doorgevoerd. Deze komen aan bod onder de respectievelijke habitats.

De oppervlakten van de habitattypen in dit rapport komen uit de databank die hoort bij de analyse van de habitatkaart 5.2 (Paelinckx et al, 2009) en werden waar nodig aangepast aan de geactualiseerde kaart. Voor de deelgebieden 4 a, b, c, d en e werden de data rechtsreeks uit dezelfde habitatkaart afgeleid via een GIS-analyse en aangevuld met expertkennis.

De indicatieve situering van de habitattypen en regionaal belangrijke biotopen is de resultante van:

- een vertaling van de Biologische Waarderingskaart v.2 naar de Natura 2000 habitattypen en regionaal belangrijke biotopen;
- gericht veldwerk; met name sinds 2003 werd er binnen de habitatrichtlijngebieden rechtstreeks met Natura 2000 habitattypen gekarteerd. In dit opzicht werd een habitatsleutel ontwikkeld (De Saeger et al. 2008);
- integratie met aanvullende datalagen (vnl. vegetatiekaarten) voor habitats die anders niet eenduidig of onvoldoende gedetailleerd uit de Biologische Waarderingskaart af te leiden zijn.

De belangrijkste 'sterkten' van de habitatkaart zijn:

- een uniforme, gebiedsdekkende situering en typering van nagenoeg alle habitattypen in Vlaanderen;
- een vaste, uniforme werkwijze voor heel Vlaanderen, waardoor alle toepassingen die nood hebben aan de situering van de habitattypen herhaalbaar, controleerbaar en objectiever worden.

De belangrijkste 'zwakten' van de habitatkaart zijn:

- de tijdsperiode 1997–2009 nodig voor het beëindigen van een volledige karteercyclus is lang, waardoor de informatie voor sommige SBZ's gedateerd kan zijn;
- het vertalen van de geraadpleegde informatiebronnen in het algemeen, en deze van de BWK (vnl. veldwerk van voor 2003) in het bijzonder blijft voor sommige habitattypen onderhevig aan kennislacunes.

Op basis van terreininventarisaties die plaatsvonden in het kader van de opmaak van voorliggend S-IHD rapport, kunnen in functie van het rapport nog specifieke correcties doorgevoerd worden. Deze komen aan bod onder de respectievelijke habitats.

Paelinckx D., De Saeger S., Oosterlynck P., Demolder H., Guelinckx R., Leyssen A., Van Hove M., Weyembergh G., Wils C., Vriens L., T'Jollyn F., Van Ormelingen J., Bosch H., Van de Maele J., Erens G., Adams Y., De Knijf G., Berten B., Provoost S., Thomaes A., Vandekerckhove K., Denys L., Packet J., Van Dam G. & Verheirstraeten M. 2009. Habitatkaart, versie 5.2. Indicatieve situering van de Natura 2000 habitats en de regionaal belangrijke biotopen. Integratie en bewerking van de Biologische Waarderingskaart, versie 2. Rapport en GIS-bestand INBO.R.2009.4. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

De Saeger S., Paelinckx D., Demolder H., Denys L., Packet J., Thomaes A. & Vandekerckhove K. 2008. Sleutel voor het karteren van NATURA2000 habitattypen in Vlaanderen, grotendeels vertrekkende van de karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart, versie 5. Intern Rapport INBO.IR.2008.23. Instituut voor Natuur- en bosonderzoek, Brussel.

Soortgegevens

De verspreidingsgegevens van soorten van de Habitat- en Vogelrichtlijn zijn uit diverse bronnen afkomstig. Een groot deel komt uit databanken van het INBO of Natuurpunt, en werd als punt- of hokgegevens aangeleverd. Gegevens over libellen werden verstrekt door de Libellenvereniging Vlaanderen. Daarnaast werden ook LIKONA, Natuurstudiewerkgroep Dijleland, www.waarnemingen.be, Vlaamse Vereniging voor Entomologie, de Nationale Plantentuin, KBIN, ANB en privégegevens van enkele waarnemers geraadpleegd. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de herkomst van gegevens over de verschillende soortgroepen.

Tabel 0- 1: Herkomst van de soortgegevens

Soortengroep/soort	Databank	Instantie
amfibieën en reptielen	Hyla databank	Natuurpunt
broedvogels	Broedvogeldatabank, Soortenbank vogels LIKONA	INBO, Limburgse Koepel voor Natuurstudie
watervogels	watervogeldatabank	INBO
flora	florabank, herbarium Nationale Plantentuin en veldgegevens Vlaamse Bryologische Werkgroep	INBO, Nationale Plantentuin
libellen	Libellenvereniging Vlaanderen	Libellenvereniging Vlaanderen

vissen	VIS Informatiesysteem	INBO
zoogdieren	databank zoogdierenwerkgroep, databank vleermuizenwerkgroep, diverse	Natuurpunt, INBO, ANB, LIKONA
Vliegend Hert	INBO	INBO
Spaanse Vlag	diverse	LIKONA, Natuurstudiewerkgroep Dijleland, www.waarnemingen.be, Vlaamse vereniging voor Entomologie
weekdieren	diverse	KBIN, INBO, privégegevens Bart Vercoutere, Koen Verschoore en Floris Verhaeghe

Deze set van gegevens, hoewel uitgebreid, was niet altijd volledig. Eventuele kennislacunes konden worden opgevangen door nazicht van een expertgroep, en indien nodig door het bevragen van lokale waarnemers.

PotNat

Het INBO ontwikkelde een methode om voor heel Vlaanderen op basis van (a)biotische factoren de potenties voor natuur in te schatten, het potentiële natuur (PotNat) model. Het model toont waar in Vlaanderen bepaalde natuurtypen zich kunnen ontwikkelen.

Potnat steunt op twee kennispijlers, enerzijds de abiotische eisen die een natuurtype stelt aan haar standplaats, en anderzijds het ruimtelijk voorkomen van die standplaatskenmerken in Vlaanderen.

Voor 60 in Vlaanderen voorkomende terrestrische natuurtypes werden abiotische profielen opgemaakt. Deze profielen geven voor 9 standplaatskenmerken (zijnde bodemtextuur, bodemzuurtegraad, bodemprofiel, trofie, gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand, gemiddelde laagste grondwaterstand, overstromingstolerantie, waterkwaliteit en zouttolerantie) de waarden aan waarbinnen een bepaald natuurtype kan voorkomen. Hierbij moet opgemerkt dat op eenzelfde standplaats doorgaans verschillende natuurtypen tot ontwikkeling kunnen komen (ecoserie). Welk natuurtype uit de ecoserie uiteindelijk voorkomt is een gevolg van het gevoerde beheer. Voor de tweede pijler werd het ruimtelijk voorkomen van deze 9 standplaatskenmerken in Vlaanderen in kaart gebracht.

Het PotNat-model is een GIS-toepassing. Het combineert beide kennispijlers en toont waar in Vlaanderen de standplaatskenmerken geschikt zijn voor welk natuurstype (of ecoserie). Het resultaat is een geschiktheidscore van een bepaalde locatie voor een bepaald natuurstype. De scores gaan van zeer geschikt tot ongeschikt. Bij essentiële ontbrekende data is de score onbekend. De scores worden weergegeven op een kaart. De kaart geeft ruimtelijk weer waar in Vlaanderen een bepaald natuurstype kan voorkomen (potentie).

Beperkingen van het model:

- het model is beperkt tot terrestrische natuurstypen, waterhabitats worden niet besproken;
- het model maakt gebruik van meerdere datalagen. De beperkingen van elk van deze datalagen afzonderlijk werken steeds door in de resultaten van het PotNat-model;
- de vereiste standplaatskenmerken voor een natuurstype zijn niet altijd voldoende gekend. Ook ontbreekt soms voldoende gedetailleerde en gebiedsdekkende informatie over de standplaatskenmerken in Vlaanderen.
- het model vult het expertoordeel aan, maar vervangt het niet. PotNat is zeer geschikt om een expert te helpen na te denken over potenties. Het is evenwel de reële terreinsituatie die bepalend is voor de reële aanwezige potenties. PotNat geeft dus enkel een eerste indicatie, die verder dient geanalyseerd en geduid door de expert. PotNat kan dus niet zondermeer vertaald worden in kwantitatieve gegevens. Er kan dus niet zondermeer uit PotNat een oppervlakte "potentie" op gebiedsniveau afgeleid worden.

Wouters J. & Declerck K. (in prep). PotNat, een model voor het inschatten van natuurstypen in Vlaanderen. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel
http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=BOL_NAT_PotNat

De beoordeling van de actuele staat van instandhouding

De *actuele staat van instandhouding* is de staat van instandhouding op niveau van het gebied als geheel.

Om te komen tot de actuele staat van instandhouding voor een habitattype wordt gestart met de beoordeling op niveau van één of meerdere afzonderlijke habitatplekken. Deze eerste stap laat toe om een uitspraak te doen over de *lokale staat van instandhouding* van een specifiek habitattype. Voor het beoordelen van de *lokale staat van instandhouding* – voor habitattypen en soorten – zijn beoordelingstabellen beschikbaar. Deze tabellen – ontworpen voor de beoordeling van afzonderlijke habitatplekken en leefgebieden van soorten – worden verder LSVI-tabellen genoemd. De LSVI-tabellen voor de beoordeling van habitats en soorten zijn terug te vinden in verschillende rapporten (Adriaens et al. 2008, Adriaens & Ameeuw 2008, T’Jollyn et al. 2009).

De LSVI-tabellen bevatten een aantal criteria en indicatoren die evaluatie behoeven om te komen tot de lokale staat van instandhouding voor de Europees te beschermen habitats. Voor de soorten kunnen zowel de toestand van de lokale populatie als de kwaliteit van de leefomgeving aan de hand van indicatoren getoetst worden aan weloverwogen drempelwaarden. Voor habitattypen wordt dit beoordeeld aan de hand van de criteria habitatstructuur, aanwezige verstoringen en vegetatieontwikkeling.

De keuze van de indicatoren en de bijhorende drempelwaarden in de beoordelingstabellen van dit rapport is gebaseerd op hun objectiviteit (nationale en internationale literatuur), eenduidigheid, praktische bruik- en meetbaarheid en de volledigheid waarmee ze de ecologie van de soorten en habitats beschrijven. Ook hun relevantie werd hierbij in overweging genomen.

Voor de beoordeling van individuele indicatoren dient gekozen tussen volgende scores:

- Score A: goed;
- Score B: voldoende;
- Score C: gedegradeerd.

Voor elk habitat of soort wordt uiteindelijk een beoordeling gegeven van de huidige situatie op ecologisch vlak.

Dit wordt gedaan door het samennemen van de verschillende scores over de indicatoren heen zodat voor een heel gebied één score verkregen wordt voor de staat van instandhouding van een Europees beschermd habitat of een Europees beschermde soort binnen het voorliggende gebied.

Voor de beoordeling van de actuele staat van instandhouding worden twee eindbeoordelingen onderscheiden:

- Goede tot uitstekende staat van instandhouding;
- Gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.

De conclusie van de actuele staat van instandhouding wordt afgeleid uit de de geïntegreerde scores van criteria en indicatoren over de verschillende deelgebieden en habitatvlekken heen. Deze worden als volgt gekoppeld aan een einduitspraak over de actuele staat van instandhouding.

- Indien alle beoordelingen van de indicatoren vallen binnen de categorieën 'overal voldoende tot goed', 'overwegend voldoende tot goed' en 'deels voldoende tot goed' dan wordt besloten tot een eindbeoordeling van de actuele staat van instandhouding als 'Goede tot uitstekende staat van instandhouding';
- Indien er één of meer beoordelingen van de indicatoren vallen binnen de categorieën 'overwegend gedegradeerd' of 'overal gedegradeerd' dan wordt besloten tot een eindbeoordeling van de actuele staat van instandhouding als 'Gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding'.

Intermezzo: Fauna als criterium bij de beoordeling van de actuele staat van instandhouding voor habitats

De LSVI-tabellen bevatten ook steeds een beoordelingsluik "fauna" dat toelaat te toetsen naar de geschiktheid voor faunasoorten die in het habitatype (voor het habitat typische soorten) mogen verwacht worden. Dit criterium wordt in regel niet beoordeeld op niveau van één of meerdere habitatplekken,

maar op een groter schaalniveau. Dit kan een complex van gelijkaardige en aaneengesloten habitats zijn, of op het niveau van een deelgebied zijn, indien voldoende groot, of op het niveau van het hele gebied. Redenen hiervoor zijn:

- het speelt op een hoger schaalniveau (niet op niveau van een afzonderlijke habitatvlek of een kleine groep van habitatvlekken);
- het hoeft niet te gaan over soorten die actueel aanwezig zijn (en dus niet hoeven vastgesteld, in tegenstelling tot alle andere beoordelingscriteria), maar over het creëren van de nodige oppervlaktevoorwaarden of ecologische vereisten voor een normale respectievelijk optimale ontwikkeling op vlak van voor het habitat typische faunasoorten (een voldoende respectievelijk goede oppervlaktevereiste en ecologische vereisten voor faunaontwikkeling);
- het laat toe tot gedifferentieerde uitspraken te doen, zonder een geïntegreerd oordeel te vellen over de lokale staat van instandhouding: qua habitatstructuur en vegetatie heeft het habitattype in dit gebied bijvoorbeeld een voldoende kwaliteit (waarbij vooral criteria x en y een aandachtspunt zijn), maar er komt geen of er komt slechts een beperkt percentage van de voor het habitat typische faunasoorten voor.

Via literatuur, expertoordeel,... kan dit faunaluik verder geduid en geargumenteed worden.

Dezelfde redenering gaat op voor de beoordeling van de staat van instandhouding op niveau van habitatrichtlijnsoorten. Ook hier is het de bedoeling dat in een eerste stap beoordelingen plaatsvinden op niveau van afzonderlijke leefgebieden (*'lokale staat van instandhouding'*) en dat deze in een tweede stap worden geïntegreerd om te komen tot de staat van instandhouding op niveau van het gebied (*actuele staat van instandhouding*).

Adriaens P. & Ameeuw G. 2008. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de vogelrichtlijnsoorten. INBO.R.2008.36. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 246 pp.*

Adriaens D., Adriaens T. & Ameeuw G. 2008. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de habitatrichtlijnsoorten. INBO.R.2008.35. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 217 pp.*

T'jollyn, F., Bosch, H., Demolder, H., De Saeger, S., Leyssen, A., Thomaes, A., Wouters, J. & Paelinckx, D. & Hoffmann, M. (2009). *Criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de NATURA 2000-habitattypen, versie 2.0. Rapporten van het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek 2009 (46). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek: Brussel: België. 326 pp*

De vogelsoorten van bijlage IV

In deze paragraaf worden de verschillende voorkomende Europees te beschermen vogelsoorten opgelijst waarvoor de SBZ-V of de SBZ-H volgens het G-IHD rapport minstens belangrijk is, en worden daarvoor volgende aspecten toegelicht:

- Het actueel voorkomen;
- De potenties voor de soort binnen het gebied dat het rapport beslaat;
- De trend;
- De beoordeling van criteria en indicatoren aan de hand van de LSVI-tabellen.

Voor het actueel voorkomen van een soort wordt vertrokken van de beschikbare gegevens (zie hoger). Hierbij wordt in het rapport indicatief aangegeven, via zogenaamde kwartierhokkaarten, aangegeven waar de verschillende populaties zich bevinden. Kwartierhokkaarten geven aan dat de soort voorkomt in het aangeduide hok van 1 km op 1 km. Vlaanderen werd daartoe in een raster van dergelijk hokken opgedeeld. Deze kaartjes werden door de expertgroep aangevuld.

Voor de potenties voor de soort binnen het gebied wordt vertrokken van de gegevens die beschikbaar zijn over het leefgebied van dergelijke soort. Vertrekkend van de ecologie van de soort wordt dan aangegeven waar verwacht wordt dat de soort in kwestie nog zou kunnen voorkomen.

De trend is de evolutie van het voorkomen van de soort in de tijd. Vaak zullen er geen monitoringsgegevens aanwezig zijn en zal een inschatting gebeuren op basis van de evolutie van het voorkomen van de ecotopen die onderdeel uitmaken van de leefgebieden van de soort.

Voor verschillende criteria zal aan de hand van bepaalde indicatoren nagegaan worden wat de leefgebiedgeschiktheid voor de soort is. De evaluatie van de criteria en indicatoren wordt per soort beschreven voor alle leefgebieden in het vogelrichtlijngebied en habitatrichtlijngebied samen. Enkel indien zulks relevant geacht wordt, worden in deze tabel specificaties van bepaalde deelgebieden opgenomen. Beoordeling van criteria en indicatoren leidt tot een conclusie aangaande de actuele staat van instandhouding.

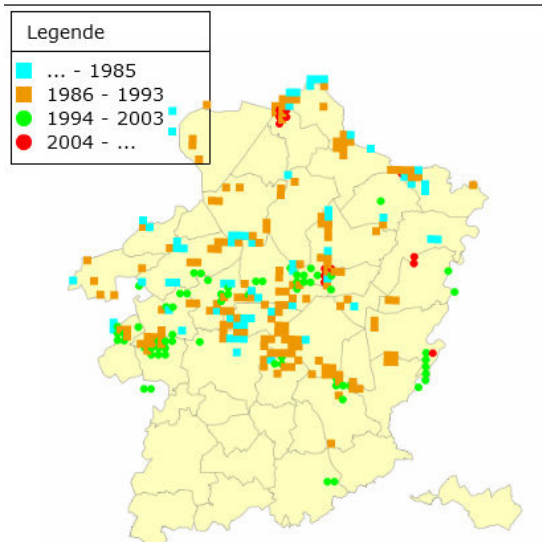
Afgesloten wordt met een eerste formulering van ecologische doelen voor de soorten en hun leefgebied vertrekkend van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en de analyses uit deze bijlage.

Blauwborst - *Luscinia svecica*

Het actuele voorkomen

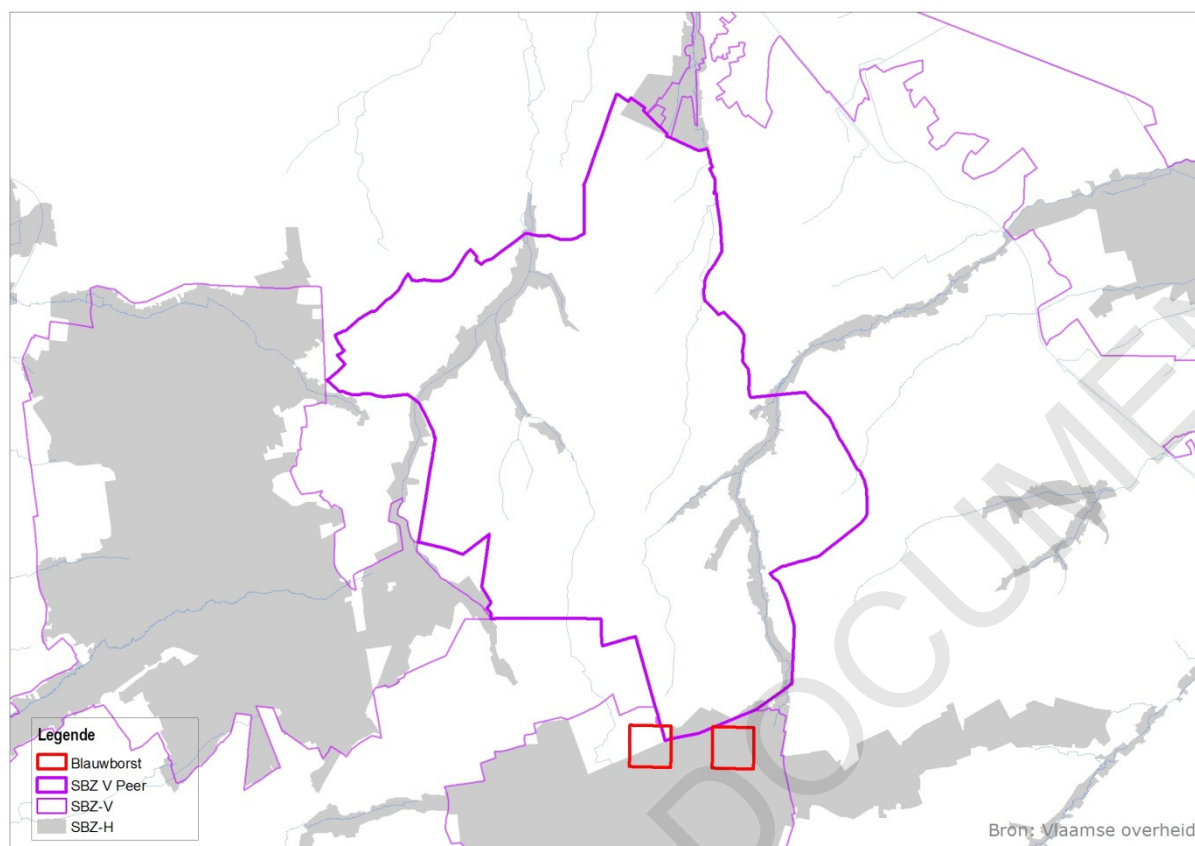
De soort broedt actueel in de bovenloop van de Abeek in lage aantallen. De exacte aantallen zijn niet gekend en worden niet aangegeven op Figuur 0-1. Door de verbossing van de beekvalleien zijn de aantallen sterk afgenomen ten opzichte van de jaren '90. Toen broedden er zo 'n 7-10 koppels in de Abeekvallei en zo 'n 3-5 koppels in de Dommelvallei.

Luscinia svecica - Blauwborst

LIKONA
LIMBURGSE KADUPEL VOOR NATUURSTUDIE

Figuur 0- 1: Locaties van waarnemingen van Blauwborst - *Luscinia svecica* op basis van de gegevens in de LIKONA-databank

Figuur 0- 2: Locaties van waarnemingen van Blauwborst - *Luscinia svecica*

Potenties

De Blauwborst heeft een voorkeur voor iets verruigde rietvelden, rietsloten en gevarieerde moerassen. Enkele natte stukjes in een ruige vlakte zijn ook al voldoende. Doordat het voedsel vooral op de grond wordt gezocht, moeten in zijn leefgebied open plekken tussen de vegetatie aanwezig zijn (bv. modderstroken). Hier worden insecten en andere kleine diertjes van de bodem opgepikt. Daarnaast zijn ook verspreide struiken essentieel, omdat die gebruikt worden als zangpost. Recentelijk wordt de soort ook aangetroffen in brede wegbermen en in cultuurgewassen zoals koolzaadvelden.

Trend

De soort verdween uit de benedenloop van de Abeek en het interfluvium van Dommel en Bolliserbeek.

Figuur 0-2 toont een negatieve trend in de verspreiding binnen dit SBZ-V.

Tabel 0-2: Actuele populatie, aangemelde populatie en potenties van de Blauwborst - *Luscinia svecica*

	Actuele pop.	Aanmelding	Potenties
Totaal	enkele broedparen	10 BP	Aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-3: Beoordeling van de criteria en indicatoren voor de Blauwborst - *Luscinia svecica*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
--	-----------------	--

Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 50 broedparen per kernpopulatie -> C
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overal voldoende tot goed	vochtige tot relatief droge, lage ruigtes, rietvelden en modderstroken van beken vijverranden, rijk aan insecten en andere kleine diertjes. Boorden van waterlopen met ruige vegetatie, laagveenmoerassen met wat struweel, verlandingszones van vijvers, vennen, kleiputten, rivierarmen; goed in de Abeekvallei -> B
- vegetatie(structuur)	Overal gedegradeerd	Onvoldoende vegetatiestructuur aanwezig --> C
- vegetatiehoogte	Overal gedegradeerd	teveel vegetatie van ongeschikte hoogte (< 50 cm of ≥ 2 m) --> C
- waterniveau	Overal gedegradeerd	onstabiel waterpeil: fluctuaties ≥ 10 cm tijdens broedseizoen -> C
- oppervlakte	Overal gedegradeerd	<1.5 ha rietland of moerassige vegetatie per broedpaar en in de valleigebieden graslanden met smallere rietkragen (<2m); -> C
- verstoring	Overal voldoende tot goed	Enkel zachte recreatie (bv. wandel- of fietspaden) in de wijde omgeving van nestplaats tijdens broedseizoen -> B
- beheer	Overal gedegradeerd	Gericht beheer ontbreekt-> C

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, vegetatiestructuur, -hoogte, waterniveau, beheer en oppervlakte geschikt leefgebied.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Minimaal behoud van de actuele populatie van 3-5 in de vallei van Dommel/Bolliserbeek en 2 broedparen in de vallei van de Abeek.
Kwaliteits-doelstelling	<p>Doelen voor blauwborst zijn hoog in het SBZ-V van het Schietveld.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Behoud en/of herstel van de kwaliteit van 7,5-14 ha moerassige vegetaties, rietlanden, laagveen-vegetaties met beperkte boomopslag of struweel, - boorden van waterlopen met ruige vegetatie - geen menselijke verstoring tijdens de broedperiode. - het behoud of herstel van de natuurlijke waterhuishouding. <p>Dit oppervlakte doel is grotendeels additioneel aan de doelen voor uitbreiding van habitats van bijlage I.</p>

Grauwe kiekendief - *Circus pygargus*

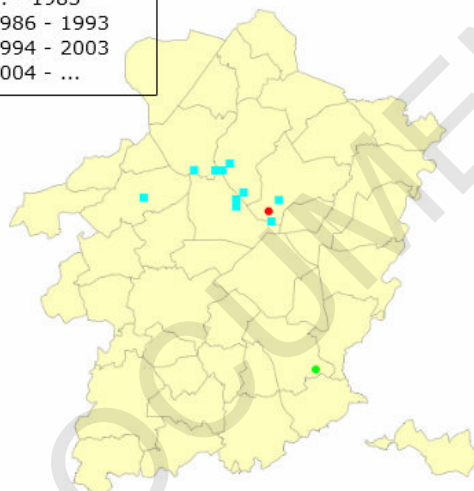
Het actuele voorkomen

De grauwe kiekendief broedt onregelmatig op de grote heideterreinen, Schietveld van Houthalen-Helchteren en Kamp Beverlo. Het laatste zekere broedgeval op het Schietveld was in 2008. In het Kamp van Beverlo broedde grauwe kiekendief voor het laatst midden jaren '90. In 2005 was er een overzomerend mannetje op het Schietveld. Ook op het Kamp van Beverlo worden regelmatig in het broedseizoen grauwe kiekendieven gezien. Nesten werden ook teruggevonden in verruigde weilanden en akkers met voldoende hoge en dichte teelten in de landbouwgebieden aangrenzend aan de grote heideterreinen (Gabriëls, 1985; Vermeersch et al, 2004; Beckers Geert, mondelinge mededeling).

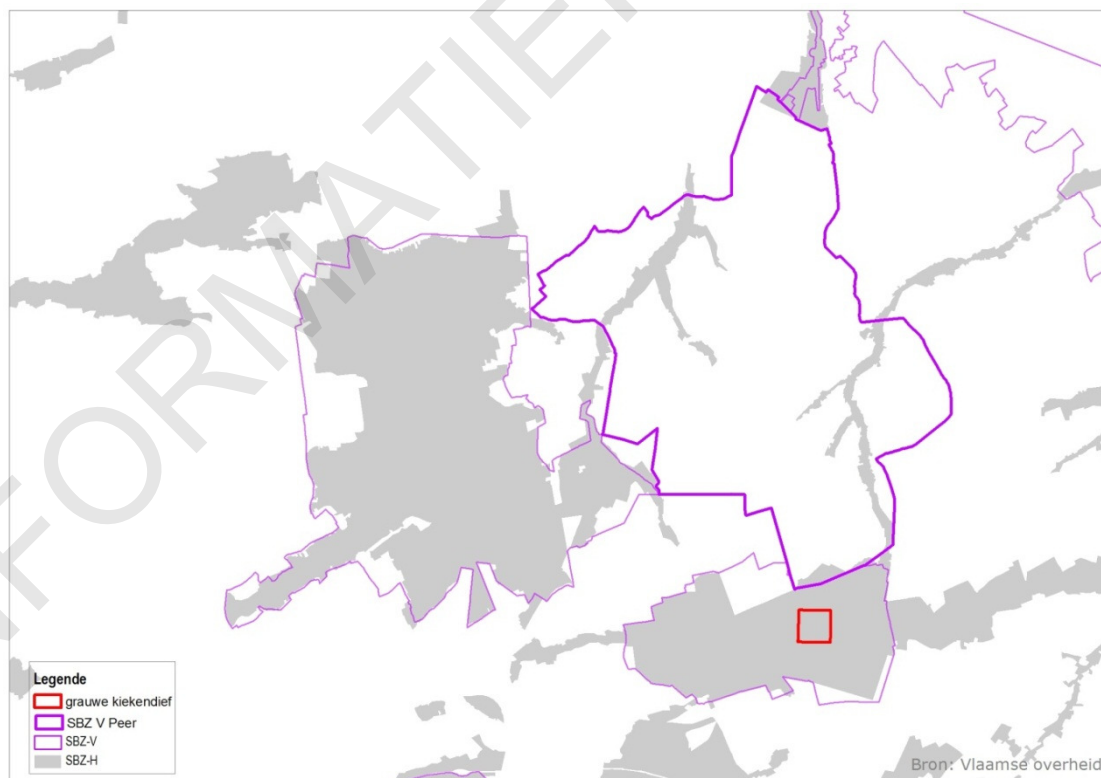
Circus pygargus - Grauwe Kiekendief

Legende

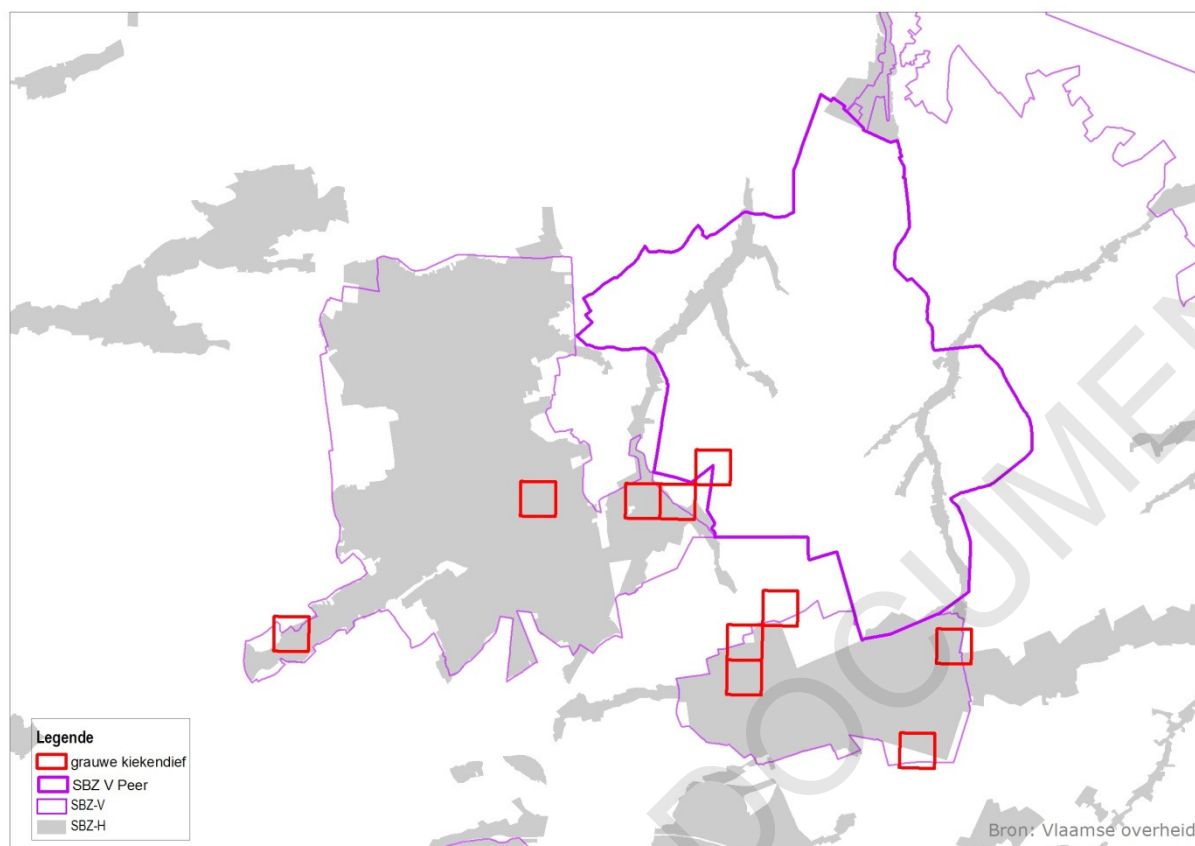
- ... - 1985
- 1986 - 1993
- 1994 - 2003
- 2004 - ...

LIKONA
LIMBURGSE KIEPEL VOOR NATUURSTUDIE

Figuur 0- 3: Locaties van het broedgeval van Grauwe kiekendief - *Circus pygargus*

Figuur 0- 4: Locaties van vroegere (jaren '70) broedgevallen van Grauwe kiekendief- *Circus pygargus*

Potenties

Het is een kiekendief van eerder droge open habitats, oorspronkelijk steppen en grote open heideterreinen en weilanden. Zoals de andere kiekendieven wordt laagvliegend gejaagd boven de vegetatie, behendig manoeuvrerend met lange staart en vleugels. Het nest wordt meestal gemaakt in uitgestrekte monotone vegetaties, in Vlaanderen meestal graanakkers. Extensief beheerde elementen in het landbouwgebied als onbemeste perceelsranden, bermen, natte plaatsen met ruigere vegetatie, braakliggende terreinen en onbewerkte beekranden worden gebruikt om in te foerageren op zoek naar prooidieren als muizen en zangvogels.

De potentie voor broedgevallen is zeer hoog in dit gebied. Door de aanwezigheid van grote open heidegebieden op het militaire domein en de aansluitende open landbouwgebieden is geschikt territorium aanwezig: vermoedelijk zijn het voedsel- en dekkingaanbod ondermaats.

Trend

De sterkste afname dateert al van begin de twintigste eeuw door vernietiging van de oorspronkelijke leefgebieden zoals uitgestrekte heides en moerassen. In de jaren zeventig was de grauwe kiekendief een schaarse broedvogel geworden met nog slechts enkele broedparen in de Limburgse Kempen (Vermeersch et al, 2004): in het brongebied van de Zwarte beek, Bomerhei (in dit SBZ-V), op het Schietveld Houthalen-Helchteren (Sonnisheide), op Siberië en de omgeving van Masy. In 2008 was er nog een broedgeval op het Schietveld Houthalen-Helchteren. Actueel komt de soort niet meer regelmatig tot broeden. De trend is dus sterk negatief.

Tabel 0-4: Actuele populatie, aangemelde populatie en potenties van de Grauwe kiekendief - *Circus pygargus*

	Actuele pop.	Aanmelding	Potenties
Totaal	Cluster van 3 BP in de 3 SBZ-V's van de militaire domeinen en Peer	1 BP	aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-5: Beoordeling van de criteria en indicatoren voor de Grauwe kiekendief - *Circus pygargus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 20 broedparen per kernpopulatie -> C
- broedsucces	Overal gedegradeerd	jaarlijks gemiddeld < 1,2 uitgevlogen jongen per nest in een gebied gedurende de laatste 5 jaar -> C
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overal gedegradeerd	Intensief landbouwgebied met < 5 % voedselrijke randzones, restgronden en braak --> C
- vegetatie(structuur)	Overal gedegradeerd	Onvoldoende geschikte nestplaatsen, [nestplaats] te korte vegetatie (<50 cm hoog) -> C
- voedselaanbod	Overal gedegradeerd	Gebrek aan of afwezigheid van op de grond broedende zangvogels en kleine knaagdieren-> C
- oppervlakte	Overal gedegradeerd	< 7500 ha geschikt leefgebied per cluster van 3 broedparen. → C
- verstoring	Overal gedegradeerd	verstoring binnen 50 meter van de nestplaats (vb. vliegen met sportvliegtuigjes tijdens het broedseizoen) -> C
- beheer	Overal gedegradeerd	Intensief landbouwgebied met < 5 % geschikte natuurmaatregelen of met ontoereikende maatregelen -> C

Conclusies

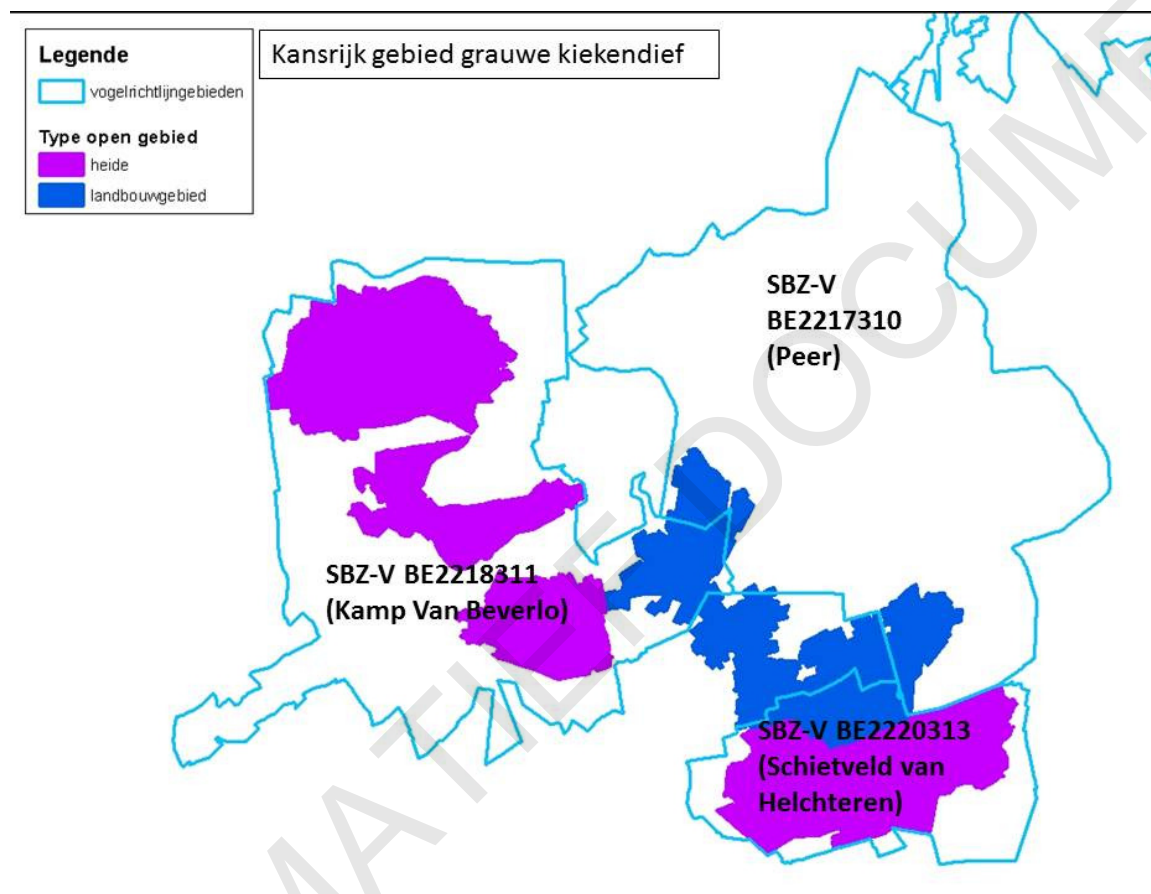
Zowel de populatie als de habitatkwaliteit bevinden zich actueel in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Cluster 3 broedparen voor dit SBZ-V Peer, in combinatie met de SBZ-V's van de Militaire domeinen. In dit SBZ-V dus 1 broedpaar. Er is een oppervlakte extra leefgebied (voedselrijke foerageergebied) in dit SBZ-V nodig om te komen tot minstens 5-10 % voedselrijke randzones en/of graanakkers, in de prioritaire landbouwgebieden aansluitend bij de grote heideterreinen.
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van kwaliteit van het leefgebied in een kansrijke zone tussen de 2 militaire domeinen. bestaande uit: ° open landschap bestaande uit heide (4030, 4010), heischrale graslanden

	<p>(6230_hn en 6230_hmo) omgeven door landbouwgronden met soortenrijke graslanden en voldoende akkerranden (geen maïs);</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ 5-10 % voedselrijke randzones (bvb. duo- en trioranden), bermen, meerjarige braakpercelen, ruigtes, drogere, grazige of verwaarloosde graslanden. ◦ behoud van de oppervlakte historisch permanente graslanden en voeren verschrallingsbeheer, ook op wegbermen. ◦ beperken van verstoring tijdens het broedseizoen.
--	--

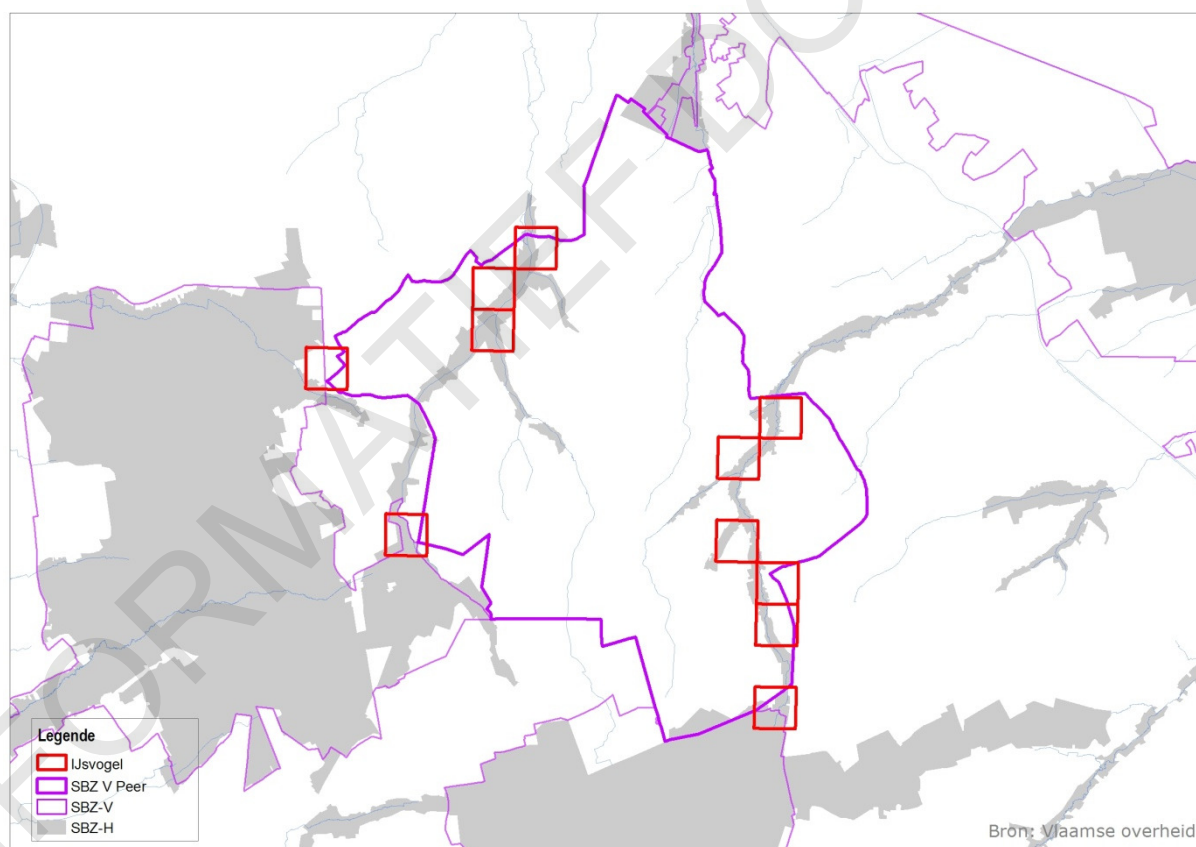
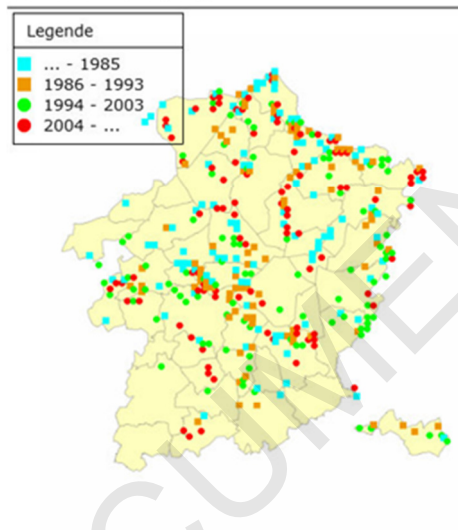
Figuur 0- 5: Kansrijk gebied grauwe kiekendief

IJsvogel - *Alcedo atthis*

Het actuele voorkomen

De ijsvogel is een jaarlijkse broedvogel in het SBZ-V. De soort broedt jaarlijks valleien van de Dommel met 3-4 broedparen. In de vallei van de Abeek broedt de soort eveneens jaarlijks met 4-5 broedparen. De aantallen schommelen door de strenge winters van de afgelopen jaren.

Alcedo atthis - IJsvogel

Figuur 0- 6: Locaties van waarnemingen van IJsvogel

Potenties

De IJsvogel is strikt gebonden aan zuiver, ijsvrij, visrijk, traag stromend water. Steile, zandige natuurlijke oeverwanden of wortelgestellen van omgevallen bomen langs beken, rivieren en in mindere mate langs vijvers vormen de favoriete broedhabitat. Hier nestelt hij in een verticale zandwand of in het wortelgestel van een omgevallen boom. Er wordt een lange gang van ongeveer één meter uitgegraven met op het einde een rond nesthol, waarin de jongen op een bedje van

visgraten grootgebracht worden. Het broeden begint al zeer vroeg op het jaar, waardoor in sommige jaren tot 3 legfels kunnen worden grootgebracht. Overhangende takken zijn essentieel als uitvalsbasis bij het foerageren. Het vissen gebeurt meestal van op een tak boven het water, van waar loodrecht tot onder het wateroppervlak naar prooien gedoken wordt. Het voedsel bestaat vooral uit allerlei visjes zoals stekelbaars, alver, blei en voorn, maar ook libellenlarven, watertorren, kokerjuffers, kleine amfibieën en zoetwatergarnalen staan op het menu. Het broeden en jachtterrein kunnen tot enkele kilometers uit elkaar liggen. In de SBZ-V komen tal van valleien en waterpartijen voor die een goede potentie hebben als leefgebied voor de soort. De Abeek en het interfluvium van Dommel en Bolliserbeek ten noorden van Peer hebben goede potenties.

Trend

De trend is wellicht stabiel binnen dit SBZ-V. Jaarlijks kunnen de aantallen fluctueren..

Tabel 0-6: Actuele populatie, aangemelde populatie en potenties van de Ijsvogel - *Alcedo atthis*

	Actuele pop.	Aanmelding	Potenties
Totaal	7-9 BP	5 BP	aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-7: Beoordeling van de criteria en indicatoren voor de Ijsvogel - *Alcedo atthis*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 20 broedparen per kernpopulatie -> C
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overal voldoende tot goed	beken met een combinatie van geschikte nestgelegenheid langs geschikte foerageergebieden is aanwezig in Abeek, Dommel, andere onvoldoende-> B
- waterkwaliteit	Overal voldoende tot goed	voldoende helder water de Abeek scoort goed, de Dommel voldoende -> B
- voedselaanbod	Overal voldoende tot goed	minder vis, maar groot aanbod van insecten en soms ook weekdieren, schaaldieren en amfibieën, -> B
- oppervlakte	Overal voldoende tot goed	0,2 - 4 km optimale oevers (van rivieren, beken of vijvers) per broedpaar-> B
- verstoring	Overal voldoende tot goed	weinig of geen verstoring (bv. door vissers, recreatie, scheepvaart, werken) nabij de nestplaats tijdens broedseizoen; geen bomen of struiken in blad vlakbij nestplaats (= uitkijkpost voor roofvogels als Sperwer)-> A
- beheer	Overal voldoende tot goed	inrichting, herstel of behoud van natuurlijke oevers, met plaatstelijk steile, bij voorkeur zandige wanden van ≥ 80 cm hoog en ≥ 5 m lang-> B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium: populatiegrootte.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

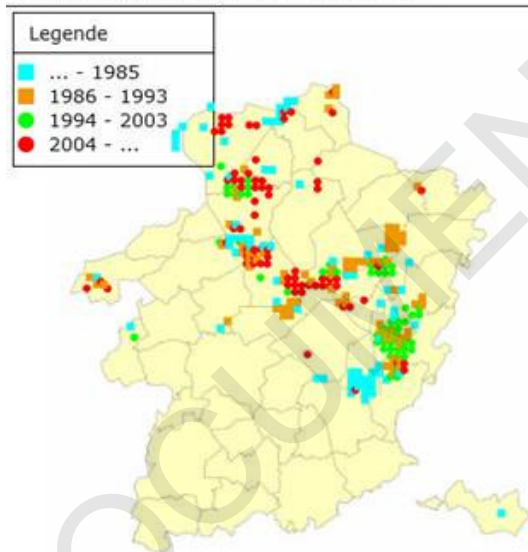
Populatie- doelstelling	Minimaal behoud van de actuele populatie van 7-9 broedparen.
Kwaliteits- doelstelling	<p>Verbetering van de water- en structuurkwaliteit van de Bollisenbeek/Dommel en de Abeek.</p> <p>Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit 1.4-36 km beekloop met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - natuurlijke oevers met plaatselijk steile, bij voorkeur zandige wanden - voldoende helder water en goede waterkwaliteit; - groot aanbod aan kleine vissen - geschikte foerageergebieden met visrijke waterhabitats - minimalisatie van verstoring.

Nachtzwaluw - *Caprimulgus europaeus*

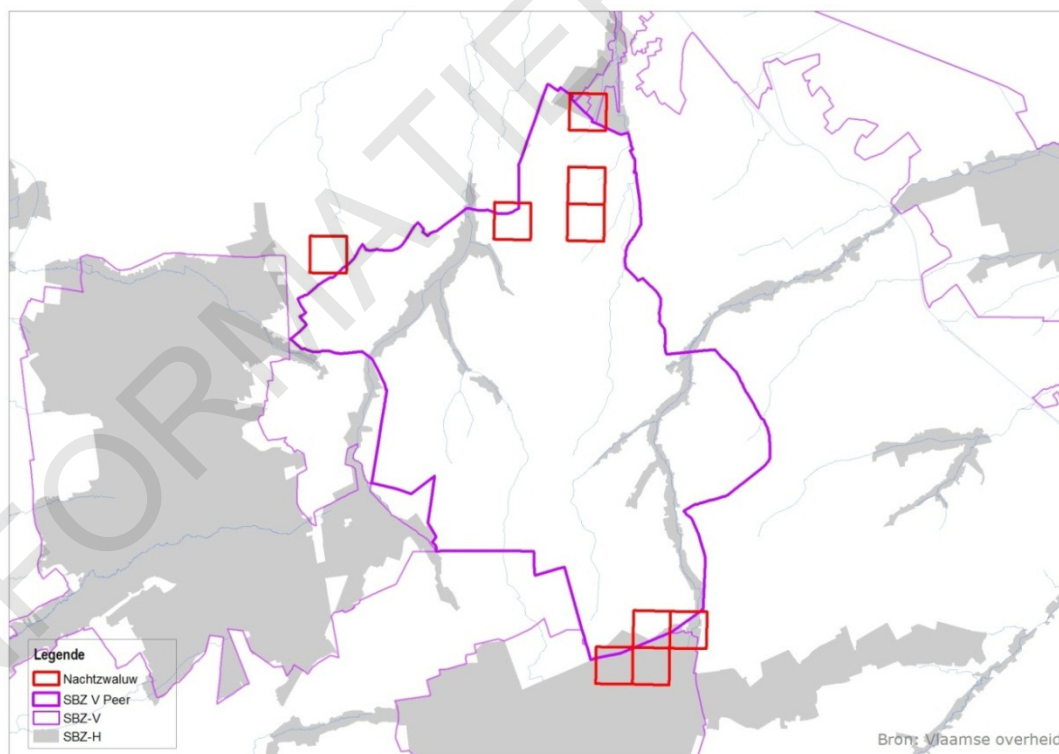
Het actuele voorkomen

De soort komt voor in de omgeving van het militair domein : Vliegveld van Kleine Brogel – Broekerheide met 6-7 broedparen, in het Kolisbos met 3-4 broedparen en op de rand van het Schietveld met 3-4 broedparen. Het SBZ-V is broedgebied en foerageergebied voor in totaal 12-15 koppels Nachtzwaluw.. Uit recent onderzoek met gezenderde nachtzwaluwen blijkt dat de nachtzwaluwen die broeden op de rand van het schietveld en het Vliegveld van Kleine Brogel foerageren in het landbouwgebied van Peer. . Op de overgang van bosranden naar insectenrijke droge zandgronden (bv. zandwegen) kan de soort in hoge dichtheden broeden.. Dit is het geval op de overgang (brandweg) van het Schietveld en het landbouwgebied van Peer

Caprimulgus europaeus - Nachtzwaluw

LIKONA
LIEVERDE AANPAK VOOR NATUURBESCHERMING

Figuur 0- 7: Locaties van waarnemingen van nachtzwaluw

Potenties

De Nachtzwaluw is een vogel van structuurrijke (oude) heidegebieden met een geleidelijke overgang naar open tot halfopen bossen op zandgrond met brede zandvlakten of -paden. Er wordt ook genesteld in kapvlaktes. Het nest bevindt zich steeds op de grond. In de schemering en 's nachts wordt er gejaagd op insecten zoals nachtvinders, muggen en kevers, die met wijd opengesperde bek gevangen worden.

In de SBZ-V zijn potenties voor de soort aanwezig in de omgeving van het vliegveld van Kleine Brogel (Broekerheide) en Kolisbos, maar ook op de rand met het Schietveld van Houthalen-Helchteren (ter hoogte van Brandven tot en met Kolisbergen, langs de brandweg)

Trend

Er bestaan monitoringsgegevens voor een beperkt aantal plaatsen: het Schietveld en het vliegveld van Kleine Brogel. Niet op alle plaatsen worden gegevens verzameld. Er is dus geen goed overzicht van de trend in het volledige SBZ-V.

Tabel 0-8: Actuele populatie, aangemelde populatie en potenties van de Nachtzwaluw - *Caprimulgus europaeus*

	Actuele pop.	Aanmelding	Potenties
Totaal	12-15 BP	10 BP	aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-9: Beoordeling van de criteria en indicatoren voor de Nachtzwaluw - *Caprimulgus europaeus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 20 broedparen per kernpopulatie -> C
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overal voldoende tot goed	kapvlaktes in dennenbossen; jonge dennenaanplant -> B
- vegetatie(structuur)	Overal voldoende tot goed	verspreide bomen en struiken: Den en vooral Berk in heidevelden; 10- 50 jonge bomen tot 3 m hoog per hectare; minder dan 50 % boombedekking en open plekken met een diameter van 80 tot 100 m; Ononderbroken zicht over minimum 50m. Aanwezigheid van kale plekken met een diameter van 2 meter. Kale plekken maken 10 tot 20 % van het terrein uit in de broedperiode. -> A
- vegetatiehoogte	Overal voldoende tot goed	bepaalde delen van de kruidlaag < 60 cm hoog in het gebied -> A
- randzone	Overwegend gedegradeerd	Onvoldoende bufferzone tussen bos en heidegebied (<20m breed en over <30% van de rand van het broedgebied) -> C
- oppervlakte	Overal voldoende tot goed	25-50 ha mozaïek van heide en naaldbossen (met brede zandpaden) per broedpaar -> B
- verstoring	Onbekend	Hoofdfunctie van grote delen van de SBZ is militair gebruik. Verstoring is aanwezig tijdens het broedseizoen (bijv. vliegen met telegeleide vliegtuigen, ULM's en paramotoren)-> X

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria randzone en populatiegrootte.

Ecologische doelstellingen

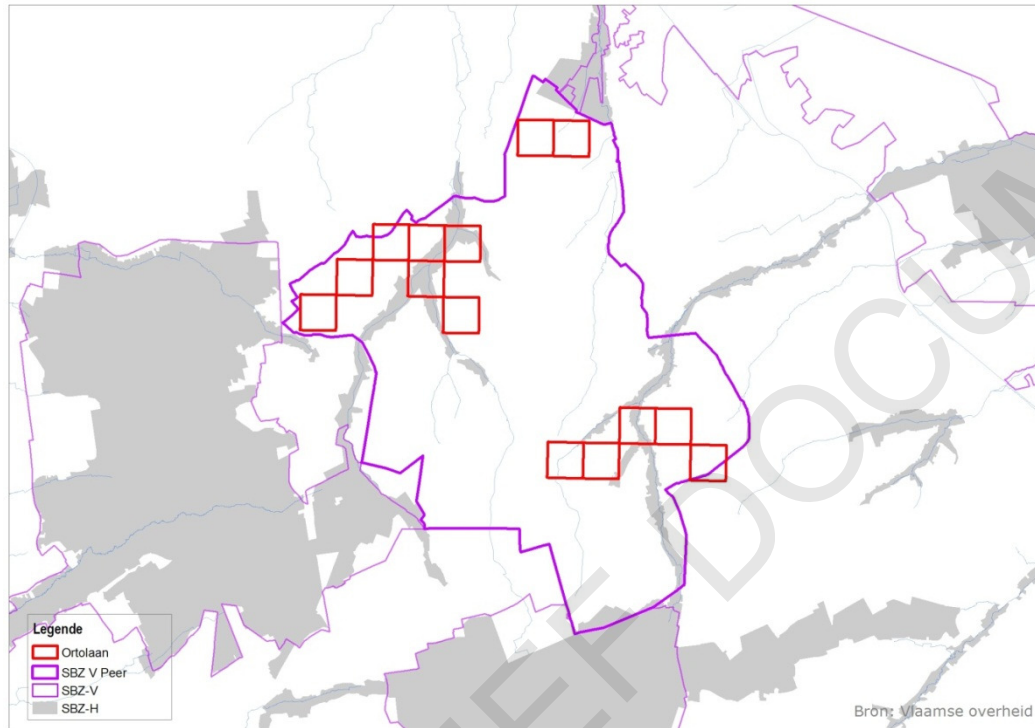
Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Minstens behoud van de actuele populatie van 12-15 broedparen en minimaal behoud van de oppervlakte actueel leefgebied.
Kwaliteits-doelstelling	<p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied door: verbetering van de kwaliteit van de heide, landduin- en boshabitats.</p> <ul style="list-style-type: none">- Er wordt gestreefd naar 600-750 ha leefgebied door: creëren van meer open tot halfopen bossen, met 10-20% open plekken die elk 3 ha groot zijn , voldoende plekken open zand en een beperkt aandeel verspreide bomen. Open plekken kunnen zowel bestaan uit rbb's als habitattypes zoals, 4030, 6230 en 6430.- creëren van bosranden als overgang; Deze doelstelling spoort samen met de kwaliteitsdoelstellingen voor de habitats 2310, 2330, 4010, 4030, 9120 en 9190 in SBZ-H BE2200030, BE2200032 en BE2200033;- beperken van recreatieve verstoring tijdens broedseizoen. <p>Aanwezigheid van geschikt foerageergebied (voldoende voedselaanbod) in de aansluitende landbouwgebieden.</p>

Ortolaan - *Emberiza hortulana*

Het actuele voorkomen

Ortolaan is uitgestorven in Vlaanderen. De soort werd enkel aangemeld voor het vogelrichtlijngebied van Peer met 40 broedparen in 1986. Deze aantallen kwamen voor in het kleinschalig landschap langs de vallei van de Dommel, in de omgeving van het Vliegveld van Kleine Brogel en in de omgeving van de Abeek (ter hoogte van Gielisbeek en Ellikom)

Figuur 0- 8: Locaties van historische broedgevallen van Ortolaan - *Emberiza hortulana*

Potenties

De ortolaan is een soort van open, kleinschalig, cultuurlandschap met aanwezigheid van heggen, goed ontwikkelde bomenrijen of houtwallen (liefst met zomereik), bosjes, boomgaarden en bosranden, vaak op zandige bodems. Een belangrijke factor voor het voorkomen van de ortolaan bij ons was de toepassing van extensieve landbouw van vooral minder commerciële graangewassen (vooral rogge en haver) of hakvruchten met onbewerkte akkerranden. De soort foerageert immers op de grond langs deze kruidenrijke akkerranden of bermen, op zoek naar zaden van grassen en graangewassen en allerlei ongewervelden als rupsen, kevers, sprinkhanen en slakken. Deze gors maakt een grondnest, veelal tussen graangewassen.

De soort verdween door de intensivering van de akkerbouw en het verdwijnen van kruidenrijke schrale perceelsranden, wegbermen en overhoekjes (Gabriëls en Stevens, 1994). In Vlaanderen is het vrijwel zeker dat grootschalig biotoopverlies aan de basis ligt van het verdwijnen van de soort. Daarbij veroorzaken negatieve klimatologische omstandigheden, zoals neerslagrijke en koude voorjaren bij ons en aanslepende droogte in de overwinteringsgebieden (Sahel), sterke schommelingen in de populaties. Dit heeft de achteruitgang van de soort nog versneld (Maes et al, 1985). De populatie had een specifiek dialect, dat met het uitsterven van de soort in Vlaanderen definitief verdween.

De potenties zijn zeer laag, gezien de toestand overal elders in West-Europa er ook niet op verbeterd.

Trend

Begin de 19de eeuw kwam de soort nog overal op zandgronden in Vlaanderen voor. Vanaf de jaren vijftig begint de afname van de populatie. Rond de jaren tachtig was ter hoogte van de noordelijke helft van het Kempisch Plateau de laatst overgebleven populatie aanwezig (Maes et al, 1985). De laatste broedgevallen werden opgetekend in 1998 in Peer (Vermeersch et al, 2004).

Als we figuur 0-5 bekijken zien we een negatieve trend binnen dit SBZ-V. De Ortolaan is momenteel uitgestorven in Vlaanderen.

Tabel 010: Actuele populatie, aangemelde populatie en potenties van de Ortolaan - *Emberiza hortulana*

	Actuele pop.	Aanmelding	Potenties
Totaal	0 BP	40 BP	aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-11: Beoordeling van de criteria en indicatoren voor de Ortolaan - *Emberiza hortulana*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overal gedegradeerd	Intensief landbouwgebied (zoals maïs- en Raaigrasvelden), zelfs als er bomenrijen, houtwallen, greppels, zandwegen e.d. aanwezig zijn; akkers met dicht groeiende gewassen (bv. wintertarwe) zonder randen of overhoekjes; akkers op zwaardere bodem -> C
- pesticiden	Overal gedegradeerd	Intensieve landbouw met veelvuldig gebruik van insecticiden -> C

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria biotoop en pesticiden.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

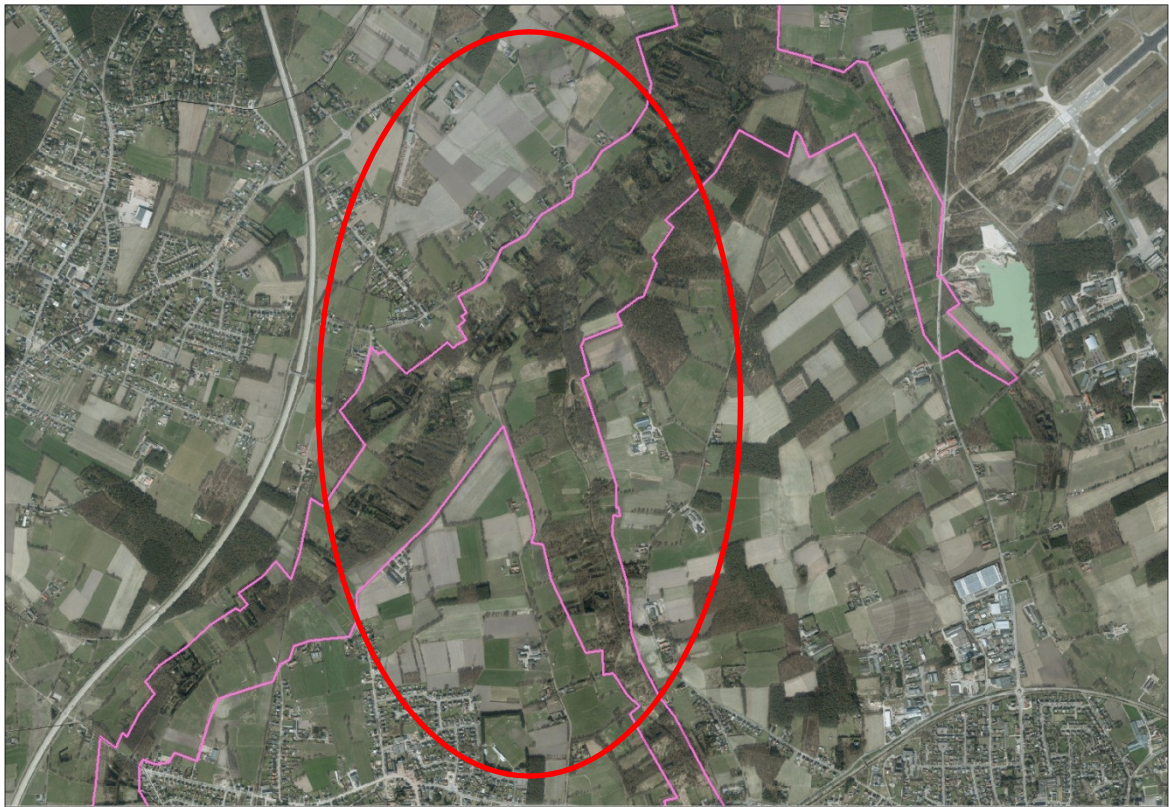
Populatie-doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied in de kansrijke gebieden (delen van dit SBZ-V). Het gaat om het interfluvium van de Bolliserbeek en Dommel ten noorden van Peer en de landbouwgebieden met veel KLE's t.h.v. de bovenloop van de Abeek en de zijbeken: Gielisbeek, Bullebeek, Hommelbeek. Bedoeld wordt het landbouwgebied van Gestel-Kleine Gestel tot Broekkant.
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van leefgebied door: <ul style="list-style-type: none">- Behoud/herstel van kleinschalig akkerlandschap ((zomer)graangewassen – geen maïs-, hakvruchten) op hogere zandgronden met een hoge dichtheid aan structuurrijke (van kruidlaag tem boomlaag) houtkanten en bomenrijen (eik).- Terugdringen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen in minstens de perceelsranden. De verbetering van de kwaliteit van het leefgebied wordt niet nagestreefd voor heel de SBZ-V.

De ortolaan is een kritische akkervogel. Het merendeel van de akkervogels, in het bijzonder de zangvogels, gaat sterk tot zeer sterk achteruit. Grauwe gors, veldleeuwerik en geelgors gaan zeer sterk achteruit en werden recent aangeduid als rodelijstsoort. Gele kwikstaart staat op de Rode Lijst genoteerd als achteruitgaand.

Maatregelen voor de verbetering van het leefgebied voor ortolaan, zijn ten voordele van de sterk bedreigde akkervogels.

% verandering	aantal soorten	
verdwenen als broedvogel		ortolaan
> 50% achteruit	R R R	grauwe gors, veldleeuwerik, geelgors
20% tot 50% achteruit		gele kwikstaart
stabiel of fluctuerend	R	patrijs, kwartel
20% tot 50% vooruit		
> 50% vooruit		

R = rodelijstsoort

Figuur 0- 10: kansrijke gebied herstel leefgebied ortolaan in het samenvloeiingsgebied van Bollisserbeek en Dommel

Figuur 0- 9: kansrijke gebied herstel leefgebied ortolaan langs de bovenloop van de Abeek en zijn zijlopen

INFORMATIEF DOCUMENT

Wespendief - *Pernis apivorus*

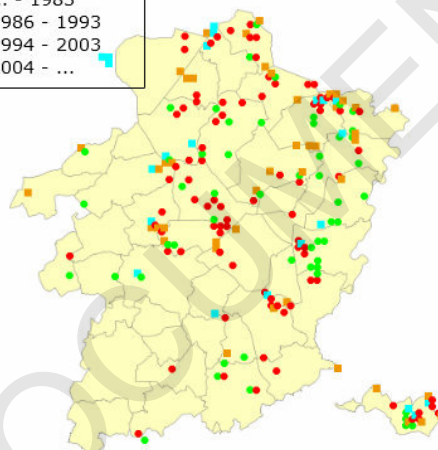
Het actuele voorkomen

De Wespendief is een jaarlijkse broedvogel met jaarlijks ongeveer 2-3 broedparen in de bossen van de Abeekvallei (niet op figuur 0-8) en 2-3 broedparen in de bossen van de Dommelvallei. Jaarlijks broedt ook een koppel aan het Vliegveld van Kleine Brogel. Ook in verspreide bosjes in het SBZ-V broedt de soort.

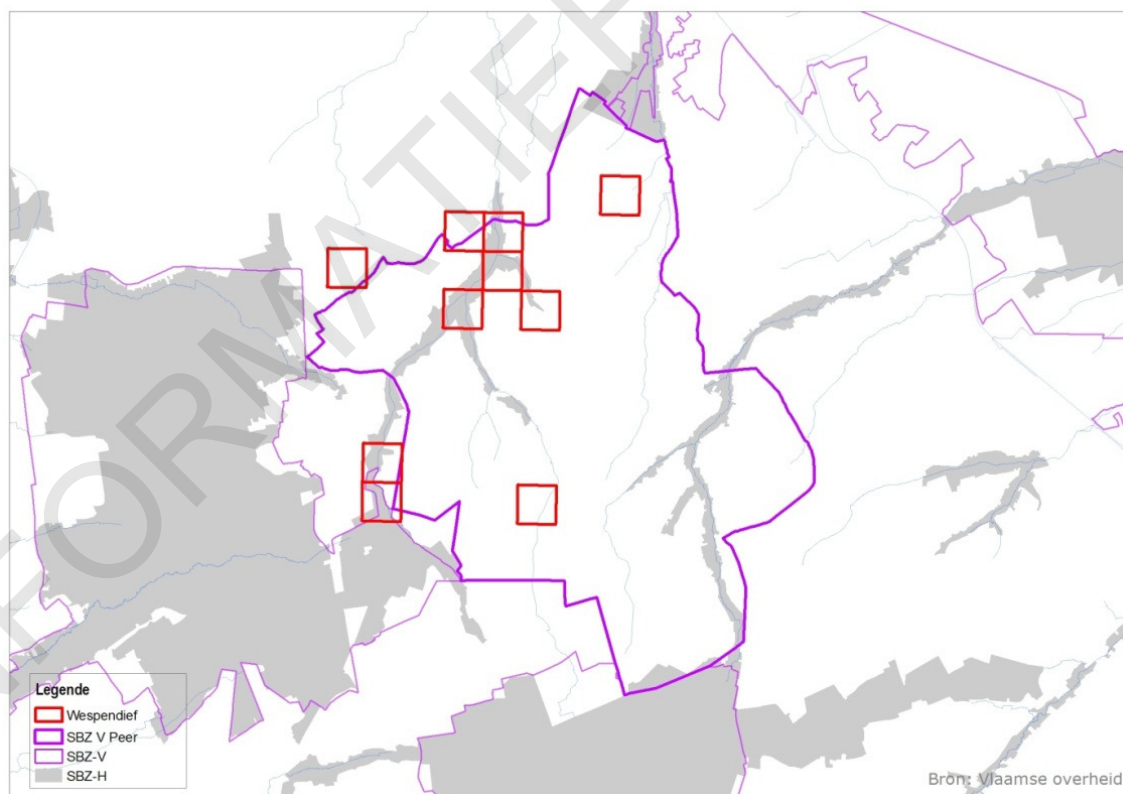
Pernis apivorus - Wespendief

Legende

- ... - 1985
- 1986 - 1993
- 1994 - 2003
- 2004 - ...

LIKONA
LIMBURGSE KIEPDEL VOOR NATUURSTUDIE

Figuur 0- 11: Locaties van waarnemingen van Wespendief - *Pernis apivorus*

Potenties

Het is een roofvogel van grote bossen, bij voorkeur met veel gevarieerd loofhout. Sparreplanten worden gemeden, maar de soort komt plaatselijk wel voor in dennenbossen met heideondergroei. Het voedsel bestaat grotendeels uit wespen- en bijenlarven waarvan de hollen uitgegraven worden. Hij vangt echter ook amfibieën, reptielen en kleine tot middelgrote vogels en zoogdieren. Het relatief kleine nest wordt hoog in een vork van de stam gemaakt, op een rustige plek.

Wespendief is een kenmerkende soort voor grote boscomplexen. De soort vertoont een voorkeur voor vochtige, open loof- en gemengde bossen die een gevarieerde structuur hebben en meer dan 40 jaar oud zijn (Gabriëls, 2004). De beekvalleien van de Dommel en Bolliserbeek ten noorden van Peer en de Abeek bevatten vaak oudere bosgebieden. Dicht bij de beekvalleien is open landbouwgebied aanwezig dat afgewisseld met droge loof-, naald- of gemengd bos.

In het SBZ-V zijn grotere boscomplexen afgewisseld met open landbouwgebied aanwezig, waar de soort voldoende voedsel vindt. De voedselvoorziening in het landbouwgebied staat evenwel onder druk door toenemende intensifiëring.

In de SBZ-V zijn er goede potenties voor de soort aanwezig.

Trend

Begin 19de eeuw werd de Wespendief uitsluitend als broedvogel genoemd voor het zuiden van het land. In de Kempen domineerden uitgestrekte heidegebieden het landschap nog. Het aantal broedende paren voor Limburg werd slechts op 2 - 4 geschat eind jaren '60 – begin jaren '70 om dan verder in aantal toe te nemen. In de periode 2000-2002 werden voor Limburg 50-60 broedparen opgetekend. In de hierop volgende periode betrof het 19 broedparen in 2003, 24 broedparen in 2004 en 22 broedparen in 2005. De trend op Vlaamse schaal is dus positief.

Tabel 0-12: Actuele populatie, aangemelde populatie en potenties van de Wespendief - *Pernis apivorus*

	Actuele pop.	Aanmelding	Potenties
Totaal	5-7 BP	1 BP	aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-13: Beoordeling van de criteria en indicatoren voor de Wespendief - *Pernis apivorus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 20 broedparen per kernpopulatie -> C
Habitatkwaliteit		
- landschap	Overal gedegradeerd	mozaïeklandschap met bos in open landschap; <30% bosbedekking binnen 2,5 km ² -> B
- biotoop	Overal gedegradeerd	uitgestrekt, intensief akker-/ weidelandschap -> C
- Vegetatie(structuur)	Overal gedegradeerd	Onvoldoende structuur aanwezig -> C
- vegetatiehoogte	Overal voldoende tot goed	merendeel van bomen ≥ 8 m tijdens broedseizoen -> B
- oppervlakte	Overal gedegradeerd	broedgebied >30 ha geschikt aaneengesloten bos per broedpaar; foerageergebied <1500 ha geschikt mozaïeklandschap per broedpaar-> C
- verstoring	Overal voldoende tot goed	enkel zachte recreatie (fietsen, wandelen,...) in de wijde omgeving van de nestplaats -> B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, , biotoop, vegetatie(structuur) en oppervlakte.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

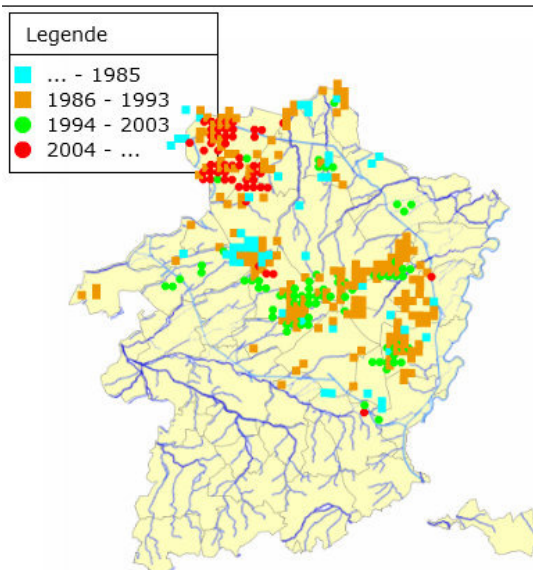
Populatie-doelstelling	Minimaal behoud van 5-7 broedparen
Kwaliteits-doelstelling	<p>Kwaliteitsverbetering van de grote bos- en natuurkernen maar ook het minimaal behoud of herstel van de kwaliteitsvolle open ruimte met hoge basisnatuurkwaliteit zijn essentieel.</p> <p>Broedgebied: 210-700 ha geschikt aaneengesloten bos met een minimum aaneengesloten oppervlakte van 30 ha en met open plekken. . Kwaliteitsverbetering van de bossen is nodig</p> <p>Foerageergebied: bestaat uit geschikt mozaïeklandschap van minstens 1500 – 2500 ha per broedpaar. Dit houdt onder meer een verbetering en het behoud van de actuele RBB's, historisch permanente graslanden, de overige graslanden met natuurwaarden, de kleine landschapselementen en andere biologisch minder waardevolle tot zéér waardevolle ecotopen (zie karteringseenheden BWK) in.</p>

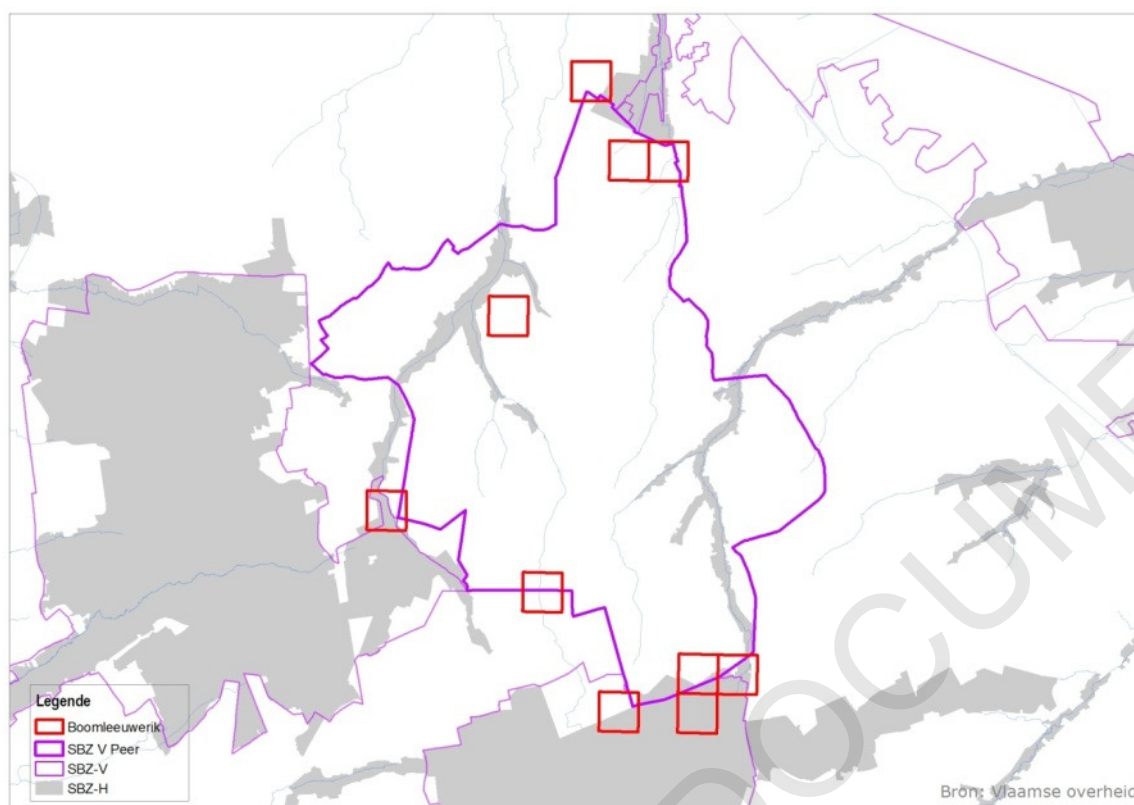
Boomleeuwerik – *Lullula arborea*

Het actuele voorkomen

Boomleeuwerik werd de afgelopen jaren niet op regelmatige basis geteld. De soort is algemeen in het SBZ-V van Peer. In de noordrand van het Schietveld broeden jaarlijks 3-4 koppels en jaarlijks broeden circa 5 paren rondom het Vliegveld van Kleine Brogel. Onregelmatig broedt één koppel in Mollemboekt en één koppel in de omgeving van Heihuiskens. De soort komt met enkele broedparen voor op de grens met het militair domein : Schietveld van Helchteren. In totaal hebben 8-11 broedparen hun leefgebied in het vogelrichtlijgebied.

Lullula arborea - Boomleeuwerik

Figuur 0- 12: Locaties van broedgevallen van Boomleeuwerik – *Lullula arborea*

Potenties

De Boomleeuwerik is een vogel van zandige gebieden met verspreide bomen of struiken. Bij ons zijn dat heiden, kapvlaktes, aanplantingen en open naald- of gemengd parkachtig bos op zandige bodem, afgewisseld met open, korte vegetatie.

Het voedsel bestaat vooral uit allerlei ongewervelden; in het voorjaar ook mals groen en zaden van grove den. De meeste tijd wordt doorgebracht op de grond waar op de vrij kale bodem naar voedsel wordt gezocht. In het vogelrichtlijngebied komt geschikt foerageergebied voor maar de voedselvoorziening in het landbouwgebied staat evenwel onder druk door toenemende intensifiëring.

In de SBZ-V zijn er goede potenties voor de soort aanwezig

Trend

Vermoedelijk is de trend negatief.

Tabel 0-14: Actuele populatie, aangemelde populatie en potenties van de Boomleeuwerik – *Lullula arborea*

	Actuele pop.	Aanmelding	Potenties
Totaal	8-11 BP	niet aangemeld	aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-15: Beoordeling van de criteria en indicatoren voor de Boomleeuwerik – *Lullula arborea*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
--	----------	-----------------------------------

Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 50 broedparen per kernpopulatie → C
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overal voldoende tot goed	relatief open, droog en zonnig terrein dat schaars begroeid is met lage kruiden: heidegebieden, kapvlaktes, jonge bosaanplanten, onbeboste landduinen met verspreide boomgroei op droge zandige bodems: → B
- vegetatiestructuur	Overal gedegradeerd	(IN HEIDE:) Mix van korte graszoden, hogere vegetatie en kale plekken: minder dan 20 % struiken en 5 tot 10 bomen (van 2 - 8 jaar oud) of posten per hectare; verhouding van 40 % korte vegetatie (<5 cm) tot 60 % hogere vegetatie (10 cm), in mozaïek met kale plekken van ongeveer 0.5 - 1 ha: → A
- oppervlakte	Overal gedegradeerd	5 - 10 ha geschikt habitat per broedpaar → B
- verstoring	Overal voldoende tot goed	enkel zachte recreatie (bv. wandel- of fietspaden) op enige afstand van broedgebied: → B
- beheer	Overal gedegradeerd	Geen soortspecifiek beheer: → C

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte en beheer.

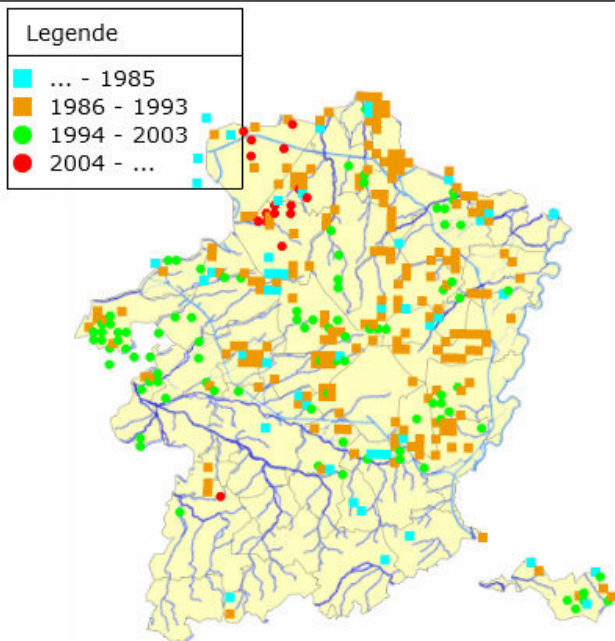
Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Minstens behoud van de actuele populaties van 8-11 broedparen en minimaal behoud van de oppervlakte actueel leefgebied.
Kwaliteits-doelstelling	<p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied met een oppervlakte van 80-110 ha door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbetering van de kwaliteit van de heide, landduin- en boshabitats. Deze doelstelling spoort samen met de kwaliteitsdoelstellingen voor de habitats 2310, 2330, 4010, 4030, 9120 en 9190 in SBZ-H BE2200030, BE2200032 en BE2200033; - creëren van meer open tot halfopen bossen, met 10-20% open plekken in het bos, voldoende plekken open zand en een beperkt aandeel verspreide bomen; - creëren van bosranden als overgang; - beperken van recreatieve verstoring tijdens broedseizoen. <p>Aanwezigheid van geschikt foerageergebied (voldoende voedselaanbod) in de aansluitende landbouwgebieden.</p>

Zwarte specht - *Dryocopus martius*

Dryocopus martius - Zwarte Specht

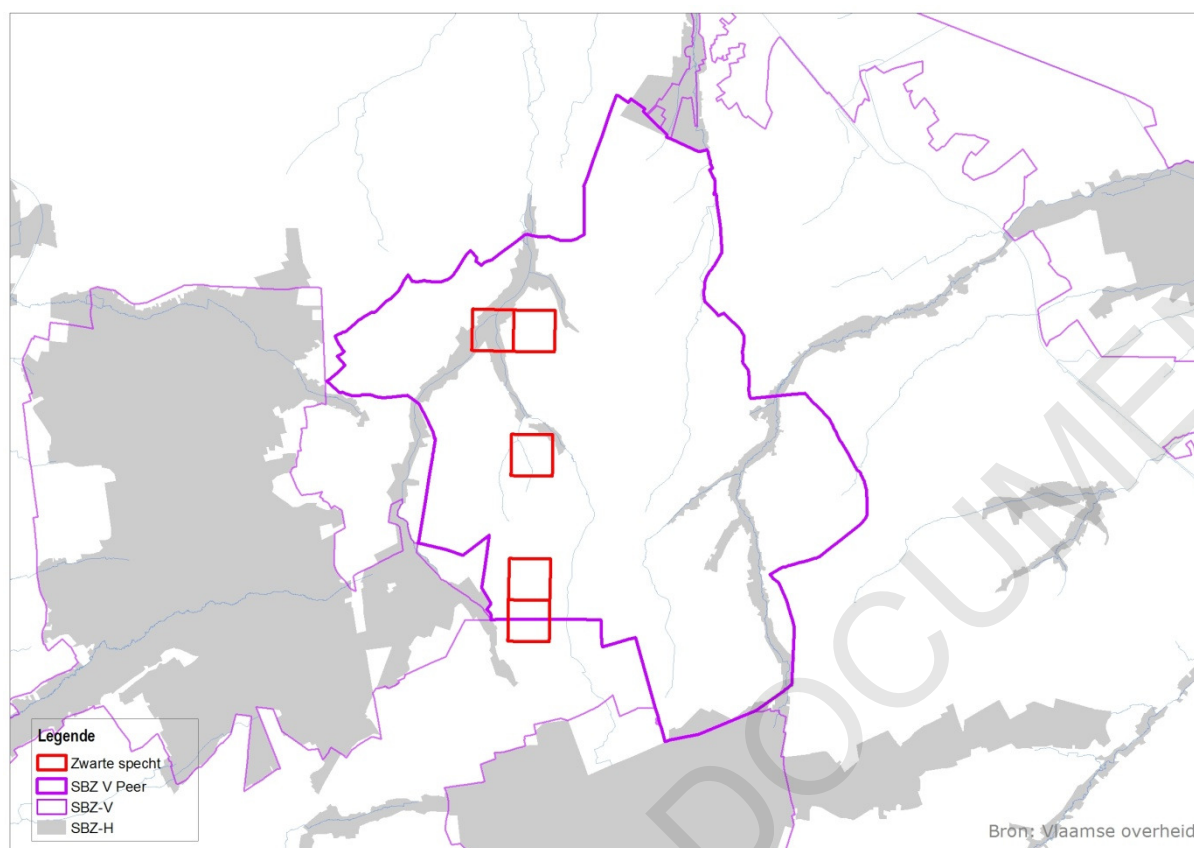
LIKONA
LIMBURGSE KADEL VOOR NATUURSTUDIE

Het actuele voorkomen

De zwarte specht is sterk toegenomen in heel Vlaanderen. Het zwaartepunt in Vlaanderen situeert zich in de provincies Antwerpen en Limburg. De soort is niet talrijk, maar komt vrij verspreid voor in de bossen van de Kempen, Voeren en in de parkgebieden van Haspengouw.

Rondom het Vliegveld van Kleine Brogel komen jaarlijks zo 'n 3 koppels tot broeden. De soort broedt in de vallei van de Dommel en Mollemboekt, aan Heihuiskens en ten zuiden van Peer in Bomen. De soort wordt niet meer structureel geteld omdat ze te algemeen geworden is. Wellicht broedt de soort verspreidt in het vogelrichtlijngebied in verschillende grotere bossen. Het effectieve actuele aantal is niet gekend. Volgens oude gegevens broedde de soort in de jaren '90 in Kolisbos, in de Abeekvallei en nabijgelegen bossen ten oosten, in de bovenloop van de Abeek en op Resterheide.

Binnen het vogelrichtlijngebied wordt de populatie geschat op minimum 4-5 broedparen.

Figuur 0- 13: Locaties van broedgevallen van Zwarte specht - *Dryocopus martius*

Potenties

De zwarte specht leeft in oude, grote, zowel naald-, loof- als gemengde bossen met veel beuken, afgewisseld met open ruimten. Het voedsel bestaat in de zomer hoofdzakelijk uit mieren en hun broed. Daarbuiten ook uit andere insecten, rupsen, spinnen, kleine slakken en in geringe mate ook plantaardig voedsel. Buiten het broedseizoen wordt deze specht ook aangetroffen in schaars beboste tot open landschappen met alleen bomenrijen. Met de krachtige snavel worden in grote, zelfs levende, bomen als eiken en beuken een nestholte uitgehakt. Belangrijk is dat er een vrije aanvlucht is naar het hol. Daarom gaat de voorkeur naar open plekken in niet te dichte bossen en naar bomenrijen langs brand- en veldwegen of langs verkeerswegen.

De grotere boscomplexen binnen het vogelrichtlijngebied hebben een goede potentie voor de soort. De aanwezigheid van bomenrijen in het landschap draagt eveneens bij aan de geschiktheid van het leefgebied.

De trend

De trend is positief in het SBZ-V door het ouder en structuurrijker worden van bossen.

Tabel 0-16: Actuele populatie, aangemelde populatie en potenties van de Zwarte specht – *Dryocopus martius*

	Actuele pop.	Aanmelding	Potenties
Totaal	minimum 4-5 BP	niet aangemeld	aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-17: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Zwarte specht - *Dryocopus martius*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overall gedegradeerd	<20-30 broedparen per kernpopulatie -> C
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overwegend voldoende tot goed	kleinere percelen bos (met beuken en/of naaldbomen) tot op c. 4 km van groot, aaneengesloten bos: → B
-vegetatiestructuur	Overwegend voldoende tot goed	bomenrijen langs brand-, veld- of verkeerswegen (in niet te dichte bos) → B
- aanwezigheid soorten (positief)	Overwegend voldoende tot goed	Beuken en andere boomsoorten (inclusief naalddhout) van 40 tot 150 cm dik → B
- oppervlakte	Overwegend voldoende tot goed	Loofbos en gemengd bos: 200 - 400 ha geschikt loofbos per broedpaar; Naaldbos: 100 - 200 ha geschikt naaldbos per broedpaar → B
- pesticiden	Overwegend voldoende tot goed	geen gebruik van pesticiden in het bos -> A
- verstoring	Overwegend voldoende tot goed	enkel zachte recreatie (fietsen, wandelen, ...) in de wijde omgeving van de broedplaats -> B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium: populatiegrootte.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Behoud van de actuele populatie van 4-5 broedparen en minimaal behoud van de oppervlakte actueel leefgebied.
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied; 800-1000 ha naalddhoutbos of 1600-2000 ha gemengd- of loofhoutbos nodig door: - creëren van bossen met voldoende variatie aan (loof)boomsoorten, voldoende oude, dikke bomen (hoog aandeel staand dood hout) en (grote) open plekken.

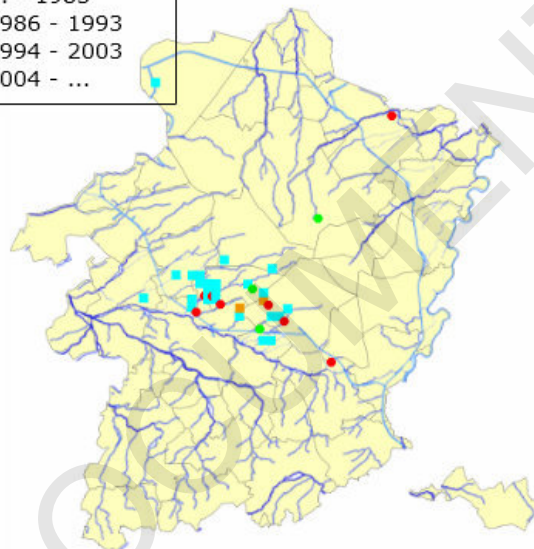
Woudaap - *Ixobrychus minutus*

Het actuele voorkomen

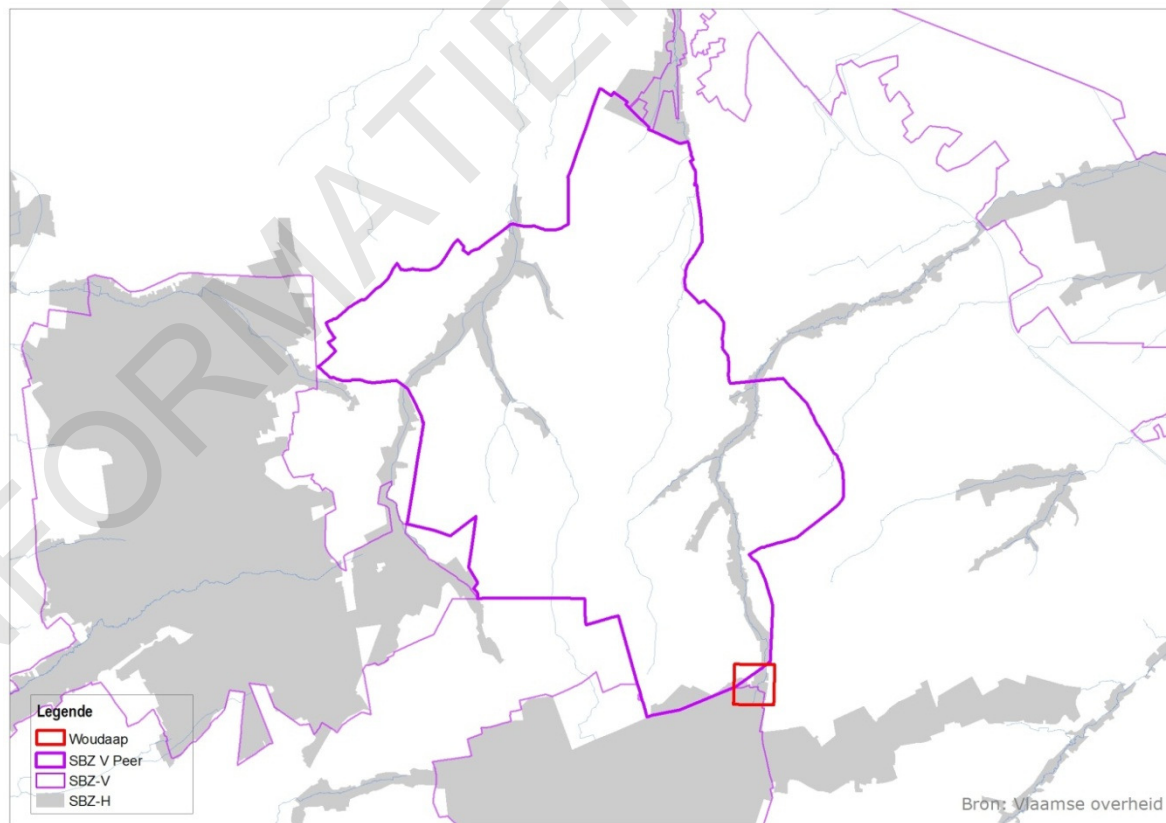
Ten tijde van de aanmelding was er één broedgeval bekend van in Reppel. Het afgelopen decennium broedde de soort 2-maal in de bovenloop van de Abeek.

Ixobrychus minutus - Woudaap

Legende	
■	... - 1985
■	1986 - 1993
●	1994 - 2003
●	2004 - ...

LIKONA
LIMBURGSE KADPEL VOOR NATUURSTUDIE

Figuur 0- 14: Verspreiding van Woudaap - *Ixobrychus minutus*

Potenties

De woudaap is een zomergast van zoete waterpartijen, rietvelden en met riet, wilgen of lisdodde, begroeide oeverzones van vijvers en sloten met proper, stilstaand of traag stromend water, rijk aan allerlei waterleven. Hier vist hij van op de kant, van op rietstengels of overhangende takken. Zijn voedsel bestaat uit vis, amfibieën en allerlei ongewervelden. Als nestplaats wordt meestal puur riet of struikgewas in ondiep water verkozen.

De potenties voor woudaap in het gebied zijn matig. Het is geen karakteristiek leefgebied voor woudaap en een broedgeval zal wellicht enkel onregelmatig plaatsvinden in jaren met hoge aantallen broedgevallen elders in Limburg.

De trend

Volgens de drie Limburgse broedvogelatlassen is in het SBZ-V het aantal broedparen van de woudaap onveranderd.

Tabel 0-18: Actuele populatie, aangemelde populatie en potenties van de Woudaap – *Ixobrychus minutus*

	Actuele pop.	Aanmelding	Potenties
Totaal	0-1 BP	niet aangemeld	aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-19: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Woudaap - *Ixobrychus minutus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 20 broedparen per kernpopulatie → C
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overwegend voldoende tot goed	Kleine en grote moerassen met een afwisseling van open water, rietkragen, waterplanten (Gele Plomp, Waterlelie,...), struweel en soms bos. Enige afwisseling in grenzen tussen water en helofyten (waterriet), veel oevervegetatie, met name waterriet, ondiep helder water en voldoende vis. → B
- vegetatiestructuur	Overal gedegradeerd	te weinig waterriet (waterrietzones allemaal < 3m breed) en/of weinig variatie van vegetatiestructuur in verlandingszone → C
- diepte	Overwegend voldoende tot goed	Tijdens het zomerseizoen beken of poelen tot 2.5 m diep in het midden en een ondiepere rietzone (0,3 - 1m diep/5m breed) aan minstens één rand Alle vijvers in het gebied zijn in principe geschikt qua diepte → A
- waterhuishouding	Overwegend voldoende tot goed	Waar natuurlijke peildynamiek ontbreekt, kan het peil kunstmatig geregeld worden zodat er lage zomerpeilen en hoge winterpeilen zijn → B
- oppervlakte	Overwegend voldoende tot goed	5-25 ha geschikt rietland per broedpaar → B
- verstoring	Overwegend voldoende tot goed	weinig of geen menselijke verstoring (recreatie, vissers, ...) op en rond de nestplaats tijdens het broedseizoen → B
- beheer	Overal gedegradeerd	geen aangepast beheer in oude rietvelden → C

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, vegetatiestructuur en beheer.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatie doelstelling	Behoud van actuele populatie van 1 broedpaar in de Abeekvallei.
kwaliteits doelstelling	Het doel voor woudaap is 1 broedpaar en 5-25 ha extra leefgebied door: <ul style="list-style-type: none">- Verbetering kwaliteit leefgebied bestaande uit rietland, moerasvegetaties (>50%) en open water (> 30%);- helder water met goede waterkwaliteit en een hoog voedselaanbod (jonge vis, ongewervelden, amfibieën);- voldoende rust en waar mogelijk het creëren van predatievrije broedgelegenheden tijdens de broedperiode;- voldoende open vijvers met randbegroeiing;- gevarieerde leeftijdsstructuur van de rietvegetaties;- aanwezigheid verlandingsvegetaties;- hoog waterpeil tijdens het broedseizoen.

Doortrekkende en overwinterde vogels

Blauwe kiekendief - *Circus cyaneus*

Het actuele voorkomen

Blauwe kiekendief is vooral in de wintermaanden waar te nemen in het SBZ. Binnen het vogelrichtlijngebied worden er jaarlijks verschillende waarnemingen van blauwe kiekendief vermeld.

Het Schietterrein van Houthalen-Hechteren wordt zowel tijdens de trek als tijdens de winter gebruikt als foeragegebied.

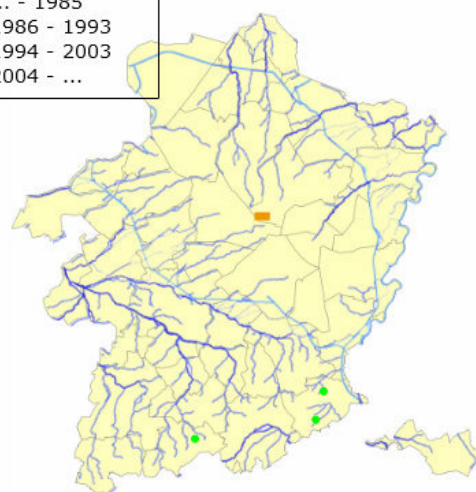
Potenties

De blauwe kiekendief is een roofvogel van open landschappen: wei- en akkerland, kapvlaktes, aanplantingen, moerasgebieden, heidevelden en venen. Slaapplaatsen in de winter zijn vaak gelegen in rietvelden of schorren, maar ook in open ruigtes en akkergewassen zoals groenbedekkers. Het voedsel bestaat uit kleine prooien (vogels en zoogdieren) die, laag en traag boven de vegetatie vliegend, met een snelle duik bejaagd worden.

De trend

De aantallen overwinterende blauwe kiekendieven zijn achteruitgegaan door de afname van geschikt

Circus cyaneus - Blauwe Kiekendief

LIKONA
LIMBURGSE KROON VOOR NATURESTUDIE

Figuur 0- 15: Verspreiding van Blauwe kiekendief - *Circus cyaneus*

foerageergebied in de omliggende agrarische gebieden en beekvalleien en de kwaliteit van het habitat is tevens gedeeltelijk gedegrademd omwille van het criterium verstoring. De aantallen tijdens de doortrek kunnen sterk variëren naargelang het voedselaanbod en/of weersomstandigheden.

Tabel 0-20: Actuele populatie, aangemelde populatie en potenties van de Blauwe kiekendief – *Circus cyaneus*

	Actuele pop.	Aanmelding	Potenties
Totaal	onbekend	niet aangemeld	aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-18: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Blauwe kiekendief - *Circus cyaneus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overwegend voldoende tot goed	[foerageergebied] open landschappen met mozaïek van zeer open wei- en akkerland, moerasgebieden, heidevelden, venen; [slaapplaatsen] rietvelden, schorren -> A
- vegetatiehoogte	Overwegend voldoende tot goed	[slaapplaats] relatief hoge vegetatie met pollen: 60 - 100 cm hoog tijdens de winter -> A/B
- voedselaanbod	Overwegend gedegrademd	Te weinig veldmuizen en kleine zangvogels <20% geschikt habitat (niet te dichte ruigtes, permanent grasland, ruige akkerranden en stoppelvelden) in agrarisch gebied -> C
- verstoring	Overwegend voldoende tot goed	[slaapplaats] verstoring in de omgeving van de slaapplaatsen -> C

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk gedegrademde staat van instandhouding omwille van de criteria voedselaanbod en verstoring.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

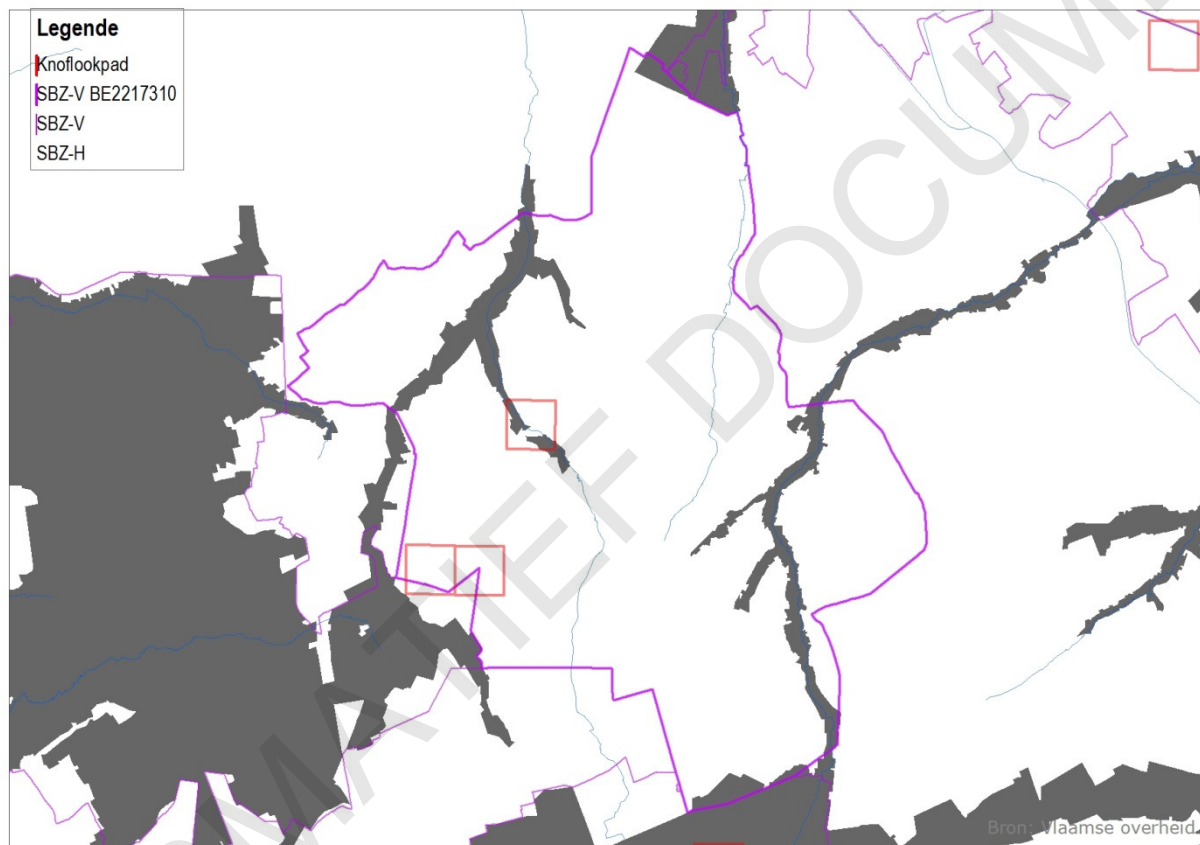
Populatie-doelstelling	Behoud van de gemiddelde aantallen van overwintelaars. De aantallen kunnen jaarlijks schommelen.
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied door: <ul style="list-style-type: none"> - Het garanderen van de nodige rust op de slaapplaatsen. - Het bevorderen van het voedselaanbod in agrarische gebieden (bv. onbewerkte randstroken langs akkers, braakliggende akkers, verruigd grasland, ...) - Het behoud van de openheid van het landschap in belangrijke overwinteringsgebieden.

Knoflookpad - *Pelobates fuscus*

Het actuele voorkomen

Knoflookpad kwam met zekerheid voor in twee poelen intensief landbouwgebied op de Bomerheide tot en met 2007. Het is de enige locatie waar jaarlijks legsels worden waargenomen. Dit sluit aan bij het Landschap van Dommel en Bolisserbeek. In de bovenloop van de Dommel kwam de soort voor in Mullemerbenden en Molhem. Tot 1990 kwam de soort ook voor in het brongebied van de Zwarte beek. Op het Schietveld werd knoflookpad in 2008 en 2009 opnieuw waargenomen (resp 1 en 2 mannetjes).

Voor de aanmeldingsgegevens wordt verwezen naar bijlage 1.

Figuur 0- 16: Locaties van waarnemingen van Knoflookpad - *Pelobates fuscus*

Potenties

De Knoflookpad bewoont gebieden waarin (matig) voedselrijke plassen in de onmiddellijke nabijheid liggen van terreinen met een mulle, korrelige zandbodem. Als paaiplaatsen komen in aanmerking: weidepoelen, oude meanders, kleine vijvers en vennen met (matig) voedselrijk, niet te zuur ($\text{pH} > 6$) water. Deze wateren zijn bij voorkeur permanent waterhoudend, visvrij en met een rijke water- en oevervegetatie. In voedselarme of te zure wateren sterven de eieren af tengevolge van schimmelinfecties. Deze paddensoort verblijft buiten de voortplantingstijd overdag en in de winter ondergronds aan land, soms tot op een diepte van 1 meter. Ze zijn dan strikt gebonden aan terreinen met een losse, zanderige bodem waarin ze zich gemakkelijk kunnen ingraven. Typische voorbeelden hiervan zijn zandige rivier- en beekduinen, gestabiliseerde stuifzandheuvelds in heidegebieden en zandige akkers. Geschikte landbiotopen worden pas bewoond wanneer in hun nabijheid waterpartijen liggen die als paaiplaats in aanmerking komen. De combinatie van zandige bodems met voedselrijke waters is weinig frequent en kan men aantreffen waar zandgronden of heuvelruggen grenzen aan de lager gelegen beek- en rivierdalen, of in heideterreinen met matig voedselrijke plassen, vijvers of vennen.

De combinatie van losse, zandige bodems met matig voedselrijke waters komt weinig frequent voor. In het SBZ-V van Peer en de nabijgelegen SBZ's van de militaire domeinen komen beide situaties voor of zijn er goede herstelpotenties.

Trend

Knoflookpad doet het op Vlaamse schaal zeer slecht en in de regio is de trend negatief. Er is nog maar een beperkt aantal recente waarnemingen.

Tabel 0-21: Actuele populatie, aangemelde populatie en potenties van de Knoflookpad - *Pelobates fuscus*

	Actuele pop.	Aanmelding	Potenties
Totaal	lage aantallen	Niet aangemeld	aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-20: Beoordeling van de criteria en indicatoren voor de Knoflookpad - *Pelobates fuscus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 20 roepende mannetjes -> C
- voortplanting	Overal gedegradeerd	Succesvolle voortplanting niet aantoonbaar-> C
- nabije populatie	Overal gedegradeerd	>3 km-> C
Habitatkwaliteit		
Waterhabitat		
- aantal en grootte van de waterpartijen	Overal voldoende tot goed	Complex van <3 permanente en/of tijdelijke kleine plassen -> B
- voedselrijkdom	Overal voldoende tot goed	mesotroof -> A
- pH	Overal voldoende tot goed	6.8 -> A
- vegetatie	Overal voldoende tot goed	>25% van de oppervlakte met dichte ondergedoken of drijvende vegetatie -> A
- beschaduwing	Overal gedegradeerd	Weinig (<33%) -> B
- permanentie	Overal voldoende tot goed	De poel waar in 2008, 2009 knoflookpadden op werden waargenomen bevat water tot minstens half augustus. De overige poelen vallen vroeger droog -> B
- vissen	onbekend	Vissen aanwezig-> X
Landhabitat		
- biotoop	Overal voldoende tot goed	Beperkt geschikt landbiotoop voorhanden in de vorm van zandige dijken en zandhopen -> B
- verbossing	Overal voldoende tot goed	Vroeg stadium-> B
- bodem	Overal voldoende tot goed	Zandige, mulle bodem -> A
- afstand tot waterbiotoop	Overal voldoende tot goed	<500m -> A
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	Overal voldoende tot goed	Een matig gebruikte verkeersweg ligt ten zuiden van deze locatie. -> B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, voortplanting en nabije populatie.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Versterking van de populatie tot een minimum van 50 roepende mannetjes en aansluitend ontwikkelen van voldoende geschikt leefgebied op minimaal 5 plaatsen voor herkolonisatie. Dit vereist 3-4 ha extra leefgebied (naast de reeds geformuleerde doelen voor dit gebied), zowel landbiotoop als voortplantingsbiotoop (waarvan 1 ha 2330).
Kwaliteits-doelstelling	<p>Goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> landbiotoop: open terreinen met zandige bodem (landduinen, heiden, zandige akkers) in de directe omgeving van het waterbiotoop. waterbiotoop: herstel van de kwaliteit van de huidige voortplantingswateren en aanleg van poelen met een meso- tot eutrofe waterkwaliteit, visloos en een rijke drijvende en ondergedoken waterplantenvegetatie in de directe omgeving (< 400 m) van het huidige voorkomen. <p>Realisatie van 2 functionele natuurverbindingen naar de heidegebieden van de militaire domeinen Kamp Beverlo en het Schietveld van Houthalen-Helchteren (beide verbindingen liggen binnen SBZ, behalve een zone van 1 km in de vallei van de Bolliserbeek ter hoogte van Sonnis).</p>

Regionaal belangrijke biotopen

Regionaal belangrijk biotopen zijn vegetaties of habitats die weliswaar niet Europees te beschermen zijn, maar die van belang zijn voor het Vlaamse natuurbehoud. Deze vegetaties worden beschermd door de Vlaamse natuurbewoudwetgeving in brede zin.

Voor deze habitats zullen verderop op zich geen doelen worden geformuleerd, maar het is van belang voor het Vlaamse natuurbeleid om te weten waar deze liggen en er bij het formuleren van doelen rekening mee te kunnen houden. Bovendien zijn deze regionaal belangrijke biotopen vaak een leefgebied van een Europees te beschermen soort.

In onderstaande tabel wordt de actuele oppervlakte van de regionaal belangrijke biotopen weergegeven, wordt aangegeven voor welke Europees te beschermen soorten dit biotoop deel uitmaakt van het leefgebied en hoe de potentiële oppervlakte ervoor is in het gebied.

Tabel 0- 23: Samenvattende tabel met het voorkomen van de regionaal belangrijke biotopen, de Europees te beschermen soorten waarvoor dit biotoop leefgebied is en de potentiële oppervlakte ervoor.

	Actuele opp. (ha)	Leefgebied voor:	Potenties (ha)
Doornstruweel (sp)	SBZ-H : 0,2 ha SBZ-V : 0,2 ha	grauwe klauwier	Aanwezig
Riet (mr)	SBZ-H : 70,9 ha SBZ-V : 40,9 ha	blauwborst, woudaap	Aanwezig
Dotterbloemgraslanden (hc)	SBZ-H : 7,6 ha SBZ-V : 11,2 ha	boomkikker, bruine kiekendief (in de winter ook voor roerdomp),	Aanwezig
Grote zeggevegetaties	SBZ-H : 0 ha SBZ-V : 0 ha	porseleinhoen	Aanwezig
Zuur laagveen (ms)	SBZ-H : 0,07 ha SBZ-V : 0 ha	blauwborst,	Aanwezig
Gagelstruweel (sm)	SBZ-H : 0 ha SBZ-V : 0 ha	blauwborst,	Aanwezig
Wilgenstruweel (sf, so)	SBZ-H : 0 ha SBZ-V : 0,08 ha	blauwborst,	Aanwezig
Bremstruweel (sg)	SBZ-H : 18 ha SBZ-V : 8,4 ha	grauwe kiekendief, blauwe kiekendief,	Aanwezig
Oligo en mesotrofe wateren (ao, aom)	SBZ-H : 0 ha SBZ-V : 0 ha	boomkikker, heikikker, poelkikker, kamsalamander, gevlekte witsnuitlibel,	Aanwezig

		roerdomp, woudaap, verschillende vleermuizen, ...	
Soortenrijk permanent cultuurgrasland met relictten van halfnatuurlijke graslanden (hp*, hpr*, hj, hr, ku+, ku, kt+, kt)	SBZ-H : 124,6 ha SBZ-V : 232 ha	boomkikker, heikikker, poelkikker, kamsalamander, roerdomp, bruine kiekendief, wespandief, grauwe klauwier, grauwe kiekendief, blauwe kiekendief, verschillende vleermuizen...	Aanwezig

Regionaal belangrijke soorten (RBS)

Regionaal belangrijk soorten zijn soorten die weliswaar niet Europees te beschermen zijn, maar die van belang zijn voor het Vlaamse natuurbehoud. Deze worden beschermd door de Vlaamse natuurbehoudwetgeving in brede zin.

Voor deze soorten zullen verderop op zich geen doelen worden geformuleerd, maar het is van belang voor het Vlaamse natuurbeleid om te weten waar deze voorkomen en er bij het formuleren van doelen rekening mee te kunnen houden. Bovendien hebben deze regionaal belangrijke soorten vaak een of meerdere Europees te beschermen habitat(s) als leefgebied.

In onderstaande tekst wordt het voorkomen van de regionaal belangrijke soorten en hun huidige staat van instandhouding weergegeven.

Het landbouwgebied ten noorden (Siberië/Maastrichterheide) en oosten van het Schietterrein van Houthalen-Helchteren (Gabriëls J., Lemmens J., 2011) is – en vooral was – één van de belangrijkste weidevogelgebieden in Limburg.

Onderstaande tabel geeft het actueel voorkomen en de trend van het laatste decennium weer van volgende soorten:

Tabel 0- 32: Samenvattende tabel met het voorkomen van de regionaal belangrijke soorten ten noorden en ten oosten van het Schietveld van Houthalen-Helchteren.

Weidevogels ten noorden en oosten Schietterrein								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Patrijs	3	3	5	9	8	5	6	6
Scholekster	8	4	5	5	6	4	3	3
Kievit	94	128	95	92	80	65	66	47
Watersnip	0	2	0	0	0	0	0	0
Grutto	19	24	20	11	12	16	13	8
Wulp	13	26	23	22	20	16	9	12
Veldleeuwerik	73	38	50	85	80	60	50	48
Graspieper	16	19	11	25	18	12	18	10

Gele Kwikstaart	4	11	6	8	7	5	5	4
Roodborsttapuit	0	1	2	1	2	2	3	2
Spotvogel	5	0	0	0	0	0	3	2
Geelgors	6	4	3	3	3	3	3	2

Alle geïnventariseerde soorten vertonen een neerwaartse trend in dit grootschalig agrarisch landschap van bovenlopen van Abeek, Bullen- en Gielisbeek en Dommel. Dit grote weidevogellandschap van weleer is voor de meeste akker- en weidevogels onaantrekkelijk geworden en heeft nu bijna alle kenmerken van een agrarische woestijn.

Grutto (*Limosa limosa*)

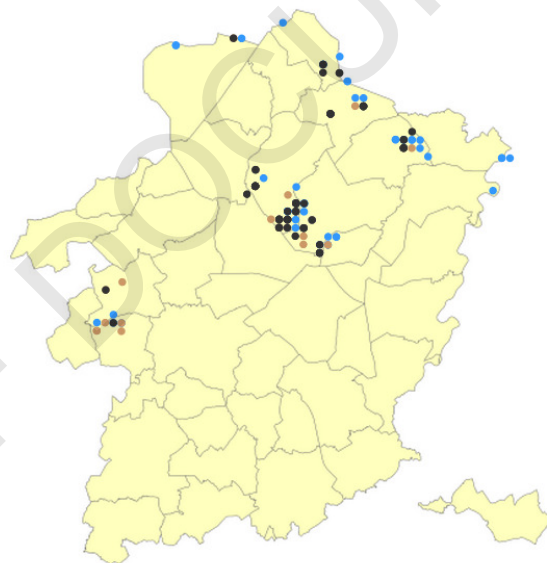
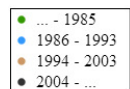
Huidige staat van instandhouding

De populatie bevindt zich in dit gebied in een kritische situatie en staat op rand van uitsterven. De soort doet het ook op Europese schaal slecht (vulnerable op de IUCN-lijst). De staat van instandhouding is ongunstig in Europa.

Relatief belang van SBZ-V voor de instandhouding in Vlaanderen : qua aantal 'Belangrijk' qua areaal 'Essentieel', want het is nog één van de weinige plaatsen in Limburg waar er nog broedkoepels voorkomen.

De trend is echter zeer ongunstig. De Grutto werd de laatste jaren echter niet meer waargenomen als broedvogel aan de bovenlopen van Abeek, Gielisbeek. Er wordt ook gevreesd voor de resterende populatie langs de bovenlopen van Dommel en Bolliserbeek (Bomerhei). De populatie daalde van 13 paar naar 8 op één jaar.

Leefgebied: Open landschap met vochtige heide, vennen en bloemrijke onbemeste en pesticidenrije, natte tot vochtige graslanden. De grutto voedt hij zich vooral met regenwormen, larven van langpootmuggen (emelten) en muggenlarven. Er is bij voorkeur voldoende dekking na het uitvliegen van de jongen (ongemaaide percelen).

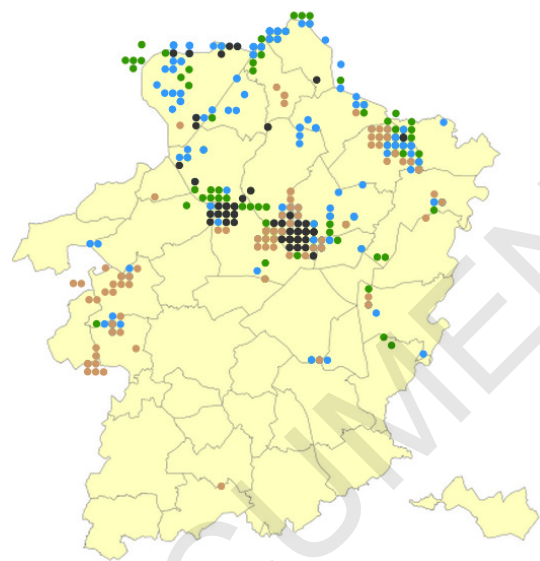
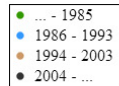
Wulp (Numenius arquata)

Huidige staat van instandhouding

De staat van instandhouding op Europees niveau is slecht.

Op het Schietveld van Houthalen-Helchteren kwamen ooit de grootste absolute dichtheden bedragen 33 paren en 19-25 paren per atlashok.

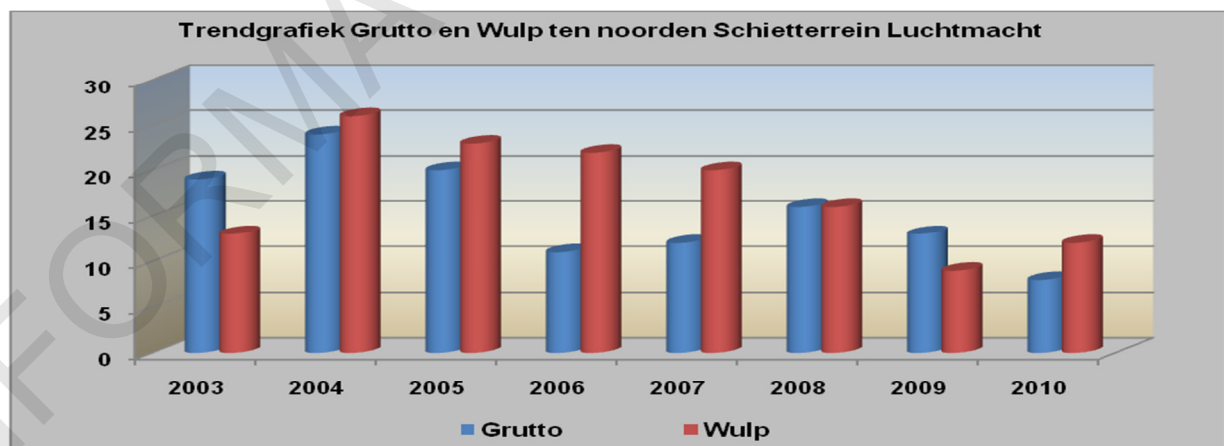
De soort is zeer plaatsgetrouw en keert elk jaar terug naar de zelfde broedgebieden, ook al zijn deze broedgebieden niet meer van voldoende kwaliteit. Wulp kan relatief gezien redelijk oud worden, waardoor het lijkt dat de soort er elk jaar tot broeden komt. Dit kan een verkeerd beeld geven. Daarbij komt ook nog eens dat de soort vaak een laag broedsucces heeft: slechts weinig eieren groeien uit tot volwassen individuen.

Relatief belang van SBZ-V voor de instandhouding in Vlaanderen : 'Belangrijk'.

Trend: volgens bijgevoegde tabel en figuur is de trend dalend. Enkel van de wulp werden meer paren genoteerd dan in 2009. Dit laatste heeft ongetwijfeld te maken met de sterke recreatieve verstoring op het aangrenzend Schietterrein. Hierdoor werd het aantal broedende Wulpen op het Schietterrein meer dan gehalveerd (van 13 paar naar 6 paar).

Leefgebied: Open landschap van vochtige tot natte heide met heischrale graslanden en duinen. Foerageergebieden grenzend aan open heideterreinen met graslanden en in de beekvalleien met laagveengraslanden en moerasachtige vegetaties. Bloemrijke onbemeste en pesticidenrije, natte tot vochtige graslanden en moerasachtige vegetaties. De vogel leeft van regenwormen, larven van langpootmuggen en andere ongewervelden zoals kevers en pissebedden. Voldoende dekking na het uitvliegen van de jongen (ongemaaid percelen). Actieve nestbescherming is wenselijk in landbouwgebied.

Rode-lijstsoorten

Voor de bescherming van natuurwaarden in Vlaanderen zijn de rode-lijstsoorten van belang. Er werd een analyse gemaakt van de rode-lijstsoorten van open en gesloten landbouwgebieden die actueel voorkomen binnen het SBZ- V. De rode-lijstcategorie geeft een inschatting van de kans op uitsterven in Vlaanderen (Devos et al, 2004).

Tabel 0- 33: Lijst van de aanwezige rode-lijstsoorten en per soort het percentage van de totale Vlaamse populatie binnen het SBZ-V op basis van de broedvogelatlas (2000-2002).

Soorten	Rode-lijstcategorie	% van totale Vl. populatie
boompieper - <i>Anthus trivialis</i>	Bedreigd	6%
geelgors - <i>Emberiza citrinella</i>	Bedreigd	7%
graspieper - <i>Anthus pratensis</i>	Bedreigd	1%
zomertortel - <i>Streptopelia turtur</i>	Bedreigd	1%
patrijs - <i>Perdix perdix</i>	Kwetsbaar	1%
veldleeuwerik - <i>Alauda Arvensis</i>	Kwetsbaar	2%

Meer dan 5% van de totale Vlaamse populatie boompieper en geelgors komt voor in het gebied. Van de overige rode-lijstsoorten van landbouwgebieden komt 1 tot 2% van de totale Vlaamse populatie er voor.

Geelgors, zomertortel en boompieper zijn kenmerkend voor de kleinschalige landbouwgebieden. De meest kritische vertegenwoordiger van dit type leefgebied is de bijlage-1 soort is ortolaan. Leefgebied voor de 'ortolaangroep' wordt gerealiseerd in de gebieden die nog kleinschalig zijn en dus de hoogste potenties hebben voor deze soortengroep.

Veldleeuwerik en graspieper zijn soorten van open landbouwgebieden en mijden bebouwing en hoge dichtheden aan hagen, houtkanten, bomen en bosjes. De bijlage-1 soort grauwe kiekendief is kenmerkend voor open agrarische gebieden met veel extensief beheerde elementen. Patrijs kan in beide types van gebied voorkomen maar dan zijn steeds veel extensief beheerde elementen in het landbouwgebied aanwezig (Dochy en Hens, 2006). In de open landbouwgebieden van Peer heeft intensivering van het landgebruik geleid tot een afname van het voedselaanbod. Ook de uitbreiding van het areaal maïssteelt, het vervroegen van maaidatums en de hogere veebezetting hebben hiertoe bijgedragen. Voor graspieper die natte tot vochtige, grazige terreinen verkiest is de afname van het weideareaal en de verdroging door de aanleg van drainagegrachten in de open landbouwgebieden van Peer nefast geweest (Stuckens et al, 2004). Deze Rode-lijstsoorten kunnen meeliften op de doelstellingen voor grauwe kiekendief, die kenmerkend is voor open agrarische gebieden met veel extensief beheerde elementen.

SOORT	VOORKOMEN	LEEFGEBIED	BIJKOMENDE EIS AAN HABITAT
Snor	Wijshagen, Peer	Riet en zeggenvegetaties	Goede waterkwaliteit met hoog aanbod aan insecten
Graspieper Veldleeuwerik	Siberië/ Maastrichterheide en op het Schietveld	Open landschap van droge met vochtige heide met heischrale graslanden en struisgraslanden (rrb_ha)	Bloemrijke onbemeste en pesticidenrije graslanden
Roodborstapuit Boompieper	Schietveld en omliggende landbouwgronden en	Open landschap van droge en vochtige heide	Structuurrijke heide

	VNR 'de Oudsberg' , Ophovenderheide en omgeving	met ruigten en jonge opslag	Bloemrijke onbemeste en pesticidenvrije graslanden
Geelgors	Schietveld en omliggende landbouwgronden en VNR 'de Oudsberg' , Ophovenderheide en omgeving	Open landschap van droge heide met onbegroeide zandige plekken	Bloemrijke onbemeste en pesticidenvrije graslanden en moerasachtige vegetaties
Klapekster	Schietveld en omliggende landbouwgronden en VNR 'de Oudsberg' , Ophovenderheide en omgeving	Open heide landschap met verspreide bomen, genoeg voedselaanbod	Rust Voldoende insecten en kleine prooien
Gentiaanblauwtje Heideblauwtje	Schietveld met voor gentiaanblauwtje enkel een restpopulatie op de rand ter hoogte van sonnisheide	Vochtige tot venige heide en natte heischrale graslanden	Verhogen grondwatertafel in functie van kwaliteit en vergroting leefgebied. Tegen gaan vergrassing en afstemming begrazingsbeheer Aanleg van heidecorridor naar Kamp van Beverlo in functie van meta-populatie

Bijlage 3 – De aanmeldingsgegevens

Artikel 8, §1, eerste lid 2° van het besluit dat de procedure regelt, stelt dat er bij de bepaling van de actuele staat van instandhouding rekening moet worden gehouden met de aan de Europese Commissie aangemelde gegevens bij de eerste vaststelling.

De aangemelde gegevens van soorten bij de eerste vaststelling van de habitatrichtlijngebieden had tot doel deze vaststelling en afbakening van gebieden te argumenteren. Het gaat hierbij om de gegevens die, ten gevolge van de beslissing van de Vlaamse Regering op 4 mei 2001, werden aangemeld bij de Europese Commissie als in aanmerking komend als speciale beschermingszone. De commissie wil dat deze gegevens bij de definitieve aanwijzing van het gebied als speciale beschermingszone, in de praktijk dus op basis van het IHD-proces, worden geüpdatete.

In deze bijlage wordt eerst de aanmeldingsgegevens zelf aangegeven, waarbij in dezelfde tabel de nieuwe gegevens voor de aanmelding aan de commissie worden beschreven. Daarna wordt dieper ingegaan op de betekenis, rol en interpretatie van deze gegevens.

De soorten van de vogelrichtlijn

BE2217310 - Bochoolt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer

Soort	Oude gegevens (1979)		Nieuwe gegevens	
	Populatie Min - max	seizoen	Populatie Min - max	seizoen
Blauwborst	10			
Grauwe Kiekendief	1			
IJsvogel	5			
Nachtzwaluw	10			
Ortolaan	40		0	
Wespendief	1			

De aangemelde habitats van belang voor de vogelrichtlijnsoorten

Beschrijving (1979)
Akker
Alluviaal en zeer nat bos
Artificiële landschappen
Gemengd bos
Moerasgebieden
Overblijvende teelten, boomgaarden

Overige urbane en industriële zones
Rivieren en stromen
Ruderaal land
Stadsparken en tuinen
Wouden en bossen

De bedreigingen voor de vogelrichtlijnsoorten

Beschrijving (1979)	Belangrijkheid
Infrastructuur algemeen	Belangrijk
Kanalisatie	Zeer belangrijk
Landbouwintensificatie	Zeer belangrijk
Teloorgang of verwaarlozing van beheer	Zeer belangrijk

Interpretatie van de aanmeldingsgegevens

De aangemelde gegevens van soorten bij de eerste vaststelling van de habitatrichtlijngebieden had tot doel deze vaststelling en afbakening van gebieden te argumenteren. Vlaanderen heeft hierbij verkozen de voor de betreffende Habitatrichtlijngebied belangrijkste habitattypen en soorten aan te melden.

Habitattypen 6510, 7140 en 7220 en bijlage-II-soorten Bittervoorn, Vliegend hert en Rivierdonderpad komen nu, en ook toen, wel voor, maar zijn bij aanmelding niet opgegeven omdat ze minder relevant waren voor de argumentatie van de vaststelling en de afbakening van dit habitatrichtlijngebied. De bever kwam bij de afbakening niet voor en nu wel. De instandhoudingsdoelstellingen en de prioriteitstelling dient echter alle aanwezige soorten en habitattypen te omvatten zodat de Europese databank ter zake dient aangepast.

Soorten

Populatie (in percentageklasse ten opzichte van de totale Belgische populatie)

Mogelijke waarden: $100\% \geq p > 15\%$, $15\% \geq p > 2\%$; $2\% \geq p > 0\%$; populatie verwaarloosbaar.

Hoewel voor de prioriteitstelling in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen dezelfde drempelwaarden gehanteerd worden, is er geen rechtstreekse vergelijking mogelijk, gezien het in de instandhoudingsdoelstellingen gehanteerde percentage ten opzichte van de totale Vlaamse populatie is, en deze van de aanmelding aan Europa diende verrekend te worden ten opzichte van de totale Belgische populatie en dus rekening houdende met de door Wallonië en Brussels Hoofdstedelijk gewest ingeschatte populaties.

Behoud

Deze op de AGIV-website weergegeven term heet in de officiële Europese regelgeving "**bescherming**" en wordt verkregen door de integratie van 2 subcriteria:

- mate van instandhouding van de elementen van de habitat die van belangrijk zijn voor de betrokken soort; mogelijke waarden zijn "elementen volkomen gaaf", "elementen goed geconserveerd" en "elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast"

- herstelbaarheid; deze kan “gemakkelijk”, “mogelijk zonder buitensporige inspanningen” of “moeilijk of onmogelijk” zijn.

Het “behoud” of de bescherming is:

- **uitstekend bewaard:**
 - o elementen volkomen gaaf, ongeacht de beoordeling van de herstelbaarheid
- **goed bewaard:**
 - o elementen goed geconserveerd, ongeacht de beoordeling van de herstelbaarheid; of
 - o elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast **en** herstel gemakkelijk;
- **matig of minder goed bewaard:**
 - o elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast **en** herstel mogelijk zonder buitensporige inspanningen of herstel moeilijk of onmogelijk

Bij gemakkelijk herstel, wat vaak is vooropgesteld bij de aanmelding is de bescherming per definitie goed of zelfs uitstekend, onafhankelijk van mate van instandhouding van de elementen.

Ermeë rekening houdende dat in de S-IHD herstel vooropgesteld wordt voor alle/de meeste habitattypen, zijn, rekening houdende met bovenstaande, de aanmeldingsgegevens conform met de huidige bevindingen, behalve voor de kamsalamander die vermoedelijk verdwenen is.

Isolatie

Mogelijke waarden zijn: “(vrijwel) geheel geïsoleerde populatie” (hoogste score!); “niet-geïsoleerde populatie aan de rand van het areaal”; “niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie”.

Dit criterium is een manier om bij benadering zowel de kwetsbaarheid van de beschouwde populatie als de bijdragen van die populatie aan de genetische diversiteit van de soort te bepalen. Sterk vereenvoudigd kan men stellen dat hoe meer een populatie geïsoleerd is, hoe belangrijker haar bijdrage tot de genetische diversiteit van die soort. De term slaat zowel op soorten (endemen, ondersoorten, variëteiten en rassen) zelf, als op deelpopulaties van een metapopulatie.

Algemeen (Algemene beoordeling)

Mogelijke waarden zijn: uiterst waardevol, waardevol en beduidend.

Dit criterium is een integratie van alle voorgaande.

Referenties

- Decler, K. (red.), 2007. *Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee. Habitattypen, Dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.M.2007.01, Brussel, 584 p.*
- European Commission, DG Environment (1999). *Interpretation manual of European union habitats EUR 15/2*
- Europese Commissie, 1996, *beschikking van de Commissie van 18 december 1996 betreffende het informatieformulier voor als natura2000-gebieden voorgestelde gebieden (97/266/EG), Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*
- Paelinckx D., Adriaens D., Louette G. & Hoffmann M., 2009. *Vergelijking van de gegevensbank habitatrichtlijngebieden met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD). Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2009.66. Brussel, 53 pp.*

Bijlage 4 –De expertgroep

Voor het aanboren van de lokale ecologische kennis binnen de Vlaamse overheid en wetenschappelijke instellingen werd een expertgroep opgericht. Deze expertgroep werd samengesteld uit leden van het Agentschap voor Natuur en Bos, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek en andere administraties en instellingen. Deze experts beschikken over kennis over het gebied, de daar voorkomende soorten en habitats en ecologische kennis in het algemeen, noodzakelijk voor de correcte opmaak van dit rapport.

Samenstelling

- Geert Sterckx, Agentschap voor Natuur en Bos
- Kobe Janssen, Agentschap voor Natuur en Bos
- Marijke Thoonen, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

De gegevens over de Limburgse broedvogels werden opgevraagd bij LIKONA en besproken in een overleg met Jan Gabriëls, voorzitter van de Limburgse Vogelwerkgroep, en Albert Geuens, vogelkenner en actief in deze regio.

Bijlage 5 – Kaartenbijlage

SITUERINGSKAART

3.2 Situering van het SBZ en zijn deelgebieden

POTENTIEKAARTEN

- 5.1) Indicatieve potenties van het habitat 4030 Droge Europese Heide
- 5.2) Indicatieve potenties van het habitat 6510 Laaggelegen schraal hooiland
- 5.3) Indicatieve potenties van het habitat 6230 Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden
- 5.4) Indicatieve potenties van het habitat 6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
- 5.5) Indicatieve potenties van het habitat 6510 Laaggelegen schraal hooiland
- 5.6) Indicatieve potenties van het habitat 9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei
- 5.7) Indicatieve potenties van het habitat 9130 Beukenbossen van het type Asperulo-Fagetum
- 5.8) Indicatieve potenties van het habitat 9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli
- 5.9) Indicatieve potenties van het habitat 91^{F0} Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (Eutroof)
- 5.10) Indicatieve potenties van het habitat 91^{F0} Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (Mesotroof)
- 5.11) Indicatieve potenties van het habitat 91^{F0} Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (Oligotroof)
- 5.12) Indicatieve potenties van het habitat 91^{F0} Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (Vogelkers-Essenbos))

BESCHRIJVING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT

- 6.1) Ruimtelijke Bestemmingscategorieën
- 6.2) VEN-IVON
- 6.3) Onroerend erfgoed
- 6.4) Eigendomssituatie
- 6.5) Bostypen
- 6.6) Eigendomssituatie bos
- 6.7) Drinkwaterwinning - vergunde waterwinning
- 6.8) Waterleidingen
- 6.9) Recreatief gebruik
- 6.10) Wonen
- 6.11) Industrie
- 6.12) Transportinfrastructuur
- 6.13) Nutsleidingen

PRIORITEITENKAART

8.2) Prioriteitenkaart

Bijlage 6 – Landbouwimpactstudie

“Rapport Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode en Peer ”

Deze analyse werd opgesteld door het Departement Landbouw en Visserij (14 september 2012).

Bijlage 7 – Methodiek waardering drinkwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening

Het betreft enerzijds oppervlaktewaterwinningen en anderzijds grondwaterwinningen die instaan voor de openbare drinkwatervoorziening. Particulier vergunde winningen worden niet meegenomen in de analyse.

Voor oppervlaktewaterwinningen zijn de percelen waarop de installaties zijn gelegen, inclusief de watervangen, infiltratievoorzieningen en waterbekkens, van waarde. De waarde voor de percelen waarop deze installaties staan wordt vastgesteld op 5.

Voor grondwaterwinningen zijn niet alleen de percelen met installaties van belang, maar ook de percelen die bijdragen aan de kwantiteit en kwaliteit van het opgepompte water. Percelen waarop de installaties gelegen zijn, inclusief infiltratievoorzieningen en waterbekkens krijgen de waarde 5. Concreet betekent dit dat alle percelen binnen de beschermingszone I een waarde 5 krijgen aangevuld met percelen met installaties gelegen buiten zone I.

Voor grondwaterwinningen speelt ook de mate waarbij het perceel bijdraagt aan de winning. Om die waarde te bepalen voor grondwaterwinningen is van de bovenste watervoerende laag de afpompskegel van de winning bij de vergunde capaciteit berekend. Percelen met een grote afpompingsdragen veel bij aan de winning en zullen een hogere waarde krijgen. Percelen met een lage afpompingsdragen een lagere waarde. Afpompskegels worden berekend op basis van het vergund jaardebiet.

Het kan gebeuren dat een waterwinning niet gelegen is in een gebied, maar dat een aantal percelen van het gebied bijdragen tot de kwantiteit en kwaliteit van de winning. Ook van deze waterwinningen wordt de afpompskegel bepaald zodat de overlap met het gebied inzichtelijk gemaakt kan worden. Er wordt van uitgegaan dat voor artesische winning de bijdrage van de omliggende percelen gering zal zijn gezien die weinig of niet bijdragen aan de winning. Toch zal voor de volledigheid ook hiervan de afpompskegel bepaald worden.

Waardeschaal grondwaterwinningen

Waarde = 5 voor de percelen waarop de installaties gelegen zijn, inclusief infiltratievoorzieningen en waterbekkens, de percelen gelegen binnen beschermingszone I en voor de percelen met een afpompingsdragen $> 1\text{ m}$

Waarde = 4 voor de percelen met een afpompingsdragen $> 0.75\text{ m}$ en $< 1\text{ m}$

Waarde = 3 voor de percelen met een afpompingsdragen $> 0.50\text{ m}$ en $< 0.75\text{ m}$

Waarde = 2 voor de percelen met een afpompingsdragen $> 0.20\text{ m}$ en $< 0.50\text{ m}$

Waarde = 1 voor de percelen met een afpompingsdragen $> 0.10\text{ m}$ en $< 0.20\text{ m}$

Afpompskegels van verschillende winningen kunnen overlappen. De mogelijke impact en waarde op de overlappende percelen kan hierdoor hoger zijn. Het gecumuleerde effect/waarde wordt bepaald door een "som" te maken van de afzonderlijke waarden van de afpompskegels van de verschillende betrokken winningen. Aan deze "som" wordt de waarde toegekend die zo goed mogelijk overeenkomt met de afpompsrange zoals hierboven bepaald en met een maximum score van 5. Twee overlappende zones met waarde 1 (= afpompingsdragen $> 0.10\text{ m}$ en $< 0.20\text{ m}$), geven bijvoorbeeld een gecumuleerde waarde 2 (= afpompingsdragen $> 0.20\text{ m}$ en $< 0.50\text{ m}$) voor die overlappende zone)

Tabel 0- 44: Overzicht van de vergunde waterwinningen in of nabij het gebied

Deel- gebied	Code	Omschrijving activiteit via NACEBEL	klasse	gemeente	Begin- datum vergunning	Eind- datum vergunning	Vergund dagdebiet (m ³)	Vergund jaardebiet (m ³)	grondwater	regime
SBZ-V		Winning, behandeling en distributie van water								niet- freatisch
SBZ-V										niet- freatisch
SBZ-V										niet- freatisch
SBZ-V										freatisch
SBZ-V										niet- freatisch
SBZ-V										freatisch
SBZ-V										freatisch

Bijlage 8 - Landschapsecologie: theorie en principes

De landschapsecologie richt zich op de studie van de samenhang tussen enerzijds de abiotische en biotische processen op landschapsniveau en anderzijds de manier hoe de mens dit landschap mee vorm heeft gegeven.

De landschapsecologie integreert verschillende wetenschappelijke disciplines: de fysische geografie en de ecologie.

De fysische geografie bestudeert de niet-levende wereld: geologie, geomorfologie, bodemkunde en de waterhuishouding van het landschap. De ruimtelijke verspreiding van deze verschijnselen is een belangrijk onderzoeksonderwerp. Deze verschillende abiotische kenmerken en hun ruimtelijke configuraties stellen een eerste belangrijke basisvoorwaarde voor het functioneren van een habitat.

De ecologie bestudeert het geheel aan levenloze en levende natuur en bijhorende processen. De nadruk wordt gelegd op de functies die de verschillende componenten voor elkaar vervullen.

De landschapsecologie integreert de ruimtelijke benadering van de fysische geografie met de functionele benadering van de ecologie.

Een belangrijke ontwikkeling in de landschapsecologie was de aandacht voor versnippering van populaties in het landschap en dit geïnspireerd door de 'eilandtheorie'. Een wetmatigheid die vanuit deze theorie naar voren werd geschoven luidt: 'hoe groter het eiland, des te groter het aantal soorten' en 'hoe geïsoleerder het eiland des te kleiner het aantal soorten'. De eilandtheorie werd overgeheveld naar het vasteland, waar habitatplekken als eilanden in een voor een soort niet geschikte matrix ('zee') werden beschouwd.

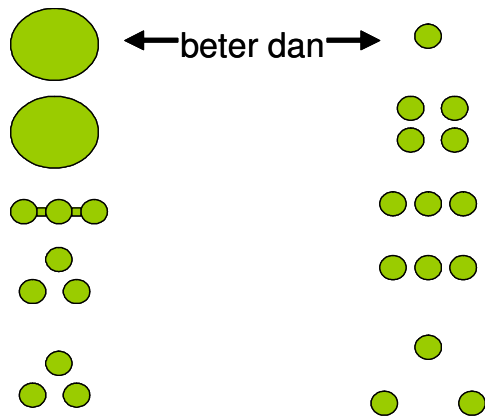
Een belangrijk begrip is ook de 'netwerkpopulatie'. Verscheidene habitatplekken die voor de individuen van een welbepaalde soort onderling overbrugbaar zijn vormen samen een netwerk. Of habitatplekken onderling overbrugbaar zijn is soortafhankelijk. In dat verband wordt gesproken over de 'dispersieafstand'. Een individu van een soort met een kleine dispersieafstand kan enkel habitatplekken bereiken op korte afstand van de habitatplek waar het leeft.

In een netwerk zijn grotere en kleinere habitatplekken gelegen. Het voorkomen van één of enkele grote plekken, groot en goed genoeg voor een zogenaamde 'kernpopulatie', die slechts een geringe kans heeft om uit te sterven, verhoogt de overlevingskans van de totale netwerkpopulatie van de soort.

1) Basiswetmatigheden in de landschapsecologie

In de landschapsecologie wordt vertrokken van bepaalde wetmatigheden (zie onderstaande figuur) zoals:

- Een grote habitatplek is beter dan een kleine habitatplek;
- Een grote habitatplek is beter dan vele kleine habitatplekken;
- Onderling verbonden habitatplekken zijn beter dan niet verbonden habitatplekken;
- De configuratie van habitatplekken is des te beter naarmate de habitatplekken nauwer op elkaar aansluiten en onderling makkelijker bereikbaar zijn.

Figuur 0-12: Wetmatigheden in de landschapsecologie.

2) Metapopulatietheorie

Heel wat soorten en soortgroepen functioneren in West-Europa en in Vlaanderen in metapopulatieverband. Een metapopulatie van een soort is een verzameling van populaties, waarbij de onderlinge uitwisseling tussen de populaties de kans op uitsterven van de totale metapopulatie op lange termijn tot een minimum beperkt.

Vaak wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen kernpopulaties en satelietpopulaties. Een kernpopulatie komt voor waar een ruime oppervlakte aanwezig is van het geschikte leefgebied van de soort. Kernpopulaties zijn de grootste populaties in een netwerk en de soort kan er elk jaar worden aangetroffen.

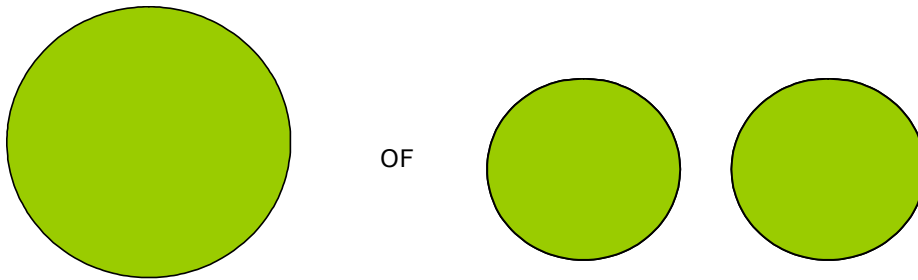
De satelietpopulaties zijn veel kleinere populaties, die niet afzonderlijk kunnen blijven bestaan op lange termijn. De habitat is er immers te klein om lange termijngaranties te bieden voor het voortbestaan van de soort. Doordat zij echter in verbinding staan met andere sateliet- en kernpopulaties, kunnen zij na een tijdelijk verdwijnen van de soort opnieuw gekoloniseerd worden. Omgekeerd kunnen zij na jaren van succesvolle voortplanting zorgen voor populatietoenames in andere satelietpopulaties of kernpopulaties. Essentieel voor het functioneren van een metapopulatie is dat de onderlinge uitwisseling tussen de kern- en de satelietpopulaties steeds mogelijk blijft. Dit kan doordat de kwaliteit van het tussenliggende landschap geleidelijke migratie toelaat tussen de populaties (via verbindingen en stapstenen) of doordat de afstand tussen de populaties direct overbrugbaar is voor de soort, zonder gebruik van stapstenen en verbindingslementen.

In het bijzonder in een zeer sterk versnipperd landschap, zoals in de meeste regio's van Vlaanderen het geval is, is het van belang om bij het formuleren van doelen, rekening te houden met de randvoorwaarden voor het functioneren van metapopulaties van soorten.

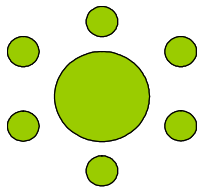
3) Landschapsecologisch functioneren van soorten en soortgroepen, nuances op vlak van mobiliteit en schaalniveau

Het dient wel opgemerkt te worden dat soorten en soortgroepen onderling verschillen vertonen. Sommige soorten zijn meer gebaat bij het voorkomen van meerdere habitatplekken i.p.v. één grote habitatplek. Dit geldt bij voorbeeld in het bijzonder voor soorten die op microschaal van een heel complexe combinatie van abiotische en ecologische randvoorwaarden afhankelijk zijn. De kans dat op deze schaal – zelfs op natuurlijke wijze – iets fout loopt en het lokale uitsterven tot gevolg heeft is immers erg groot (vb vroegtijdige droogte, laattijdige vorst, nauwelijks bloeien van een waardplant, etc...). Ook de behoefte aan onderlinge verbondenheid van habitatplekken verschilt van soort tot soort. Over de grond kruipende soorten hebben meer behoefte aan continue corridors waarlangs andere habitatplekken kunnen worden bereikt. Vliegende soorten – zoals vlinders – behoeven eerder kleine habitatplekken tussen de grotere leefgebieden. Deze worden dan in het vakjargon 'stapstenen' genoemd. Vogelsoorten behoeven op het eerste zicht helemaal geen stapstenen noch corridors, alhoewel alles weer afhangt van de schaal van het landschap dat we beschouwen. Op een grote schaal behoeven alle soorten tussenliggende leefgebieden.

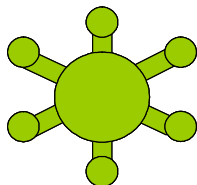
Hieronder trachten we dit te illustreren met figuren die verschillende modellen voorstellen naargelang de beschouwde ideaaltypische soort.

(a) Leefgebiedmodel voor soorten met grote territoria die zeer mobiel zijn: vogels; 1 of enkele grote kerngebieden.

(b) leefgebiedenmodel voor kleinere soort, met kleinere ruimtebehoefte, kan zich verplaatsen over kleine afstanden door gebied dat geen typisch leefgebied is: vele vlindersoorten; kernpopulatie en meerdere satelietpopulaties. Wanneer dit model op een heel ruime landschapsschaal wordt toegepast (bv. schaal van een hele ecoregio), geldt dit type model ook voor bepaalde diersoorten met vrij grote territoria zoals een Kwartelkoning of Roerdomp.

(c) leefgebiedenmodel voor kleinere soort, met kleinere ruimtebehoefte, kan zich moeilijk of niet verplaatsen door gebied dat geen typisch leefgebied is: vele amfibieënsoorten; kernpopulatie en meerdere satelietpopulaties, onderling verbonden

Uit hoger staande tekst blijkt duidelijk dat het denken rond soorten een belangrijke plaats inneemt binnen de landschapsecologie. Niettemin zijn de principes die naar voren worden gedragen evengoed nuttig wanneer doelen worden geformuleerd op niveau van Europese habitattypes. Het is immers duidelijk dat het streven naar een goede of uitstekende staat van instandhouding voor het habitattype ook rekening moet houden met de soorten die aan het habitattype verbonden zijn (de habitattypische soorten).

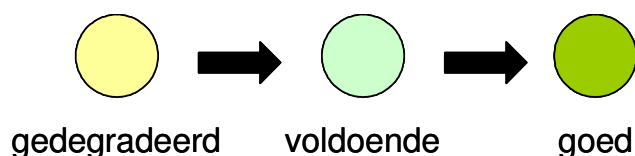
4) Concrete invulling van de verbeteropgaven op basis van de landschapsecologische principes en kenmerken van de habitattypische soorten.

Als in een IHD-rapport tot de conclusie wordt gekomen dat habitattypes of soorten voor een verbeteropgave staan, dan helpen landschapsecologische overwegingen om te bepalen HOE en WAAR deze versterking dient te worden gerealiseerd.

De manier HOE in de behoefte van versterking moet worden voorzien, kan worden gespecificeerd via de drie V-termen:

1. Verbeteren (= werken aan kwaliteit);
2. Versterken (=uitbouwen van bestaande kernen);
3. Verbinden.

'Verbeteren' refereert naar het werken aan de kwaliteit van bestaande ecotopen. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

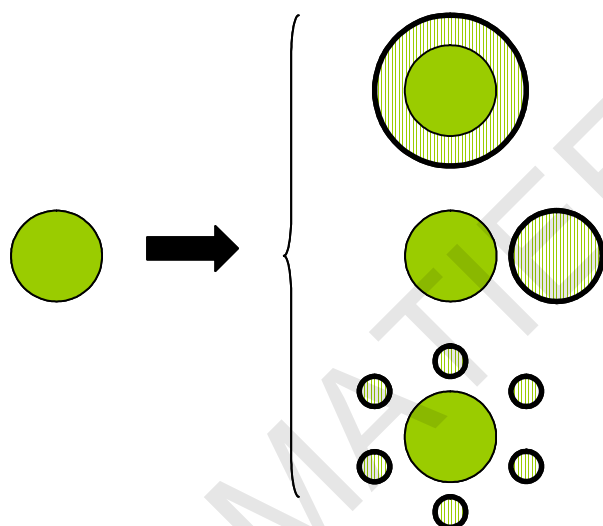
Omvorming is een term die in dit verband gebruikt wordt en waarbij specifiek wordt bedoeld dat niet habitatwaardige ecotopen door gericht beheer worden omgezet in Europese habitattypes.

Voorbeelden zijn:

- Gericht beheer van Pijpestrootjesgraslanden om natte heiden te realiseren;
- Gericht beheer om populierenbossen om te vormen tot elzenbroekbossen.

Verbeteren is ook een belangrijk issue wanneer habitatvlekken of leefgebieden belangrijke vormen van verstoring vanuit hun omgeving zouden ondervinden (eutrofiëring, verdroging, geluidsverstoring, visuele verstoring, ...). Bufferstroken omheen habitatvlekken kunnen bijdragen aan verbetering.

'Versterken' refereert naar de effectieve uitbreiding van bestaande habitatvlekken van Europese habitattypes of leefgebieden van soorten door aansluitend op deze gebieden actief nieuwe ecotopen te gaan creëren die resp. als habitatype of leefgebied gelden. 'Versterken' kan verschillende vormen aannemen. Naast het vergroten van een bestaande habitatvlekken kan ook een habitatvlek worden bijgemaakt of kunnen rond een habitatvlek kleine nieuwe habitatvlekken worden gerealiseerd. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

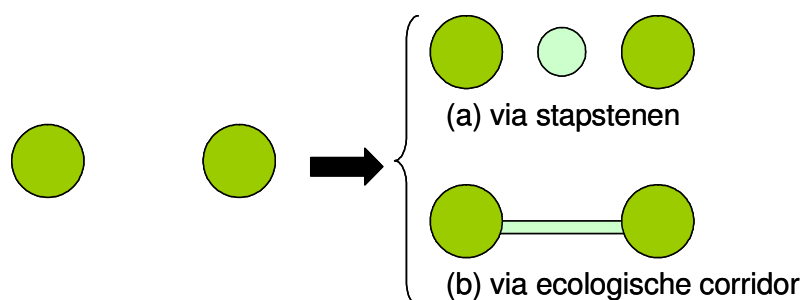
Vergroten is bijvoorbeeld een voor de hand liggende optie wanneer geïsoleerde boskernen – ingebed in een intensief landbouwlandschap – steeds kleiner blijken te zijn als het Minimum Structuur Areaal, dat het voorkomen van natuurlijke processen kan garanderen.

'Verbinden' refereert naar het overbrugbaar maken van naburige habitatvlekken / leefgebieden.

Hierin kunnen twee verschillende mogelijkheden worden onderscheiden;

- a. Werken met stapstenen;
- b. Realisatie van ecologische corridors.

Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

Het werken met stapstenen impliceert dus het overbrugbaar maken van habitatvlekken (leefgebieden) door in het weefsel tussen bestaande habitatvlekken nieuwe habitatvlekken te gaan realiseren. Werken met stapstenen is relevant wanneer in een richtlijngebied habitatvlekken voorkomen waar habitattypische vlindersoorten voorkomen (bv. Gentiaanblauwtje, Aardbeivlinder) die echter op een te grote afstand van elkaar gelegen zijn om overbrugd te kunnen worden.

De realisatie van ecologische corridors betekent dat er in het landschap duidelijk herkenbare, lijnvormige elementen tussen bestaande habitatplekken (leefgebieden) worden gerealiseerd. Aanleg van houtkanten of houtwallen om bossen met elkaar te verbinden doorheen een open landschap zijn het klassieke voorbeeld. Omgekeerd kunnen ook open corridors worden gerealiseerd in bossen om open landschappen (met habitattypes/leefgebieden van Europese soorten) met elkaar te verbinden.

De vraag WAAR versterking dient te worden voorzien hangt van verschillende factoren af:

1. Het ecologisch doel dat wordt nagestreefd en zijn ecologische en abiotische kenmerken/randvoorwaarden;
2. Maatschappelijke afwegingen.
- 3.

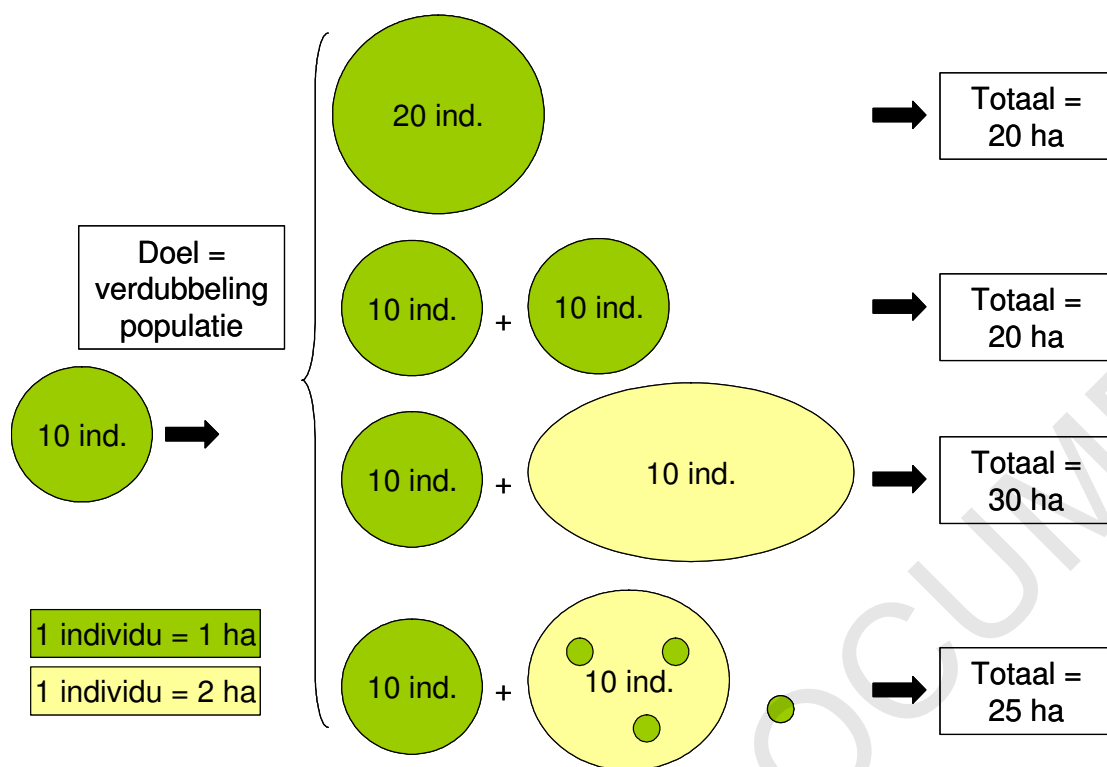
Het ecologisch doel:

Als het ecologisch doel is om de laatste populatie – vaak relictpopulatie genoemd - van een zeldzame amfibieënsoort te versterken dan spreekt het voor zich dat dit in de nabijheid dient te gebeuren van deze relictpopulatie. Zouden nieuwe leefgebieden vele kilometers van de relictpopulatie gerealiseerd worden, dan zouden deze niet bereikt kunnen worden. De eigenheid van de tot doel gestelde soort determineert dus al in hoge mate WAAR actie ondernomen dient te worden.

Ook de abiotiek van een gebied determineert in hoge mate WAAR welke habitattypes of leefgebieden tot stand kunnen komen. In feite hebben we het hier over de fysisch geografische component van de landschapsecologie. Nemen we als voorbeeld een vallei die omgeven wordt door heuvels met op de koppen arme zandgronden en met op de hellingen een lemige ondergrond. Het spreekt dan voor zich dat versterking van uitgebreide natte ecotopen (broekbossen, moerassen, ...) nergens kan gelocaliseerd worden dan in de vallei. Eiken-haagbeukenbossen worden bereikt op de hellingen van de heuvels. Voor eiken-berkenbossen en eiken-beukenbossen dienen de kansen gezocht op de koppen van de heuvels.

Maatschappelijke afwegingen

Vaak zijn er – gegeven een welbepaald ecologisch doel - verschillende ruimtelijke keuze mogelijkheden waarop de verbeteropgave kan wordt ingevuld. Belangrijk is te noteren dat de keuzes die worden gemaakt sturend kunnen werken op het ruimtebeslag dat samenhangt met het gestelde doel. In onderstaande figuur trachten we dit te illustreren.

In de figuur wordt gewerkt met het hypothetisch voorbeeld van een soort die 1 ha behoeft voor 1 individu. 20 individuen worden voor het gebied tot doel gesteld, er zijn er nu 10. Om het doel te bereiken kan een leefgebied worden vergroot of er kan één worden bijgemaakt. Dit betekent al dat er verschillende ruimtelijke mogelijkheden, met elk hun ruimtelijke repercussies, zijn. Er kan ook voor gekozen worden om een deel van de doelstelling te realiseren in voor de soort suboptimale ecotopen of gebieden. Gezien hier echter lagere dichtheden worden bereikt (1 individu behoeft 2 ha i.p.v. 1 ha) is de ruimtebehoefte groter. Dit zou bv. het geval kunnen zijn als beslist wordt dat een deel van de doelstelling gerealiseerd wordt in een gebied met een andere hoofddoelstelling dan natuur (dus in multifunctionele ruimten).

Zoals duidelijk zal worden in de doelenformulering in dit hoofdstuk zullen ruimtelijke keuzes voor het bereiken van doelen niet altijd worden gemaakt. Doelen worden gelocaliseerd indien:

- Er geen andere ruimtelijke mogelijkheden zijn om het doel te realiseren;
- Er een voor de hand liggende verkiesbare mogelijkheid is om het doel te realiseren.

Voor andere doelen zullen verschillende mogelijke ruimtelijke scenario's naar voren worden gedragen. Hierop kan worden aangegrepen in het maatschappelijk debat over de vraag waar doelen gerealiseerd zullen worden.

Bijlage 9 – Afkortingen- en begrippenlijst

Afkortingen:

ANB:	Agentschap Voor Natuur en Bos
BBP:	Bekkenbeheerplan
GEN:	Grote Eenheden Natuur
GENO:	Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling
IVON:	Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk
MSA:	Minimum Structuurareaal
NVBG:	Natuurverbindingsgebieden
NVWG:	Natuurverwevingsgebieden
N2000:	Natura-2000
RBB:	Regionaal Belangrijke Biotopen
SBZ:	Speciale Beschermingszone
SBZ-H:	Habitatrichtlijngebied - speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn
SBZ-V:	Vogelrichtlijngebied - speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn
VEN:	Vlaams Ecologisch Netwerk

Begrippenlijst:

Agentschap Voor Natuur en Bos: Het Agentschap voor Natuur en Bos is het Agentschap van de Vlaamse Overheid dat instaat voor het beleid, het duurzaam beheren en versterken van natuur, bos en groen in Vlaanderen, samen met alle partners

Bekkenbeheerplan: Het bekkenbeheerplan bepaalt het integraal waterbeleid voor het desbetreffende bekken. Het is een beleidsplan dat tevens de voorgenomen acties, maatregelen, middelen en termijnen bepaalt om de doelstellingen ervan te bereiken. Het geeft nadere uitvoering aan de waterbeleidsnota en, in voorkomend geval, het toepasselijke stroomgebiedbeheerplan

Doortrekkende en overwinterende watervogels: Niet-broedende watervogelsoorten die regelmatig of occasioneel in internationaal belangrijke aantallen voorkomen in Vlaanderen en/of die opgenomen zijn op de Bijlage I van de Vogelrichtlijn

Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk: Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurkernen wordt voorzien in de afbakening van Natuurverwevingsgebieden. Zij vormen als het ware een beschermende jas voor de natuurkernen. Voor de verbinding van de verschillende natuurkernen worden natuurverbindingsgebieden afgebakend. Samen vormen deze gebieden het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In deze gebieden worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen, ... mogen hierdoor niet in het gedrang komen.

Grote Eenheden Natuur: Een grote eenheid natuur is een aaneengesloten gebied met hoge biologische waarde en hoge biologische potentie, waar de natuurfunctie bovengeschied is aan de andere functies. Deze gebieden vormen samen met de 'Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling' het Vlaams Ecologisch Netwerk

Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling: Een grote eenheid natuur is een aaneengesloten gebied met minder hoge biologische waarde of een sterk versnipperde natuur met hoge waarde, maar steeds met een hoge biologische potentie. De natuurfunctie is bovengeschied is aan de andere functies. Door geschikt beheer kan dit gebied evolueren naar een gebied met hoge biologische waarde. Deze gebieden vormen samen met de 'Grote Eenheden Natuur' het Vlaams Ecologisch Netwerk

Habitatrichtlijn: Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Deze richtlijn is gericht op het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

Aan de lidstaten wordt opgelegd om speciale beschermingszones aan te duiden voor bepaalde soorten van communautair belang, die worden opgesomd in de Bijlagen I en II van de richtlijn. Deze zones worden Habitatrichtlijngebieden genoemd of, afgekort, SBZ-H (speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn)

Habitatrichtlijngebied: Zie Habitatrichtlijn

Habitats van de Bijlage I: Dit zijn de natuurlijke habitats van Bijlage I van het decreet Natuurbehoud waarvoor de aanwijzing van speciale beschermingszones vereist is (= Bijlage I van de Habitatrichtlijn)

Minimum structuurareaal

De oppervlakte die noodzakelijk is om alle ontwikkelingsfasen van een bepaald bostype te kunnen omvatten

Natura-2000: Alle speciale beschermingszones (SBZ) samen vormen een Europees ecologisch netwerk, 'Natura 2000' genaamd. In deze Speciale Beschermingszones moeten deze Europees te beschermen soorten en habitats op een duurzame manier in stand gehouden worden, zo mogelijk in harmonie met de traditionele vormen van landgebruik waaraan hun aanwezigheid niet zelden te danken is. In Vlaanderen werden 104.888 ha speciale beschermingszone op basis van de Habitatrichtlijn en 98.423 ha op basis van de Vogelrichtlijn aangemeld bij Europa. Door de overlap vormt dit samen een netwerk van 166.187 ha

Natuurverbindingsgebieden: De natuurverbindingsgebieden worden aangeduid in die gebieden die van belang zijn voor de migratie van dieren en zelfs planten tussen de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Vaak zijn ze lijnvormig of strookvormig. Ze bestaan vooral uit een aaneenschakeling van kleine landschapselementen zoals houtkanten en hagen, beken en poelen. Vleermuizen bijvoorbeeld volgen netwerken van hagen, bomenrijen en dergelijke terwijl ze 's nachts van hun slaapplaatsen naar hun jachtterreinen vliegen.

Het beleid van de overheid is er dan ook vooral opgericht om die verbindingfunctie te bewaren en te verbeteren. Zo kan ze stimulerende maatregelen treffen om die kleine landschapselementen en kleine natuurelementen beter te onderhouden, te herstellen of opnieuw aan te leggen.

De afbakening en invulling van deze natuurverbindingsgebieden is de verantwoordelijkheid van de provincies

Natuurverwevingsgebieden:

In natuurverwevingsgebieden kan de natuur duurzaam in stand gehouden worden zonder dat dit zware gevolgen heeft voor andere functies zoals landbouw, bosbouw of recreatie. Deze functies verdringen op hun beurt de bestaande natuurwaarden niet. In natuurverwevingsgebieden is de natuur dus evenwaardig aan de andere functies. Voorbeelden hiervan zijn recreatiebossen, overstromingsgebieden, weidevogelgraslanden en kleinschalige landbouwlandschappen met verspreide, meestal kleinere natuurgebieden.

Vaak sluiten deze natuurverwevingsgebieden aan op de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Door hun ligging vormen ze dan een buffer tegen nadelige invloeden van buitenaf voor de belangrijkere en/of kwetsbaardere gebieden van het VEN.

De natuurverwevingsgebieden vormen samen met de natuurverbindingsgebieden het Integraal Verwevend en Ondersteunend Netwerk (IVON)

Regionaal Belangrijke Biotopen: Biotopen die niet opgenomen zijn in de Bijlage I van de habitatrichtlijn maar die in Vlaanderen wel een bescherming genieten, ondermeer via de regelgeving rond het verbod en de vergunningsplicht voor vegetatiewijziging

Soorten van de Bijlage II: Dit zijn de dier- en plantensoorten van Bijlage II van het decreet Natuurbehoud die voorkomen in Vlaanderen (= Bijlage II van de Habitatrichtlijn)

Soorten van de Bijlage III: Dit zijn de Europees bedreigde plant- en diersoorten van Bijlage III van het decreet Natuurbehoud die over het hele grondgebied moeten worden beschermd (= soorten uit de bijlage IV van de habitatrichtlijn)

Soorten van de Bijlage IV: Vogelsoorten van Bijlage IV van het decreet Natuurbehoud waarvoor speciale beschermingszones moeten worden aangewezen (=Vogelsoorten uit de Bijlage I van de Vogelrichtlijn)

Speciale Beschermingszone: Zie Natura-2000

Vlaams Ecologisch Netwerk: De Vlaamse overheid neemt op dit moment tal van initiatieven voor het behoud en de ontwikkeling van onze omgeving. Om de open ruimte in de toekomst veilig te stellen, wordt door de Vlaamse overheid onder meer een Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) uitgetekend. Een geheel van de mooiste plekjes natuur in Vlaanderen waar de natuur extra beschermd wordt en gebruikers en eigenaars bijkomende middelen en mogelijkheden krijgen om mee te bouwen aan een natuur- en mensvriendelijke omgeving.

Het VEN vormt met haar grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de toekomstige natuurlijke structuur (netwerken) in Vlaanderen. Het bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO)

Vogelrichtlijn: Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand. In 1979 zag een eerste Europese richtlijn inzake natuurbehoud het levenslicht: de Vogelrichtlijn. Deze richtlijn is gericht op de instandhouding van alle vogelsoorten die natuurlijk in het wild voorkomen op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Zij heeft betrekking op de bescherming, het beheer, de regulering en de exploitatie van deze soorten. Europa legt haar lidstaten op om speciale beschermingszones aan te duiden voor bepaalde soorten die worden opgesomd in Bijlage I van de richtlijn. Deze zones worden Vogelrichtlijngebieden genoemd of, afgekort, SBZ-V (speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn)

Vogelrichtlijngebied: Zie Vogelrichtlijn

Bijlage 10 – Referentielijst

- AEOLUS, 2004: Ecologische inventarisatie en visievorming in het kader van het integraal waterbeheer, Stroomgebied de Dommel, in opdracht van VMM.
- AEOLUS, 2005: Ecologische inventarisatie en visievorming in het kader van het integraal waterbeheer, Stroomgebied van de Warmbeek, in opdracht van VMM.
- AEOLUS, 2006: Ecologische inventarisatie en visievorming in het kader van het integraal waterbeheer, Stroomgebied van de Abeek, in opdracht van VMM.
- Bos, J.F.F.P., H. Sierdsema, H. Schekkerman & C.W.M. van Scharenburg, 2010. Een Veldleeuwerik zingt niet voor niets! Schatting van kosten van maatregelen voor akkervogels in de context van een veranderend Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-rapport 107. 242 blz. 94 fig.; 24 tab.; 187 ref.; 5 bijl.
- Dochy O. & Hens M., 2005. Van de stakkers van de akkers naar de helden van de velden. Beschermingsmaatregelen voor akkervogels. Rapport van het Instituut voor Natuurbehoud IN.R.2005.01, Brussel, i.s.m. het provinciebestuur West-Vlaanderen, Brugge
- Gabriëls J., 2002 Betekenis van weidevogelgebieden in de bovenlopen van Dommel, Gielis- en Bullenbeek ten noorden van het schietterrein van de luchtmacht te Meeuwen, Peer en Helchteren
- Gabriëls J., Lemmens J., 2011: Verslag bijzondere broedvogels 2010
- Indeherberg M.; Lambrechts J.; Aubroek B.; Andriessen W.; Verheyen W., 2004, Ecologische inventarisatie en visievorming in het kader van het integraal waterbeheer. Stroomgebied van de Dommel, Aeolus, in opdracht van AMINAL afdeling Water (WAT/L2001S0014X)
- Roosen R., 2008, Soortenbeschermingsplan knoflookpad, Hoofdrapport, in opdracht van Agentschap voor Natuur en Bos
- Sterckx G.; De Blust G.; Vermeersch G., 2008, Heide in de vuurlinie – Ecologische gebiedsvisie voor de Natura 2000 gebieden van Kamp Beverlo, het schietterrein van Helchteren en hun omgeving. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel (INBO.R.2008.25)
- Sterckx, G., 2006, Ecologische onderbouwing van de discussiegebieden van de Gewenste Natuur- en Bosstructuur in de regio Limburgse Kempen-Maasland, INBO, (advies INBO.A.2006.74)
- Stuckens J., 2004, Onderzoek naar de versterking van de landschapsecologische samenhang tussen de militaire domeinen van Helchteren-Meeuwen en Leopoldsburg, Haskoning in opdracht van AMINAL, afdeling Natuur (7002079/R/JS/Mech)
- Teunissen, W.A., Ottens, H.J., Roodbergen, M. & Koks, B., 2009. Veldleeuweriken in intensief en extensief gebruikt agrarisch gebied.. SOVON-onderzoeksrapport 2009/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen. WGK-rapport 2, Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief, Scheemda.
- Van Thuyne G., Breine J., 2004: Visbestandopnames op de Dommel en Warmbeek en hun zijbeken, INBO
- Van Thuyne G., Breine J., 2004: Visbestandopnames op de Abeek, INBO.
- Waterschap Dommel en Warmbeek, 2009, Deelbekkenbeheerplan, Acties en Maatregelen, Deelbekken Dommel, provincie Limburg, Sectie Waterlopen

- Waterschap Zwarte beek en Mangelbeek, 2009, Deelbekkenbeheerplan, Acties en Maatregelen, Deelbekken Zwarte beek, provincie Limburg, Sectie Waterlopen